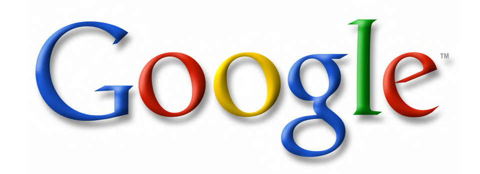
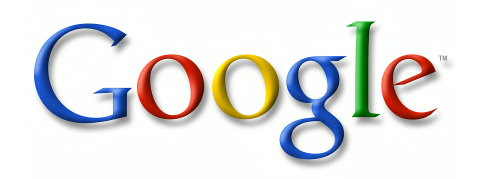

ŒUVRE DE SAINT-JÉROME POUR LA PUBLICATION DES TRAVAUX PHILOLOGIQUES DES MISSIONNAIRES.

N° 2

DICTIONNAIRE
LATIN-UVEA

A L'USAGE
DES ÉLÈVES DU COLLÈGE DE LANO

PAR

LES MISSIONNAIRES MARISTES

REVU

PAR LE P. A. C.
Prêtre Mariste.

Pro fide et scientiâ.

PARIS
LIBRAIRIE POUSSIELGUE FRÈR
RUE CASSETTE, 15

1886

Pro fide et scientiâ.

ŒUVRE DE SAINT-JÉROME

POUR LA

PUBLICATION DES TRAVAUX DES MISSIONNAIRES

RELATIFS A LA LINGUISTIQUE.

Les missionnaires font de grands efforts pour apprendre des langues tout à fait inconnues et composer des vocabulaires, des livres de classe ou des ouvrages de piété, que le manque de ressources souvent ne leur permet pas de faire imprimer, et qui quelquefois ne sont point conservés.

C'est la pensée de ces pertes irréparables et le désir de rendre service aux missions et à la science qui ont porté quelques savants catholiques à fonder l'*Œuvre de Saint-Jérôme*.

Le but de cette œuvre est de recueillir et de publier, à mesure que ses ressources le lui permettent, les divers manuscrits composés par les missionnaires dans la langue des peuples qu'ils évangélisent : *grammaires, dictionnaires, livres de prières, ouvrages de piété et travaux classiques de toute sorte.*

Forts des encouragements qu'ils ont déjà reçus et de la pensée de l'utilité de l'œuvre, confiants en la Providence qui ne fait jamais défaut à ceux qui s'efforcent d'en suivre les desseins, confiants en l'Immaculée Reine des apôtres que l'on n'invoque

THE CELLAR BOOK
18090 WYO
DETROIT, M
U.S.A.

DICTIONNAIRE

LATIN-UVEA

A L'USAGE

DES ÉLÈVES DU COLLÈGE DE LANO.

Mgr BATAILLON
PREMIER APOTRE DES ILES WALLIS
(Gravure extraite du *Tour du Monde*).

ŒUVRE DE SAINT-JÉROME POUR LA PUBLICATION DES TRAVAUX PHILOLOGIQUES DES MISSIONNAIRES.

N° 2

DICTIONNAIRE LATIN-UVEA

A L'USAGE

DES ÉLÈVES DU COLLÈGE DE LANO

PAR

LES MISSIONNAIRES MARISTES

REVU

PAR LE P. A. C.

Prêtre Mariste.

Pro fide et scientiâ.

PARIS

LIBRAIRIE POUSSIELGUE FRÈRES

RUE CASSETTE, 15

1886

MATA I TOHI FAKAILOGA

m.	masculinum.
f.	femineum.
n.	neutrum.
m. f.	masculinum, femineum.
plur.	plurale.
comp.	comparativum.
superl.	superlativum.
adv.	adverbium.
adj.	adjectivum.
v. n.	verbum neutrum.
v. def.	verbum defectivum.
v. a.	verbum activum.
præp.	præpositio.
conj.	conjunctio.
interj.	interjectio.
figur.	figurativè.
ind.	indeclinabile.
perf.	perfectum.
p. præt.	participium præteritum.
imper.	imperativum.
imperf.	imperfectum.
part.	participium.
v. d.	verbum deponens.
præs.	præsens.
—	pro verbo.
genitiv.	genitivum.
=	significationem alteram indicat.
passiv.	passivum.
compos.	compositum.
suba.	subaudito.
omn. g.	omnis generis.
*	indicat verbum introductum.

KO TE MATA

I TOHI FAKALATINA :

A, E, I, O, U, Y.

B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, X, Z

LES ILES WALLIS

DANS L'OCÉANIE CENTRALE

Le groupe des ILES WALLIS, découvert en 1767 par le apitaine anglais de ce nom, se compose de l'île *Uvea* t de quelques *îlots* voisins.

Il est situé dans le 13ᵉ degré de latitude sud et le 78ᵉ de longitude ouest.

Une ceinture de corail l'enveloppe de toutes parts. ette sorte de muraille naturelle, œuvre lente de zoo-hytes innombrables, à une lieue environ du rivage de a grande île, présente quelques coupures formant les *asses* étroites, qui permettent aux pirogues l'accès es côtes. C'est seulement par la passe d'*Honikulu*, au ud-ouest, que les navires peuvent entrer dans la rade ssez vaste, comprise entre les récifs et la grande terre, t dans laquelle on rencontre les ilots et des bancs de corail toujours fort dangereux pour la navigation.

Nukuatea, *Fenuafoou*, *Faioa*, *Nukufetau*, *Nukuofo*, *Nukuifala*, *Fugalei*, *Luanima*, *Nukutapu*, *Nukuteatea*, *Nukuloa*, *Nukufatu* sont les diverses petites îles madréporiques, situées au Sud, à l'Est et au Nord-Est d'UVÉA, qui, elle, est d'origine volcanique.

Les arbres de grandes dimensions, les vertes prairies, des ruisseaux nombreux donnent un charme particulier aux paysages variés de la grande île, laquelle, seule avec Nukuatea, est constamment habitée. Les cases pittoresques sont généralement sous des arbres touffus, à peu de distance du rivage. On les voit groupées en divers villages, dont les principaux sont : *Mua* au Sud, à l'Est *Matautu*, au Nord-Est *Lano*, *Vaitupu* au Nord. UVÉA est divisée en 3 districts : *Mua* au Sud, *Hakake* au centre, et *Hihifo* au Nord.

Les habitants appartiennent à la race polynésienne. Les hommes se faisaient remarquer autrefois par leur chevelure énorme, tandis que les femmes portaient les cheveux courts.

La tape et les nattes sont employées comme vêtements et comme ornement des habitations. La tape, appelée *Siapo*, est faite de l'écorce d'une espèce d'*hibiscus*, que les femmes amincissent en la battant avec un maillet de bois, puis collent à plusieurs doubles et décorent enfin de dessins variés, aux couleurs diverses. Les nattes sont tissées également par les femmes avec des feuilles d'un *pandanus*.

On parle à *Uvéa* la langue polynésienne, usitée, avec quelque variations, dans un nombre considérable d'îles de l'*Océanie*, du Nord-Est au Sud-Ouest du Pacifique : (Les Haapai, les Paumotu, les Marquises, les Gilbert, les Navigateurs, Futuna, Toga, la Nouvelle-Zélande, etc.)

L'alphabet comprend :

Les voyelles a, e, i, o, u,
que l'on prononce a, é, i, o, ou,
et les consonnes f, g, h, k, l, m, n, p, s, t, v,
que l'on prononce f, ngue, h, k, l, m, n, p, s dur, t, v.

Les syllabes se terminent toujours par une voyelle; il n'y a donc jamais deux consonnes de suite dans un mot.

Le langage est un peu moins dur qu'à *Futuna*, grâce à l'aspiration qui est assez fréquente. Le coup de gosier, remplaçant le *k* à *Samoa*, ne se rencontre pas parmi les difficultés de la prononciation en *Uvéa*.

L'usage seul peut donner l'habitude des difficultés particulières, qui proviennent de la prononciation du *g* et du *t* dans certains cas, ainsi que de l'accent.

Avant leur conversion, les indigènes d'*Uvéa*, d'un caractère inconstant, sensibles et enthousiastes, étaient très portés à l'orgueil, la dissimulation et la férocité.

La pêche et une culture tout-à-fait primitive faisaient leur principale occupation.

Ils se livraient souvent à des luttes meurtrières.

C'était un singulier spectacle de les voir en costume de guerre. Ils avaient alors un aspect tout à fait sauvage, avec leur longue chevelure nouée au dessus de la tête, tout leur corps barbouillé de diverses couleurs parmi lesquelles dominaient le jaune, le rouge et le noir et leurs figures méconnaissbles.

La massue, la lance, la fronde et la hache étaient leurs armes; ils maniaient le casse-tête et la lance avec une grande dextérité. Ils se massaient dans des enceintes fortifiées, d'où ils se précipitaient au combat avec fureur. La ruine des cases, d'horribles massacres, la dévastation des plantations et la destruction des arbres étaient la conséquence de ces luttes sans trêve, que suivaient le plus ordinairement de cruelles famines. Aussi la dépopulation allait grandissant rapidement.

Le Catholicisme a élevé le niveau de leur intelligence et leur a inculqué la bonté surnaturelle qu'entretiennent la foi et la charité. En même temps qu'elle a adouci les mœurs, la religion a apporté avec elle le bien-être et les vertus qui font le bonheur des peuples. L'oisiveté est désormais bannie. Hommes et femmes travaillent et reconnaissent que le travail les fortifie au lieu de les décourager.

La cérémonie du *Kava*, la loi du *Tapu* et les divers usages polynésiens étaient observés avec respect. L'autorité des chefs était absolue. Les jeux et les danses multipliés étaient souvent la cause de grands désordres.

Aujourd'hui toute trace de paganisme a disparu; l'esprit de fraternité chrétienne règne; les saintes lois du mariage sont respectées; on a la vraie notion de la propriété, des devoirs et des droits de chacun; et les lois divines et humaines sont fidèlement observées. Grâce à la foi ardente et au zèle infatigable et désintéressé des vaillants missionnaires français qui ont tout sacrifié pour étendre les bienfaits de la religion dans ces régions abandonnées, le peuple de Wallis jouit, sous la douce autorité d'une pieuse reine, du calme et du bonheur qu'apporte avec elle la fidélité à Dieu.

Le niveau moral a grandi chez cet excellent peuple, à mesure que s'est élevé le niveau religieux; et, à ce développement moral et religieux correspond un accroissement notable dans la population, contrairement à ce que l'on remarque dans les îles restées païennes ou envahies par l'élément européen. Les jeux publics et les chants en chœur, toujours fort en usage, respirent maintenant l'innocence.

L'éducation des jeunes gens et des jennes filles se fait dans des écoles parfaitement tenues et fréquentées. Des religieuses prennent soin des filles, et les mission-

naires élèvent les garçons. Les jeunes gens, reconnus plus capables, reçoivent une instruction plus soignée dans un collège établi à *Lano* : c'est à eux que ce vocabulaire est destiné.

Une simple case servait d'église, dans les premiers temps de la mission. On construisit plus tard des églises en pierre, dont quelques-unes sont vraiment remarquables. La première fut bâtie à *Mataulu*, sous le vocable de Notre-Dame *Reine de la Paix* : Le P. Mériaıs remplit les fonctions d'architecte. En 1859 on posa la première pierre de celle de *Mua*, dont la constructioɔ dura dix ans. Le P. Padel, aidé d'un habile frère, dirigea tous les travaux, qui présentèrent de grandes difficultés, vu les ressources du pays. Toute la population des onze villages de la paroisse travailla assidûment à cette étonnante construction. L'extraction de la pierre fut le plus pénible labeur.

C'est dans le sanctuaire de cette dernière église, construite au lieu même où il débuta comme missionnaire et où il reçut la consécration épiscopale, qu'a voulu être enterré l'incomparale apôtre de *Wallis*, après avoir eté, de longues années, l'heureux témoin des fruits de la grâce de Dieu sur ce peuple, qu'il aimait tant.

La confiance de Mgr Bataillon en la très sainte Vierge Marie, la reine des apôtres, a été récompensée. L'esprit de prière, que cet intrépide missionnaire n'a cessé d'inspirer à ses chrétiens, continue à porter ses fruits. Les Wallisiens, fidèles à tous leurs devoirs, ont le respect de l'autorité; ils sont assidus aux services religieux, aiment à prier en commun et fréquentent les sacrements : En un mot, leur vie et leur mort sont celles de parfaits chrétiens. Ils venèrent leurs missionnaires, dont ils reconnaissent le dévouement ; et ils disent ouvertement, ce qui est bien la vérité, que c'est à leur charité entière et désintéressée qu'ils doivent la prospérité et le bien-être matériel et moral dont ils jouissent.

Puissent-ils demeurer toujours à l'abri des influences malsaines de l'erreur et des passions mauvaises.

A. C. s. m.

L. J. C. et M. V. I.

TOHI

LEA FAKA-LATINA, MO TONA UHIGA FAKA-UVEA

A

A, ab, abs. præp. *I*, *I te*, *Ia*, *Ia te...*, *Mai*, *Mamao* : à Deo.— patre.

Abduco, is, xi, ctum, ducere. v. a. *Taki*, *Fakalelu* : abducere à lege divinâ. — vi.

Abeo, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Alu*, *Mole*.

Aberam. imperf. **Absum.**

Abero. futur. **Absum.**

Abfui. perf. **Absum.**

Abhinc. adv. *Talu mai*, *Mai heni* : Tribus abhinc annis.

Abhorreo, es, ui, ere. v. n. *Fe hia uli uli*.

Abi. imperat. **Abeo.**

Abiens, euntis. p. præs. **abeo.** *Ko ae e alu*.

Abigo, is, egi, actum, gere. v. a. *Kapu* : Puer, abige muscas.

Abjicio, is, jeci, jectum, jicere. v. a. *Siaki*, *Kapu*, *Fakato-ifo* : Se abjecit ad pedes.

Ablatus, a, um. p. præt. **Aufero.** *Tooageia*, *Aveia*.

Abluo, is, lui, lutum, ere. v. a. *Fo*, *Fufulu* : ablue maculas e veste. — se flumine.

Ablutio, onis. f. *te Maanu*, *te Fakamolemole* : ablutio *i te misa*. — digitorum.

Abnuo, is, ui, utum, uere. v. a. *Fakafisi* : —aliquid alicui.

Aboleo, es, evi, olitum, ere. v. a. *Fakamole*.

Abominabilis. m. f. le. n. adj. *Kovi aupito*, *Fakalialia*.

Abominatio, onis. f. *Te Kovi lahi aupito*.

Abominor, aris, atus sum, ari. v. dep. *Fe hia lahi*.

Abortivus, a, um. adj. *Tagata hee hoko*, *Tamasii hee hoko*.

Abruptum, i. n. *Vanuvanu*.

Abrogo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamole* : — legem.

Abscondo, is, di (vel) didi, ditum, ere. v. a. *Fufu* : — fugâ furtum.

Absit. subj. præs. **Absum.** *Aua naa*. *Aua*, *Ke mamao*.

Absolutio, onis. f. *Te Apesolusio*, *te Fakamolemole*, *te Vevete*.

Absolvo, is, vi, lutum, solvere. v. a. *Vetevete*.

Absque. præp. *Hee :* — te. — tuo imperio.

Abstergeo, es, ersi, ersum, gere. v. a. *Holo, Fakamaa ;* (*mo*) go, is, ersi, ersum, gere. *Holoi :* — lacrymas ab oculis.

Abstinentia, æ. f. *Te Heekai ki te manu i te sesunio.*

Abstineo, es, nui, entum, ere. v. a. *Mole fai, Mole kai.*

Abstraho. is, axi, actum, here. v. a. *Toho age ki :* — aliquem vi.

Abstuli. perf. *Aufero.*

Absum, es, abfui, esse. *Mamao, Mole kau ai :* — à periculo. hoc absit à me : (*Sio ki te kupu ko* **Absit.**)

Absumo, is,sumpsi, sumptum, ere. v. a. *Faka mole, Mau mau, Faka osi :* — tempus dicendo. — domos incendio.

Abundantia, æ.f. *Te mahu.*

Abundo, as, avi, atum, are. v. n. *Mau lahi, Mahu :* Fons abundat in omnem partem. Villa abundat lacte.

Abutor, eris, usus sum, uti. v. d. *Maumau, Liliu kovi te uhiga o he mea.*

Abyssus, i. m. *Vanuvanu, Ia Ifeli.*

Ac. conj. *Pra, Mo :* Perindè ac si rex esset, *E hage koia ko he Aliki-Hau.*

Accedo. is, cessi, essum, dere. v. n. *Faka oviage, Hoko, Kau ki:* Accede huc. — in urbem.

Accelero. as, avi, atum, are. v. a. *Faka vave, Vave, Ta tao.*

Accendo. is, endi, ensum, ndere. v. a. *Tu tu, Faka tupu, Faka ita :* In meditatione ignis accendit.

Accentus, ûs. m. *Te Tonuaga o te leo. Kii faka iloga i te* a, e, i, o, u.

Acceptatio. onis. f. *Te Tali :* — personarum, *Fakatonutonu ki he tahi.*

Accersio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Tanaki, Faka ma opoopo, Au mai.*

Accido. is, di, dere. v. n. *Hoko :* Hoc mihi accidit ex voluntate Dei.

Accingo, is, xi, ctum, gere. v. a. *Noo, Teu, Ai :* — ensem lateri.

Accipio. is, cepi, ceptum, pere. v. a. *Tali, Too :* Accepi litteras à patre meo. Accipe coronam quam tibi Dominus præparavit.

Accisus, a, um. p. præt. **accido**, is, idi, isum, idere. *Kosi.*

Acclamatio. onis. f. *Te Kalaga.*

Acclamo. as, avi, atum, are. v. n. *Pauvake, Kalaga :* Populus acclamavit.

Accommodo . as , avi , atum, are. v. a. *Faka totonu, Foaki, Avage :* — animum ad rem.

Accommodus. a , um . adj. *Aoga, Fealu.*

Accubitus , ûs. m. *Te Nofo ki te [illegible] i [illegible] aho.*

Accubo. as, bui, bitum, are. v. n. *Takoto [illegible], Nofo o kai.*

Accumbo, is, cubui, ubitum, bere. v. n. *Takoto ifo, Nofo o kai :* — ad mensam divinam (vel) mensæ divinæ.

Accusatio, onis. f. *Te Faka kovi, te Lau o he hala kua fai, te Vete.*

Accusator, oris. m. *Tagata faka kovi.*

Accuso, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kovi :* — aliquem criminis (vel) crimine.

Acer. m. acris. f. acre. n. adj. *Kona :* vinum acre, *vino kona.*

Acerbè. adv. *Fefeka, Faka-fefeka, Faka mamahi.*

Acerbitas, atis. f. *Te Kona, te Faka mamahi, te Aga-kovi.*

Acerbus, a, um. adj. *tagata Fefeka, tagata Kovi, taute Kovi i.*

Acervus, i. m. *Te Tuuga mea, te Toe mea.*

Acetum, i. n. *Te Aseto, te Vineka.*

Acies, iei. f. *Te Mata tau :* Castrorum acies ordinata.

Acriter. adv. *Faka malohi.*

Acta, orum. n. plur. *Gaue :* Acta apostolorum. Acta sanctorum.

Actio, onis. f. *Gaue kehe-kehe.*

Actus, ûs. m. *Gaue :* Actus apostolorum. — bonus. — malùs. — indifferens.

Acuo, is, cùi, utum, uere. v. a. *Faka mata, Faka masila.*

Ad. præp. *Ki, Ki te, Kia, Kia te, Ovi, I mua.*

Adæquo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ta tau, Faka-toka toka.*

Adamo, as, avi, atum, are. v. a. *Ofa lahi, Ofa vale.*

Adaquo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka vai, Faka inu :* Ibi adaquari boves solent.

Addico, is, xi, ctum, cere. v. a. *Tuku age :* — in servitutem.

Additio, onis. f. *Tanaki, Faka lahi.*

Addo, is, didi, ditum, dere. v. a. *Faka lahi :* Timor addidit alas.

Adduco, is, xi, ductum, cere. v. a. *Taki mai :* Oportet illas adducere.

Adeò ut. conj. *Koteuhi ke :* Adeò ut dici possit.

Adeo, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Adhi, Alu kia... :* Adire regem.

Adeptus, a, um. p. præt. **adipiscor.** *Kua mau :* Adeptus gloriam.

Adhæreo, es, hæsi, hæsum, ere. v. n. *Pipiki ki..., Kau ki... :* Adhæsit pavimento anima mea.

Adhibeo, es, bui, bitum, ere. v. a. *Avage :* Adhibere fidem, *Tui ki he faka mooni (pe) faka kovi.*

Adhortatio, onis. f. *Akonaki, Kole. Faka osi o he akonaki.*

Adhortor, aris, atus sum, ari. v. d. *Akonaki, Faka kole-kole.*

Adhùc. adv. *Kei, Toe, tua, O au ki heni.*

Adi. imper. **adiens.** p. præs. **adeo.** *Aahi.*

Adigo, is, egi, actum, igere, v. a. *Taki, Toho ki..., Faka malohi ki...:* Adigere ad peccandum.

Adimo, is, emi, emptum, ere. v. a. *Too, Faka gata:* — metum.

Adimpleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Faka fonu, Faka katoa.*

Adipiscor, eris, adeptus sum, pisci. v. d. *Hau, Hoko o mau.*

Aditus, ûs. m. *Alu aga, Hoko aga:* Aditus in sacrarium.

Adjectivus, a, um. adj. *Faka hoko ki..., Hoko mo.* = *Te lea ko te* —.

Adjicio, is, jeci, jectum, jicere. v. a. *Faka lahi aki, Fakahaga, Toe fai:* — oculos ad Deum.

Adjuratio, onis. f. *Te fua kava, te Kole mamahi, Fekau faka malotoloto.*

Adjuro, as, avi, atum, are. v. a. *Fuakava, Fekau atu:* Adjuro te per Deum.

Adjudico, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku age:* — caussam alicui.

Adjumentum, i. n. *Te Tokoni aga:* Esse adjumento alicui.

Adjungo, is, adjunxi, adjunctum, ere. v. a. *No noo, Ai he mea ki he tahi mea:* Plaustro adjungere equos... Adjungere animum ad studium.

Adjutor, oris. m. *Te Tagata tokoni.*

Adjutorium, ii. n. *Te tokoni aga.*

Adjuvo, as, adjuvi, adjutum, are. v. a. *Tokoni.* Vide **Juvo.**

Administratio, onis. f. *Te Taupau aga, te pule, te Faipule.*

Administro, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau, Pule i.*

Admirabilis. m. f. le. n. adj. *Faka puna mauli, Mea taki mua, Faka tala ki tupua.*

Admirandus, a, um. p. fut. **Admiror.** *Faka punamauli.*

Admiratio, onis. f. *Te Faka puna mauli aga, te Ofoaga.*

Admiror, aris, atus sum, ari. v. d. *Ofo, Puna mauli, Faka apa apa.*

Admitto, is, misi, missum, mittere. v. a. *Fai, Tali, Taofi.*

Admixtio, onis. f. *Te Fiofio aga.*

Admodùm. adv. *Lahi aupito, Katoa pe.*

Admoneo, es, nui, itum, ere. v. a. *Faka ilo ilo, Fakamanatu i, Ako naki:* — hominem nihil agere quod non possit.

Admonitus, a, um. p. præt. **Admoneo.** *Faka ilo iloia.*

Admonitio, onis. f. *Te Ako naki, te Faka manatu.*

Admoveo, es, ovi, otum, vere. v. a. *Faka ovi, Ai:* Admovere ori.

Admulceo, es, lsi, lsum, cere. v. a. *Faka pele pele i.*

Adnoto. as, avi, atum, are. v. a. *Fakailoga.*

Adoleo, es, levi (*pe*) ui, adultum, ere. v. a. *Tutu, Magoniage, Molaga.*

Adolescens, entis. m. *Te Talavou, te Tupulaga.*

Adolescentia, æ. f. *Te Kei talavou, te Kei tupulaga.*

Adolescentula, æ. f. *Te Taahine mui, te Fafine.*

Adolescentulus, i. m. *Tama sii tagata.*

Adolesco, is, evi, adultum, scere. v. n. *Tupuake, Fakaau o lahi.*

Adopto, as, avi, atum, are. v. a. *Filifili, Aumai moo... foha... hau matua :* — sibi filium.

Adoratio, onis. f. *Te Atolasio, te Faka apa apa, te Fetapa.*

Adorior, iris (vel) eris, adortus sum, riri. v. d. *Kamata fai, Faka laga, Faka haga ki...*

Adorno, as, avi, atum, are. v. a. *Teu, Teuteu, Oho :* — naves.

Adoro, as, avi, atum, are. v. a. *Atolasio, hu, Punou ifo, Tauhi, Fakaapa apa :* Adorare Deum.

Adortus, a, um. p. præt. **Adorior.** *Ae kua ina kamata fai.*

Adscisco, is, ivi, itum, sciscere. v. a. *Fekauage, Aumai...*

Adspectus, ûs. m. *Mata, Matamata, te Ha mai.*

Adspicio, is, pexi, pectum, picere. v. n. *Sio, Sio ake, Sio ki mamao.*

Adstiti et **astiti.** perf. **Adsto** et **asto.**

Adsum, es, adfui, adesse. *Nofo mai, Ovi mai :* Adeste, fideles.

Adulatio, onis. f. *Te Fakalailaki, te Fakapelepelei, te Lauelo ki he tahi.*

Adulor, aris, 'atus sum, ari. v. d. *Fakalai, Lauelo.*

Adulter, ri. m. *Tagata tono.*

Adultera, æ. f. *Fafine tono.*

Adultero, as, avi, atum, are. v. a. *Fai te tono.*

Adulterium, ii. n. *Te tono.*

Adultus, a, um. adj. *Tagata* (*pe*) *Fafine kua lahi mo poto.*

Aduro, is, ussi, ustum, ere. v. a. *Tutu, Vela.*

Adusque. præp. *O au ki :* Adusque in seculum.

Advena, æ. m. *Tagata folau, Matapule.*

Adveniens, entis. p. præs. **Advenio.** *Ae e hau, Ae e au.*

Advenio, is, veni, ventum, ire. v. n. *Au, hau, Aumai, Hokoage :* Advêniat regnum tuum, Domine.

Adventus, ûs. m. *Te Hau, te Atevetu.*

Adverbium, ii. n. *Te Tahi i te u lea. Ae e hoko mo te* verbum.

Adversarius, a, um. adj. *Te Fili, tota Fehagâi i te tau* (*pe*) *i te gaoi.*

Adversitas, atis. f. *Te Mea fakamamahi, te Malaia.*

Adversor, aris, atus sum,

adversari. v. dep. *Loto kehe, Lolomi, Fakafehaga i i he faka kau kau.*

Adversùs (et) **adversùm.** præp. *Ki, Ki te, Kia, Kia te, Fehaga i.*

Adversus, a, um. adj. *Mea kehe, Filipe lava :* Ex adverso, *I te tahi faahi kehe.* = *Mea kovi :* Si quid adversi, *Kae i ai he mea kovi.*

Advocatus, i. m. *Te Hufaga..., Tagata lea tokoni i he faka mau.*

Advoco, as, avi, atum, are. v. a. *Paui ki he tahi ke hau, Fe kau age...*

Advolo, as, avi, atum, are. v. n. *Tafusi ki..., Lele ki...*

Ædes, is. f. *Falelotu, te Fale mea pe lava.*

Ædificatio, onis. f. *Te Fale (kehekehe), te Laga o he fale.*

Ædifico, as, avi, atum, are. v. a. *Laga fale, Gaohi.*

Æger, gra, grum. adj. *Mahaki.*

Ægrè. adv. *Tali kovi, Mamafa.*

Ægroto, as, avi, atum, are. v. n. *Nofo mahaki, Vaivai.*

Æmulatio, onis. f. *Te Fakataupiepie, Fai fai taki, Faka tatau.*

Æmulor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fai fai taki, Fakataupiepie, Amusia :* Æmulamini virtutes Mariæ.

Ænigma, atis. n. *Te Fakotota, te Misitelio.*

Ægyptius, a, um. adj. *Tagata (pe) Fafine Esipito.*

Ægyptus, i. m. *Esipito. Fenua o Afelika.*

Æmulus, a, um. adj. *Hoa, Faifai taki :* Æmulus virtutis fraternæ.

Æneus, a, um. adj. *Mea kapa.*

Æqualis. m. f. le. n. adj. *Ta tau, Mole mole, Tai tupu.*

Æqualitas, atis. f. *Te Tatau aga, Mole mole aga :* Et in majestate adoretur æqualitas.

Æquè. adv. *Ta tau pe, Feia :* — pauperibus prodesse et locupletibus.

Æquo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ta tau, Faka molemole.*

Æquum, i. n. *te Tonu, te Mooni.*

Æquus, a, um. adj. *Ta tau, Toka toka... :* Animo æquo, *I te lotò tatau.*

Aer, eris. m. *Te Havili, Te Aele.*

Æra, æ. f. *Te Taù :* Æra christiana, *Te taù kilisitiano.*

Ærarium, ii. n. *Te Tanakiaga koloa o te hahai.*

Æs, æris. n. *Kapa, Paaga :* In ære alieno, *Maua.*

Ærumna, æ. f. *Te Mamahi o te sino, te Fitaa o te loto.*

Æstas, æstatis. f. *Te Feituu laa mafana.*

Æstimo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka mau he mea, Fakatotonu tona totogi, Manako lahi :* — parvi. — magni.

Æstivus, a, um. adj. *Te mea e kau ki te temi mafana.*

Æstuo, as, avi, atum, are. v. n. *Vela*, *Mafana*, *Holi vale*.

Æstus, ûs. m. *Te Vela*, *te Mofi*: — febris. — maris, *Te Houlu o te tai*. In æstu temperies.

Ætas, tis. f. *Te Tau*.... : Ab ætate ineunte, *Talu mai tona kei sii te temi o te mauli*.

Æternitas, atis. f. *Te Temi hee gata*, *te Etelenitate*.

Æternùm. adv. *Loa ai pe*.

Æternus, a, um. adj. *Mea Hee gata*, *Loa loa*, *Faka hee gata*.

Æther, eris. m. *Te Lagi*, *ia Selo*.

Æthereus, a, um. adj. *E kau ki Selo*, *E kau ki te lagi* : Ætherei cives, *Te hahai o Selo* (*pe*) *Te kau Sagato*.

Ævum, i. n. *Te Temi*, *Temi loa* : In ævum, *Loa aipe*.

Affabilis. m. f. le. n. adj. *Aga ofa*, *Aga faka apa apa*.

Affectatio, onis. f. *Tokaga vale*, *Fia lelei*, *Fia tagata*, *te Faka tokaga*.

Affectio, onis. f. *Te Ofa*, *te Manako*.

Affectuosè. adv. *Faka ofaofa*.

Affecto, as, avi, atum, are. v. a. *Tokaga*, *Holi ki*, *Fia faka tokaga i*.

Affer, **Afferto**. Imper. **affero**. *Feia*.

Affero, affers, attuli, allatum, afferre. v. a. (irreg.) *Au mai*, *Ave ki*.... : Afferre litteras, *Au mai he tohi*.

Afficio, is, feci, fectum, ficere. v. a. *Gaohi*, *Taute* : Afficere aliquem beneficio. — aliquem calamitate.

Affigo, is, xi, xum, gere. v. a. *Hai*, *Tutuki* : Affigere cruci. — aliquem patibulo.

Affinis. m. f. ne. n. adj. *Kauga api*, *Kaiga ala fia*, *Kaumea*.

Affinitas, atis. f. *Tau potuaga*, *Kaiga aga*, *Tatau aga*, *Ala fiaga*.

Affirmatio, onis. f. *Te Io*, *te Faka mooni*.

Affirmativè. adv. *Io*, *Koia* : Respondit affirmativè.

Affirmo, as, avi, atum, are. v. a. *Tala io*, *Koia*, *Io mai* : — temerè de altero.

Afflatus, ûs. m. *Manava*, *Havili*.

Afflictatio, onis. f. *Mamahi o te sino*, *Mamahi o te loto*.

Afflictus, a, um. p. præt. **affligo**. *Mamahi ia*, *Ta ia*.

Affligo, is, xi, ctum, gere. v. a. *Faka mamahi*, *ta*.

Affluo, is, xi, xum, ere. v. n. *Tafe ki*...., *mahu*, *Hau*, *Matue* : Affluo opibus, *E au mahu i te koloa*.

Africa, æ. f. *Afelika*. (*Tolu vaega o te malama-nei*.)

Agape, es. f. *Tau mafaaga*. (*O te uluaki kilisitiano*.)

Age, **Agite**. adv. *Malo*. et imper. **ago** : Eià age, *Ai*, *Fai*. Agedum.

Ager, gri. m. *Gaue aga*, *Koga kele*, *Api gaue*.

Agglomero, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tahi*, *Fakatuu aga*.

Agglutino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakapipiki*.

Aggravo, as, avi, atum, are. v. a. *Asili fai he mea, Fakamamafa he kavega (pe) he hala.*

Aggredior, eris, essus sum, edi. v. d. *Fakahaga, Faka kale.*

Aggressio, onis. f. *Fakahaga aga, te Faka kale kale.*

Agilis. m. f. le. n. adj. *Vae vave, Maa maa.*

Agilitas, atis. f. *Te Vaveaga.*

Agmen, inis. n. *Hahai, te Kau tau e haele age.*

Agnosco, is, novi, agnitum, scere. v. a. *Ilo, Ilo ilo.*

Agnus, i. m. *Te Akeno.*

Ago is, egi, actum, agere. v. a. *Fai:* — gratias... Gratias agamu Domino Deo nostro. = *Taia noa, Faka matala.*

Agonia, æ. f. *Vaivai o mate, Hohaa:* Factus in agoniâ Jesus prolixiùs orabat.

Agrestis. m. f. te. n. adj. *Mai uta, Mai te vao..*

Agricola, æ. m. *Tagata gaue ki te kele.*

Agricultura, æ. f. *Te Faiga ki te kele.*

Ah! interj. *Oie!*

Ai! interj. *Oie!*

Aio, nis, ait. v. defect. *Ui, Tala :* Ut aiunt.

Ala, æ. f. *Te Kapakau :* Timor addidit alas.

Alacer. m. alacris. f. cre. n. adj. *Vare, Maa maa, Fiafia.*

Alapa, æ. f. *Te Pâki :* Dare alapas.

Albesco. is, scere. v. n. *Faka hina, Faka au o hina, Hinahina mai.*

Album. i. n. *Te Hina aga.*

Albus, a, um. adj *Hina, Tea.*

Albugo, inis. f. *Tuutolo i te mata.*

Alendus, a, um. p. fut.

Alo. *Ka faga i, Ka pusi aki.*

Ales, itis. f. *Manu lele lahi.*

Alexander, dri. m. *Alesatelo, Aliki hau.*

Aliàs. adv. *He tahi aho, Leva, I te tahi potu.*

Alibì. adv. *I te tahi potu.*

Alicubì. adv. *I he koga potu.*

Alienatio, onis. f. *Te Vale :* — mentis, *te Faka valevale o te loto.* = *(Te tukuage te mea o he tahi ki he tahi.)*

Alienigena, æ. f. m. *Folau, Aunofo (ki he fenua kehe.)*

Alieno, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku he mea ki he tahi, Fakatau tana mea ki he tahi.*

Alienus, a, um. adj. *tagata Kehe ; Folau o te tahi fenua.*

Alimentum, i. n. *Te Magisi.*

Alimonia, æ. f. et **alimonium**, ii. n. *Magisi.*

Aliò. adv. *Ki te potu kehe.*

Aliòquin. adv. *Kehe age pe, Kapau e mole feia.*

Aliquamdiù. adv. *I te temi sii, Sii sii age.*

Aliquandò. adv. *I he aho, I ona aho.*

Aliquantulùm. adv. *Siisii aupito, Faka sii sii.*

Aliquis, quæ, quod (*mo*) quid. pron. *He tahi, He hina, He hino.*

Aliquò. adv. *Ki he potu :* — terrarum.

Aliquot. plur. indef. *E niihi.*

Aliquoties. adv. *Tua siipe.*

Aliter. adv. *Kehe pe.*

Aliundè. adv. *Mai he tahi potu.*

Alius, a, ud. adj. *He tahi, He tahi kehe :* Alii aliò dilapsi sunt, *Tahi alu ki te potu kehekehe.*

Allicio, is, lexi, lectum, cere. v. a. *Faka lai, Faka poai, Taki kâka.*

Alligo, as, avi, atum, are. v. a. *Hai, No noo.*

Alloquor, eris, locutus sum, loqui. v. d. *Lea age :* Alloqui aliquem benignè, *Fakalea i he tahi fakaofaofa.*

Almus, a, um. adj. *Agatonu, Sagato, Ma oluga.*

Alo, is, lui, alitum, ere. v. a. *Fa faga, Pusi aki.*

Altare, ris. n. *Te Aletale.*

Altè. adv. *Ma oluga, Ki oluga.*

Alter, ra, rum. adj. et pron. *He tahi, He tahi kehe.*

Altercatio, onis. f. *Te Kinau, Fe kinau aki, te Ke.*

Altercor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fe kinau aki, Fe keikei aki.*

Alternatio, onis. f. *Te Faka hoa hoa.*

Alterno, as, avi, atum, are. v. a. *Fai faka hoa hoa.*

Alteruter, tra, trum. adj. *He tahi ia naua, ia maua, ia koulua.*

Altitudo, inis. f. *Te maoluga, te Tau lalo :* — montis. — maris. = *Te Aliki, te Afio.*

Altum, i. n. *Te Tai :* Fluitat in alto navis, *E maanu te vaka i te fuga tai.*

Altus, a, um. adj. *Ma oluga, Tau lalo.*

Alui. perf. **Alo.** *Fagai, Fafaga.*

Alumnus, i. m. *Te Tamaako.*

Alvearium, ii. n. *Te Puhalago papalagi.*

Alveus, i. m. *Te Alu aga o te tafe, tè Puha lago, te Kauga i lago.* = *Te Liu o te vaka.*

Amabilis. m. f. le. n. adj. *Ofa ina, E aoga ki te ofaina.*

Amans, antis. p. præs. **Amo.** *Ko ae e ofa, e manako.*

Amalecitæ, arum. m. plur. *Te hahai Amalesita.*

Amanter. adv. *Faka ofaofa.*

Amarè. adv. *Kona lahi aupito :* Flevit amarè, *Nee tagi lahi aupito.*

Amaritudo, inis. f. *Te Kona, te Fi fisi.*

Amarus, a. um. adj. *Mea kona.*

Amatus, a, um. p. præt. **Amo.** *Ofa ina ia.*

Ambiguus, a, um. adj. *Lea pe Ko he mea e alu kehekehe ona makikoga.*

Ambitio, onis. f. *Te Fia ma oluga, Fia aliki, Fia mealahi,* Holi lahi ki...

Ambitiosus, a, um. adj. *Tagata Fialahi, Fia uia, Fia-aliki.*

Ambo, æ, o. adj. *Toko lua, Naua, Maua, Koulua.*

Ambrosia, æ. f. *Te Manogi lelei.*

Ambulatio, onis. f. *Te Taka, te Haele.*

Ambulo, as, avi, atum, are. v. n. *Haele, Taka.*

Amens. m. f. n. entis. adj. *Vale, Faikehe, Faka vale vale.*

Amentia, æ. f. *Te Mahaki faka vale vale.*

Amicè. adv. *Faka ofa ofa* : — audire.

Amicitia, æ. f. *Te Ofa, te Kaumea.*

Amicus, a, um. adj. *tagata Ofa, Gaata* : Amice, ad quid venisti ?

Amisi. præt. **amitto.**

Amissus, a, um. adj. (*mo*) p. præt. **amitto.** *Puli ia.*

Amitto, is, si, ssum, ere. v. a. *Siaki, Faka ma vae, Puli.*

Amnis, is. m. *Te Tafe.*

Amo, as, avi, atum, are. v. a. *Ofa, Manako* : Amavit eum Dominus.

Amœnitas, atis. f. *Te Lelei-aga, te Malie aga, te Mata-mata lelei aga o he mea.*

Amœnus, a, um. adj. *Lelei ia, Malie ia.*

Amor, oris. m. *Te Ofa* : — Dei, *Te ofa o te Atua.*

Amoveo, es, movi, motum, ere. v. a. *Ave, faka ma-mao, Faka ma vae* : — aliquem ab urbe.

Amphora, æ. f. *Hina lahi, Utu vai.*

Amplè. adv. *Lahi* : — dicere.

Amplexor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faufua, Fekita* : Dextera illius amplexabitur me.

Amplexus, ûs. m. *Te Faufua.*

Amplifico, as, avi, atnm, are. v. a. *Faka lahi, Faka ma-tala tala.*

Amplus, a, um. adj. *Lahi, Lau lahi, Koloa ia.*

Amplitudo, inis. f. *Te Lahi, te Lau lahi, te Taka-fua fua.*

Ampulla, æ. f. *Te Hina sii* (*li liki*).

Amputatio, onis. f. *Te Tuusi, te Motuhi.*

Amputo, as, avi, atum, are. v. a. *Tuusi, Motuhi.*

An. adv. *Pe e* : An is est? *Pe koia ia?* Annon hoc dixi? *Pe nee mole au tala atu?*

Anagogicus, a, um. adj. *Faka lau malie* : Sensus anagogicus.

Analogia, æ. f. *Te Faka-tata, Ta tau aga* : Analogiam sequi...

Analogicus, a, um. adj. *Faka tata.*

Anas, atis. f. *Te Pato.*

Anathema, atis. n. *Te Esekomunikato, te Tapu, te Mavae.*

Anathematizo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ma vae, Faka malaia, Fua kava.*

Anceps, ancipitis. adj. *Mea mata lua, Faahi lua, Ulu*

lua, Uhiga lua, Lotoloto lua : Anceps fortuna belli.

Ancilla, æ. f. *Te Fafine fekau, te Kaugana* : Ecce ancilla Domini... Quia respexit humilitatem ancillæ suæ.

Ancora, æ. f. *Te Taula* : Ancora fundat naves morsu.

Anethum, i. n. *Te Aneto.* (*Ko te mohuku i Sutea.*)

Angario, as, avi, atum, are. v. a. *Faka aliki, Fakamalohi.*

Angelicus, a, um. adj. *Faka aselo, O hage ko he aselo.*

Angelus, i. m. *Te Aselo, te Fai fekau* : Misit Dominus angelum suum... Angelus Domini nuntiavit Mariæ.

Ango, is, anxi, angere. v. a. *Kukumi, Punusi, Faka kinakina.*

Anguilla, æ. f. *Te Tuga.*

Anguis, uis. m. f. *Te Gata.*

Angularis. m. f. re. n. adj. *Tuliki ia, Faka tuliki ia.*

Angulus, i. m. *Te Tuliki fale, te Agele.*

Angustia, æ. f. *Te Nounou, te Poko sii, te Hoge, te Efihia aga.*

Angusto, as, avi, atum, are. v. a. *Faka nounou, Fakasii, Faka efihi.*

Angustus, a, um. adj. *Sii, Poko sii, Fai gataa* : Angusta porta.

Anima, æ. f. *Te Lau malie, te Loto, te Mauli* : Anima humana est immortalis.

Animadverto, is, ti, sum, tere. v. a. *Faka kau kau, Taupau, Vaka vaka i.*

Animal, lis. n. *Te Manu* : Animal rationale.

Animans, antis. adj. *Mea mauli, Mauli.*

Animantia, tium. n. plur. *Te u manu.*

Animo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka mauli aki.*

Animosè. adv. *Faka toa, Faka loto toa.*

Animositas, atis. f. *Malohi, Ita lahi, Ita taofi loa.*

Animus, i. m. *Te Loto, te Lau malie, te Loto malohi.*

Annè? adv. *Pee ke?*

Anniculus, a, um. adj. *Ona tau e tahi* : Agnus anniculus.

Anniversarius, a, um. adj. *Te aho o te hologa tau na hoko ai he mea.*

Annon? adv. *Pe e mole mo?*

Annona, æ. f. *Te Tau, te Tau kai, Magisi ki he aho takitahi.*

Annoto, as, avi, atum, are. v. a. *Faka iloga* : Annotare librum, *Faka iloga he tohi.*

Annulus, i. m. *Te Mama* : Annulus episcopalis. — conjugalis. (Anneau).

Annumero, as, avi, atum, are. v. a. *Lau* : — pecuniam.

Annuntiatio, onis. f. *Te Fekau, te Logo, te Fetapa, te Tala.*

Annuo, is, ui, uere. v. a. *Faka logo, Tali, Kamo kamo.*

Annus, i. m. *Te Tau* : Anno Domini. Romulus annum a Martio inchoavit; Numa a Januario.

Annuus, a, um. adj. *Tau katoa, Te mea e alu i te aluaga o te tau.*

Anonymus, a, um. adj. *Ae e molemo iloi tona higoa.*

Anquiro, is, sivi, anquisitum, ere. v. a. *Fakakaukau, Fakafehui.*

Ansa, æ. f. *Pukeaga, te Kau o he mea.*

Ansula, æ. f. *Pukeaga liliki.*

Antè. præp. *I mua, Ovi ki... : —* Christum natum.

Anteà. adv. *I mua, O au kia aho-nei.*

Antecedens, entis. p. præs. **Antecedo.** *Muamua. Te uluaki kupu tafito o te* argumentum.

Antecedo, is, cessi, cessum, ere. v. n. *Alu ki mua, Mua mua.*

Antecello, is, ui, ere. v. a. *Mua ake, Potoake.*

Antecessor, oris. m. *Ae nee nofo mua.*

Anteeo, is, ivi, itum, ire. v. n. *Alu ki mua, Muamua.*

Antefero, fers, tuli, latum, ferre. v. *Fua ki mua, Tuku ki mua ; Faka mau mau he mea.*

Antemurale, is. n. *Te A maka (pe) Ko he paepae maka i mua o te keli (pe) o he luo.*

Antenna, æ. f. *Te Kaula, te Sila.*

Antepono, is, sui, situm, nere. v. a. *Tuku ki mua, Tauhi.*

Antequàm. adv. *I mua, I te heeki mo..., I te heeki ai mo mea ke... :* Tempestas minatur antequàm surgat.

Anterior. m. f. us. n. oris. adj. *Ae e mua, te Muaki, te Uluaki.*

Antiphona, æ. f. *te Kupu-i hiva e muaki i te pesalamo.*

Antipodes, um. m. plur. *Te u tagata e nofo ki te faahi o te kele e i totatou lalo vae. Te mea e nofo i te natile* (Nadir.)

Antiquè. adv. *I te aga i mua, Faka ona aho.*

Antiquitas, atis. f. *Te Afea, te Temi mua, te Fua loa.*

Antiquus, a, um. adj. *te Mea afea, Fualoa, I ona aho.*

Antistes, itis. m. *Te Aliki, te Pule, te Epikopo.*

Antrum, i. n. *Te Ana.*

Anus, i. m. *Te Muli.*

Anus, ûs. f. *Te Fine matua afea.*

Anxietas, atis. f. *Te Hohaa, te Manava sii, te Mamahi.*

Anxius, a, um. adj. *Hohaa, Mamahi, Manava sii.*

Aper, pri. m. *Te Puaka vao.*

Aperio, is, rui, pertum, ire. v. a. *Faka ava, Iloi : —* portam.

Apertè. adv. *Faka ha, Faka haha.*

Apertura, æ. f. *Te Ava.*

Apertus, a, um. adj. *Fakaha ia, Iloi ia.*

Apes, is. f. *Lago papalagi.*

Apex, icis. m. *Te Fuga, te Mea sii noa.*

Apocryphus, a, um. adj. *Tohi e mole mo iloi te tagata nee ina fai :* Liber apocryphus.

Apologia, æ. f. *Te Viki-viki, te Faka totonu.*

Apostasia, æ. f. *Te Siaki o te lotu.*

Apostata, æ. m. *Ae kua ina siaki te lotu :* Julianus —.

Apostolus, i. m. *Te Aposi-tolo :* Apostolorum chorus.

Apparatus, ûs. m. *Te Too-too ga o he mea, te Oho, te Teu-teu.*

Appareo, es, rui, itum, ere. v. n. *Ha mai, Kite mai, Gali.*

Apparo, as, avi, atum, are. v. a. *Teu, gaohi, Fai :* Appa-rare convivium, *Gaohi te kai...*

Appellatio, onis. f. *Higoa, Lea.*

Appello, as, avi, atum, are. v. a. *Paui, Lea, Faka hi-goa. = Tagi ki... :* — Cæsarem.

Appello, is, appuli, ulsum, ere. v. a. *Tau :* — terram, *Tau ki te fenua.*

Appendix, icis. f. *Te Faka-hoko o he mea ki tona tafito ; te Faka katoa o he mea.*

Appetitus, ûs. m. *Te fia kai, te Holi.*

Appeto, is, tivi (vel) tii, itum, ere. v. a. *Holi ki .., Kumi, Fai fafine.*

Applaudo, is, si, sum, ere. v. a. *Faka malie, Pasi pasi nima.*

Applausus, ûs. m. *Te Fa-ka malie, te Pasi pasi nima o te faka malie.*

Applico, as, avi, atum, are. v. a. *Faka haga, Faka tau, Tau fenua, Faka uhiga.*

Appono, is, sui, situm, nere. v. a. *Tauhi, Tuku, Ha-kili, Ai.*

Apprecor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kole, Hufaki ke..., Faka amu amu ke ... :* — om-nia fausta, *Hufaki ke mau ia mea lelei fuli.*

Apprehendo, is, endi, sum, dere. v. a. *Iloi, logoi, Mau, Too, Puke ki ai te atamai.*

Apprehensus, a, um. p. præt. **Apprehendo.** *Kua mau-ia.*

Appretio, as avi, atum, are. v. a. *Faka ta tau, Faka-tau, Ma nako.*

Approbatio, onis. f. *Te Tali, te Tala io, te Faka-mooni.*

Approbo, as, avi, atum, are. v. a. *Tali, Io ki he mea :* Approba, reproba.

Appropinquo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ovi, Ovi ki :* — regnum Dei.

Appulsus, ûs. m. *Te Tau ki he fenua.*

Aprilis, is. m. *Apelili. (Tona 4 o te menise o te tau.)*

Aptè. adv. *Mooni, Lelei pe, Aoga :* — dicere.

Apto, as, avi, atum, are. v. a. *Ai, Teu, Faka aoga, Faka u-ta uta :* — annulum digito.

Aptus, a, um. adj. *Aoga, Fe ala :* — ad omne anni tem-pus.

Apud. præp. *I, I te, Ia, Ia te, Ovi ki..., I mua... :* — om-nes constat.

Aqua, æ. f. *Te Vai :* — be-nedicta. — pura.

Aquila, æ. f. Te Akuila.

Ko te manu faa lele o te malama-nei : Aquila Joannis.

Aquilo, onis. m. *Te Matagi mai te Noleto.*

Ara, æ. f. *Te Aletale.*

Aranea, æ. f. *Te Kavelevele.*

Aratio, onis. f. *Te Palau, te Laga kele.*

Arator, oris. m. *Tagata palau.*

Aratrum, ii. n. *Te Mea palau.*

Arbiter, tri. m. *Te Fakamooni, te Tagata faka mau, te Tagata faka kaiga.*

Arbitrium, i. n. *Te Faka-mooniaga, te Faka mau.*

Arbitror, aris, atus sum, ari. v. d. *Faka mahalo, Fakamooni, Faka kaukau.*

Arbor, oris. f. *Te Akau* : — una nobilis.

Arbustum, i. n. *Te Potu kua to ai te akau.*

Arca, æ. f. *Aleka, Puha* : Fœderis —.

Arcanum, i. n. *Te Tapu, Te mea fufu.*

Arcanus, a, um. adj. *Fufu, Lilo, Tapu* : Arcanum fœdus.

Arceo, es, cui, ctum, ere. v. a. *Lo lomi, Faka hola, Teke i.*

Arcessitus, a, um. p. præt. **Arcesso.**

Arcesso, is, ivi, itum, ere. v. a. *Fekau mai he tahi, Kumi mai...*

Archangelus, i. m. *Te Alekaselo* : Michael archangele, esto memor nostri.

Archisynagogus, i. m. *Te Matua tauhi u te Simikoka.*

Architectus, i. m. *Te Matua tufuga fale.*

Architriclinus, i. m. *Te Matua e lagi aki te taumafaaga.*

Arctus, a, um. adj. *Pokosii* : Somnus arctus, *Moe fakamalotoloto...*

Arcus, ûs. m. *Te Kalolo, te Nuanua; te Aleso* (arceau).

Ardens, entis. p. præs. **Ardeo.** *Vela ia, Pula, Gigila.*

Ardeo, es, arsi, arsum, dere. v. n. *Vela, Gigila, Holi vale.*

Ardor, oris. m. *Te Vela.*

Arduus, a, um. adj. *Maoluga, Fai gataa.*

Area, æ. f. *Te Malae.*

Arefacio, is, feci, actum, ere. v. a. *Faka moa moa, Fakamaha.*

Arena, æ. f. *One, Mataone.*

Areo, es, rui, ere. v. n. *Liliu o moamoa, Liliu o maha.*

Areopagus, i. m. *Fakamau aga i Atena* (Athènes.)

Arens, entis. m. f. n. adj. *Moa moa, Maha* : Alveus arens, *Tafe aga maha.*

Argenteus, a, um. adj. *mea Aleseto, mea Silica.*

Argentum, i. n. *Te Aleseto, te Silica.*

Argilla, æ. f. *Kele e gaohi aki ia pa (mo) te u piliki.*

Argumentatio, onis. f. *Te Tala noa faka mooni mo fakatotonu.*

Arg[illegible] [illegible]aris, atus sum [illegible] *tolonoa*

Argumentum, i. n. *Te Faka matala fakamooni o te tala noa :* Argumentatio est argumenti explicatio.

Arguo, is, ui, utum, uere. v. a. *Faka kovii, Akonaki, Faka ha.*

Ariditas, atis. f. *Te Fefeka, te Moamoa.*

Aridus, a, um. adj. *Moamoa, Kovi, Mate, Ma maha :* Manus arida, *Nima mate.*

Aries, ietis. m. *Te Akeno lahi :* Montes exultaverunt sicut arietes.

Arista, æ. f. *Fui fulumeto, Fui akau.*

Arithmetica, æ. f. *Te tohi numelo, Tona ako o te fai numelo.*

Arma, orum. n. plur. *Mahafu.*

Armatura, æ. f. *Te Teu ki te tau, te Teutau, te Mea teu ki te tau :* — Dei.

Armatus, a, um. p. præt. **armo.** *ae kua Mahafu ia.*

Armentum, i. n. *Te Faga manu lalahi.*

Armiger, eri. m. *Te Hoa o he tagata i te tau.*

Armilla, æ. f. *Te Fakanavau.* (bracelets.)

Armo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka mahafu he tahi, Avage ki he tahi te mahafu.*

Aro, as, avi, atum, are. v. a. *Pa lau, Keli kele.*

Aromata, atum. n. plur. *ia te mea magoni* (aromates.)

Arripio, is, pui, reptum, ripere. v. a. *Kapa ki..., Toho.*

Arrogantia, æ. f. *Te Aga pata pata.*

Arrogo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka aliki, Taofi, Aga tuu.*

Ars, artis. f. *Te Faiva, te Poto :* Ars artium regimen animarum.

Articulus, i. m. *Hokoaga, Kupu i tohi, Kupu i akonaki. Tahi o te u matua lea* (article.)

Artifex, icis. m. f. n. *Tagata faiva* (artisan).

Artus, ûs. m. dat. plur. artubus. *Te Koga o te sino :* Artuum dolor, *Te mamahi o te u koga sino.*

Arundinetum, i. n. *Te Koga kele kua tupu i ai te kaho.*

Arundo, inis. f. *Te Kaho.*

Arvum, i. n. *Te koga kele, te Gaue aga.*

Arx, cis. f. *Te Kolo maka, Nofo aga solia.*

As, assis. m. *Te Kii paaga, Senti* (centime) : Cibus uno asse venalis.

Ascendo, is, di, sum, dere. v. a. *Alu ake, Hake :* Ascendit in Cœlum.

Ascensio, onis. f. *Te Alu ake, te Asesione o Iesu Kilisito.*

Ascensus, ûs. m. *Te Hakega.*

Asinus, i. m. *Te Asino; Tagata vale* (âne.)

Asper, ra, rum. adj. *Fifisi, Fai gataa, Kani vao.*

Aspergo, is, si, sum, gere. v. a. *Faka vai, Lu luku :* Aram aquâ benedictâ aspergere.

Aspernor, aris, atus sum,

ari. v. d. *Nuki nuki, Fehia, Fia lahi.*

Aspis, idis. f. *Te Higoa o te gata kona.*

Assatus, a, um. p. præt. **Asso.** *Tutu ia, Moho ia :* Jàm assatum est, versa et manduca.

Assensus, ûs. m. *Te Io, te Tala tonu, te Loto ki...*

Assentio, is, si, sum, ire. v. n. *Loto ki..., Lelei ia ki...*

Assentior, iris, sus sum, iri. v. d. *Loto ki...*

Assequor, eris, cutus sum, qui. v. d. *Logo, Hoko, Hoko ki he mea ke mau.*

Assiduè. adv. *Aipe, Agatonu.*

Assiduus, a, um. adj. *Nofo mau, Fai aipe.*

Assimilo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tata, Faka tatau.*

Asso, as, avi, atum, are. v. a. *Tutu, Faka moho.*

Associo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kau, Kau mo...*

Assuefacio, is, feci, actum, ere. v. a. *Faka mahani.*

Assuesco, is, evi, etum, ere. v. n. *Mahani.*

Assuetus, a, um. p. præt. **assuesco.** *Mahaniia :* — Galli bello.

Assumo, is, sumpsi, sumptum, ere. v. a. *Too, Filifili, Arake :* Assumpsit Jesus Petrum et Andræam etc... Assumpta est Maria in Cœlum.

Assumptio, onis. f. *Te Arake, Te Asopesio o Malia.*

Assurgo, is, rexi, rectum, ere. v. n. *Tau ake, Tupu ake :* — ex morbo. Populus in altitudinem assurgit.

Assyria, æ. f. *Asilia (Ko te fenua).*

Astiti. perf. **asto.**

Asto, as, astiti, astitum, astare. v. n. *Ovi ki..., Ha ki.., Tuu laki..., Tuu mai...*

Astronomia, æ. f. *Te Asetolonomia, te Poto ki te fetuu.*

Astrum, i. n. *Te Fetuu, te Lagi, Ia Selo.*

Astutia, æ. f. *Te Kaka, te Faipule aki.*

Asylum, i. n. *Tanaki aga o te tahi hahai (Tamaliki), Hola aga.*

At. conj. *Kae, Lo loto ga :* — etiam restitas? *Koa e ke toe nofo ai ?*

Ater, tra, trum. adj. *Uli, Faka lia lia.*

Atomus, i. m. *Te kii mea veliveli, Ko he sino e mole feala ke sio ia aki te matape.*

Atque. conj. *Pea, Mo :* — ego qui te confirmo. Tot annis atque adeò seculis. Atque adeò nunc sitio.

Atqui. conj. *Koia ia, Pea koeni... :* — certè nihil est melius mundo.

Atramentum, i. n. *Te Vai tohi.*

Atramentarium, ii. n. *Te Ipu o te vai tohi.*

Atrium, ii. n. *Te Nofo aga e hu mua ki ai..., te Malae loto, te Faka heke talaa.*

Atrocitas, atis. f. *Aga kovi lahi, te Faka kani vao.*

Atrociter. adv. *Faka kani-vao :* — accipere.

Atrox. ocis. adj. *Tagata Agakovi, Tagata Fakakanivao.*

Attamen. conj. *Kae, Foki, Kae logo agepe.*

Attendo. is, endi, entum, ere. v. n. *Vaka vakai, Fakalogo, Tokaga* : Attende Domine et miserere.

Attentio. onis. f. *te Fakalogo, te Faka ma loto loto, te Toka ga.*

Attentè. adv. *Fakamalotoloto* : — cogitare.

Attentus, a, um. p. præt. **Attendo.** *Faka logo ia, Tokaga ia.*

Attero, is, trivi, tritum, terere. v. a. *Molo ki, Mau mau, Lai lai ki.*

Attestatio. onis. f. *Te Faka mooni.*

Attestor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faka to tonu, Fakamooni.*

Attineo, es, ui, entum, ere. v. a. *Kau ki..., Aoga ki..., Pipiki..., Kau...*

Attingo, is, tigi, tactum, gere. v. a. *Tau, Hoko, Papae.*

Attollo, is, ere. v. a. *Hiki ake, Too ake* : Attollite portas æternales.

Attonitus, a, um. p. præt. **Attono.** *Ofo ia.*

Attono, as, nui, itum, are. v. a. *Ofo.*

Attractus, a, um. p. præt. **Attraho.** *Toho ia, Ma toho ia.*

Attraho, is, axi, actum, here. v. a. *Toho* :—ad se benevolentiam alicujus largitione.

Attrecto, as, avi, atum, are. v. a. *Kapa, Mo moli.*

Attribuo, is, ui, utum, ere. v. a. *Faka ilo ilo, Ava ge, Tuku age.*

Attributum, i. n. *Te u mea e lau ki he mea* : Attributa divina. Attributa alicujus rei.

Attritio, onis. f. *Te Fakahemala, te Lailai; E tafito lau ki te fakahemala sii.*

Attritus, a, um. p. præt. **Attero.** *Moloki ia, Lailai ia.*

Auctio, onis. f. *Te Fakatau aga, Faka hahai, Faka tautuki.*

Auctor, oris. m. *Te Tagata e fai he gaue (pe) te tohi, te Tufuga, te Aliki.*

Auctoritas, atis. f. *Te Faipule, te Pule aga, te Malohi aga* : Auctoritas Scripturæ Sacræ. — Ecclesiæ.

Audacia, æ. f. *Te Malohi, te Fia mea lahi aga faka toa.*

Audax, cis. adj. *Malohi, Fia mea lahi, Toa.*

Audeo, es, ausus sum, dere. v. a. *Faa fai, Ahi ahi, Fai loto malohi, Fai faka toa* : Quomodo ausus es id facere? Audere vim in aliquem (vel) alicui.

Audii. perf. **Audio.**

Audio, is, ivi (pe) ii, itum, ire. v. a. *Logo, Faka logo mai, Fagono mai* : Audi vocem ejus.

Auditus, a, um. p. præt. **Audio.** *Fagono ia.*

Aufero, fers, abstuli, ablatum, auferre. v. *Toho, Ave; Faka aliki.*

Augeo, es, auxi, auctum, gere. v. a. *Tupu ake, Faka lahi, Asili, Hiki ake* : Augere glo-

riam, *Kua hiki aketona kololia.* Quidquid habebat sive domi, sive ruri, mirè auxit.

Auguror, aris, atus sum, ari. v. d. *Faka ilo ilo he mea ka hau, Ma halo halo, Faka ki kite he mea.*

Augustus, a, um, adj. *Tapu, Ma malu.*

Augustus, i. m. *Aukusito.* (*Tona 8 o te menise o te tau*).

Aula, æ. f. *Te Nofoaga aliki.*

Aulicus, a, um. adj. *Ae e nofo i te fale aliki.*

Aura, æ. f. *Te Havili, te Lagi...*

Aureus, a, um. adj. *Te mea Aulo.*

Auricula, æ. f. *Te Taliga :* Amputavit auriculam ejus.

Auris, is. f. *Te Taliga :* Qui habet aures audiendi, audiat.

Aurora, æ. f. *Te Mafoata :* Auroram sequi.

Aurum, i. n. *Te Aulo :* Aurum mordet equus.

Auster, tri. m. *Te Matagi Sute, te Matagi Toga* (vent du sud, de Tonga) : In judicio surget Regina austri.

Austeritas, atis. f. *Te Aga faka ma mahi o faifai lelei i te kai mo te inu, mo te u mea kehe kehe :* Vincam voluptatem austeritate.

Ausus, a, um. p. præt. **Audeo.** *Ae e faafai, Ahiahi.*

Aut. conj. *Pe :* Aut ego nesciebam quorsùm tu ires?

Autem. conj. *Kae :* Quid autem ille? Mihi autem.

Authenticus, a, um. adj. *Ko te tohi kua tuku tonu ki te tagata nee ina fai :* Pentateuchus authenticus.

Authenticitas, atis. f. *Te Auteneticitate aga :* Authenticitas libri.

Autographus, a, um. adj. *Te Tohi kua fai aki tonu e te tagata tona nima.*

Autumnum, i. n. *Te Autumeno* (*Te koga o te tau, e gata mai te 21 o Sepetepeli, o hoko ki te 21 o Tesepeli*) : Autumnat aer et vernat semper in Italiâ.

Auxi. perf. **Augeo.**

Auxiliaris. m. f. re. n. *Ae e tokoni, E kau tahi mo...*

Auxilior, aris, atus sum, ari. v. d. *Tokoni he tahi.*

Auxilium, ii. n. *Te Tokoniaga :* Da robur, fer auxilium.

Avarè. adv. *Faka manumanu.*

Avaritia, æ. f. *Te Manumanu; te Foakigataa.*

Avarus, a, um. adj. *Ae e manumanu.*

Ave, aveto. imper. **Aveo.** *Alofa, Si ota ofa :* — alicui dicere.— matutinum portare.= Ave, ave, aves, esse aves? Ave, atque salve.

Avete, avetote. Imper. plur. *To ma tou ofa, Si o ta tou ofa.*

Avello, is, velli (vel) avulsi, ulsum, vellere. v. a. *Tohoage, Faka malohi, Faka aliki, Fakamavae...*

Avena, æ. f. *Te Mohuku e fafaga aki te hosi* (avoine).

Aveo, es, ere. v. a. *Alofa, Ofa.* (Vide **ave.**)

Aversio, onis. f. *Te Fehia, te Fiu.*

Averto, is, ti, sum, ere. v. a. *Fakatafe, Fakahola, Fakaalu kehe.*

Avia, æ. f. *Te Kui fafine.*

Aviarium, ii. n. *te Falemoa,* [*te Fale lupe.*

Avidè. adv. *Holivale :* — expectare.

Aviditas, atis. f. *Te Holilahi, te Holivale.*

Avidus, a, um. adj. *Tagata holi vale lahi, Ae takaga, Ae manako o he mea.*

Avis, is. f. *Te Manu lele :* Quænam ista avis?

Avitus, a, um. adj. *Mai ia matua.*

Avulsus, a, um. p. præt. **Avello.** *Mavae age ia.*

Avunculus, i. m. *Fae tagata.*

Avus, i. m. *Te Kui tagata.*

Axioma, atis. n. *Te Akesioma, te Kupu mooni, te Kupu e mahinohino i te hahai fuape.* Ex : Totum majus est suâ parte. Ignoti nulla cupido. *Lua mo lua kua fa.*

Axis, is. m. *Te Kau o te fua i teka.*

Azarias, æ. m. *Te tagata ko Asaliasi :* Benedicite, Anania, Azaria, Misael, Domino.

Azimus, a, um. adj. *Hee tupu, te Pane hee tupu :* Primâ autem die azimorum, accesserunt discipuli ad Jesum. Itaque epulemur, non in fermento veteri, sed in azimis sinceritatis et veritatis.

B

Babel. f. *Te tule ko Papele.*

Bacca, æ. f. *Te Fua i akau, ia Fua i akau liliki.*

Babylon, onis. f. *ia Papilone* (*te kolo*).

Babylonicus, a, um. adj. *Te tagata e kau ki Papilone.*

Babylonii, orum. m. plur. *Te hahai o Papilone.*

Bacchis, idis. m. *Te Aliki solia.*

Baculus, i. m. *Te Tokotoko.*

Bajulatio, onis. f. *Te Fua kavega.*

Bajulo, as, avi, atum, are. v. a. *Fua, Too :* Bajulavit Jesus crucem suam.

Balæna, æ. f. *Te Tafolau.*

Balatus, ûs. m. *Te Tagi o te Akeno.*

Balbè. adv. *Fakakotekote.*

Balbus, a, um. adj. *Gutu piko, Kotekote.*

Balbutio, is, tivi, itum, ire. v. a. *Kotekote, Fakakotekote :* Academici desinant balbutire aliquandò.

Balnææ, arum. f. *Te U maanu, te Maauuago.*

Balneum, i. n. *Te Maanu-uga, Te Fale maanu.*

Balo, as, avi, atum, are. v. n. *Tagi (o te manu.)*

Balsamum, i. n. *Te Pala-samo, te Magoni.*

Balteus, i. m. *Te Nonoo o te heleta.*

Bathuel, lis. m. *ia Patuele (Ko te mokopuna o Apalahamo.)*

Baptisma, atis. n. **Baptismus,** i. m. **Baptismum,** i. n. *Te Papitema* : Materia remota Baptismi..... Materia proxima Baptismi...

Baptizatus, a, um. p. præt. **Baptizo.** *Ae Kua papitema ia.*

Baptizo. as, avi, atum, are. v. a. *Fai papitema, Papitema i* : Baptizavit Jesus... Baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritûs sancti.

Barathrum, i. n. *Te Vanu, te Luo lahi, Ia Ifeli.*

Barba, æ. f. *Te Kaukava* : — incipiens. Barbam recidere.

Barbari, orum. m. plur. *Te u tagata nee molemo kau ki te hahai Latina mo Keleka.*

Barbaria, æ. f. **Barbaries,** iei. f. *Te Aga vale, te Faka kanivao* : Non solùm Græcia et Italia, sed omnis barbaria. Tanta eorum barbaria ut pacem non intelligant.

Barbarismus, i. m. *Te Lea tohi hala (pe) fai hala* : Barbarimus est cùm verbum aliquod vitiosè effertur. Solœcismus est, cum verbis pluribus consequens verbum superiori non accomodatur.

Barbarus. a, um. adj. *Faka kanivao, Tagata folau.*

Barcha, æ. f. *Ko te higoa o te faahiga aliki o Kaletako.*

Barometrum, i. n. *Te Palometa (Ko te puleaki ki te fuafua o te mamafa o te aele.)*

Basilica, æ. f. *Te Fale-tapu (Te fale faka aliki mo teuteu aupito)* : — sanctorum Petri et Pauli.

Basiliscus, i. m. *Ko te higoa o te gata kovi.*

Beatè. adv. *Faka manu ia* : Beatè sit tibi. Beatè implet orationem. Euge, beatè...

Beatitudo, inis. f. *Te Manuia aga* : Beatitudines octo...

Beatus, a, um. adj. *Manuia* : Verè — homo nihil requirit ut sit beatior. Beata et elegans oratio.

Bellator, oris. m. *Te Tagata faa tau, te Tagata tau* : — non erat mari Romanus, *Ko te hahai Loma nee mole tau i tai.*

Bellè. adv. *Mata Lelei* : — nobis flavit ventus.

Belligero. as, avi, atum, are. v. a. *Fai te tau.*

Bellua, æ. f. *Te Manu lahi, Manu fekai.*

Bellum, i. n. *Te Tau* : Vel belli vel domi. Inferre —, *Ave te tau.*

Benè. adv. *Lelei* : — est. — se habet.

Benedico, is, dixi, dictum, ere. v. a. *Tapu aki, Faka-tapu, Tala lelei.*

Benedictio, onis. f. *Te Tapu aki, te Viki viki.*

Benedictus, a, um. p.

præt. **Benedico.** *Kua tapuakiia.*

Benefacio, is, feci, factum, cere. v. a. *Failelei, Ofa ki...*

Beneficentia, æ. f. *Te Fai lelei, te Aga ofa.*

Beneficium, ii. n. *te Ofa, te Failelei.*

Beneficus, a, um. adj. *tagata ofa.*

Benevolentia, æ. f. *Te Loto lelei, te Manava ofa.*

Benevolus, a, um. adj. *tagata Loto lelei, Manava ofa :* Benevolo animo facere aliquid.

Benignè. adv. *Faka ofaofa, Faka lelei :* Plebs benignè arma capit.

Benignitas, atis. f. *te Agalelei, te Aga ofa, te Aga malie.*

Benignus, a. um. adj. *Aga ofa, Manava ofa :* — sermo.

Beo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafimalie.*

Beryllus, i. m. *Mata i maka koloa ia.*

Bestia, æ. f. *Te Manu fekai :* — devoravit eum.

Bestialis. m. f. le. n. adj. *Faka manu, O hage ko he manu.*

Biblia, orum. n. plur. *Te u tohi :* — Sacra, *Tohi Tapu.*

Bibliotheca, æ. f. *Te Hiliaga tohi, Te u tohi e tuu ai.*

Biblus, i. f. *Ko te akau i Esipito nee aoga tona kili ki te fai tohi o hage ko te pepa.*

Bibo, is, bibi, itum, ere, v. a. *Inu :* Quid comedent, quid bibent?

Bicolorus, a, um. adj. *Te mea e lua ona mata pena.*

Bicornis. m. f. e. n. *Talalua.*

Bidens, entis. adj. *Te mea e mata lua ; Nifo lua.*

Biduum, i. n. *Vahaa aho e lua.*

Biennium, i n. *Vahaa tau e lua.*

Bimatus, ûs. m. *Ae kua lua ona tau :* A bimatu et infrà.

Binus, a, um. adj. *E lua, Tau lua, Tautau tokolua.*

Bis. adv. *Tua lua, Faifoki... Faifoki :* A me bis salutem accepit.

Bissextilis. m. f. le. n. *Tau piseteli.*

Bitumen, nis. n. *Te pulu.*

Blandè. adv. *Fakapelepele :* — dicere.

Blandior, ris, itus sum, iri. v. d. *Fakapelepelei i, Fakalai.*

Blanditia, æ. f. et **Blanditiæ,** arum. f. plur. *Te Fakapelepele, te Fakalai.*

Blandus, a, um. adj. *Agalelei, Lalata, Aga malu.*

Blasphemo, as, avi, atum, are. v. n. *Taku a noa, Lea vale.*

Bona, orum. n. plur. *Te Koloa, te Manuia, te Lelei.*

Bonitas, atis. f. *Te Agalelei, te Aga ofa :* — Dei.

Bonus, a, um. adj. *Lelei; Tagata aga lelei :* Bone vir, quid ais?

Bos, bovis. m. *Te Pipi :* Non alligabis os bovi trituranti.

Botanicus, a, um. adj. *Te Tagata e ina kumi te uhiga o te akau.*

Botrus, i. m. *Te Fuai vite.*

Bracchium, ii. n. *te Fasiga nima :* Fecit potentiam in bracchio suo...

Branchiæ, arum. f. plur. *te Koko o te ika, te Kapo ga.*

Bravium, ii. n. *te Totogi i te gaoi hahai.*

Brevì. adv. *I te temi siipe, Vave, Faka siipe.*

Breviarium, ii. n. *te Tohi tapu faka nou nou :* — Romanum.

Brevis. m. f. ve. n. *Nou-nou, Sii.*

Brevitas, atis. f. *te Nou-nou, te Sii, te Lau sii.*

Breviter. adv. *I te lea siipe, Faka nounou.*

Bruchus, i. m. *te Hee.*

Brumalis. m. f. le. n. *te Eituu laa mo moko.*

Brutum, i. n. *te Manu.*

Buccella, æ. f. *te Kaisii, te Maaga e tahi :* — panis.

Buccina, æ. f. *te Mea faka tagi.*

Buccino, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tagi, Ta te faka tagi.*

Buccinum, i. n. *te Leo o te mea fakatagi.*

Bulla, æ. f. *te Tohi, te Pula o te Tuitapu* (bulle.)

Bullio, is, ivi, itum, ire. v. n. *Pula.*

Butyrum, i. n. *te Gako i pipi* (beurre.)

Byssinus, a, um. adj. *E kau ki te lino.*

Byssus, i. f. *te Lino.*

C

Cacabus, i. m. *Te Kulo.*

Cacumen, inis. n. *te Tela, te Tumu tumu :* — montis.

Cadaver, eris. n. *Te Sino mate, te Pakola.*

Cado, is, cecidi, casum, ere. v. n. *To ifo, toka :* — in morbum.

Caducus, a, um. adj. *To-ia, Vaivai, Mole vave, Toga-fua.*

Cæcitas, atis. f. *Te Kivi, te Faka pouli o te mata.*

Cæcus, a, um. adj. *Kivi.*

Cædes, is. f. *Te Ta mate lahi, te Mau mau lahi,* te *Haaga.*

Cædo, is, cecidi, cæsum, dere. v. a. *Ta mate, Tuu si, Ta :* — carmina in marmore.

Cælibatus, ûs. m. *Te Nofo hee ohoana.*

Cæpa, æ. f. *te Onioni.*

Cæremonia, æ. f. *te Too-tooga :* — episcopalis.

Cæruleum, i. n. *Te Uli o te lagi mo te tai.*

Cæruleus, a, um. adj. *Uli-ia :* Cærulea æquora.

Cæsar, aris. m. *Sesale.* (*Ko te higoa o te u Aliki o Loma.*)

Cæsaries, iei. f. *Te Lau-ulu.*

Cæsura, æ. f. *Te Taaga, te Tuu si aga.*

Cæsus, a, um. p. præt. **Cædo.** *Tuusi ia.*

Cæteri, æ, a. adj. plur. *Te u mea kehe, Te tahi mea kehe :* Socrates et cæteri philosophi...

Calamitas, atis. f. *Te Malaia, te Mamahi :* Dies calamitatis et miseriæ.

Calamus, i. m. *Te Kaho, te Kau o te fulumeto.*

Calcatus, a, um. p. præt. **Calco.** *Molokia.*

Calceamentum, i. n. *Tapuga vae, Sulie* (Soulier.)

Calceamentarius, ii. m. *Te tagata e gaohi sulie.*

Calceatus, a, um. p. præt. **Calceo.** *Ae kua tapuga vae ia.*

Calceo, as, avi, atum, are. v. a. *Ai te tapuga vae.*

Calcitro, as, avi, atum, are. v. a. *Faigataa, Aka mai.*

Calco, as, avi, atum, are. v. a. *Moloki :* — imposito pede.

Caldarium, ii. n. *Te Kulo lahi.*

Calefacio, is, feci, actum, cere. v. n. *Mumu.*

Calendæ, arum. f. plur. *Te Kaleta, te Uluaki aho o te u Menise :* Calendis Januarii.

Calendarium, ii. n. *Te Kaletalio.*

Caleo, es, ui, ere. v. n. *Mafana, Mofi, Holi lahi.*

Calidus, a, um. adj. *Mafana, Pula.*

Caliga, æ. f. *Te Tapugavae o te hahai o Loma i ona aho.*

Caligo, as, avi, atum, are. v. n. *Fakapouli, Nenefu.*

Caligo, inis. f. *Te Nenefu, te Fakapouli.*

Calix, cis. m. *Te Kalise, te Ipu.*

Calleo, es, ui, ere. v. n. *Fefeka, Pate, Fune.*

Calliditas, atis. f. *Te Poto, te Kaka.*

Callidus, a, um. adj. *Ae e kaka, Ae e poto.*

Calor, oris. m. *Te Mafana :* Suffocat me calor.

Calumnia, æ. f. *Te Fasituu.*

Calumniator, oris. m. *Ae e fai te fasituu.*

Calumnior, aris, atus sum, ari. v. d. *Fasituu.*

Calumniosus, a, um. adj. *E faafasituu, Fakafasituu.*

Calvaria, æ. f. *te Sika, te Ulupoko.*

Calvesco, is, scere. v. n. *Fakaaau o tula.*

Calvus, a, um. adj. *Ae kua tula.*

Calx, cis. f. *Te Mulivae, te Lahe, te Vela.*

Camelus, i. m. *Te Kamelo.* (*Ko te manu.*)

Caminus, i. m. *Gutuumu kakaha :* Cantabant hymnum in camino ignis.

Campestris. m. f. e. n. adj. *E kau ki te vao, Laulelei.*

Campus, i. m. *Gaueaga, Koga kele, Koga api.*

Candela, æ. f. *Te Malama e gaohi aki te gakoi pipi.*

Candesco, is, ere. v. n. *Fakahi hina.*

Candidatus, a, um. p. præt, **Candido.** *Kua kofu hina ia.*

Candido, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahina.*

Candidus, a, um. adj. *Hina, Maa, Atea, Aga lelei* : Nive candidior. — scriptor.

Candor, oris. m. *Te Hina, te Mea hina, te Agaofa, Gigila* : Jesus, candor lucis æternæ...

. **Caneo**, es, ui, nere. v. n. *Fakaau o hinā, Hina mai.*

Canesco, is, ere. v. n. *Fagàfaga hina.*

Canis, is. m. f. *Te Kuli* : Nolite sanctum dare canibus.

Canistra, æ. f. **Canistrum**, i. n. *Te Kato* : Vidi, cùm tria canistra haberem super caput meum.

Canities, iei. f. *Lauuluhina, te Hina o te lauulu.*

Canna, æ. f. *Te Kaho.*

Canon, onis. m. *Te Fakatotonu, te Kupui fono* : — missæ.

Cano, is, cecini, cantum, ere. v. a. *Hiva, Fakatagi* : canite tubâ in Sion.

Canorus, a, um. adj. *Leolelei, Logolelei* : Canora vox.

Canticum, i. n. *Te Hiva, te Kupuihiva* : — Zachariæ.

Canto, as, avi, atum, are. v. a. *Hiva, Uua* : Antequàm gallus cantet, ter me negabis.

Cantus, ûs. m. *Te Hiva* : Cantus Gregorianus. — planus.

Canus, a, um. adj. *Hina, Hi hina.*

Capillus, i. m. *Te Fului ulu.*

Capio, is, cepi, captum, ere. v. a. *Too, Fakakaukau, Aofi* : Plures non capit hic locus.

Capitalis. m. f. e. n. adj. *Tafito* : Peccata capitalia.

Capra, æ. f. *Te Tao fafine.*

Capsula, æ. f. *Kii puha aulo, Kii puha siliva.*

Captiva, æ. f. *Te Fafine kaugana, te Fafine popula.*

Captivitas, atis. f. *Te Fakakaugana, te Fakapopula.*

Captivus, a, um. adj. *Ae e kaugana, Ae e nofo fakapopula.*

Capto, as, avi, atum, are. v. a. *Ofe loto, Fakayeigei.* = *Taka aokai, Foli, Mau.*

Captura, æ. f. *Te Meakua mau* : — piscium, *Te ika kua mau.*

Captus, a, um. p. præt. **Capio**. *Mauia.*

Caput, itis. n. *Te Ulu, te Kapite.*

Capitulum, i. n. *Te Kapite sii* : — legis.

Carbo, onis. m. *Te Mamala i afi* : Carbones ignis congeres super caput ejus.

Carcer, ris. m. *Te Fale fakapouli, te Kalesele.*

Cardinalis. m. f. le. n. adj. *Te Tafito i mea.* = *Te Kaletinale.*

Cardo, inis. m. *Te Ukamea e fakamàu aki ia matapa.*

Carduus, i. m. *Te Mohuku talatala.*

Careo, es, ui, caritum (et) cassum, ere. v. n. *Hala mo...*, *Noa ki* : — fide.

Carina, æ. f. *Te Takele o te vaka, te Ola i vaka.*

Caritas, atis. f. *Te Ofa* : Deus caritas est.

Carmen, inis. n. *Te Hiva, te Leo, te Lau* : Carmina canere.

Carnalis. m. f. le. n. adj. *Fakasino, Kau ki te sino.*

Carne. abl. **Caro.** *Te Kakano, te Sino.*

Carnifex, cis. m. *Te tagata tamate tagata* (Bourreau.)

Caro, carnis. f. *Te Kakano, te Sino* : Qui manducat meam carnem, habet vitam æternam, dixit Jesus.

Carpo, is, si, carptum, ere. v. a. *Toli, Taui, Tanaki, Kai.*

Carus, a, um. adj. *Ofaia, Pele, Maugataa* : Gloria mihi cara est.

Carruca, æ. f. *Te Teka, te Saliote* (Charriot.)

Casa, æ. f. *Te Fale masiva.*

Caseus, i. m. *Te Folomasi* (Fromage).

Cassis, idis. f. *te Puloga solia.*

Cassus, a, um. adj. *Kua noa, Alu noa.*

Castè. adv. *Fakalelei, Fakaapaaia* : — ornare dicendi genus.

Castellum, i. n. *Te Kolo, te Nofoaga aliki.*

Castigatio, onis. f. *Te Akonaki, te Manavahe, te Fakamamahi, te Totogi.*

Castigo, as, avi, atum, are. v. a. *Akonaki, Faka mamahi, Taute* : — aliquem verbis.

Castimonia, æ. f. *Te Nofo taupoou, te Maa, te Taupau o te sino ke hao i te kovi.*

Castitas, atis. f. *Te Nofo taupoou, te Nofo hee kovi, te Maa.*

Castra, orum. n. plur. *Te Nofoaga tau.*

Castrametor, aris, atus sum, ari. v. d. *Te Tau e gaohi tona nofoaga.*

Castro, as, avi, atum, are. v. a. *Sipii, Tataga, Fakagata.*

Castus, a, um. adj. *Maa, Agatonu, Lelei,*

Casus, ûs. m. *Te Mea e hoko noape, Tupuaga* : In casu necessitatis.

Catalogus, i. m. *Te Tohi lau faka holoholo.*

Cataractæ, arum. f. plur. *Te To ifo lahi o te vai.*

Catechismus, i. m. *Te Katekisimo, te Akonaki.*

Catechista, æ. f. *Te Tagata (pe) te Fafine Akonaki.*

Catechizo, as, avi, atum, are. v. a. *Ako te lotu, Akonaki, Fai te katekisimo.*

Catechumenus, i. m. *Ko ae e akoako ke papitema i.*

Catena, æ. f. *Te Katena, te Maea ukamea.*

Cateno, as, avi, atum, are. v. a. *Hai aki te maea ukamea, Pupunu.*

Caterva, æ. f. *Te Koga tau, te Kau tau.*

Cathedra, æ. f. *Hekaaga, Nofo aga, Ako n aki aga* : Cathedra sancti Petri.

Catholicus, a, um. adj. *Katoa, Ma opoopo* : — fides. Ecclesia —.

Catinum, i. n. **Catinus,** i. m. *Te Pa.*

Catula, æ. f. *te Kii kuli fafine.*

Catulus, i. m. *Te Kii kuli.*

Cauda, æ. f. *Te Hiku* : Canis blandimento suæ caudæ gaudebat.

Caulæ, arum. f. plur. *Te A akeno.*

Causa, æ. f. *Te Tupu aga o he mea, te Uhiga, Koteuhi* : Causâ meâ, *Ko teuhi ko au.*

Cautè. adv. *Fakapapau, Faka poto poto, Fakaete ete.*

Cautela, æ. f. *Te Fakapapau, Fakapotopoto, te Faifaipoto, Fi malie.*

Cautio, onis. f. *Te Fakapapau, te Faka mooni.*

Caveo, es, cavi, cautum, cavere. v. n. *Vaka vakai, Aua naa...* : Cave ne cadas.

Caverna, æ. f. *Te Ana, te Poko i mea.*

Cavus, a, um. adj. *Luo luo, Tau lalo.*

Cecidi. perf. **Cado** et **Cœdo.**

Cedo, is,cessi, cessum, dere. v. n. *Au, Hoko, Tuku age* : Omnia cedebant ei feliciter, *Nee hoko lelei kia te ia ia mea fuli.*

Cedrus, i. m. *Te Setelo.* (*Ko te akau.*)

Celeber. m. bris. f. bre. n. adj. *Viki viki ia, Ilo a, Uiia* : Celebris via, *Te ala uiia.*

Celebritas, atis. f. *Te Tootoo ga lahi, te Tootoo ga vikivikiia o he mea.*

Celebratus, a, um. p. præt. **Celebro.** *VikiVikiia, Hahai ia.*

Celebro, as, avi, atum, are. v. a. *Vikiviki, Taupau, Fai he mea lahi* : — *te Misa.* Celebrare convivium. — dies festos.

Celer. m. **Celeris.** f. **Celere.** n. adj. *Vave, Vae vave* : — mors.

Celeritas, atis. f. *Te Vave* : Celeritas in agendo.

Celero, as, avi, atum, are. v. a. *Fai vave* : Celerare fugam.

Cella, æ. f. *Tanaki aga magisi, Tuuga mea* : — lignaria, *Tuuga fafie.*

Cellula, æ. f. *Te Nofoaga sii, Koga fale sii.*

Celo, as, avi, atum, are. v. a. *Fufu, Taofi mau.*

Celsus, a, um. adj. *Maoluga, Lahi, Loa.*

Censeo, es, ui, itum, ere. v. a. *Lau, Loto ke..., Tohi te hahai.*

Census, ûs. m. *Te Lau o te hahai, Tona tohi.*

Centesimus, a, um. adj. *Tona tahi o te teau.*

Centiès. adv. *Tua teau.*

Centum. indecl. *Teau.*

Centurio, onis. m. *Te Setulio, Tagata e pule kia solia e teau.*

Cera, æ. f. *Te Sela* . Cera Paschalis.

Cereus, a, um. adj. *Kua fai aki te sela* : — effigies, *Te fakatata sela.*

Cerebrum, i. n. *Te Uto.*

Cerno, is, crevi, cretum, ere. v. a. *Sio, Vaka i, Ilo i.*

Certamen, inis. n. *Te Tau,*

te Kinau : Quò majus erat certamen salutis.

Certè. adv. *Ifoki, Koia ia, Iloi* : Certè scio illud.

Certò. adv. *Mooni.*

Certo, as, avi, atum, are. v. a. *Tau, Faifaitaki, Fagatua, Faka taupie pie.*

Certus, a, um. adj. *Iloi, Tonu, Kua tonu, Kua mooni.*

Certitudo,inis. f. *Te Mooniaga, te Iloi papau.*

Cervix, icis. f. *te Uà, te Ulu, te Hiku i akau* : A plantâ pedis, usque ad verticem capitis.

Cessatio, onis. f. *te Ga ta, te Ma lolo, te Tuku aga.*

Cesso, as, avi, atum, are. v. n. *Faka ga ta, Tuku, Ava, Ma lolo.*

Ceu. adv. *O hage ko...* : Adversi rupto ceu quodam turbine venti.

Chaldæi, orum. m. plur. *Te Hahai Kaletea.*

Chananæa, æ. f. *Te Fenua ko Kananani.*

Charta, æ. f. *Te Pepa.*

Chirographum, n. *Te Tohi nee fainima.*

Chorus, i. m. *Te Ka iva, te Kau po ula, te Kau fakatagi.*

Chrisma, atis. n. *Te Kilisimate, te Mili.*

Christianitas, atis. f. *Te Hahai Kilisitiano, te Lotu Kilisitiano.*

Christus, i. m. *ia Kilisito* : Jesus — filius Dei. = *Te mili.*

Christianus, a, um. adj. *Kilisitiano* : Religio christiana.

Cibaria, orum. n. plur. *Te Magisi, te Mea kai auau.*

Cibo, as, avi, atum, are. v. a. *Fa faga, Faa puku, Haapuku* : Cibavit eos ex adipe frumenti.

Ciborium, ii. n. *Te Ipu fai Komunio, te Ipu tapu.*

Cibus, i. m. *Te Mea kai, te Magisi, te Kai* : Caro mea verè est cibus.

Cicada, æ. f. *Te Elekihi.*

Cicur, ris. adj. *Lalata.*

Cicuro, as, avi, atum, are. v. a. *Faka la lata.*

Cieo, es, vi, tum, ere. v. a. *Faka ma veu veu, Lialia ki, Fakalaga.*

Cilicium, ii. n. *Te Kofu faka hemala, Faka mama hi.*

Cinctus, a, um. p. præt. **Cingo.** *Kua nonoo ia.*

Cingo, is, cinxi, cinctum, ere. v. a. *Taka taka i, No noo* : Cùm junior esses, cingebas te.

Cingulum, i. n. *Te Noo* : Præcinge me cingulo puritatis.

Cinis, eris. m. *Te Lefu lefu* : Imponere cineres capiti. Dies cinerum.

Cinnamomum, i. n. *Te Sinamomo (Ko te akau magoni.)*

Circà. præp. *Ovi, Tei tei, Ape, Ite, Ia te...* : — horam.

Circiter.præp. *Ovi, Tei tei, Ape* : — quinquaginta annos natus.

Circuitus, ûs. m. *Te Takafuafua, te Feliliu aki, te Takatakai, te Pae pae* : In circuitu throni.

Circulus, i. m. *Te Mea takafuafua,* te Takaivai.

Circùm. præp. *I, I te, Ia, Ia te, Ovi.*

Circumdo, as, dedi, datum, dare. v. a. *Taka taka i.*

Circumcido, is, di, sum, dere. v. a. *Tuusi faka taka fuafua, Fai te silikosisio.*

Circumcisio, onis. f. *Te Silikosisio, te Faka ma vae.*

Circumduco, is, duxi, ctum, ducere. v. a. *Taki age, Taki faka taka foli foli.*

Circumeo, is, ivi (*pe*) ii, itum, ire. v. a. *Fe alu aki, Foli, Taka ta ka i...* : Circuivi terram.

Circumfero, fers, tuli, latum, ferre. v. a. *Fe ave aki, Faka ha...*

Circumspicio, is, pexi, pectum, cere. v. a. *Faka siosio, Faka kau kau...*

Circumstans. p. præs. **Circumsto.** *Ae e nofo fakaalofi.*

Circumsto, as, steti, stitum, stare. v. n. *Nofo fakaalofi, Nofo taka taka i.*

Circumstantia, æ. f. *Te Mea e asili lelei ai* (*pe*) *asili kovi ai he gaue e fai.*

Circumtectus, a, um. p. præt. **Circumtego.** *Kua uufi ia.*

Circumtego, is, xi, ctum, gere. *Uufi, Faka taka taka i.*

Circumvenio, is, veni, ventum, ire. v. a. *Taka taka i, Hau taka taka i.*

Circumventus, a, um. p. præt. **Circumvenio.** *Kua Takatakai ia.*

Circumvolito, as, avi, atum, are. v. n. *Lele takatakai, Fe lele aki.*

Cis. præp. *Heni mai, Toe* : Cis paucos dies, *Ko aho siipe kei toe, pea...*

Cisterna, æ. f. *Te Luo* : Mittite eum in cisternam hanc.

Citatus, a, um. p. præt. **Cito.** *Faka vave* : Cursus citatus, *Te tafusi vave.*

Cithara, æ. f. *Te Sitala.* (*Ko te mea faka tagi*) : Laudate eum in psalterio et cithara.

Citharizo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tagi, Ta te sitala.*

Citò. adv. *Vave, I te temi siipe* : Veni —. fac —.

Cito, as, avi, atum, are. v, a. *Faka laga, Faka kina kina, Faka ga ue ue.*

Citrà. præp. *I heni mai, Hee* : Citrà scientiam musices.

Citrea, æ. f. *Te Moli.*

Civiliter. adv. *Faka tagata poto, Faka lelei, Faka kaiga.*

Civis, is. m. *Te Kaiga o te kolo e tahi* : Cives Romani.

Civitas, atis. f, *Te Kolo, te Nofo aga, te Hahai.*

Clades, is. f. *Te Lava, te Mau mau, te Mala ia.*

Clàm. adv. *Faka fufu* : Timens ne ejus facinora clàm vos essent.

Clamito, as, avi, atum, are. v. a. *Tau pau i, A afa.*

Clamo, as, avi, atum, are. v. a. *Pau i, Kalaga.*

Clamor, oris. m. *Te Paui, te Tagi, te Ki, te Keke, te Vâke* : Clamor venit ad me.

Clanculùm. Clanculò. adv. *Faka lilo.*

Clango, is, nxi, ere. v. n. *Faka tagi, Ta te fakatagi.*

Clangor, oris. m. *Te Leo o te mea fakatagi.*

Clarè. adv. *Mooni, Lelei, Faka ha* : — videre.

Clareo, es, ui, ere. v. n. *Gigila, Nofo iloa, Nofo tonu.*

Claresco, is, scere. v. n. *Faka au o gigila, Faka au o lahi, Faka au o tonu.*

Clarificor, aris, atus sum, ari. v. dep. *Faka kololia, Vikiviki ia.*

Claritas, atis. f. *Te Malama, te Atea, te Maa, te Iloa.*

Clarus, a, um. adj. *Malama ia, Mooni ia, Iloa ia* : Definitio sit clara.

Classis, is. f. *Te Fuaraka* : Classem vehere Romam. = *Te Sekola.*

Claudico, as, avi, atum, are. v. n. *Haele ketu, Ketu ketu mai.*

Claudo, is, clausi, sum, dere. v. a. *Pupunu, Faka osi.*

Clausus, a, um. p. præt. **Claudo.** *Pupunu ia, Osi ia* : Clausâ portâ.

Claudus, a. um. adj, *Ketu, Vae ketu* : Claudi ambulant.

Claustra, orum. n. plur. *Te matapa, te Mea kehe kehe e pupunu aki,* v. g. *Te akau fakalavalava e gaohi aki te matapa.* = *Te â akau, Te â maka.*

Claviger, ra, rum. adj. *Ko ae e too te Kalavi* : Claviger Petrus.

Clavis, is. f. *Te Kalavi* : Claves foribus aptare. = Dabo tibi claves regni cœlorum.

Clavus, i. m. *Te Fao* : Clavis affixus est cruci Jesus.

Clemens, entis. adj. *Lelei, Malie, Aga malie, Aga ofa.*

Clementer. adv. *Faka lelei, Faka ofa ofa.*

Clementia, æ. f. *Te Aga-ofa, te Aga malu.*

Clericus, i. m. *Te Keleliko (te Tagata e kau ki te faahiga tapu)* : Clericus et laicus.

Clerus, i. m. *Te Faa higa tapu.*

Clibanus, i. m. *Te Gutu-umu papalagi.*

Clitellæ, arum. f. plur. *Te Hekaaga hosi* : Clitellas dùm meas portem.

Clivus, i. m. *Te lele, te Hâke ga* : Clivum mollire.

Clunis, is. f. *Te Ufa.*

Clypeus, i. m. *Te Kilipeo, (Te kofu ukamea.)*

Clyster, eris. m. *Te Fana vai. (Ko te mea faitoo.)*

Coacervo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tuuga, Faka esi, tau aki.*

Coactio, onis. f. *Te Faka-malohi* : Voluntarium coactione destruitur.

Coactus, a, um. p. præt. **Cogo.** *Faka malohi ia.*

Coaduno, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tahi, Faka tatau, Faka tokatoka, Tae.*

Coæqualis. m. f. e. n. adj. *Taitupu.*

Coæquo, as, avi, atum, are. v. a. Faka tatau, Faka-tokatoka.

Coætaneus, a, um. adj. *Tai tagata.*

Coæternus, a, um. adj. *Tai eteleno, Tai tuputupua.*

Coagmento, as, avi, atum, are. v. a. *Tanaki, Faka tahi, Faka hoko.*

Coagulo, as, avi, atum, are. v. n. *Totoka.*

Coarcto, as, avi, atum, are. v. a. *Faka maloki mai.*

Cochlear, aris. n. *Te Puna.*

Coctus, a, um. p. præt. **Coquo.** *Taoia, Mohoia.*

Codex, icis. m. *Te Tohi fono, te Tohi higoa.*

Cœlestis. m. f. e. n. adj. *E kau ki te lagi, E kau ki Selo, Faka atua.*

Cœlum, i. n. plur. m. **Cœli**, orum. *Te Lagi, ia Selo.*

Cœmeterium, ii. n. *Te Tanuma, te Tano.*

Cœna, æ. f. *Te Omoe, te Taumafa aga* : In Cœnâ Domini.

Cœnaculum, i. n. *Te Fale kai.*

Cœno, as, avi, atum, are. v. a. *Kai, taumafa.*

Coeo, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Faka tahi, Kau tahi; Feiloga ki.*

Cœpi. perf. **Cœpio**, is, cœpi, tum, ire. v. a. *Kamata, Fuafua fai.*

Cœptus, a, um. p. præt. **Cœpio** : *Kua faiia, Kamataia.*

Coerceo, es, cui, itum, cere. v. a. *Faka malohi, Taute kovi, Fafao, Akonaki.*

Cœtus, ûs. m. *Kau tagata, Kauga manu, te Feiloga ki.*

Cogitatio, onis. f. *Te Fakakaukau, te Manatu, te Fakapapau.*

Cogito, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kaukau, Loto ki..., Manatu ki...*

Cognatio, onis. f. *Te Kaiga, te Faahiga tahi.*

Cognatus, a, um. adj. *Kaiga, Tatau mo...*

Cognitus, a, um. p. præt. **Cognosco.** *Iloga, Iloa.*

Cognomen, inis. n. *Te Lua higoa.*

Cognosco, is, ovi, itum, ere. v. a. *Iloi* : Cognoscere naturam alicujus.

Cogo, is, coegi, coactum, gere. v. a. *Faka tahi, Faka malohi* : *Nee ina fakatahi te vai*, Coegit aquas. Amor coegit te tuus.

Cohabito, as, avi, atum, are. v. a. *Nofo tahi, Nofo fakauouo, Fe nofo aki.*

Cohæreo, es, si, sum, ere. v. n. *Pipiki tahi, Kau tahi, Faka kau mea tahi.*

Cohæres, edis. m. *Kaukaiga e mau fakatahi te api.*

Cohibeo, es, bui, bitum, bere. v. a. *Lolomi, Taofi, Teteke.*

Cohors, tis. f. *Te Kau solia, te Kau milite.*

Cohortor, aris, atus sum, ari. v. dep. *Akonaki fakamaloto loto.*

Coinquinatus, a, um. p. præt. **Coinquino.** *Koriia, Aga halaia.*

Coinquino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakakovi, Fakamelei.*

Coitus, ûs. m. *Te Feilogaki.* (Rapports conjugaux de deux époux.)

Colaphus, i. m. *Te Pâki, te Ta aki te nima kuku.*

Colaphizo, as, avi, atum, are. v. a. *Pâki, Ta.*

Collacrymo, as, avi, atum, are. v. a. *Tagi fakatahi.*

Collabor, eris, lapsussum, labi. v. d. *Toifo fakatahi, Hala fakatahi.*

Collactaneus, a, um. adj. *Te Tagata na huhu i te fae o te tahi tagata, pea e ui naua ko te tau-tehina huhu.*

Collaudo, as, avi, atum, are. v. a. *Vikiviki fakatahi, Vikiviki lahi.*

Collega, æ. m. *Te Hoa o te tagata ona pule tahi.*

Collegium, ii. n. *Te Kolesio, Nofoaga tamaliki tagata.*

Collido, is, si, sum, dere. v. a. *Maumau, Lailai, (Pa te tai.)*

Colligo, is, legi, lectum, ere. v. a. *Fakato, Tanaki, Tau, Toli, Paki...*

Colliquo, is, qui (vel) cui, ere. v. a. *Fakavai, Tafe vai.*

Collis, is, m. *Te Mouga sii.*

Colloco, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku, Fakatokatoka, Fakanofo.*

Colloquium, ii. n. *Te Fetalanoa-aki, te Feleu.*

Colloquor, eris, cutussum, qui. v. d. *Talanoa, Fetalanoa-aki, Feleu.*

Collum, i. n. *Te uâ, te Kia.*

Colo, is, ui, cultum, ere. v. a. *Tauhi, Gaue, Taupau, Fakaapaapa.*

Colonia, æ. f. *Te Hahai e folau moo fakahahai he fenua foou. Te Fenua koia.*

Colonus, i. m. *Te Tagata folau ki ai, te Tagata gaue.*

Color, oris. m. *Te Pena, te Mata.*

Coloro, as, avi, atum, are. v. a. *Pena, Pani.*

Coluber, bri. m. et Colubra, æ. f. *Te Gata tagata, te Gata fafine.*

Columba, æ. f. *Te Lupe.*

Columbarium, ii. n. *Te Falelupe.*

Columna, æ. f. *Te Poumaka, te Pouakau.*

Coma, æ. f. *Te Lauulu.*

Comburo, is, ussi, ustum, ere. v. a. *Tutu.* (Vide **Uro.**)

Comedo, edis (vel) es, edit (vel) est, edi, esum, dere. v. n. *Kai, Taumafa :* Accipite et comedite.

Comes, itis. (g.plur. itum.) m. f. *Te Tokolua i te fagona, te Kau fagona :* Comes sancti Pauli.

Cometa, æ. (et) es, æ. m. *Te Fetuu kohu, te Fetuu mu nenefu.*

Comitatus, ûs. m. *Te Kau fagona, te Kau feao o te aliki.*

Comitor, aris, atus sum, ari. v. d. *Alu muli, Fagona tahi, Fakafeao.*

Commemoratio, onis. f. *Te Fakamanatu, te Aho fakamanatu.*

Commemoro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamanatu.*

Commendatio, onis. f. *Te Akonaki, te Fakafalala, te Teuteu :* Commendatio animæ, *Te akonaki ki te laumalie ka fagona.*

Commendo, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku he mea ki he tahi ke ina taupau, Akonaki, Fakapoto, Fakafalala :* In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

Commentarium, ii. n. *Te Tohi fakamanatu, te Fakamanatuaga o niihi mea nee tohi.*

Commentor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakakaukau, Tohi fakamatala.*

Commeo, as, avi, atum, are. v. n. *Alu mai he potu ki he tahi potu, Fealuaki, Tau mo alu :* Episcopus commeat Romam ad summum Pontificem.

Commercium, ii. n. *Te Fakatau.*

Commigro, as, avi, atum, are. v. n. *Aunofo, Alu o âunofo.*

Comminatio, onis. f. *Te Fakamanavahe, te Fakamatakui.*

Comminor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakamatakui, Fakamanavahe.*

Comminuo, is, ui, utum, uere. v. a. *Lailai, Tukituki.*

Commisceo, es, cui, xtum (vel) mistum, scere. v. a. *Fiofio, Fakatahi.*

Committo, is, misi, missum, tere. v. a. *Fai, Fai te tau, Tukuage.*

Commixtio, onis. f. *Te Fiofio.*

Commodatum, i. n. *Te Mea kua nono kae toe avage. Paaga kua nono, kae liliu.*

Commodè. adv. *Faigafua, Feala, Aoga :* — dicere.

Commoditas, atis. f. *Te Feala, te Faigafua, te Fimalieaga.*

Commodo, as, avi, atum, are. v. a. *Avage, Tukuage, Ofaage :* Commoda mihi tres panes.

Commodum, i. n. *Te Mea lelei kehekehe ki te fakafimalieaga.*

Commoneo, es, ui, itum, ere. v. a. *Fakailoilo, Akonaki.*

Commoror, aris, atus sum, ari. v. d. *Nofo, Nonofo :* In protectione Dei commorabitur.

Commoveo, es, ovi, otum, vere. v. a. *Gaueue, Fakagatutu, Heuheu, Fakahouhou te vai. = Tete i te fakalifùlifu, Loto faikehe. Fakatupu te fehia. Lialiaki te huipi ke tafusi ai te hosi.*

Commotus, a, um. p. præt. **Commoveo.** *Kua gagaia, Kua loto faikehe; Houhouia* : Erat commotus animo, *Nee tupu tona loto.*

Communis. m. f. ne. n. adj. *Mea o te hahai fuape, Mea sia siaa pe.*

Communico, as, avi, atum, are. v. a. *Felea mo..., Kau mo..., Hoko...*

Communio, onis. f. *Te*

Fekomunioaki, te Komunio, te Fakatahi.

Commuto, as, avi, atum, are. v. n. *Fakafoou, Fetotogiaki.*

Compar. m. f. n. adj. *Tatau, Toko lua.*

Comparatio, onis. f. *Te Fakatatau, te Fakatata.*

Compareo, es, ui, itum, ere. v. n. *Ha mai, Toe ha, Iloi :* nec comparuit ultrà, *Nee molemo toe ha mai ia.*

Comparo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatatau, Fakatata, Teu ki... :* Se comparare ad bellum, *Teu ki te tau.*

Compello, as, avi, atum, are. v. a. *Paui, Leaage.*

Compello, is, puli, pulsum, pellere. v. a. *Fakamalohi mai, Kapu :* Compellere vaccas, *Kapu te u pipi fafine.*

Compendium, ii. n. *Te Fakanounouaga o he mea.*

Comperio, is, peri, pertum, ire. v. a. *Iloi, Fakailoilo mai, Mau...*

Compertus, a, um. p. præt. **Comperio.** *Iloaia, Mauia.*

Compes, edis. m. *Te Nonoo o te vae, Te mea hai.*

Compita, orum. n. plur. *Te pokoi mea.*

Complaceo, es, ui (vel) itus sum, ere. v. n. *Ofaina, Ofa ai, Lelei ia.*

Complector, eris, plexus sum, plecti. v. d. *Faufua, Aofi, Iloi.*

Complementum, i. n. *Te Fakakatoa o he mea :* Complementum rem perficit; supplementum quod deerat, adjicit.

Compleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Fakakatoa, Fakafonu, Fakaosi.*

Complexus, ûs. m. *Te Faufua, te Ofa.*

Complures. m. f. ra. n. gen. ium. *Lahi ake, Niihi, Lahi pe lava.*

Complurimi, æ, a. adj. plur. *Lahi ake, Tokolahi.*

Compono, is, sui, positum, nere. v. a. *Fakatokatoka, Fai tahi, Fakaosi, Fakatotonu.*

Compositio, onis. f. *Te Gaohi, te Laga, te Fai, te Fakamaopoopo, te Fakatahi ia mea kua ako.*

Compositus, a, um. p. præt. **Compono.** *Fakamaopoopoia, Fakatotonuia :* Rebus compositis, *Osi fakatotonu te u mea.*

Comprehendo, is, di, sum, dere. v. a. *Puke, Mau, Kapa, Iloi.*

Comprimo, is, pressi, pressum, mere. v. a. *Lolomi, Fakagata, Fufu :* Comprime hostem nostrum.

Comprobo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamooni, Fakatotonu.*

Compungo, is, xi, unctum, gere. v. a. *Fakamamahi, Fakahemala; Fakakovii, te Hukihuki o te loto.*

Computo, as, avi, atum, are. v. a. *Lau, Fakakautahi.*

Computresco, is, trui, trescere. v. n. Fakaau o elo,

Fakaau o popo, Fakaau o kori, Fakaau o galukuluku.

Conatus, ûs. m. *Te Faiga, te Kokono, te Ahiahi.*

Concavo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaluoluo.*

Concavus, a, um. adj. *Luoluo.*

Concedo, is, cessi, ssum, dere. v. n. *Tukumaa..., Tukuage, Fakamolemole.*

Concentus, ûs. m. *Te Lau, te Hiva, te Fehivaaki.*

Conceptio, onis. f. *Te Fakakaukau, te Tupu; (te Kosepesio o Malia.)*

Conceptus, ûs. m. *Te Mea kua mau i te atamai, kua tupu i te atamai; pea e fakaha leva ki tua aki te lea.*

Concha, æ. f. *Te Figota.*

Concido, is, i, ere. v. n. *Toifo, Lotovaivai.*

Concido, is, i, isum, ere. v. a. *Ta, Tuusi, Lailaiki, Taaga, Aha, Ahaaha.*

Concino, is, nui, centum, nere. v. a. *Ekenaki, Hiva.*

Concilium, ii. n *Te Fono, te Kauga mea, te Katoaaga.*

Concio, onis. f. *Te Akonaki.*

Concipio, is, cepi, ceptum, pere. v. a. *Faitama, Iloi, Mau* : Et concepit de Spiritu Sancto.

Concitatus, a, um. p. præt. **Concito.**

Concito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatupu, Fakalaga, Fakatafusi.*

Concitus, a, um. p. præt. ***Concieo,*** *es,* civi, citum, ere. v. a. (et) **Concio,** is, ivi, itum, ire. v. a. *Fakalaga, Fakagatutu.*

Conclamo, as, avi, atum, are, v. n. (et) a. *Kalaga fakatahi, Taupaui.*

Conclave, is. n. *Ko te Koga fale... = Pea ko te higoa o te fono e fai e te u Kaletinale, mo ka e natou fakanofo he Tui Tapu foou.*

Concludo, is, si, sum, ere. v. a. *Fakaosi, Fakaiku, Mau.*

Conclusio, onis. f. *Te Fakaosi o he mea* (v. g. *o te akonaki*), *te Tolu vaega o te* argumentum. = *Fakamaopoopoaga.*

Concordia, æ. f. *Te Nofo loto tahi, te Feofaofani.*

Concordo, as, avi, atum, are. v. n. *Loto tahi, Feofaofani.*

Concrepo, as, ui, itum, are. v. n. *Logoaa, Fakatagi he mea.*

Concresco, is, crevi, cretum, crescere. v. n. *Fakaau o lahi; Fakaau o hahai.*

Concretus, ûs. m. *Te Fakatahi, Fakamaopoopo.*

Concretus, a, um. p. præt. **Concresco.** *Kua lahiia, Kau faka tahiia* : Terminus concretus.

Conculco, as, avi, atum, are. v. a. *Moloki, Efihi* : Conculcabis leonem et draconem.

Concupio, is, ivi (vel) ii, itum, ere. v. a. *Holi, Tokaga lahi* : Concupit anima mea desiderare justificationes tuas.

Concupisco, is, ivi, ii

ere. v. a. *Tagi ki...*, *Holi...*

Concurro, is, i (vel) cucurri, concursum, ere. v. n. *Fetafusiaki*, *Feaofi...*

Concursus, ûs. m. *Te Katoaaga*, *te Fetaulaki*, *te Fepaki.* = *Te Kaufakatahi*, *Gaue fakatahi.*

Concussio, onis. f. *Te Galulu*, *te Tete*, *te Fakaaliki.*

Concutio, is, cussi, ussum, ere. v. a. *Tutu*, *Galulu*, *Fakamanatu.*

Condemno, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamau*, *Fakatuá* : Qui non crediderit, condemnabitur.

Condignè. adv. *Aoga*, *Fakaaoga.*

Condignus, a, um. adj. *Aoga* : Meritum de condigno, *Gaue aoga ke feutautani mo te mea e mau ai*, (*pe*) *Gaue kua tonu ke totogi i te susitisia.*

Condio, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. a. *Fakamagoni*, *Fakakoloa*, *Gaohi te mea kai.*

Conditio, onis. f. *Te Leleiaga o he mea*, *te Mauhigaaga o he mea.* = *Te mea e hoko tonafai*, *moka e hoki fai he tahi mea.*

Conditionalis. m. f. le. n adj. *E fai te mea ae moka* : Propositio conditionalis. v. g. Si loquitur, vivit, *Kapau e lea*, *pea e mauli.*

Condo, is, didi, ditum, dere. v. a. *Fai*, *Fakatupu*, *Tanaki*, *Laga...*

Conditor, oris. m. *Te Tupuaga* : Audi benignè conditor.

Condoleo, es, ui, ere. v. n. *Loto ma mahi*, *Ma mahi.*

Condono, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamolemole*, *Tukuage i te ofa.*

Conduco, is, duxi, ctum, cere. v. a. *Taki*, *Fakatotonu* ; *Nono.*

Confabulor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fetalanoaaki.*

Confero, fers, tuli, collatum, conferre. v. a. *Fetuku mai*, *Avage*, *Feleu*, *Fakakaukau*, *Fakatatau*, *Hiki*, *Alu* ; *Fai*, *Fakahoko* : Se conferre, *Aluki...* Se contulerat. Se contulit.

Confessio, onis. f. *Te Vete*, *te Fakaha*, *te Fakamooni.*

Confessus, a, um. p. præt. **Confiteor.** *Kua vete ia.*

Confestim. adv. *Anai nei*, *Fokifa.*

Conficio, is, feci, fectum, ficere. v. a. *Faitahi*, *Gaohi*, *Taute*, *Fakafitafitaa* : Conficior labore, *Kuau fitafitaa i te gaue.*

Confidentia, æ. f. *Te Falala*, *te Fakalafilafi.*

Confido, is, idi (et) confisus sum, dere. v. n. *Falala*, *Fakalafilafi*, *Fakafalala.*

Confingo, is, finxi, ictum, gere. v. a. *Gaohi*, *Fakateuteu.*

Confinis. m. f. ne. n. adj. *Taupotu.*

Confirmatio, onis. f. *Te Tokoni*, *te Fakamalohi*, *te Kofilimasio.*

Confirmatus, a, um. p. præt. **Confirmo.** *Tokoniia.*

Confirmo, as, avi, atum,

...are. v. a. [illegible]

Confiteor. eris, essus sum, teri. v. d. [illegible]

Conflicto. as. avi, atum, are. v. a. [illegible]

Confligo. is, xi, ctum, ere. v. a. [illegible]

Confluo. is, xi, xum. ere. v. n. [illegible]

Confodio. is, fodi, fossum, dere. v. a. [illegible]

Conforto. as. avi, atum, are. v. a. [illegible]

Conformo. as, avi, atum, are. v. a. [illegible]

Confringo. is, fregi, fractum, gere. v. a. [illegible]

Confugio. is, fugi, gitum, gere. v. n. [illegible]: Sub tuum praesidium confugimus, sancta Dei genitrix.

Confundo. is, fudi, fusum, ndere. v. a. [illegible]

Confusio. onis. f. [illegible]

Confusus. a, um. p. pass. **Confundo.** [illegible]

Congelo. as, avi, atum, are. v. a. [illegible]

Congeries. iei. f. [illegible]

Congero. is, gessi, ...

...tum, are. v. a. [illegible]

Conglobo. as, avi, atum, are. v. a. [illegible]

Conglutino. as, avi, atum, are. v. a. [illegible]

Congratulor. aris. atus sum, ari. v. d. [illegible]

Congredior. eris. essus sum, edi. v. d. [illegible]

Congregatio. onis. f. [illegible]

Congrego. as, avi, atum, are. v. a. [illegible]

Congruo. is, i, ere. v. n. [illegible]

Congruus. a, um. adj. [illegible]: Mentem de congruo, [illegible]

Conjectura. ae. f. [illegible]

Conjector. oris. m. [illegible]

Conjectus. a, um. p. pass. **Conjicio.**

Conjicio. is, jeci, jectum, ere. v. a. [illegible]

Conjugatio. onis. f. [illegible]

Conjugium. ii. n. [illegible]

[illegible]

are. v. a. *Fakamau, Faka-ohoana.*

Conjunctus, a, um. p. præt. **Conjungo.** *Fakatahi ia.*

Conjungo, is, xi, ctum, gere. v. a. *Fakatahi, Faka-mau.*

Conjuratio, onis. f. *Te Fakakaukau kaka, te Fakafo-nofono.*

Conjuro, as, avi, atum, are. v. a. *Fonofono, Fakafono.*

Conjux, gis. m. f. *Te Ohoana (Tagata mo Fafine.)*

Connubium, ii. n. *Te Ma-telimonio, te Fakamau.*

Conor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faiga, Ahiahi.*

Conquiro, is, sivi (vel) ii, situm, ere. v. a. *Kumi faka-tahi, Fakaalaala.*

Consanguineus, a, um. adj. *Tupu i te totope e tahi, Tautehina, Tautuagaane.*

Consanguinitas, atis. f. *Te Toto tahi, te Faahiga, Kai-ga tahi.*

Conscendo, is, di, sum, dere. v. a. et n. *Heka, Aluake, Tuputupuake.*

Conscientia, æ. f. *Te Loto.*

Conscindo, is, scidi, scis-sum, dere. v. a. *Hae, Mau-mau.*

Conscissus, a, um. p. præt. **Conscindo.** *Ma haehae.*

Conscius, a, um. adj. *Iloa, Ala :* Conscius animus, *Loto âla.*

Conscribo, is, psi, ptum, ere. v. a. *Fai tohi, Tohi, Fa-katahi.*

Conscriptio, onis. f. *Te Tohi :* Conscriptio conjugii.

Consecratio, onis. f. *Te Tootooga tapu, te Fakanofo o he pelepitelo.*

Consecratus, a, um. p. præt. **Consecro.** *Tapuia :* Episcopus nondum consecratus.

Consecro, as, avi, atum, are. v. a *Fakatapu, Fakano-fo, Fakapapau tapu.*

Consecutus, a, um. p. præt. **Consequor.** *Kua alu muli, Kua mau ia.*

Consenesco, is, consenui, nescere. v. n. *Fakaau o matua, Fakaau vaivai.*

Consentio, is, si, sum, tire. v. n. *Loto tahi, Loto ki he..., Tukuage...*

Consequens, entis. p. præs. **Consequor.** *Ae e alu muli, Ae e tupu ai.*

Consequentia, æ. f. *Te Fakaholoaga. (Te mea e tupu i te* antecedens.)

Consequor, eris, cutus sum, qui. v. d. *Muli age, Alumuli, Mau he mea nee kumi.*

Consero, is, rui, ertum, rere. v. a. *Tau, Fihu :* Con-serere manus.

Consero, is, evi, situm, rere. v. a. *Tofuai akau.*

Conservatio, onis. f. *Te Taupau, te Fakaisiisi.*

Conservo, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau, Fakatolo-ga, Fakaisiisi...*

Considero, as, avi, atum, are. v. a. *Vakai, Fakautaage, Faka kaukau, Fakanaunau.*

Consido, is, edi, essum, dere. v. n. *Nofo ifo, Fakafimalie, Tukutuku ifo* (*Te ita.*)

Consilium, ii. n. *Te Fakakaukau, te Fakatotonu; te Fono...*

Consimilis. m. f. le. n. adj. *Tatau aupito :* — patris vel patri.

Consisto, is, stiti, stitum, sistere. v. n. *Tuulaki, Tuumau.*

Consolatio, onis. f. *Te Fakafimalieaga, Te lea fakafimalie.*

Consolor, aris, atus sum, ari. v. d. *Lea faka lelei, Lea faka ofa ofa.*

Conspectus, ûs. m. *Te Mata, te Fofoga, te Mua.*

Conspergo, is, si, sum, ere. v. a. *Fakavai, Luluku, Li ligi ki he mea :* — lacrymas, *Hali loimata.*

Conspicatus, a, um. p. præt. **Conspicor.** *Kua vakai.*

Conspicio, is, spexi, spectum, spicere. v. a. *Sio, Vakai.*

Conspicuus, a, um. adj. *Iloa* (*Tagata.*)

Conspicor, aris, atus sum, ari. v. d. *Vakaiage, Iloi.*

Conspuo, is, ui, utum, uere. v. a. *Aanu, Kieu.*

Constans, antis. p. præs. **Consto.** *Lotomau.* = *Tatau aipe.*

Constanter. adv. *Loa aipe, Fakamalohi pe.*

Constantia, æ. f. *Te Lotomau, Loto malohi; Te Fakatatau.*

Consterno, as, avi, atum, are. v. a. *Faka mata kui, Faka-hohaa...*

Consterno, is, constravi, stratum, ere. v. a. *Faka mapee, Holoi, Ai ki...*

Constituo, is, ui, utum, ere. v. a. *Fakanofo, Faka toka toka, Laga; Faka totonu :* — regem, leges, civitatem.

Constitutus, a, um. p. præt. **Constituo**. *Fakanofo ia, Faka tonuia.*

Constringo, is, trinxi, strictum, gere. v. a. *Hai, Nonoo.*

Consuesco, is, evi, etum, escere. v. n. *Fakamahani; Mahani.*

Consul, lis. m. *Te Kosula, te Tagata pule.*

Consulo, is, lui, sultum, sulere. v. a. et n... *Faka kaukau, Vaka vaka i.*

Consummatio, onis. f. *Te Gataaga, te Fakakatoa, te Faka osiosi.*

Consumo, is, sumpsi, sumptum, ere. v. a. *Maumau, Faka osiosi; Mahaki; Faka katoa, Hiliage :* Consumptus est morbo gravi, *Nee mate ia i te mahaki lahi.*

Consumptio, onis. f. *Te Maumau, te Mahaki loa, te Tutue.*

Consurgo, is, rexi, rectum, gere. v. n. *Tuu ake, Tuu faka tahi.*

Contagio, onis. f. *Te Taimahaki pipiki; Taimahaki pihia.*

Contamino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakauli, Fakakovi; Fakalikoliko.*

Contemno, is, tempsi, temptum, nere. v. a. *Nukinuki, Fehia, Fakanoai :* Contemnit nos superbus, *E fiamealahi e mole ina fia iloi tatou.*

Contemplatio, onis. f. *te Mausio, te Maumetitasio ki te Atua; Ma mata o te loto.*

Contendo, is, di, sum, dere. v. n. *Haga ki..., Nainai alu; Faiga...*

Contentus, a, um. p. præt. **Contineo.** *Leleiia; Fiafia :* Contentus suâ sorte.

Contero, is, trivi, tritum, terere. v. a. *Eveeve, Lailaiki, Maumaui.*

Contexo, is, xui, xtum, xere. v. a. *Fihu, Fakatahi, Fakapipiki...*

Contigi. perf. **Contingo...**

Continens, entis. p. præs. **Contineo.** *Ovi, Aga lelei, Fai aipe; Taupoou...*

Continentia, æ. f. *Te Nofo taupoou, te Nofo hee ohoana.*

Contineo, es, nui, tentum, ere. v. a. *Taofi, Taupau, Mau.*

Contingo, is, tigi, tactum, gere. v. a. et n. *Kapa age..., Ahiahi.., Hoko mai..., ilo.*

Continuò. adv. *Anai nei, Fokifa...*

Contrà. adv. *Kehe age.*

Contra. præp... *Ki, Ki te, Kia, Kia te ia; Agai...*

Contractus, a, um. p. præt. **Contraho.** *Poko sii; Mate gugu, Katoa; Tanaki, Fakatahi.*

Contraho, is, xi, ctum, here. v. a. *Tanaki age; Fakatuu; Fakakatoa; Faka tupu.*

Contrarius, a, um. adj. *Agatonu mai, Kehe age; Pupunu; te Fili, te Fehagai.*

Contremisco, is, mui, miscere. v. n. *Mataku, Tete.*

Contristo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamamahi.*

Controversia, æ. f. *Te Kinau; te Fihi :* Dirimere controversiam, *Vete te fihi.*

Contueor, eris, contuitus sum, eri. v. dep. *Mausio; Sio tonu, Vakai.*

Contudi. perf. **Contundo.**

Contumax, acis. adj. *Fialahi, Faigataa, Faikehe, Kinau.*

Contumelia, æ. f. *Te Aveave, te Lea kovi :* Contumeliam dicere, *Fai te lea kovi...*

Contundo, is, tudi, usum, undere. v. a. *Lailai, Tukituki, Lolomi; Tekei...*

Conturbo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakagatutu, Moveve; Fakakovii...*

Convalesco, is, lui, lescere. v. n. *Maloloake, Fakaau o lahi; Fakaau o malohi :* Ex morbo non convaluit.

Convenientia, æ. f. *Te Totonu; te Hiva malie, Te Aogaaga o he mea.*

Convenio, is, veni, ventum, ire. v. n. *Fakatahi, Katoaage, Aahi; Fetokagaaki; Feala...*

Conventio, onis. f. *Te Fakatotonu; te Talaga, te Lea o he feleu.*

Conversatio, onis. f. *Te Nofo, te Fetalanoaaki :* Conversatio nostra est in cœlis...

Conversio, onis. f. *Te Feliliuaki, te Tafuli, te Liliu o lelei:* Conversio sancti Pauli.

Conversor, aris, atus sum, ari. v. d. *Nofo mo..., Fetalanoa aki.*

Conversus, a, um. p. præt. **Converto.** *Fulihi, Liliuia.*

Converto, is, i, sum, tere. v. a. *Fulihi; Faka liliu, Mafuli mai, Tafuli, Liliu o lelei...*

Conviciator, oris. m. *Te Tagata lea vale, Te tagata e nukinuki.*

Convivium, ii. n. *te Kai, te Taumafa.*

Convoco, as, avi, atum, are. v. a. *Fekau, Tanaki; Faka tahi.*

Cooperio, is, rui, pertum, ire. v. a. *Ufi, Uufi, Ufi Aupito.*

Coopertus, a, um. p. præt. **Cooperio.** *Uufiia.*

Cophinus, i. n. *Te Kato.*

Copia, æ. f. *Te Mahu, te Koloa, te Hahai, te Lahi; te Lakaga faiga malie.*

Copiæ, arum. f. plur. *Te Hahai solia, te Hahai milite.*

Copiosus, a, um. adj. *Lahi, Koloa ia.*

Copula, æ. f. *Te Mea hai, Mea nonoo, te Fe ilogaki.*

Coqua, æ. f. *Te Faiumu fafine; te Kuka fafine.*

Coquo, is, xi, ctum, quere. v. a. *Tao, Faiumu :* — cœnam.

Cor, dis. n. *Te* [illegible] = *Te Mafu :* Libentissimo [illegible] id faciam.

Coràm. adv. **Coram** [illegible] *Faka ha i te huhai,* [illegible] ram populo.

Corbona, æ. f. *Te Aiaga koloa :* Non licet eos mittere in corbonam.

Corium, ii. n. *Te Kili.*

Cornu, u. n. *Te Talai manu.*

Corona, æ. f. *Te Kolona, te Puloga.*

Corono, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kolona; Ai te kolona.*

Corporalis. m. f. le. n. adj. *Faka sino.*

Corpus, oris. n. *Te Sino.*

Corpusculum, i. n. *Te Kii sino, te Sino sii.*

Correctio, onis. f. *Te Akonaki, Te Taute, te Faka totonu.*

Correptus, a, um. p. præt. **Corripio :** *Mau a, Taute ia; Gaohi ia.*

Corrigo, is, rexi, ctum, gere. v. a. *Faka totonu, Akonaki.*

Corripio, is, pui, eptum, ere. v. a. *Kapa, Taofi, Faka-manavahe.*

Corrumpo, is, rupi, ruptum, pere. v. a. *Faka kovi i, Mau mau i.*

Corruptus, a, um. p. præt. **Corrumpo.** *Kovi, Elo; Kona.*

Cortex, icis. m. *Te Kili i akau.*

Cortina, æ. f. *Te Kie pui-pui.*

Corvus, i. m. *Te Kolevo.* (*Ka te manu.*)

Costa, æ. f. *Te Hui* [illegible]

Coturnix, [illegible]

[illegible]

Cràs. adv. *Apogipogi.*

Crassitudo, inis. f. *Te Matolu; te Mamafa.*

Crassus, a, um. adj. *Matolu ia, Fatufatu ia.*

Crastinus, a, um. adj. *Te Aho apogipogi.*

Creatio, onis. f. *Te Fakatupu; te Fakanofo.*

Creator, oris. m. *Te Tupuaga, te Tamai.*

Creatura, æ. f. *Te Mea fuape kua tupu,* v. g. *tagata, manu, maka, akau.*

Creatus, a, um. p. præt. **Creo.** *Tupuia; Kua faiia.*

Creber, bra, brum. adj. *Lahi, Tualahi; Putuputu.*

Crebrò. adv. *Tua lahi.*

Creditum, i. n. *Te Mea nono.* = *Te avage o he mea nono.* = *Te maua o he tahi ki he tahi.*

Creditus, a, um. p. præt. **Credo.** *Nonoia.*

Credo, is, didi, itum. ere. v. a. et n. *Tui, Avage :* Nemini credas frustrà.

Credulus, a, um. adj. *Tui gafua, Tui noape.*

Creo, as, avi, atum, are. v. n. *Fakatupu, Fakanofo.* = *Fanaui.*

Cresco, is, crevi, cretum, ere. v. n. *Tuputupuake, Fakahahai; Asili...*

Crimen, inis. n. *Te Agakovi; te Agahala; te Laukovi.*

Crinis, is. m. *Te Lauulu; te Fului ulu.*

Crispo, as, avi, atum, are. v. a. *Migi, Fakamigi.*

Crispus, a, um. adj. *Ulu Migimigi.*

Crocus, i. m. et um, i. n. *Te Lega, te Akau lega.*

Cruciatus, ûs. m. *Te Mamahi lahi.*

Cruciatus, a, um. p. præt. **Crucio.** *Tauteia.*

Crucio, as, avi, atum, are. v. a. *Taute mamahi, Fakamamahi; Taute kolusifiko.*

Crudelis. m. f. le. n. adj. *Tagata Agakovi, Tagata Fefeka.*

Crudelitas, atis. f. *Te Agakovi; te Fakamamahi.*

Crudus, a, um. adj. *Ota, Fifisi.*

Cruor, oris. m. *Toto.*

Crus, ris. n. *Te Vae i oluga.*

Crux, crucis. f. *Te Koluse.*

Cubans, antis. p. præs. **Cubo.** *Ko ae e takoto.*

Cubiculum, i. n. *Te Nofoaga e moe ai, te Koga fale.*

Cubile, is. n. *Te Koga fale e moe ai.*

Cubitus, i. m. *Te Fasiga nima.*

Cubo, as, avi, atum, are. v. n. *Takoto.*

Cui. dat. qui, quæ, quod.

Culex, icis. m. *Te Namu.*

Culina, æ. f. *Te Paito.*

Culmen, inis. n. *Te Tela, te Fuga (fale, akau.) :* Alpium culmina.

Culpa, æ. f. *Te Hala, te Agahala.*

Culter, tri. m. *Te Hele, te Hele piko.*

Cultor, oris. m. *Te Tagata gaue, Tagata Fakaapaapa; Tagata tauhi.*

Cultura, æ. f. *Te Gaue*

kele; = Te Taupau o te Laumalie.

Cultus, ûs. m. *Te Tauhi; te Lotu.*

Cum. præp. *Mo, Moka, Logo age pe.* **Cûm.** conj.

Cumulatus, a, um. p. præt. **Cumulo.**

Cumulo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatuuga, Fakakatoa, Fakalahi.*

Cunæ, arum. f. plur. *Te Moeaga o te tamasii.*

Cuncto, as, are (et) Cunctor, aris, atus, sum, ari. v. d. *Maikoiko, Tuai.*

Cunctus, a, um. adj. *Fuape, Katoa.*

Cuneus, i. m. *Te Sisu.*

Cupiditas, atis. f. *Te Manumanu; Holivale ki he mea; Holi vale.*

Cupidus, a, um. adj. *Tagata Manumanu, Tagata Holi vale.*

Cupio, is, ivi (vel) ii, itum, ere. v. a. *Holi.*

Cur. adv. *[illegible], Oa! Kotea; Kotea ai.*

Cura, æ. f. *te Taupau, te Tauhi.*

Curiositas, [illegible] *Fiailoi; Fia mau.*

Curiosus, a, um. adj. *Tagata fia iloi; Fafine fia iloi.*

Curo, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau, Tauhi.*

Curro, is, cucurri, cursum, currere. v. n. *Tafusi, Laka, Lele.*

Currus, ûs. m. *Te Teka.*

Cursito, as, avi, atum, are. v. n. *Ahua, Fealuaki.*

Cursus, ûs. m. *Te Tafusi; Te Aluaga; te Gataaga o he mea; Maletuli.*

Curvo, as, avi, atum, are. v. a. *Pelu ifo.*

Cuspis, idis. f. *Te Matai mea.*

Custodia, æ. f. *Te Taupau; te Leoleohi, te Kau leo; te Fale Fakapouli.*

Custodio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Taupau; Leoleohi, Tagi; Ala ala...*

Custos, odis. m. *Te Tagata leo :* Custos, quid de nocte?

Cutis, is. f. *Te Kili :*

Cyclus, i. m. *Ko niihi vahaa tuu o [illegible].*

Cymbalum, i. n. *Te Puhu fakatagi.*

Cyrus, [illegible]

D[illegible]

[illegible]

D[illegible]

[illegible]

D[illegible]

[illegible]

Damnatio, onis. f. *Te Taminatoaga, Te Nofo i te afi.*

Damno, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamau, Fakatuà, Tuku ki te kovi, Tuku ki te malaia.*

Damnum, i. n. *Te Maumau, te Gaue kaka kehekehe e fai ki he tahi.*

Daniel, lis. m. *Taniela* (*Te polofeta*).

Dapes, pum. f. plur. *Taumafaaga lahi.*

Darius, ii. m. *Talio.* (*Te Aliki-Tui o Metia.*)

Dativus, i. m. *Te Tativo.* (*Te* casus *o te Tekilinasio ae e foaki ki ai toe mea.*)

Datus, a, um. p. præt. **Do** : *Foaki ia.*

Daturus, a, um. p. futur. **Do.** *Ae ka ina foaki i he aho.*

David, dis. m. *Tavite* (*Te Tui o Iselaele.*)

De. præp. *Mai, Ki, I te, E uhiga ki..., Aki.*

Dea, æ. f. *Atua fafine* (*I te pagani.*)

Dealbatus, a, um. p. præt. **Dealbo.** *Hihina ia, Kua fakahihina ia.*

Dealbo, as, avi, atum, are. v. a. *Pena, Fakahihina.*

Deambulo, as, avi, atum, are. v. n. *Takataka, Haele.*

Debello, as, avi, atum, are. v. a. *Fai te tau, Taui, Lavai.*

Debeo, es, bui, bitum, bere. v. a. *Tonu ke, Te mea heeki mo totogi* : Quantùm debes domino meo? — centum cados olei.

Debitus, a, um. p. præt. **Debeo.** *Heeki totogi ia, Maua ia.*

Debilis. m. f. le. n. adj. *Vaivai, Mahaki, Gaegae.*

Debilito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakavaivai* : Me debilitat timor; *Kua fakavaivai au e te mataku.*

Debitor, oris. m. *Ae e heeki mo ina totogi tana mea.*

Debitum, i. n. *Te Mea heeki mo totogi* : Reddere debitum naturæ.

Decanto, as, avi, atum, are. v. a. *Hiva, Lau; Uake.*

Decedo, is, cessi, cessum, cedere. v. n. *Hu ki tua; Mate.*

Decem. indecl. *Hogofulu.*

December, bris. m. *Tesepeli* (*Menise*).

Decennis. m. f. e. n. adj. *Ona tau e hogofulu; Ae kua tau hogofulu.*

Decennium, ii. n. *Te Vahaa tau e hogofulu.*

Decens, entis. p. præs. **Decet.** *Aoga, Lelei.*

Decentia, æ. f. *Te Aoga, te Leleiaga.*

Decepi. perf. **Decipio.**

Deceptus, a, um. p. præt. **Decipio.** *Halaia, Kakaiia.*

Decerno, is, decrevi, cretum, ere. v. a. *Fakatotonu, Fekau.*

Decerpo, is, psi, ptum, pere. v. a. *Tau,* Toli, Tuusi.

Decet, cuit, cere. v. (fai-

kehe). *E feala*, *E aoga*, *E lelei ke*...

Decerto, as, avi, atum, are. v. a. *Tau*, *Kinau*, *Faifaitaki*.

Decido, is, di, sum, dere. v. n. *To*, *Mate*.

Deciès. indecl. *Tua hogofulu*.

Decima, æ. f. *Te Polopolo* : Decimas do omnium quæ possideo.

Decipio, is, cepi, ceptum, pere. v. a. *Kakai* : Evam decepit serpens.

Declamatio, onis. f. *Te Ako*, *te Talanoa*, *te Akonaki*.

Declamo, as, avi, atum, are. v. a. *Faifaitaki te talanoa*, *te akonaki*, *te faka kikihi*.

Declaro, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ha*, *Tala*, *Fakailoilo*.

Declinatio, onis. f. *Te Tekilinasio*, *Te Faka tafa*, *Te Hola i te*...

Declino, as, avi, atum, are. v. n. *Faka tafa*, *Fakamamao*; *Aua naa fai tekilinasio*; *Afe*.

Decollo, as, avi, atum, are. v. a. *Motu te ulu*, *Tuusi tafito*.

Decor, oris. m. *Te Teu teu*, *te Mata lelei* : Dilexi decorem domûs tuæ.

Decoro, as, avi, atum, are. v. a. *Teu*, *Fakateu teu*.

Decortico, as, avi, atum, are. v. *Eesi*, *Auau*.

Decorus, a, um, adj. *Mata mata lelei*, *Aoga*, *Feala* : Decorus aspectu.

Decretum, i. n. *Te Pelesepeto*, *te Faka totonu*; *te Kupu i fono*.

Decretus, a, um. p. præt. **Decerno.** *Tonu ia*. *Fekau ia*.

Decurro, is, curri et cucurri, cursum, rere. v. n. *Tafusi*, *Hifo vave mai*.

Decursus, ûs. m. *Te Tafe aga o te tafe*, *te Alu aga* : Decursus vitæ.

Decus, oris. n. *Teu*, *Kololia*, *te Mata lelei* (*o te fofoga*.)

Dedecus, oris. n. *Te Faka ufi ufi*, *te Faka kovi i*.

Dedicatio, onis. f. *Te Faka tapu i* : Dedicatio Ecclesiæ.

Dedico, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tapu*.

Deditio, onis. f. *Te Tuku mauli* (*te tagata kae tuku age te kolo*.)

Deditus, a, um. adj. *Tukua*, *Toka ga*, *Lotope ki*.. : — pietati, *Tokaga pe ki te fai kole*.

Dedo, is, didi, deditum, dere. v. a. *Tuku age*, *Toka ga*; *Haga*.

Deduco, is, duxi, ductum, cere. v. a. *Taki age*, *Hola taki*, *Ave* : Et deducebant eum ad navem.

Deductus, a, um. p. præt. **Deduco.** *Taki ia*, *Ave ia*.

Deduxi. perf. **Deduco** : Quis deduxit naves de portu.

Defatigatus, a, um. p. præt. **Defatigo.** *Vaivai*, *Gaegae*. *Fiu*.

Defatigo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakakinakina*, *Fakafiu*.

Defectio, onis. f. *Te Tafuli, te Mavae. Pogia, Mata popo.*

Defendo, is, di, sum, dere. v. a. *Tokoni*, *Taupau; Lolomi.*

Defensio, onis. f. *Te Lolomi, te Taupau.*

Defensor, oris. m. *Ae e lolomi, Taupau, Tokoni.*

Defero, fers, tuli, latum, ferre. v. ir. *Ave; Fetuku. Avage* : Deferre epistolas alicui... Deferre aliquid senatui.

Defervesco, scis, ferbui mo vi, vescere. v. n. *Fakaosi te pula, Tukutukuifo te ita, Fana ifo* (*te tai*).

Defetiscor, eris, fessus sum, fetisci. v. d. *Vaivai; Fiu.*

Deficio, is, feci, fectum, cere. v. *Mavae i te...; Tuku, Liaki; Hala mo, Mahui. Pogia* : Deficit hoc à legibus.

Defigo, is, xi, xum, figere. v. a. *Hoka, Tutuki, Fakatuu; Hai.*

Definio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Fakatotonu, Fakamatala. Fakaosi* : Definire aliquid e genere suo; *Fakatuako i he mea i ona tai*-genus.

Definitio, onis. f. *Tona Fakatotonu, Fakagata... o he mea.*

Deflecto, is, xi, xum, ctere. v. a. et n. *Tule, Hehe, Liliu o...* : Deflectere ad vitia, *Liliu o agakovi.*

Defloreo, es, ui, ere. v. n. *Fefe; Te fisi e to ifo.*

Defluo is, xi, xum, ere. v. n. *Tafe, Hehe, To ifo.*

Deformis. m. f. e. n. adj. *Matamata kovi, Fakalialia.*

Deformitas, atis. f. *Te Matakovi, te Fakalialia.*

Defraudo, as, avi, atum, are. v. a. *Kaka i he mea; Tukukehe.*

Defunctus, a, um. p. præt. **Defungor.** *Mate* : Defunctus vitâ.

Defungor, eris, functus sum, fungi. v. d. *Totogi, Mate.*

Defuturus, a, um. p. fut. **Desum.** *Hala mo* (*he aho*) : Auxilium non defuturum, *E mole hala mo te tokoni.*

Degener, eris. adj. *Fakaau ki muli, Fakaau o kehe; Tautukutuku ki te kovi.*

Degenero, as, avi, atum, are. v. n. *Fakaau ki muli E mole hage ko. Liliu* : Degenerare à patre.

Deglutio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Folo ko* : Deglutivit Jonam.

Dego, is, egi, egere. v. a. *Fakaauau* : Degere vitam, *Fakaauau malie tona mauli.*

Degusto, as, avi, atum, are. v. a. *Ahiahi* : Degusta cibos.

Dehinc. adv. *Maiai, Leva.*

Dehortor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakaliliu, Tala ke aua.*

Dein. adv. *Leva.*

Deinceps. adv. *Pea hoki, Aipe, Faka holo.*

Deindè. adv. *Leva, Pea hoki, Pea ki muli leva.*

Dejicio, is, jeci, jectum, ere. v. a. *Fakato, Peehi, Fakamapee, Maumau :* Dejicio equo quempiam, *E au fakato he tahi i te hosi.*

Delabor, eris, lapsus sum, labi. v. d. *To, Hifo hifo.*

Delapsus, a, um. p. præt. **Delabor.**

Delatus, a, um. p. præt. **Defero.** *Ave, Fetuku ia.*

Delecto, as, avi, atum, are. v. n. *Lelei ia ki, Fiafia i, Manako :* Musica me delectat... Delectare animum libris.

Delegatus, a, um. p. præt. **Delego.** *Fekau ia :* Delegatus S. Pontificis.

Delego, as, avi, atum, are. v. a. *Fekau :* Delegare viros probos ad Regem.

Deleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Faka mole, Mau mau.*

Deletus, a, um. p. præt. **Deleo.** *Maumau ia, Mole ia.*

Deliberatio, onis. f. *Faka kaukau, Fono :* Suscipe deliberationem nostram.

Delibero, as, avi, atum, are. v. n. *Faka kaukau, Fono.*

Deliciæ. arum. f. plur. *Mea lelei, Manu ia lahi :* — meæ esse cum filiis hominum.

Deligo, is, legi, lectum, gere. v. a. *Filifili :* Deligere unum de cunctis.

***Delinio,** is, nivi* (vel) ii, *nitum, nire. v. a. Faka malie. Fifimalie :* Deliniamus patrem dolentem.

Delinquo, is, liqui, lictum, quere. v. a. *Mole fai ; Hala, Fai hala.*

Deliratio, onis. f. *Te Vale o te loto, Te Faka vale vale. Muna noa.*

Deliro, as, avi, atum, are. v. n. *Faka vale vale, Muna noa.*

Deliteo, es, tui, ere, (et) **Delitesco,** is, tescere. v. n. *Mumuni, Faka puli :* Hostes in sylvis delituerant.

Deludo, is, lusi, lusum, dere. v. a. *Kakae, Gutu vanivani.*

Delusio, onis. f. *Te Kakai.*

Demens, entis. adj. *Vale.*

Demensio, onis. f. *Te Vahaa, te Fuafua.*

Dementia, æ. f. *Te Faka valevale.*

Demergo, is, si, sum, gere. v. a. *Faka puli ki te vai, Mou, Faka malemo :* Oceanus terras demergit...

Demersus, a, um. p. præt. **Demergo.** *Malemo ia, Mou ia.*

Demetior, iris, mensus sum, metiri. v. d. *Fuafua.*

Demetrius, ii. m. *Temetilio (Tui o Silia.)*

Demissio, onis. f. *Te Vaivai o te loto :* Demissio animi.

Demissus, a, um. p. præt. **Demitto.** *Fekau mai oluga, Momoli ifo ia ; Kua mavae i tana gaue.*

Demitto, is, si, missum, ere. v. a. *Momoli ifo, Alu ifo, Hifo.*

Demolior, iris, itus sum, iri. v. d. *Holoi*, *Maumau* : Tinea demolitur.

Demonstro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahinohinoi*, *Fakamatala* : Demonstra tuam thesim.

Demoror, aris, atus sum, ari. v. d. *Nofo mau*, *Tuu mau*.

Demùm. adv. *Pea hoki*.

Denarius, ii. m. *Tenalio*, *Kii paaga*.

Denego, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafisi*, *Hele* : Denegare fidem alicui.

Denigro, as, avi, atum, are. v. a. *Faka uli*, *Ave ave*, *Fakakovi i*.

Deniquè. adv. *Pea hoki*.

Dens, entis. m. *Nifo* : Ibi erit stridor dentium.

Densus, a, um. adj. *Fatufatu*.

Denudo, as, avi, atum, are. v. a. *Tatala*, *Toho*.

Denuntio, as, avi, atum, are. v. a. *Fakailoilo*, *Fakatala*.

Denuò. adv. *Toe*, *Tua*.

Deorsùm. adv. *I lalo*.

Deosculor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fekita*.

Depasco, (et) **pasco**, is, pavi, pastum, cere. v. a. *Tauhi manu*

Depello, is, puli, pulsum, lere. v. a. *Kapu*, *Faka mamao*, *Teteke* : Depellamus hostem ab urbe. Depello metum ab aliquo.

Dependet... *Te mea e logo pe fakalogo ki he tahi mea*.

Depereo, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Mate*, *Puli*, *Fakaau o vaivai*.

Depingo, is, pinxi, pictum, gere. v. a. *Fai te fakatata*.

Deploro, as, avi, atum, are. v. n. *Tagi* : Deploramus exitium urbis.

Depono, is, sui, situm, nere. v. a. *Tukuifo*, *ki lalo*, *i te kele*; *Fanau*, *Liaki* : Deponere consilium, *Liaki te fakakaukau*. Deponere onus naturæ.

Depopulo, as, avi, atum, are. v. a. et **Depopulor**. v. d. *Faka mole te hahai*, *te mea*. *Maumau* : Depopulati sunt agros.

Deporto, as, avi, atum, are. v. a. *Ave*, *Faka aunofo*.

Depositum, i. n. *Te Mea na tuku ki he tahi ke ina taupauia*.

Depositus, a, um. p. præt. **Depono**. *Tukuia* : Luctu deposito, *Na tuku te kofu fakamamahi*.

Deprædatio, onis. f. *Te Kaihaa lahi*, *Tafito i te tau*.

Deprædor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kaihaa*.

Depravatio, onis. f. *Te Agakovi lahi* : — animi, *Te kovi o te loto*.

Deprecatio, onis. f. *Te Kole*, *te Hu*, *te Tutuku*.

Deprecor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faka mole aki te kole*, Hu : Deprecari mortem, Kole te mate ke hoko.

Deprehendo, is, di, sum, dere. v. a. *Mau. Iloi.*

Deprehensus, a, um. p. præt. **Deprehendo.** *Mau a.*

Deprimo, is, pressi, pressum, ere. v. a. *Tukutuku ifo, To ifo, Faka kovi i he tahi; Tatao ifo.*

Depromo, is, psi, ptum, ere. v. a. *Tooake :* Deprompsit hosanna pium.

Deputo, as, avi, atum, are. v. a. *Fafai, Lau, Fakakaukau.*

Derelictus, a, um. p. præt. **Derelinquo.** *Tukua, Liakiia.*

Derelinquo, is, liqui, lictum, inquere. v. a. *Tuku, Liaki.*

Derideo, is, risi, sum, dere. v. n. *Amuamu, Nukinuki, Vai, Ave ave :* Desine deridere senes.

Derisio, onis. f. *Te Amuamu, te Nukinuki, te Vai.*

Derisus, a, um. p. præt. **Derideo.** *Amuamu ia, Vai ia.*

Desævio, is, ii, itum, vire. v. n. *Aga kovi lahi ki he tahi, Taute kovii.*

Descendo, is, di, sum, dere. v. a. et n. *Hifo, Alu ifo.*

Descensio, onis. f. *Te Aluifo, Te* Incarnatio (*Te tupu tagata o Sesu.*)

Descisco, is, scivi, scitum, sciscere. v. n. *Tuku, Fakaliliu :* Desciscere à moribus paternis, *Tuku* (*Fakaliliu*) *te aga a te u matua.* Eloquentia descivit à veteri gloriâ.

Describo, is, psi, ptum, ere. v. a. *Tohi, Togi, Lau.*

Descriptio, onis. f. *Fakatata mata, te Fakatotonu.*

Desero, is, rui, sertum, ere. v. a. *Tuku age kae hola.*

Desertio, onis. f. *Te hola.*

Desertus, a, um. p. præt. **Desero.** *Tuku a, Lavaki, Toafa.*

Desertum, i. n. *te Toafa, te Lavaki.* plur. **Deserta,** orum. *Potu lavaki.*

Desiderium, ii. n. *Te Holi.*

Desidero, as, avi, atum, are. v. a. *Holi, Fiafia, Loto ke.*

Desidia, æ. f. *Te piko, Loto noa.*

Desidiosus (vel) **Deses,** idis. adj. *Loto noa, Piko, Hee gaue.*

Designatio, onis. f. *Te Fakato tonu.*

Designatus, a, um. p. præt. **Designo.** *Tonu ia ke...*

Designo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakato tonu, Filifili ke...*

Desilio, is, lui et ii, sultum, silire. v. n. *Hifo, Alu ifo.*

Desino, is, sivi (vel) sii, situm, sinere. v. a. *Tuku, Fakagata, Liaki; Ma vae.*

Desisto, is, destiti, destitum, desistere. v. n. *Fakagata, Faka osi, Siaki, Ma vae :* Desiste ab opere malo.

Desolatio, onis. f. *Mamahi lahi, Malaia lahi...*

Desolo, as, avi, atum, are. v. a. *Maumau*, *Gaohi kovii*.

Desolatus, a, um. p. præt. **Desolo**. *Mamahi lahi*, *Tukua*.

Despectus, ûs. m. *Te Nukinuki*, *Te Manuki*, *Te Fakanoai*.

Desperatio, onis. f. *Te Manavasii lahi fau ki te Atua*, *ki te mauli heegata* : Desperatio est defectus à spe.

Desperans, antis. m. f. p. præs. **Despero**. *Mole falala*, *Kua mole tona falala*.

Despero, as, avi, atum, are. v. n. *Manavasii lahi fau*, *Mole falala* : Desperare veniam, *Manavasii lahi fau ki te fakamolemole naa mole tuku mai*.

Despicio, is, pexi, pectum, cere. v. a. *Sio mai oluga*, *Mole tokaga*, *Fehia*, *Mole fiasio i te fia lahi*.

Despondeo, es, spondi, sponsum, spondere. v. a. *Fakapapau*, *Tohi* (*fakamau*) : Despondit filiam juveni diviti.

Desponsatio, onis. f. *te Tohi fakamau* : Desponsatio Mariæ.

Desponso, as, avi, atum, are. v. a. *Tohi fakamau*.

Despumo, as, avi, atum, are. v. a. *Fiho* : Despumat irâ os ejus.

Despuo, is, i, utum, ere. v. n. *Aanu*, *Kisu*.

Destillo, as, avi, atum, are. v. n. *Mosimosi*, *Hali*.

Destino, as, avi, atum, are. v. a. *Filifili*, *Fakatonu ki*, *Tonu ki*.

Destiti. perf. **Desisto** : Destiti à sententiâ meâ priori.

Destituo, is, ui, tutum, uere. v. a. *Liaki*, *Tuku*, *Halamo*.

Destitutus, a, um. p. præt. **Destituo**. *Halaia* : Destitutus memoriâ.

Destruo, is, xi, ctum, ere. v.a. *Maumau*, *Fakamole*, *Fakaauha*.

Desudo, as, avi, atum, are. v. n. *Kakava* : Desudat corpore toto.

Desum, dees, defui, deesse. v. *Hala* : Non desunt qui dicant.

Detectus, a, um. p. præt. **Detego**. *Heeato*, *Heepuloga*, *Haia*.

Detego, is, xi, ctum, gere. v. a. *Holo te ato*, *To ifo te puloga*, *Fakaha* : Detegite culpam vestram corde aperto.

Detergeo, es, si, sum, gere. v. a. *Holoholoi*, *Fakamaa*.

Deterior. m. f. us. n. gen. oris. adj. comp. *Kovi ake*.

Determino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatotonu te gataaga te mea* : Determina sensum verbi, litis.

Deterreo, es, rui, ritum, rere. v. a. *Fakalelu*, *Taofi mamao* : Deterrere ab Jerosolymâ adeundâ, *Fakalelu te alu Selusalemi*.

Detestabilis. m. f. e. n. adj. *Kovi aupito*, *Fakalialia*.

Detestatio, onis. f. *Tutuku, Tatalo kovi, Fehia.*

Detestor, aris, atus sum, ari. v. d. *Tutuku, Tatalo kovi, Fehia.*

Detineo, es, nui, tentum, ere. v. a. *Taofi* (*Hala he mea.*)

Detractio, onis. f. *Te Aveave, te Tala ki tua.*

Detraho, is, xi, actum, ere. v. a. *Too, Ave, Aveave.*

Detrimentum, i. n. *Te Maumau, te Fakakovii, te Kovi.*

Detrudo, is, trusi, trusum, dere. v. a. *Toho, Teteke, Fakapuna.*

Detrusi. perf. **Detrudo :** Detrusit hostes à finibus nostris.

Deus, i. m. *Te Atua.*

Deveho, is, exi, ectum, ehere. v. a. *Fetuku mo te teka.*

Deverto, is, ti, sum, ere. v. a. *Afe.*

Devenio, is, veni, entum, enire. v. n. *Tau, Hoko, To.*

Devincio, is, nxi, nctum, ere. v. a. *Hai, Nonoo :* Devincit tempora lauro.

Devinco, is, ici, ictum, incere. v. a. *Malo.*

Devinctus, a, um. p. præt. **Devincio.** *Hai sia.*

Devoro, as, avi, atum, âre. v. a. *Maumau, Lailai, Folo.*

Devoveo, es, vovi, votum, vere. v. a. *Fakapapàu, Fakatonu, Fiafai he mea uhi ko te hahai :* — neci, *Fia mate uhi ko.*

Dexter, tra et tera, trum et terum. adj. *Matau, Faahi matau, Nima matau.*

Dexteritas, atis. f. *Poto., Matapoto ; te Poto i he mea.*

Diabolus, i. m. *Tiapolo* (*Higoa o te Temonio.*)

Diaconatus, ûs. m. *Te Tiakonato* (*Te Lua o te oleto lahi.*)

Diadema, atis. n. *Te Puloga o te Tui malama.*

Dialectica, æ. f. *Te Siesia, te Poto o te fakamatala.*

Dicito (vel) **Dic.** imper. **Dico.**

Dico, is, xi, ictum, cere. v. a. *Lea, Tala, Ui :* Dicere mendacium, *Tala lohi.* Dicere testimonium, *Tala fakamooni.*

Dictito, as, avi, atum, are. v. a. *Tala tua lahi, Tuutuuni tala.*

Dictum, i. n. *Lea, Fekau :* Dicto parere, *Fakaloga ki te fekau.*

Dictus, a, um. p. præt. **Dico.** *Kua lau ia, Kua ui ia.*

Dies, iei. f. m. *Te Aho :* in dies, *Ia aho fuape.* De die in diem.

Diffamatio, onis. f. *Te Feaveaki, Fakaha, te Fakakovi.*

Diffamo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kovi, Ave tè logo, Fakamakuku.*

Differo, ers, distuli, dilatum, ferre. v. irr. *Fakatuai,*

Faka va, Fai kehe kehe : Differre à re.

Difficilis. m. f. e. n. adj. *Faigataa.*

Difficultas, atis. f. *Te Faigataa, tona Faigataa aga.*

Diffidentia, æ. f. *Mahalo, Kovi.*

Diffido, is, fisus, sum, dere. v. a. *Hua i, Mahua :* Diffusa sunt viscera ejus.

Diffundo, is, fudi, fusum, ndere. v. *Mahalo ki he.*

Diffusus, a, um. p. præt. **Diffundo.** *Mafola, Mahua.*

Digitus, i. m. *Te Tuhi.*

Dignitas, atis. f. *Afioaga, Alikiaga, Mata lelei :* Dignitas corporis convenit Majestati regiæ, *Te mata lelei o te sino e aoga ki te Afioaga o te Aliki.*

Dignor, aris, atus sum, ari. v. d. *Aoga, Ofa ke aoga.*

Dignus, a, um. adj. *Aoga :* Dignus meliori sorte.

Digredior, deris, gressus sum, gredi. v. d. *Faka mamao, Alu.*

Digressus, ûs. m. *Te Alu, te Mavae; te Hehe a te talanoa, kae liliu.*

Dii. plur. **Deus.** m. *Atua pagani, Taula Atua.*

Dilabor, eris, lapsus sum, labi. v. d. *Tahi alu, Fe matuleaki, Fetafeaki, Ma vete-vete :* Alii aliò dilapsi sunt.

Dilapsus, a, um. p. præt. **Dilabor.** *Mavetevete.*

Dilato, as, avi, atum, are. v. a. *Faka laulahi, Folahi.*

Dilectus, a, um, p. præt. **Diligo.** *Ofa ina pele.*

Diligens, entis. p. præs. **Diligo.** *Manako, Tokaga, Faka logo.*

Diligenter. adv. *Faka-maloto loto.*

Diligentia, æ. f. *Te Fai fakamalotoloto, Tokaga.*

Diligo, is, lexi, lectum, gere. v. a. *Manako, Ofa.*

Diluvium, ii. n. *Lo vai, Lomaki.*

Dimico, as, avi, atum, are. v. a. *Tau, Ave te tau.*

Dimidius, a, um. adj. *Vaelua :* Pars dimidia, *Te vaelua malie.*

Dimissus, a, um. p. præt. **Dimitto.** *Faka mavae ia.*

Dimitto, is, si, issum, ere. v. a. *Fekauage, Tukuage, Liaki, Tukuifo.*

Dimoveo, es, movi, motum, vere. v. a. *Faka mamao, Faka mavae, Faai, Fakalelu.*

Dinumero, as, avi, atum, are. v. a. *Lau.*

Diœcesis, is. f. *Te Va haa fenua e pule ki ai e he Epikopo.*

Diplois, idis. f. *Te Kofu pelu lua, Te Pulupulu.*

Directè. adv. *Tonu, Totonu; Faka haga tonu.*

Directus, a, um. p. præt. **Dirigo.** *Tonu, Aga tonu.*

Direptus, a, um. p. præt. **Diripio.** *Kai haa sia.*

Dirigo, is, rexi, rectum, rigere. v. a. *Faka totonu, Faka-toka toka, Faka haga :* Dirige puerum quò tendit.

Diripio, is, ripui, reptum, ripere. v. a. *Kai haa,*

Maumau, *Faka maveuveu* : Aliquid è templo eripere est sacrilegium.

Diruo, is, rui, rutum, ruere. v. n. *Holoi*, *Fakamole.*

Dirus, a, um. adj. *Kovi*, *Fefeka*, *Faka mataku.*

Discedo, is, cessi, cessum, dere. v. n. *Alu*, *Ma vae*, *Fakama mao*, *Tuku* : Discedere à lege, *Tuku te fono.*

Discessus, ûs. m. *Te Alu*, *te Mavae.*

Disciplina, æ. f. *Te Ako*, *te Poto*, *te Aga*, *te Aloga*, *te Lao o te lotu.*

Discipula, æ. f. *Fafine ako*, *E muli ki he tahi.*

Discipulus, i. m. *Tisipulo*, *Tagata ako*, *E muli ki he tahi.*

Disco, is, didici, discitum, discere. v. a. *Ako.*

Discolor, oris. adj. *Pena mata kehe kehe.*

Discooperio, is, ui, ertum, ire. v. a. *Fakaava*, *Toho te pupunu.*

Discordia, æ. f. *Agafaikehe*, *Loto kehe kehe.*

Discordo, as, avi, atum, are. v. n. *Loto kehe kehe*, *Fe lotokehe kehe aki.*

Discrimen, inis. n. *Tona uhiga kehe*, *te Fai kehe aga.*

Discumbo, is, cubui, cubitum, bere. v. n. *Takoto*, *Moe* : Discumbere mensæ, *Nofo ki te papa kai.*

Discurro, is, curri, cursum, rere. v. n. *Feahi aki*, *Feolo aki.*

Disertè. adv. *Fakapoto...*, *Faka gutupoto.*

Disertus, a, um. adj. *Poto*, *Gutu matala.*

Disjungo, is, xi, unctum, gere. v. n. *Faka mavae*, *vevete.*

Dispar, aris. adj. *Kehe*, *Mole tatau.*

Dispensator, oris. m. *Tagata taupau koloa* (*api*), *Matua fe kaupule.*

Dispenso, as, avi, atum, are. v. a. *Vaevae*, *Faka totonu.*

Dispergo, is, si, sum, gere. v. a. *Ma veu veu*, *Laku laku.*

Dispersio, onis. f. *Te Maveuveu*, *Te Mavete vete* : Dispersio apostolorum.

Dispersus, a, um. p. præt. **Dispergo.** *Ma veuveu ia.*

Dispertio, is, ivi *mo* ii, itum, ire. v. a. *Vae vae*, *Tufa ki.*

Displiceo, es, ui, itum, ere. v. n. *Kovi ia ki*, *Mole lelei ia ki.*

Dispono, is, sui, situm, nere. v. a. *Faka toka toka*, *Gaohi* ; *Faka atu*, *Faka nofo*, *Teu teu.*

Disposui. perf. **Dispono.**

Disputo, as, avi, atum, are. v. a. *Fetalanoa aki*, *Fe kinau aki.*

Dissentio, is, ivi, itum, ere. v. n. *Loto kehekehe.*

Dissero, is, rui, sertum, ere. v. a. *Faka kaukau*, *Fefaka ma tala aki*, *Fai te tisetasio.*

Dissideo, es, edi, essum, dere. v. n. *Mavae, Lotokehe, Felotokeheaki.*

Dissidium, ii. n. *Te Loto kehe, Te Maveuveu, Nofo ke pe.*

Dissimilis. m. f. le. n. adj. *Kehe, Mole tatau.*

Dissimulatio, onis. f. *Te Kaka, te Fufu, te Fakaakiaki-muli.*

Dissimulo, as, avi, atum, are. v. *Fakaakiaki muli, Fufu.*

Dissolutio, onis. f. *Te Mavete vete, te Maumau, Te maveuveu.*

Dissolvo, is, i, lutum, vere. v. a. *Mavete, Fakama-vete, Fakamavae* : Dissolve resinam in oleo.

Dissuadeo, es, asi, asum, dere. v. a. *Lolomi, Teteke, Akonaki, Ke aua* : Dissuadere bellum. Dissuadeo ne captivus redimatur.

Disto, as, steti, stitum *mo* statum, are. v. n. *Vahaa ma-mao, Keheaupito, Faikehe kehe.*

Distribuo, is, ui, utum, uere. v. a. *Tufaki, Vaevae.*

Ditio, onis. f. *Te Puleaga, Te Malohiaga* : Subesse di-tioni alicujus.

Diù. adv. *Fualoa* : Diù com-morati sumus ibi.

Dium, ii. n. *Te Atea, te Lagi.*

Diurnalis. m. f. e. n. adj. *E kau ki te aho, Faiaho* : Horæ diurnales.

Diurnus, a, um. adj. *Fai aho, Aho.*

Diuturnus, a, um. adj. *To-loga, Mauli loa.*

Diversè. adv. *Kehekehepe, I te potu kehekehe.*

Diversitas, atis. f. *Te Kehekeheaga.*

Diversor, aris, atus sum, ari. v. d. *Apitaki, Moe i te apiapitaga.*

Diversus, a, um. adj. *Feagai, Kehe, Fili.*

Dives, itis. adj. *Koloaia, Mau koloa, Aliki, Muamua.*

Divido, is, si, sum, dere. v. a. *Vaevae, Tufaki, Faahi.*

Divinatio, onis. f. *Te Ki-kite, Te Fakailoilo he mea ka hau.*

Divinitas, atis. f. *Te Atua.*

Divinus, a, um. adj. *Fa-kaatua.*

Divisio, onis. f. *Te Vae-vaeaga, te Tufaki, te Tivisio.*

Divisus, a, um. adj. *Ma-vae.*

Divitiæ, arum. f. plur. *Te Koloa, te Lelei.*

Divortium, ii. n. *Te Ma-vae.*

Divulgo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaha, Feave-aki.*

Dixi. perf. **Dico**. *Tala, Lea.*

Do, as, dedi, datum, are. v. a. *Avage, Foaki.*

Doceo, es, cui, doctum, ere. v. a. *Ako* : Docuit timere Deum, *Nee ina ako ia te mata-ku ki te Atua.*

Docilis. m. f. le. n. adj. *Faigafua, Fakalogolelei, Ako-gafua.*

Docilitas, atis. f. *Te Ako-gafua, te Agalelei, te Agafa-kalogo.*

Doctè. adv. *Fakapoto.*

Doctor, oris. m. *Matua-akonaki.*

Doctrina, æ. f. *Te Akonaki, te Faiva.*

Doctus, a, um. adj. *Poto.*

Documentum, i. n. *Akonaki, te Ako.*

Dogma, atis. n. *Te Mea e tui ki ai.*

Doleo, es, lui, litum, ere. v. n. *Loto mamahi, Fakahemala, Mamahi.*

Dolium, ii. n. *Puha vai, Puha vino.*

Dolor, oris. m. *Te Mamahi.*

Dolorosus, a, um. adj. *Fakamamahi, Mamahi ia.*

Dolosè. adv. *Kaka.*

Dolosus, a, um. adj. *Tagata kaka.*

Dolus, i. m. *Te Kaka.*

Domesticus, a, um. adj. *E kau ki te api.*

Domestici, orum. m. plur. *Te Kaiga fuape o te api, Te Kau fakalogo.*

Domicilium, ii. n. *Api, Fale, Nofoaga.*

Domina, æ. f. *Fine matua o te api.*

Dominans, antis. p. præs.

Dominor. *Ae e pule, Aliki.*

Dominatio, onis. f. *Te Puleaga, Afioaga, te Faipule, Te Tahi o te a faahiga aselo.*

Dominator, oris. m. *Tagata pule :* Dominator gentium.

Dominicus, a, um. adj. *E kau ki te Aliki, Alikisia :* Dies dominica.

Dominium, ii. n. *Te Api, te Nofoaga.* (Dominium. Usus. Ususfructus.)

Dominor, aris, atus sum, ari. v. d. *Pule, Afio.*

Dominus, i. m. *Aliki, Matua pule, Matua o te api.*

Domo, as, mui, mitum, mare. v. a. *Fakalalata, Akoako.*

Domus, i (et) ûs. f. *Fale, Nofoaga.*

Donatio, onis. f. *Te Foaki, Te Ofa.* (Donatio. Commodatum. Mutuum.)

Donec. adv. *O au ki... :* Donec ponam inimicos tuos...

Dono, as, avi, atum, are. v. a. *Foaki, Avage.* (Id est *Ava age*).

Donum, i. n. *Te Ofa :* Mittere dono, *Fakamomoli mo ofa.*

Dormio, is, ivi *mo* ii, itum, ire. v. n. *Moe, Mate.*

Dormito, as, avi, atum, are. v. n. *Tulemoe, Fiamoe.*

Dorsum, i. n. *Tuahivi :* Suprà dorsum meum fabricaverunt peccatores.

Dos, dotis. f. *Te Koloa pe ko te Api e aumai e te tagata ki te fafine e na ohoana :* Dotem despondere. Dotes ingenii.

Doto, as, avi, atum, are. v. a. *Avage te koloa :* Dotare aliquem divitiis.

Draco, onis. m. *Te Gata :* — infernus, *Te Temonio.*

Drachma, æ. f. *Te Kii paaga.* (70 grains : *Vaelua o te* uncia.)

Dualis. m. f. le. n. adj. *Lua, Tau o te tokolua.*

Dubitatio, onis. f. *Lotoloto lua.*

Dubito, as, avi, atum, are. v. n. *Loto lua*, *Ma hala.*

Dubium, ii. n. *Te Kala iloi tonu.*

Dubius, a, um. adj. *Tagata lotolua :* Dubius maneo inter ambos.

Ducentesimus, a, um. adj. *Tona koga e lua geau o he mea.*

Ducenti, æ. a. adj. *Lua geau.*

Ducentiès. adv. *Tua lua geau.*

Duco, is, xi, ctum, cere. v. a. *Taki*, *Toho.*

Ductor, oris. m. *Ae e taki age*, *Aliki tau vaka :* Ductor classis.

Ductus, ûs. m. *Tafeaga*, *Pule :* Aquæ-ductus, *Taki taki.*

Dulcè. adv. *Malie :* Dulciùs melle, fortiùs leone.

Dulcedo, inis. f. *Te Malie*, *te Huhua malie.*

Dulcis. m. f. ce. n. *Malie*, *Hua malie*, *Tagata aga malie.*

Dulcisonus, a, um. adj. *Leo malie :* Per precata dulcisona.

Dùm. conj. *Moka :* Homines dùm docent, discunt. Expectabo dùm veniat.

Dummodò. conj. *Kapau :* Docebo te dummodò velis discere.

Duntaxat. adv. *Aiape*, *Gata pe.*

Duo, æ. o. adj. *Lua.*

Duodecim. indecl. *Hogofulu ma lua.*

Duodecimus, a, um. adj. *Tona hogofulu ma lua.*

Duodeni, æ, a. adj. *Kau hogofulu ma lua*, *Dosene.*

Duplex, icis. adj. *Pelu*, *Lua*, *Lolua*, *Tagata loto lua*, *Kaka.*

Duplico, as, avi, atum, are. v. a. *Faka lua*, *Tua lua tona lahi ake*, *Pelu lua*, *Fakalahi o tua lua tona lahi muli i tona lahi mua.*

Duplus, a, um. adj. *Tua lua lahi ake.*

Durè. adv. *Fakafe feka*, *Kovi aupito.*

Duresco, is, rescere et **Dureo,** es, rui, rere. v. n. *Fakaau o fefeka*, *Faka fefeka.*

Duritia, æ. f. *Te Fefeka*, *Te Fai gataa.*

Duro, as, avi, atum, are. v. n. *Faka loa*, *Faka tologa*, *Faka fefeka.*

Durus, a, um. adj. *Tagata fefeka*, *Loto kovi*, *Fai-gataa.*

Dux, cis. m. *Aliki*, *Ae e taki.*

Duxi. perf. **Duco.**

E

E, ex. præp. *Mai, Aki :* Ex Italiâ. E radice.

Ea. pronom. is, ea, id. *Ae, Aia, Aena.*

Eadem. adj. idem, eadem, idem : Eâdem viâ.

Eàdem. adv. *I te ala pe aia.*

Ecbatana, arum. n. plur. *Ekepatana.* (*Ko te kolo.*)

Ebrius, a, um. adj. *Kona, Konaia.*

Ebullio, is, ivi (*pe*) ii, itum, ire. v. n. *Fakapula, Fakapuna e lahi, Fakatupu.*

Eburneus, a, um. adj. *Mea hihina, O hage ko te* eburneum (*Nifo o te manu lahi ko te Elefate.*)

Eccè. adv. *Koeni, Koena :* Eccè somniator venit. Eccè lupus.

Eccè autem. adv. *Kae fokifape.*

Ecclesia, æ. f. *Ekelesia, Katoaaga o te Kahai Kilisitiano, Fale tapu.*

Ecclesiasticus, a, um. adj. *E kau ki te Ekelesia, E kau ki te faahiga tapu.*

Eclipsis, is. f. *Te Mate toto o te laa* (*pe o te mahina.*)

Edico, is, xi, ctum, dicere. v. a. *Fekau, Fakatotonu.*

Edictum, i. n. *Te Fekau :* Exiit edictum a Cæsare Augusto.

Edidi. *perf.* **Edo.**

Edisco, is, edidici, ediscitum, cere. v. a. *Ako lotope, = Fakamamahi.*

Editio, onis. f. *Te Fanaui, te Paki tohi, te Filifili :* Nova editio. Editio vulgata. Editio italica. Editio septuaginta interpretum.

Editus, a, um. p. præt. **Edo.** *Fanauiia, maoluga :* Ex edito loco.

Edo, is, edidi, editum, ere. v. a. *Fanaui, Fai, Fakahaifo :* Edere clamorem, *Kalaga.* Edere animam.

Edo, edis (vel) es, edit (vel) est, esum, edere (vel) esse. v. *Kai.*

Edoceo, es, cui, doctum, ere. v. a. *Akoakolelei.*

Edoctus, a, um. p. præt. **Edoceo.** *Ako ia, Poto i te :* Edoctus calamitate, *Poto i te mamahi.*

Educatio, onis. f. *Te Ako, te Taupau.*

Educo, as, avi, atum, are. v. a. *Ako, Taupau he tamasii, Pusiaki.*

Educo, is, xi, ctum, cere. v. a. *Toho ake, Fakatua, Taki mai :* Educere gladium e vaginâ.

Edulium, ii. n. *Te Magisi :* Se convescens dedit in edulium.

Effaris, effatur, atus sum, effari. v. d. *Lea, Talanoa.*

Effectus, ûs. m. *Fua o te* causa.

Effectus, a, um. p. præt. **Efficio.** *Faia.*

Effero, fers, extuli, elatum, ferre. v. a. *Fakanofo, Hiki ki..., Vikiviki :* — cadaver ad sepulchrum.

Efficacia, æ. f. *Te Malohi, te Feala, te Vilitute, Te Lave.*

Efficaciter.adv. *Tonu, Malohi :* — rogare (vel sanare.)

Efficax, acis. adj. *Mea Fua, Malohi, Loto lahi.*

Efficio, is, feci, fectum, ere. v. a. *Fai, Fakakatoa, Fakatupu :* — magna facinora.

Effigies, iei. f. *Fakatata, Mata :* Cujus est hæc effigies?

Effluo, is, xi, xum, ere. v. n. *Tafe, To, Mole :* — ætas.

Effossus, a, um. p. præt. **Effodio.** *Kelia.*

Effodio, is, odi, ossum, dere. v. a. *Keli, Asi, Maumau, Fakakivi :* Effodere oculos, *Fakakivi te mata.*

Effugio, is, fugi, fugitum, gere. v. n. *Hola, Hao :* Effugit me nihil. Effugere mortem.

Effundo, is, udi, sum, dere. v. a. *Huai, Hali, Momoli ifo, Foaki :* Effundere lacrymas, *Hali loimata.*

Effusus, a, um. p. præt. **Effundo.** *Huai, Laulahi, Loa.*

Egens, entis. p. præs. **Egeo.** *Masiva, Hala mo.*

Egenus, a, um. adj. *Hala mo, Masiva.*

Egeo, es, gui, ere. v. n. *Hala mo, Nofo masiva, Fiafai :* Pane egeo... Egere consilio.

Egestas, atis. f. *Te Masiva, Te Hala mo, Te Hoge...*

Egi. perf. **Ago :** Perfectè egisti opus tuum.

Ego, meî, mihi, me. pronom. *E au, O au...*

Egredior, deris, gressus sum, gredi. v. d. *Hu ki tua, Alu.*

Egregiè. adv. *Fakalelei aupito, Fakapelepele :* Egregiè cantas.

Egregius, a, um. adj. *Filifiliia, Lelei aupito, Vikivikiia.*

Egressus, a, um. p. præt. **Egredior.** *Aluia.*

Eheu! interj. *Oie! :* Eheu mihi!

Ei. dat. **Is, Ea, Id.** *Kia ia.*

Eia! interj. *Oie! :* Eia advocata nostra. — age.

Ejectus, a, um. p. præt. **Ejicio,** *Kapusia, Aunofoia.*

Ejicio, is, eci, ectum, ere. v. a. *Kapu, Fakaaunofo.*

Ejusmodi. genit. *Feia :* Non laudo opera ejusmodi.

Elabor, eris, lapsus sum, labi. v. d. *Hola, Vevete, Hili, Puli :* Elabitur hoc factum e memoriâ meâ.

Elapsus, a, um. p. præt. **Elabor.** *Hiliia, Holaia.*

Elatus, a, um. p. præt. **Efferre.** *Fialahiia.*

Eleazarus, i. m. *Eleasalo.* (*Te tagata*).

Electio, onis. f. *Te Filifili.*

— regis. — Summi Pontificis.

Electus, a, um. p. præt. **Eligo.** *Filifili ia.*

Elegans, antis. adj. *Lelei, Mata lelei, Tau leka leka :* Verbum —.

Elementa, orum. n. plur. *Te Tafito, Mea tafito e fa, te Fuafua ako o he mea* (v. g. *te kele, te vai, te aele.*)

Elephantus, i. m. *Elefato.* (*Manu lahi.*)

Eligo, is, egi, ectum, gere. v. a. *Filifili, Too.*

Eloquentia, æ. f. *Tala noa lelei, to tonu* : Nihil aliud est eloquentia quàm copiosè loquens sapientia.

Eloquium, ii. n. *Te Talanoa, Lea, Akonaki :* Dulci eloquio.

Eluceo, es, uxi, ucere. v. n. *Malama, Gigila.*

Eludo, is, si, sum, dere. v. a. *Kaka i, Nuki nuki.*

Eluo, is, lui, lutum, luere. v. a. *Fo, Fufulu :* Maculam —, *te uli.* Eluere vitæ sordes.

Emano, as, avi, atum, are. v. n. *Tafe, Puna ake, Tupu mai :* Rivi emanant e monte.

Emendo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka totonu, Ta mate te hala :* Emendare mores. — annales. — succos acerbos.

Emergo, is, mersi, mersum, gere. v. n. *Alu ake mai te vai, Tuu mai :* — ex aquâ. Sol emergens.

Emigro, as, avi, atum, are. v. n. *Aunofo, Folau, Alu kehe :* — vitâ. — domo. — in cœlum.

Eminens, entis. adj. *Ma oluga, Loa, Matamata Aliki.*

Eminentia, æ. f. *Te Ma oluga, te Aliki, Aloa, te Tulatula.*

Emineo, es, nui, ere. v. n. *Tula ake, Tupu ki oluga, Fiamua, Toa :* Eminebat ex ore crudelitas.

Emissarius, a, um. adj. *Tagata vaka vakai, Vakai fenua.*

Emissus, a, um. p. præt. **Emitto.** *Veteki ia, Ma vete ia, Tukuage ia :* Emissa suspiria.

Emitto, is, isi, issum, ere. v. a. *Tukuage, Ma vete, Fai :* — e domo. — e carcere aliquem.

Emo, is, emi, emptum, emere. v. a. *Faka tau.*

Emollio, is, ivi, litum, ire. v. a. *Faka malu, Faka maka lulu :* — mores artibus. — auctoritatem.

Emptus, a, um. p. præt. **Emo.** *Fakatau ia.*

Emungo, is, xi, ctum, gere. v. n. *Fagu :* — se cubito.

En. adv. *Ko ena, Koeni :* — adsum qui feci...

Enarro, as, avi, atum, are. v. a. *Talanoa, Faka-au au.*

Enascor, eris, natus sum, nasci. v. d. *Tupu, Tupu tupu-ake.*

Enatus, a, um. p. præt. **Enascor.** *Tupu ia.*

Enervatus, a, um. p. præt. **Enervo.** *Hee malohi, Vaivai...*

Enervis. m. f. e. n. *Hee-malohi, Gaegae, Vaivai :* — oratio.

Enervo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakavaivai :* — animos.

Enim. conj. *He, Koteuhi he.*

Enim verò. conj. *Kae.*

Eniteo, es, ui, ere (vel) **Enitesco,** is, tui, cere. v. n. *Gigila, Lelei :* Enitet Roma cunctis urbibus.

Enitor, eris, isus (vel) ixus sum, iti. v. d. *Fanaui, Faiga, Ahu :* Enitere, contende, effice ut id fiat.

Enixus, a, um. p. præt. **Enitor.** *Fanauiia, Faigaia.*

Enormis. m. f. e. n. adj. *Fuulahi, Loa aupito.*

Ensis, is. m. *Heleta.*

Enutrio. is, ivi, itum, ire. v. n. *Fafaga, Pusiaki, Taupau.*

Eò. conj. *Ki ai.*

Eo, is, ivi et ii, itum, ire. v. ir. *Alu :* It rumor... It obviam alicui. Ire obviam, *Alu fakafetaulaki.*

Eòdem. adv. *Ki aipe :* — loci. — illud pertinet.

Eous, a, um. adj. *Mai te hopoaga o te laa.*

Epactæ, arum. f. plur. *Aho faka hoahoa, Epaketa, Lau o te tau.*

Epigramma, atis. n. *Te Tohifaka iloga* (*i te fale maka.*)

Episcopus, i. m. *Epikopo, Matua taupau.*

Epistola, æ. f. *Tohi :* Tuas litteras pluribus epistolis accepi.

Epitome, es. f. *Tohi fakanou nou.*

Epulæ, arum. f. plur. *Magisi, Mea kai, te Kai, te Taumafa.*

Epulor, aris, atus, sum, ari. v. d. *Kai, Taumafa.*

Equa, æ. f. *Te Hosi fafine.*

Eques, itis. m. *Tagata heka i te hosi :* Equites, *Kautau heka hosi.*

Equidem. adv. *Mooni, Ifoki.*

Equito, as, avi, atum, are. v. n. *Heka i te hosi, Toka i te hosi.*

Equus, i. m. *Te Hosi* Equos jungere. Equus bellator.

Eradico, as, avi, atum, are. v. a. *Taaki, Auha, Maumau.*

Erado, is, si, sum, dere. v. a. *Vau :* — vitia.

Erectio, onis. f. *Te Fakatuu, te Mapula :* — crucis.

Erectus, a, um. p. præt. **Erigo.** *Tuumau, Tuutala.*

Ereptus, a, um. p. præt. **Eripio.** *Moleia, Tohoia, Maimateia :* — de ore leonis. — de morte.

Erexi. perf. **Erigo.**

Erga. præp. *Ki, Ki te, Kia, Kia te ia :* Erga Deum.

Ergastulum, i. n. *Fale fakapouli o te kaugana :* — subterraneum.

Ergò. conj. *Koia, Ia :* Illius ergò, *Koteuhi koia.*

Erigo, is, rexi, ctum, gere. v. a. *Fakatuu, Loga, Fa-*

kalaga : — jacentem. — se. In digitos erigi.

Eripio, is, ripui, reptum, ere. v. a. *Toho, Kapei. Faka malohi* : — liberos à matre. — alicui vitam. = *Fakamauli* : Eripere e periculo, *Fakamauli i te kovi.*

Erodo, is, si, sum, dere. v. a. *Kai, Tositosi* : Erodunt mures.

Errans, antis. adj. *Auhe, Paea* : Erranti monstrare viam.

Erro, as, avi, atum, are. v. n. *Auhe, He, He he, Fai hala, Hala* : Errat qui putat. Erras à vero.

Error, oris. m. *Te Hala* : Errores pœnitendo corrigere.

Erubesco, is, bui, bescere. v. n. *Ufiufi* : — totis genis.

Eructo, as, avi, atum, are. v. a. *Hua, Hiva, Tala, Faka hake* : — hymnum, *Hiva.* Eructavit cor meum verbum bonum.

Erudio, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Ako* : — juventutem.

Eruditio, onis. f. *Te Poto.*

Eruditus, a, um. p. præt. **Erudio.** *Poto, Akoako ia.*

Erumpo, is, rupi, ruptum, ere. v. n. *Oho, Puna ake, Lea vave* : Erumpunt ignes ex Ætnæ vertice.

Eruo, is, rui, utum, nere. v. a. *Taaki, Huehue, Kapei, Keli.*

Esaus, i. m. *Esau.* (*Foha o Isaake.*)

Esca, æ. f. *Magisi* : — *malorum* voluptas.

Esse. inf. **Sum** : Definitio debet esse clara.

Essentia, æ. f. *Te Uhiga, te Aloga.* (*Te mea e tafito aki he mea.*)

Est. 3ª pers. præs. **Edo.** *Kai.*

Esther, eris. f. *Esetele* (*Fine Aliki i Pelesia.*)

Esto. Estote. imp. **Sum** : — fortes in bello.

Esurio, is, ivi et ii, ire. v. n. *Fiakai* : Esuriens edere.

Et. conj. *Pea, Pe lava* : Et propinquos et patrem interfecit.

Etenim. conj. *Kae, He.*

Etiam. conj. *Ifoki, Pe lava* : Etiam nunc.

Etiamnunc. conj. *O au kia aho nei.*

Etsi. conj. *Kae, Logo agepe.*

Eucharistia, æ. f. *Eukalisitia.* (*Ko te ofa lahi.*)

Euge! interj. *Malo! Lelei!* : Euge! serve bone.

Eunuchus, i. m. *Eunuke.* (*Tagata sipi.*)

Europa, æ. f. *Eulopa.* (*Te tahi o te nima vaega o te atulaulau.*)

Eva, æ. f. *Eva.* (*Uluaki fafine.*)

Evado, is, vasi, vasum, ere. v. n. *Hola, Hokoage* : Evasi mortem.

Evanesco, is, nui, nescere. v. n. *Puli, Mole* : Verbum evanuit e memoriâ.

Evangelicus, a, um. adj. *Faka evaselio* : Evangelica lectio.

Evangelium, ii. n. *Te Evaselio.* (*Logo lelei.*)

Evangelizo, as, avi, atum, are. v. a. *Tala te Evaselio, Ako te Evaselio, Ako, Ave te fagonogono* : — gaudium magnum.

Eveho, is, xi, ctum, here. v. a. *Fetuku, Hiki* : Evehere ad nubes.

Evello, is, elli (et) vulsi, vulsum, ellere. v. a. *Taaki* : Evellere arborem è radice.

Evenio, is, veni, ventum, ire. v. n. *Hoko.*

Eventus, ûs. m. *Te Hokoaga, te Ikuaga, Te uhiga.*

Everro, is, ri, rsum, ere. v. a. *Tafi, Holoholoi* : — domum.

Eversio, onis. f. *Te Fulihi, te Maumau, te Faka mole.*

Eversus, a, um, p. præt. **Everro.** *Tafiia* : Eversa est platea à me.

Eversus, a, um. p. præt. **Everto.** *Fulihiia* : Eversa est domus.

Everto, is, i, sum, tere. v. a. *Fulihi, Laku ki lolo, Fakato, Maumau, Fakamole* : Evertamus radicitùs oppidum.

Evidens, entis. adj. *Mooni, Tonu, Mahinohino.*

Evidentia, æ. f. *Te Mahinohinoaga, te Uhiga tonu* : Ex evidentiâ patet.

Evigilo, as, avi, atum, are. v. n. *Alaala, Tokaga.*

Evocatus, a, um, p. præt. **Evoco.** *Fekauia.*

Evoco, as, avi, atum, are. v. a. *Fekau, Toho mai.*

Evolo, as, avi, atum, are. v. n. *Lele, Hola.*

Evolutus, a, um. p. præt. **Evolvo.** *Mafola, Fola hi, Aauia.*

Evolvo, is, i, olutum, vere. v. a. *Fakateka, Fola hi, Aau, Fakamafola* : Evolvere seriem regum Judææ.

Ex. præp. *Mai, Aki* : Ex quo die? *Talu mai te aho fea?*

Exactio, onis. f. *Te Toho faka aliki, te Tauaki mea totogi, te Kapusia* : Exactio pecuniæ. Exactio debiti.

Exactus, a, um. p. præt. **Exigo.** *Hili, Kapusia, Tohoja.*

Exæquo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tokatoka, Fakatatau.*

Exagito, as, avi, atum, are. v. a. *Tuli, Hue, Fakakinakina.*

Exalto, as, avi, atum, are. v. a. *Tuu ake, Fakatuu, Hiki.*

Examen, inis. n. *Kaugalago, Fakalau, Filifili, Fakamau.*

Examino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalau, Filifili, Alu ki tua, Te kauga lago* : Examina conscientiam tuam.

Exanimatus, a, um. p. præt. **Exanimo.** *Helahela, Vaivai, Gaegae, Manavasii, Mate* : Exanimatus lassitudine, *Vaivai i tefitafitaa.*

Exanimo, as, avi, atum, are. v. a. *Tamate, Mataku, Fakahelai.*

Exardeo, es, si, dere (et) **Exardesco,** is, ardescere. v. n. *Fakaulo, Ulo, Vela* : Exarsit dies, *Kua vela te aho*.

= *Hauhau*, *Itaita* : Exarsit ira, *Na tupu o lahi tona ita*.

Exaspero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafetefete*, *Fakatupu loto*, *Fakakinakina* : — animum patris.

Exaudio, is, di, ditum, ire. v. a. *Finegalo mai*, *Hufia*.

Exauditus, a, um. p. præt. **Exaudio**. *Logona*, *Taliia*.

Excæco, as, avi, atum, are. v. a. *Fakakivi*, *Pulagia*.

Excalceo, as, avi, atum, are. v. n. *Toho te sulie*,... *te tapuga vae*.

Excedo, is, cessi, cessum, cedere. v. n. *Hu ki tua*; *Mate*, *Alu kehe*, *Tuku* : Excedit è vitâ, è scholâ. Excedens de pondere.

Excellens, entis. adj. (et) p. præs. **Excello**. *Taki mua*, *Lelei*, *Aupito*, *Aliki* : Excellentior ordo. Excellens formâ, corpore.

Excellentia, æ. f. *Te Maolugaaga*, *te Alikiaga*.

Excello, is, ui, ere. v. n. *Ma oluga ake*, *Poto ake* : Excellebat Saül suprà cæteros toto capite.

Excelsus, a, um. adj. *Ma oluga*, *Loa*, *Aliki* : In montem — valdè...

Excepi. perf. **Excipio**.

Excessus, ûs. m. *Te Lahi fau*, *te Hala i te lahi fau*.

Excidium, ii. n. *[illegible]*, *Maumau* : Excidium urbis.

Excido, is, [illegible] *To ifo*, *Galo*, *[illegible]* : [illegible] dit è mente.

Excido, is, idi, isum, dere. v. a. *Ta*, *Toli*, *Tuusi*, *Holoi*.

Excipio, is, epi, eptum, ere. v. a. *Tali*, *Tuku age mai he mea*.

Excisus, a, um. p. præt. **Excido**. *Tuusiia*, *Sipiia*, *Tai*.

Excitatus, a, um. p. præt. **Excito**. *Alaala*, *Fafagu*.

Excito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaalaala*, *Fafagu*, *Fakakaekae*, *Fakageigei*.

Exclamo, as, avi, atum, are. v. n. *Kalaga*, *Leo lahi*.

Excludo, is, si, sum, dere. v. a. *Tetekei*, *Tukuage*, *Aua naa lau*.

Exclusus, a, um. p. præt. **Excludo**. *Tukusia*.

Excrementum, i. n. *Tae*, *Tuuga otaota*.

Excruciatus, a, um. p. præt. **Excrucio**. *Tautea*, *Fakamamahi*.

Excruciatus, ûs. m. *Te Fakamamahi lahi*, *te Taute kovi*.

Excrucio, as, avi, atum, are. v. a. *Taute*, *Fakamamahi*, *Tamate*, *Fakamamahi*.

Excubiæ, arum. f. plur. *Te Leoleo* : Excubias custodite ad cadaver.

Excubo, as, avi, atum, are. v. n. *[illegible]*, *Leohi*, *Alafaki*.

Excudo, is, di, sum, dere. v. a. *[illegible]*

Excursio, onis, f. [illegible]

Faka mole mole. (*Te matàmata tonu aga o he mea.*)

Excusatus, a, um. p. præt. **Excuso.** *Faka molemoleia.*

Excuso, as, avi, atum, are. v. a. *Faka molemole.*

Excussus, a, um. p. præt. **Excutio.** *Lulu ia, Ueia.*

Excutio, is, ussi, ussum, tere. v. a. *Lulu, Uei, Ekei, Tutui, Fakato ifo, Maumau i* : Excussit viperam.

Exemplar, ris. n. *Faka-tata, Tohi faka tuu.*

Exemplum, i. n. *Faka-tata, Ako n aki, Fai mua* : Sit exemplum, *o hage anai ko.*

Exeo, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Hu ki fafo, Alu ki tua, Hau mai.*

Exercitus, ûs. m. *Te Kau tau, Kau milite* : Cogere exercitum.

Exhalo, as, avi, atum, are. v. a. *Na namu, Faka osi te manava, Mate* : Exhalare animam.

Exhaurio, is, ausi, austum, ire. v. a. *Faka osi, Faka ago.*

Exhibeo, es, ui, itum, ere. v. a. *Faka ha, Fai.*

Exhortor, aris, atus sum, ari. v. d. *Akonaki, Tokoni malohi.*

Exi. imp. **Exeo.**

Exigo, is, egi, actum, gere. v. a. *Fou, Faka osi, Fakaliliu* : Exigere pœnas de aliquo. Exigere tributum a civibus.

Exiguus, a, um. adj. *Li-liki, Sii, Poko sii* : Exiguus staturâ.

Exilis. m. f. e. n. adj. *Veli veli, Vai vai, Tutue, Tue loa.*

Exilium, ii. n. *Te Au nofo* : Mulctare aliquem exilio.

Eximius, a, um. adj. *Lelei aupito, Taki mua* : Eximiâ indole.

Eximo, is, emi, emptum, imere. v. a. *Faka mauli mai, Faka mole, Toho* : Gladium exemi e vaginâ.

Exinanio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Faka mole, Faka gata, Faka auau* : Exinanire vires hostis.

Exindè. adv. *Mai he.*

Existimo, as, avi, atum, are. v. a. *Mahàlo, Faka uta age.*

Exitium, ii. n. *Te mau mau lahi, te Malaia, te Higa, te Mate.*

Exitus, ûs. m. *Ala, Alu-aga, Iku aga* : Res malum habuit exitum.

Exorior, iris, ortus sum, iri. v. d. *Tupu, Hoko mai.*

Exorno, as, avi, atum, are. v. a. *Teu, Faka teu teu.*

Exortus, a, um. p. præt. **Exorior.** *Tupu ia.*

Expando, is, i, ansum vel assum, ere. v. a. *Aau, Folahi.*

Expavesco, is, pavi, scere. v. n. *Mata ku, Manava sii.*

Expedio, is, ivi vel ii, itum, ire. v. n. *E aoga, E feala.*

Expeditio, onis. f. *Too-too ga o te tau, Alu o fai te tau.*

Expensum, i. n. *Te Mea kua totogi, te Paaga totogi ia.*

Expello, is, puli, pulsum, ere. v. a. *Kapu* : Expulsus est ab urbe.

Expergefacio, is, feci, factum, ere. v. a *Fafagu, Alaala, Aala* : Expergefacite custodiam, pueros.

Expergefactus, a, um. p. præt. **Expergefacio.** *Alaalaia, Aalaia.*

Experientia, æ. f. *Te Ahiahi, te Poto kua mau* : Experientiâ probatur.

Experimentum, i. n. *Te Ahiahi* : Multis experimentis id mihi notum est.

Experior, iris, pertus sum, iri. v. d. *Ahiahi.*

Expers, tis. adj. *Hala mo* : Scientiæ expers. Expers misericordiæ.

Expetitus, a, um. p. præt. **Expeto.** *Holiia, Fiafaiia.*

Expeto, is, ivi vel ii, itum, ere. v. a. *Holi, Kumi, Hoko.*

Expiatus, a, um. p. præt. **Expio.** *Fakamaaia, Fakamamahiia, Totogiia.*

Expio, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamamahi, Fakamaa, Totogi, Fakalelei ki.*

Expleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Fakafonu, Fakakatoa, fakaosi* : Explevit urbes erroribus. Explevit quintum decimum annum.

Explicatio, onis. f. *Te Fakamatala* : Explicatio sancti Evangelii.

Explicatus, a, um. p. præt. **Explico.** *Folahi, Fofola.*

Explico, as, avi, atum, are. v. a. *Folahi, Fofola, Fakamatala* : Explicare volumen. *Explicare litem.* — librum.

Exploro, as, avi, atum, are. v. a. *Vakavakai, Asiasi, Ahiahi, Taulavaki* : Eo exploratum urbem. Explorare castra.

Expono, is, sui, situm, nere. v. a. *Fakaha, Tuku ki te kovi, Fakalakalaka* : Exposito ordine operis, operamini.

Expositio, onis. f. *Te Fakamatala, te Liaki, Fakatokatoka.*

Expositus, a, um. p. præt. **Expono.** *Tukua, Liakiia, Tau noa* : Expositus est Moyses super flumen.

Expostulo, as, avi, atum, are. v. a. *Kole fakamalotoloto, Tagi ki he mea.*

Exprimo, is, pressi, ssum, ere. v. a. *Tatau, Fakatatau.*

Exprobro, as, avi, atum, are. v. a. *Taute, Amuamu.*

Expugno, as, avi, atum, are. v. a. *Tau, Fakahagahaga tahi, Tau tahipe ki, Aua, Lavai.*

Expuli. perf. **Expello.**

Expulsus, a, um. p. præt. **Expello.** *Kapusia, Fakaaunofoia.*

Expurgo, as, avi, atum, are. v. a. *Fafai, Faitoo, Liaki.*

Exquiro, is, sivi vel ii, itum, rere. v. a. *Kumi, Fakafehui, Feekei.*

Exquisitus, a, um. p. præt. **Exquiro.** *Filifiliia, Takimua, Lelei aupito, Lahi aupito* : Exquisitos pueros admittere volebat rex.

Exscidium, ii. n. *Te Fakamole, te Holoi, te Maumaui.*

Exseco, as, cui, ectum, are. v. a. *Tuusi, Sipi, motui.*

Exsecrabilis. m. f. le. n.

Kovi lahi aupito, Faka lia lia.

Exsecratio, onis. f. *Te Fai tu tuku kovi, te Malaia.*

Exsecror, aris, atus sum, ari. v. d. *Tu tukui, Faka malaia, Faka hemala lahi, Fehi a :* Exsecror mendacium.

Exsecratus, a. um. p. præt. **Exsecror.** *Fesia ina, Mala ia.*

Exsequiæ, arum. f. plur. *Too teo ga o te mala, Teu o te mala.*

Exsequor, eris, cutus sum, qui. v. d. *Haga haga fai, Muli, Fai te fekau.*

Exsicco, as, avi, atum, are. v. a. *Faka moa moa, Faka maha.*

Exsilio, is, ivi vel ii, itum, ire. v. n. *Hopo, Faka to ifo, Puna ake, Oho mai ki :* Exsilient claudi sicut cervi.

Exsilium, ii. n. *Te Faka-aunofo, te Au nofo.*

Exsisto, is, stiti, sistere. v. n. *Tuu, Tupu, Ai, Mauli.*

Exsolvo, is, solvi, solutum, ere. v. a. *Totogi, Ve vete, Mole :* Exsolvere beneficia. — pœnas criminis.

Exspectatio, onis. f. *Te Ta tali, te Amanaki :* — partûs beatæ Mariæ virginis immaculatæ.

Exspecto, as, avi, atum, are. v. a. *A tali, Ta tali, Amanaki.*

Exspiratio, onis. f. *Te Faka osi o te manava, te Mate.*

Exspiro, as, avi, atum, are. v. n. *Agi agi, Na namu, Mate, Faka osi.*

Exspolio, as, avi, atum, are. v. a. *Kaihaa, Faka malohi, Ave.*

Exspuo, is, i, utum, ere. v. n. *A anu.*

Exstinguo, is, xi, ctum, guere. v. a. *Ta mate, Faka mole.*

Exstinctus, a, um. p. præt. **Exstinguo.** *Mate ia, Mole ia.*

Exsto, as, stiti, itum, are. v. n. *Loa ake, Ha, Kei mauli.*

Exstruxi. perf. **Exstruo.**

Exstruo, is, xi, uctum, ere. v. a. *Laga, Faka tuu, Faka tuu ga.*

Exsul. (vel) **Exul.** m. f. n. lis. *Te Au nofo, te Tukua.*

Exsulo, as, avi, atum, are. v. n. *Faka aunofo.*

Exsultans, antis. adj. *Hopo hopo, Fia fia.*

Exsulto, as, avi, atum, are. v. n. *Hopo hopo, Fia fia, Hiki-hiki.*

Exsurgo, is, surrexi, rectum, gere. v. n. *Tuu ake ki oluga.*

Exsuscito, as, avi, atum, are. v. a. *Ala ala, Fa faga.*

Extendo, is, i, sum, dere. v. a. *Fola, Ala, Fola i, Faka lahi :* — crura in longitudinem.

Extentus (vel) **Extensus,** a, um. p. præt. **Extendo.** *Fola ia, Faka lahi ia.*

Extenuo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ma nifi, Faka vaivai.*

Exterior. m. f. ius. n. oris. adj. *I tua, te Mea e ha.*

Exterminatio, onis. f. *Te Faka mole lahi, te Maumaui aupito.*

Extermino, as, avi, atum,

are. v. a. *Fakamole, Auha, Maumau.*

Externus, a, um. adj. *I tua, Faka ha, Tagata folau.*

Extero, is, trivi, tritum, ere. v. a. *Tukituki, Lailai, Faka eve eve.*

Exterus, a, um. adj. *Mai tua, Kehe, Folau.*

Extinctus, a, um. p. præt. **Extinguo.**

Extollo, is, extuli, elatum, extollere. v. a. *Faka tuu, Vikiviki, Laga.*

Extorqueo, es, si, rtum, quere. v. a. *Toho, Faka aliki, Faka ma mahi.*

Extra. præp. *I tua, Ki he age.*

Extraho, is, traxi, tractum, here. v. a. *Toho ki tua, Utu, Taaki, Maumau te temi.*

Extraordinarius, a, um. adj. *Faka tala ki tupua, Faka-puna mauli.* (*Te mea e mole fai mahani, e laka kehe i te aloga mahani o mea.*)

Extremitas, atis. f. *Te Gata aga, Hiku* : Casus extremitatis.

Extremùm. adv. *Pea hoki, Ko tona gata, Faka muli.*

Extremus, a, um. adj. *Muli, Gata, Hiku, Faka osi.*

Extrinsecus, a, um. adj. *Mai tua, Faka malama.*

Exubero, as, avi, atum, are. v. n. *Mahu, Fonu, Fofonu, Lahi o mahuahua.*

Exuo, is, ui, utum, uere. v. n. *Toho, Ta tala, Tuku, Ave.*

Exuro, is, ussi, ustum, urere. v. a. *Tutu, Vela, Tue-tue.*

Exustus, a, um. p. præt. **Exuro.** *Tutu ia, Vela ia.*

Exutus, a, um. p. præt. **Exuo.** *Hola mo, Faka tele, Vete ia.*

Exuviæ, arum. f. plur. *Te mea nee mau i te tau.*

Ezechias, æ. m. *Esekiasi.* (*Tui o Sutea.*)

F

Faber, bri. m. *Tufuga* : Nonnè hic est filius fabri.

Fabrè. adv. *Faka tufuga.*

Fabrica, æ. f. *Gaue aga o te tufuga, te Gaue kehekehe, Faka tufuga.*

Fabrico, as, avi, atum, are. v. a. (et) **Fabricor,** aris, ari. v. d. *Fai, Ga ohi, Laga, La laga, Faka tupu* : — naves. — prandium. Nonne ille est qui — mundum ?

Fabula, æ. f. *Tala noa fa-ka tata, te Logo* : Edissere nobis fabulam.

Fabulor, aris, atus sum, ari. v. d. *Tala noa* : Quid sic de me fabulabimini ?

Facies, iei. f. *Te Mata, te Fofoga* : Videbimus eum de facie ad faciem.

Facilè. adv. *Fai gafua* : — dicere aliquid. — agere.

Facilis. m. f. le. n. adj.

Faigafua : — res. — factu. — dictu.

Facinus, oris. n. *Te Gaue (lelei mo kovi)* : Quis hoc patravit facinus.

Facio, is, feci, factum, cere. v. a. *Fai, Gaohi* : — mundum sex diebus.

Factum, i. n. *Te Gaue kekekehe* : Facta bona. — mala. — egregia.

Factus, a, um. p. præt. **Facio.** *Osi, Iku, Kua faiia.*

Facultas, atis. f. *Te Pule, te Fakagafua, Mahu, Koloa, te Lelei* : Facultates medicinæ. — faciendi. — dicendi.

Facundia, æ. f. *Te Fakahilihili, te Talanoa, Lohi.*

Fæx, æcis. f. *Te Kalu i vino, Te Otaota* : Eduxit me de luto fæcis.

Fallacia, æ. f. *Te Kaka, te Lohi, te Fahahala.*

Fallax, acis. adj. *Te tagata kaka, Loi.*

Fallo, is, fefelli, falsum, ere. v. a. *Kakai, Lohii, Fakahalai* : Id me fallit. Species fallit. Nisi (vel) ni fallor.

Falsitas, atis. f. *Te Kakape, te Loipe.*

Falsus, a, um. adj. *Loi, Fakahala, Mahalope* : Falsa verba.

Falx, falcis. f. *Te Hele tuusi mohuku* : Mors falce suâ omnes devincit.

Fama, æ. f. *Te Talanoape, te Logo* : Famà exiit. Famæ consulere.

Famelicus, a, um. adj. *Fiakai, Mate te fiakai* : — saturati sunt.

Fames, is. f. *Te Fiakai, te Hoge* : — prævaluit in civitate. — valida.

Familia, æ. f. *Te Faahiga, te Faahiga o te api, te Kauga api, te Kaukaiga* : Eò quòd esset de domo et familiâ David.

Familiaris. m. f. re. n. *Fakafaahiga, Fakaapi* : Res familiaris, *Te mea o te api.*

Familiaritas, atis. f. *Te Ofa, te Loto tahi, te Agamahani.*

Familias. (*E tohi fenei*) : Paterfamilias, *te Matua o te api.* Materfamilias, *te Fine matua o te api.*

Famosus, a, um. adj. *Iloa, Vikivikiia, mo Agakoviia.*

Famula, æ. f. *Kaugana fafine, Fakalogo* : Famulabus.

Famulatus, ûs. m. *Te Fakakaugana, te Popula.*

Famulus, i. m. *Kaugana, Tagata fakalogo.*

Farina, æ. f. *Te Falaoa* : Hydria farinæ non deficiet.

Fas. n. ind. *Feala, Tonu* : Fas est hoc dicere.

Fastidio, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Fakalialia, Mole tokaga, Fehia ki he mea* : Cibum hunc —.

Fastidiosus, a, um. adj. *Fakalialia.*

Fastidium, ii. n. *Te Fakalialia* : Fastidio hoc mihi est.

Fastigium, ii. n. *Te Fuga fale, Tua fale* : In summo fastigio.

Fateor, eris, fassus sum, fateri. v. d. *Tala mooni.*

Fatigo, as, avi, atum, are. v. a. et n. *Vaivai, Mamahi.*

Fatuus, a, um. adj. *Noa, Vale :* Qui autem dixerit *Fatue.*

Fauces, ium. f. plur. *Kia, Gutu :* Raucæ factæ sunt — meæ.

Faustus, a, um. adj. *Manuia :* Fausta res evenit.

Faveo, es, favi, fautum, favere. v. n. *Kau mo, Higa ki, Tokoni :* — orationi tuæ. — nobilitati.

Favilla, æ. f. *Lefulefu, Efu :* Ago pœnitentiam in favillâ.

Favor, oris. m. *Te Fakatonutonu, Te Fakageigei, Fakapelepele.*

Favus, i. m. *Te Mele, te Tae i lago :* — distillans labia tua.

Fax, facis. f. *Te Malama, te Motumotu.*

Febrilis. m. f. le. n. adj. *Fakalifulifu, Fakatupu, Te lifulifu.*

Febris, is. f. *Te Lifulifu :* Dimisit eam febris.

Februarius, ii. m. *Fepualio.* (*Menise.*)

Fecunditas, atis. f. *Mahu, Kelemahu, Kele fakatupu magisi, Te faa fanau a te fafine.*

Fecundo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakagako* (*Te kele*), *Fakailі.*

Fecundus, a, um. adj. *Mauli, Faafakatupu, Lahi.*

Fefelli. *perf.* **Fallo.**

Fel, fellis. n. *Te Ahu, te Mea kona :* Vinum cum felle mixtum.

Felicitas, atis. f. *Manuia, Koloa lahi.*

Feliciter. adv. *Fakamanuia :* Feliciter successit eventus.

Felix, cis. m. f. n. adj. *Manuia, Mau koloa, Poto.*

Femina, æ. f. *Fafine.*

Femineus, a, um. adj. *Fakafafine, E kau ki te fafine.*

Femininus, a, um. adj. *Fakafafine, E kau ki ai.*

Femur, oris. n. *Vae, Ufa, te Noko :* Dux de femore ejus.

Feneror, aris, atus sum, ari. v. d. *Avage ia paaga, Monu e totogi mai.*

Fenestra, æ. f. *Matapa malama, Sioata.*

Fenum. vide **Fœnum.**

Fera, æ. f. *Manu fekai* · Feras sylvæ. — pessima devoravit eum.

Ferculum, i. n. *Mea kai, pa mo tona magisi.*

Ferè. adv. *Peipei, Teitei :* Omnes ferè.

Feretrum, i. n. *Fata, te Puha o te mate.*

Feria, æ. f. (vel) **Feriæ,** arum. plur. *Te Felia, Ahogafua, Aho malolo.*

Ferio, is, ire. v. a. *Ta, Lavea, Lavę, Akahi :* — gladio.

Feritas, atis. f. *Te Agakovi, te Fakamanufekai, Mata feia.*

Fermè. adv. *Peipei, Teitei.*

Fermentatus, a, um. p.

præt. **Fermento.** *Fakatupuia, Fakapala ia* : Panis fermentatus.

Fermento, as, avi, atum, are. v. n. *Gaohi te fakatupu, Fakapala.*

Fermentum, i. n. *Te Fakatupu pane, te Fakapala.*

Fero, fers, tuli, latum, ferre. v. a. *Fua, Fetuku, Ave, Avage, Kataki, Tala* : Fertur, *E ui.* (*Takua*).

Ferocitas, atis. f. *Aga kovi lahi* (*tatau mo te manu fekai*).

Ferociter. adv. *Fakaaliki kovi.*

Ferox. m. f. n. ocis. gen. adj. *He hegi, Fia lahi, Toa, Kovi aupito.*

Ferrarius, a, um. adj. *Faka ukamea.* (*E kau ki te ukamea*) : Faber ferrarius, *Tagata tuki fao.*

Ferreus, a, um. adj. *Faka ukamea, E kau ki ai, Tagata loto fefeka, Kovi.*

Ferrugo, inis. f. *Te Umeumea* : Ferrum roditur ferrugine.

Ferrum, i. n. *Te Ukamea.*

Fertilis. m. f. le. n. adj. *Kele Mauli, fenua Mauli, Lelei.*

Fertilitas, atis. f. *Te mauli o te kele, te Mahu.*

Ferus, a, um. adj. *Kanivao, He hegi, Kovi, Toa.*

Fervens, entis. adj. *Velavela, Pula.*

Ferveo, es, bui, vere. v. n. *Vela, Mafana, Pula, Fonu, Hagahaga, Vave* : Fervet opus, *Kua vave te gaue.*

Fervidus, a, um. adj. *Mafana, Vela, Loto vave, Malohi, Holi* : Fervidus juventute. Fervidus equus.

Fervor, oris. m. *Te Mafana, te Holi, te Tokaga.*

Fessus, a, um. p. præt. **Fatiscor.** *Vaivai, Gaegae* : Fessus de viâ, *Vaivai i te ala.*

Festinans, antis. p. præs. **Festino.** *E vave, Alu vave, Faka vave, Faka vili vili, Tafusi* : Festinans descende.

Festinatio, onis. f. *Te Alu vave, te Fakavilivili.*

Festino, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Fakavilivili, Laka, Vave.*

Festivitas, atis. f. *Te Aho faka aliki, te Fakafiafia.*

Festivus, a, um. adj. *Fakafiafia, Lelei, Teuteu lelei.*

Festuca, æ. f. *Kii mohuku, Moi mea* : Quid vides festucam ?

Festus, a, um. adj. *Fakaaliki, Ma lolo, Fiafia* : Agere dies festos, *Taupau aho fakaaliki.*

Feteo, es, ere. v. n. *Elo* : Jàm fetet.

Fetor, oris. m. *Te Namuku.*

Fetus, a, um. adj. *Fua, Faitama, Fonu.*

Fetus (vel) **Fœtus,** ûs. m. *Te Fua, te Faitama, te Uhi.*

Fibra, æ. f. *Ua* : Mollem fibram habet.

Fictile, is. n. **Fictilia,** ium. n. plur. *Ipukele, Pa kele.*

Fictilis. m. f. e. n. adj. *Kelekele, Aki te kele* : Thesaurus in vasis fictilibus.

Fidelis. m. f. le. n. adj. *Mooni, Tonu, Agatonu* : Fidelis servus.

Fides, ei. f. *Te Fite, te Tui malohi, te Mooni* : Manere in fide, *Nofo agatonu.*

Fidenter. adv. *Loto malohi.*

Fido, is, fidi (et) fisus sum, fidere. v. n. *Falala.*

Fiducia, æ. f. *Te Falala, te Faka mooni.*

Figulus, i. m. *Tagata tufuga o te ipu kele* : In agrum figuli.

Figura, æ. f. *Mata, Ata, Faka iloga, Fakātata.*

Figuro, as, avi, atum, are. v. a. *Gaohi, Faifaka tata, Mahalo, Faka iloga.*

Filia, æ. f. *Te Taa hine, te Ofafine.*

Filialis. m. f. le. n. adj. *Kau ki te fanau* : Amor filialis, *ofa o te fanau.*

Filiolus, i. m. *Tamasii, pele.*

Filius, ii. m. *Te Foha, te Tama.*

Filum, i. n. *Te Filo, te Taula.*

Fimbria, æ. f. *Ia potu tafa ki lalo o te kofu.*

Fimus, i. m. et **Fimum,** i. n. *Te Fumie, te Ota ota.*

Fingo, is, finxi, fictum, fingere. v. a. *Fai, Faka tupu, Gaohi, Akoako, Faka kaukau.*

Finio, is, ivi vel ii, itum, ire. v. a. *Fakagata, Fakatotonu, Faka osi, Mate* : Dies suos finivit.

Finis, is. m. *Te Gata aga, Te Uhiga, te Mate, Tauaga.*

Finitimus, a. um. adj. *Taupotu, Ovi mai.*

Finitus, a, um. p. præt. **Finio.** *Gata, Osi.*

Fio, is, factus sum, fieri. v. ir. *Liliu, Faiia, Hoko* : Et facta est mihi in amaritudinem.

Firmamentum, i. n. *Te Tokoni, te Lagi.*

Firmitas, atis. f. *Te Fefeka, te Tologa, te Malohi.*

Firmo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafefeka, Tokoni.*

Fiscella, æ. f. *Kato liliki* : Cùm vidisset... fiscellam.

Fistula, æ. f. *Pu i mea, Tafeaga, Luo, Matai papala, Fagufagu.*

Fixus, a, um. p. præt. **Figo.** *Tuumau, Haisia, Fakatuuia.*

Flabellum. i. n. *Te Ili.*

Flagello, as, avi, atum, are. v. a. *Kinikini, Ta, Haha.*

Flagellum, i. n. *Te Mea kinikini.*

Flagitiosus, a, úm. adj. *Tagata Agakovi, Faka manu, Faka lialia, Agahala lahi.*

Flagitium, ii. n. *Te Agakovi, te Aga hala, Faka lialia.*

Flagrans, antis. p. præs. **Flagro.** *Vela vela, Mafana, Kakaha.*

Flagrantia, æ. f. *Te Vela, te Tutu, te Holi lahi, te Pupuha.*

Flagro, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Vela, Holi lahi (Ki te lelei mo te kovi).*

Flamen, inis. n. *Te Matagi, te Laumalie, Maonioni, te Havili.*

Flamma, æ. f. *Te Ulo, te Afi :* Crucior in hâc flammâ.

Flatus, ûs. m. *Te Pupuhi, te Manava.*

Flaveo, es, ere (vel) **Flavesco,** is, ere. v. n. *Legalega, Faka au o legalega.*

Flavus, a, um. adj. *Lega :* Aurum flavum. Flavus capillus.

Flebilis. m. f. le. n. adj. *Fakamamahi, Fakatagi, Fakatuputagi.*

Flecto, is, xi, xum, ere. v. a. *Mapelu, Fakalai, Fakamalu, Fulihi :* Flectamus genua.

Fleo, es, evi, etum, flere. v. n. *Tagi, Fakamamahi :* Noli flere.

Fletus, ûs. m. *Te Tagi, te Loi mata, te Keke.*

Flexibilis. m. f. e. n. adj. *Ga ofeofe, loto Fealuaki.*

Flexuosus, a, um. adj. *Piko, Pipiko.*

Flexus, a, um. p. præt. **Flecto.** *Mapelu, Iliga, Migimigi.*

Flo, as, avi, atum, are. v. n. *Agiagi, Pupuhi, Havili.*

Florens. m. f. n. entis. p. præs. **Floreo.** *Fisi, Gigila, Matalelei.*

Floreo, es, rui, rere. v. n. *Fisi, Manuia, Gigila.*

Floresco, is, cere. v. n. *Fakaau o fisi, Fakaau o lahi.*

Floridus, a, um. adj. *Fisiia.*

Flos, oris. m. *Te Fisii akau :* Ego flos campi et lilium convallium.

Fluctuo, as, avi, atum, are. v. n. *Tafea, Loto tafea, Fealuaki.*

Fluens, entis. p. præs. **Fluo.** *Tafe, Mosi, Tafea.*

Fluidus, a, um. adj. *E tafeia, Vaivai.*

Fluito, as, avi, atum, are. v. n. *Ma anu.*

Flumen, inis. n. *Te Tafe lahi.*

Fluo, is, xi, xum, ere. v. n. *Tafe :* Fluxerunt aquæ.

Fluvius, ii. m. *Te Tafe.*

Focus, i. m. *Te Tafuga afi :* Certamus pro aris et focis.

Fodio, is, odi, ossum, ere. v. a. *Keli, Gaue fenua :* Foderunt manus meas et pedes meos.

Fœditas, atis. f. *Matakovi, Uliuli, Fakalialia.*

Fœdo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakakovi, Maumau i, te Mate.*

Fœdus, a, um. adj. *Mata kovi, Uliuli, Mamahi.*

Fœdus, eris. n. *Te Fakapapau :* Fœderis arca. Ponam fœdus.

Fœnum, i. n. *Te Mohuku.*

Folium, ii. n. *Te Lauakau, te Laupepa.*

Fomes, itis. m. *Te Tupuaga, te Mea hukihuki, Hukiaga.*

Fons, tis. m. *Te Vaitufu, te Puna aga.*

Foramen, inis. n. *Pu i mea.*

Foràs. adv. *Ki fafo :* Eum — miserunt.

Forceps, ipis. f. *Te Pipi fakaυù* : Forcipe tulit calculum.

Fore. inf. fut. **Sum.**

Forìs. adv. *Ifafo* : — cœnare.

Forma, æ. f. *Te Mata, Fofoga, Aloga, te Fuàfua, te Faka iloga.*

Formica, æ. f. *Te Lo* : Vade ad formicam, piger.

Formido, inis. f. *Te Mataku, te Manava sii, te Tuania.*

Formidolosus, a, um. adj. *Faa mataku, Faka mataku.*

Formo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatotonu, Fakafoou, Ako.*

Formula, æ. f. *Te Fakailoga, te Fuafua, te Uloiga, Te u kii kupu.*

Fornax, acis. f. *Te Gutu ùmu, te Afi lahi* : In medium fornacis ignis.

Fornicatio, onis. f. *Te Feau aki, te Kakai o te tauhi* :... nisi fornicationem.

Fornicor, aris, atus sum, ari. v. d. *Feau aki, Kakai; Mavaei te tonu* : Fornicati sunt à Deo vero.

Fortasse (et) **Fortè.** adv. *Ape.*

Forsitan. adv. *Ape.*

Fortis. m. f. te. n. adj. *Malohi, Toa* : Deus —.

Fortitudo, inis. f. *Te Malohi, te Loto malohi.*

Fortiter. adv. *Faka malohi.*

Fortuna, æ. f. *Te Tohi, te Fouga, te Aluaga* (*Manuiaaga, Malaiaaga*), *te Koloa, Kua mau.*

Fortunatus, a, um. p. præt. **Fortuno...** *Manu ia, Mau koloa ia.*

Fortuno, as, avi, atum, are. v. a. *Mau koloa, Manu ia.*

Forum, i. n. *Te Malae, te Malae talagaaga i ona aho.*

Fossa, æ. f. *Te Luo.*

Fovea, æ. f. *Te Luo, te Ana, te Tanumaga.*

Foveo, es, fovi, fotum, ere. v. a. *Faka mafana, Faka vela, Tauhi lelei* : Fove quod est aridum.

Fractus, a, um. p. præt. **Frango.** *Foa, Lailai* : Cervice fracto.

Fragilis. m. f. le. n. adj. *Vaivai, Maumaugafua, Foagafua, Nou nou.*

Fragmentum, i. n. *Te Toega, te Koga, te Eve eve.*

Fragrans, antis. p. præs. **Fragro.** *Na namu magoni.*

Fragro, as, avi, atum, are. v. n. *Faka magoni, Magoni mai.*

Frango, is, fregi, fractum, gere. v. a. *Foa i, Lailai ki, Fasi i, Maumau i, Tofi tofi.*

Frater, tris. m. *Te Tehina, te Toko lua.*

Fraternitas, atis. f. *Te Vahaa faka tehina, te Faka kaiga aga.*

Fraternus, a, um. adj. *Faka tehina, Faka tau tehina.*

Fratricida, æ. m. *Te Tagata e ina tamatei tona tehina mo tona tokolua* : Fuit — Cainus.

Fratricidium, ii. n. *Te Faka pogi o te tehina.*

Fraudo, as, avi, atum, are. v. a. *Kakai, lohii, Fakahalai.*

Fraus, udis. f. *Te Kaka.* (*Te kaka i te mea kehekehe.*)

Fremitus, ûs. m. *Te Logoaa, te Houlu, te Tagi* (*o te u manu, mo niihi akau.*)

Fremo, is, ui, itum, ere. v. n. *Logoaa, Tagi i te havili.*

Frendo, is, i, fressum, frendere. v. n. *Mama, Makikikiki* (*o te nifo*) : — dentibus, *Ita lahi.*

Freno, as, avi, atum, are. v. a. *Ai te fakagutu ki..., Taofi* : — voluptates.

Frenum, i. n. *Te Fakagutu o te hosi, te Lolomi, te Taofi.*

Frequens, entis. adj. *Lahi, Putuputu, Tokolahi.*

Frequenter. adv. *Tua lahi, Fakaputuputu.*

Frequentia, æ. f. *Te Hahai, te Putuputuaga.*

Frequento, as, avi, atum, are. v. a. *Tau tuu, Fakafonu* : — domum. — aliquem. = *Nofo mau...*

Fretum, i. n. et **Fretus,** ûs. m. *Te Ava, te Tai.*

Fretus, a, um. adj. *Falalaia, Panakiia.*

Frico, as, avi (vel) cui, atum (vel) tum, are. v. a. *Holoholo.*

Frictus, a, um. p. præt. **Frigo.** *Fakapakuia, Tunuia.*

Frigeo, es, ui, ere. v. n. *Mokosia, Faka au o vaivai, Anufea.*

Frigidè. adv. *Fakamomoko, Kovipe, Fakalotonoape.*

Frigesco, is, ere. v. n. *Fakamomoko, Mokosia, Anufea.*

Frigidus, a, um. adj. *Momoko, Ae e Mokosia.*

Frigo, is, xi, xum (vel) ctum, gere. v. a. *Fakapaku, Tunu.*

Frigus, oris. n. *Te Momoko...* : A frigoribus nivis.

Frondens, entis. p. præs. *Ae e lauia* : Arbor frondens.

Frondeo. (vel) **Frondesco,** is, frondui, ere. v. n. *To uluake, Fakatupu lau* : Frondescit vitis.

Frons, ondis. f. *Te Lau.*

Frons, ontis. f. *Te Lae, te Mata, te Fofoga.* (Front.)

Fructus, ûs. m. *Te Fua, te Mauaga* : — arboris. — laboris. — ventris.

Frugalis. m. f. le. n. adj. *Kai Fakameape, Fakasiipe.*

Frugalitas, atis. f. *Te Kai sii, te Inu sii.*

Frumentum, i. n. *Te Fulumeto, te Falena.*

Fruor, eris, itus sum, i. v. d. *Nofo mo he mea lelei* : Fruor otio, *E au nofo mo te fimalie.*

Fruges, um. f. plur. *Te Magisi o te kele, te Lelei o te kele.*

Frustrà. adv. *Noape.*

Fucus, i. m. *Te Pena, Kula, Fakateuteu mata.*

Fudi. perf. **Fundo.**

Fuga, æ. f. *Te Hola* : In fugam se dare, *Hola.* Jubere —, *Fekau ke hola.*

Fugiens, entis. p. præs. **Fugio.** Ae e hola vave.

Fugio, is, fugi, fugitum,

ere. v. n. et a. *Hola, Alu vave, Ma vae.*

Fugitivus, a, um. adj. *Ae kua hola :* — miles, *Te milite e hola.*

Fugo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka hola, Kapu, Tuli te tau.*

Fui. perf. **Sum.**

Fulcio, is, fulsi, fultum, ire. v. a. *Tokoni, Apai :* Ædificium — columnis.

Fulcrum, i. n. *Te Mea tokoni.*

Fulgens, entis. adj. *Malama, Gigila.*

Fulgeo, es, fulsi, ere. v. n. *Gigila, Hila, Pupula :* Fulget crucis mysterium.

Fulgesco, is, ere. v. n. *Pupula mai.*

Fulgidus, a, um. adj. *Malama, Gigila, Pupula.*

Fulgur, ris. n. *Te Uhila, te Fatuliki, te Mana.*

Fulguro, as, avi, atum, are. v. n. *Hila, Hila mai.*

Fullo, onis. m. *Te Tagata Tufuga o te fului akeno :* Quasi herba fullonum.

Fulmen, inis. n. *Te mana, te Fatuliki.*

Fulmentum, i. n. *Te Tokoni, te Pou.*

Fulmino, as, avi, atum, are. v. a. *Mana mai.*

Fultus, a, um. p. præt. **Fulcio.** *Tokoni ia.*

Fumans, antis. p. præs. **Fumo.** *Ahu, Faka ahu.*

Fumo, as, avi, atum, are. v. n. *Ahu, Kohu ake.*

Fumus, i. m. *Te Ahu, te Kohu.*

Funda, æ, f. *Te Makamaka.*

Fundamentum, i. n. *Te Tuu laga :* Jacere —, *Fakatuu tafito.*

Fundator, oris. m. *Te Tuulaga, te Tafito.*

Fundatus, a, um. adj. *Tuumau, Tuu malohi, Fakatuu ia.*

Funditùs. adv. *Aupito, Mai te tafito :* — evertere urbem.

Fundo, as, avi, atum, are. v. a. *Laga, Faka tuu.*

Fundo, is, fudi, fusum, ndere. v. a. *Huai, Veteki.*

Fundus, i. m. *Te Tafito o te kele, te Api, te Tuu laga fale.*

Funebris. m. f. bre. n. adj. *E kau ki te teu o te mate (pe) o te mala.*

Funestus, a, um. adj. *Mala ia, Kovi.*

Fungor, eris, functus sum, fungi. v. d. *Faka ateaina kita i he mea nee tonu ke kita fai, Mate :* Fungor officio. — morte.

Funiculus, i. m. *Te Kii tuani maea liliki.*

Funis, is. m. *Te Maea.*

Funus, eris. n. *Te Mala, te Tootooga o te mala.*

Fur, is. m. *Te Kaihaa :* Fur erat et latro.

Furca, æ. f. *Te Huo matalua, Pou matalua, Akau mata lua.*

Furfur, is. n. *Te Penui fulumeto.*

Furibundus, a, um. adj. (*tagata*) *Ita lahi, Faka valevale.*

Furiosus, a, um. adj. *Faka vale vale, Aga kovi lahi.*

Furor, oris. m. *Te Agakovi, te Ita lahi, te Fakavalevale.*

Furor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kaihaa.*

Furtivus, a, um. adj. *Kaihaasia, Fakakaisaa, Fakapulipuli, Kaisaa.*

Furtum, i. n. *Te Kaihaa.*

Fuscus, a, um. adj. *Uliuli, Ulisiipe.*

Fustis, is. m. *Te Pou sii, te Huo, te Koga akau kehekehe.*

Fusus, a, um. p. præt. **Fundo.** *Mahua, Huaiia.*

Futurus, a, um. p. fut. **Sum.** *Ka hoko mai, Ka fai mai.*

G

Galea, æ. f. *Te Puloga solia.*

Galgala, æ. f. *Te Kalekalo**. (*Lau lelei o Sutea... Fenua tokatoka lelei o Sutea.*)

Gallina, æ. f. *Te Moa fafine.*

Gallus, i. m. *Te Moa tagata :* Gallus escam quærens, margaritam invenit. Ter gallus cantavit.

Gaudeo, es, gavisus sum, dere. v. n. *Fiafia, Mau :* Gaudeo equis, studio, lectione.

Gaudium, ii. n. *Te Fiafia :* Cumulatur gaudio.

Gaza, æ. f. *Te Koloa :* — regia, *Te Koloa aliki.*

Gelidus, a, um. adj. *Momoko :* Gelidi artus. Gelidum flumen.

Gelo, as, avi, atum, are. v. a. *Momoko mai.*

Gelu. n. indecl. *Te Ua fefeka i te momoko.*

Gemellus, a, um. adj. *Mahaga :* Pueri gemelli. Puellæ gemellæ.

Gemino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalua.*

Geminus, a, um. adj. *Fakalua ; lua.*

Gemitus, ûs. m. *Te Tagi, te Keke, te Mamahi :* Edere gemitum. Dat tellus gemitum.

Gemma, æ. f. *Te Tofe, te Maka koloaia :* Poculum distinctum gemmis.

Gemo, is, ui, itum, ere. v. n. et a. *Tagi.*

Gena, æ. f. *Te Kauahe :* Pilosæ genæ. Genæ pudore rubicundæ.

Gener, ri. m. *E higoa ko te* Gener *o he matua ; Te tagata e ohoana mo tona ofafine.*

Generalis. m. f. e. n. adj. *Te Faahiga mea kehekehe o he mea e tahi.*

Generatio, onis. f. *Te Fakatupu, te Fakatupu o he mea ke tatau mo ia.*

Generatus, a, um. p. præt. **Genero.** *Tupuia, Kua fakatupuia.*

Genero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatupu, Fanaui.*

Generositas, atis. f. *Te Agaofa, te Ofa lahi.*

ere. v. n. et a. *Hola, Alu vave, Ma vae.*

Fugitivus, a, um. adj. *Ae kua hola :* — miles, *Te milite e hola.*

Fugo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka hola, Kapu, Tuli te tau.*

Fui. perf. **Sum.**

Fulcio, is, fulsi, fultum, ire. v. a. *Tokoni, Apai :* Ædificium — columnis.

Fulcrum, i. n. *Te Mea tokoni.*

Fulgens, entis. adj. *Malama, Gigila.*

Fulgeo, es, fulsi, ere. v. n. *Gigila, Hila, Pupula :* Fulget crucis mysterium.

Fulgesco, is, ere. v. n. *Pupula mai.*

Fulgidus, a, um. adj. *Malama, Gigila, Pupula.*

Fulgur, ris. n. *Te Uhila, te Fatuliki, te Mana.*

Fulguro, as, avi, atum, are. v. n. *Hila, Hila mai.*

Fullo, onis. m. *Te Tagata Tufuga o te fului akeno :* Quasi herba fullonum.

Fulmen, inis. n. *Te mana, te Fatuliki.*

Fulmentum, i. n. *Te Tokoni, te Pou.*

Fulmino, as, avi, atum, are. v. a. *Mana mai.*

Fultus, a, um. p. præt. **Fulcio.** *Tokoni ia.*

Fumans, antis. p. præs. **Fumo.** *Ahu, Faka ahu.*

Fumo, as, avi, atum, are. v. n. *Ahu, Kohuake.*

Fumus, i. m. *Te Ahu, te Kohu.*

Funda, æ, f. *Te Makamaka.*

Fundamentum, i. n. *Te Tuulaga :* Jacere —, *Fakatuu tafito.*

Fundator, oris. m. *Te Tuulaga, te Tafito.*

Fundatus, a, um. adj. *Tuumau, Tuu malohi, Fakatuu ia.*

Funditùs. adv. *Aupito, Mai te tafito :* — evertere urbem.

Fundo, as, avi, atum, are. v. a. *Laga, Faka tuu.*

Fundo, is, fudi, fusum, ndere. v. a. *Huai, Veteki.*

Fundus, i. m. *Te Tafito o te kele, te Api, te Tuulaga fale.*

Funebris. m. f. bre. n. adj. *E kau ki te teu o te mate* (*pe*) *o te mala.*

Funestus, a, um. adj. *Mala ia, Kovi.*

Fungor, eris, functus sum, fungi. v. d. *Faka ateaina kita i he mea nee tonu ke kita fai, Mate :* Fungor officio. — morte.

Funiculus, i. m. *Te Kii tuani maea liliki.*

Funis, is. m. *Te Maea.*

Funus, eris. n. *Te Mala, te Tootooga o te mala.*

Fur, is. m. *Te Kaihaa :* Fur erat et latro.

Furca, æ. f. *Te Huo matalua, Pou matalua, Akau mata lua.*

Furfur, is. n. *Te Penui fulumeto.*

Furibundus, a, um. adj. (*tagata*) *Ita lahi, Fakavalevale.*

Furiosus, a, um. adj. *Fakavalevale, Aga kovi lahi.*

Furor, oris. m. *Te Agakovi, te Ita lahi, te Fakavalevale.*

Furor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kaihaa.*

Furtivus, a, um. adj. *Kaihaasia, Fakakaisaa, Fakapulipuli, Kaisaa.*

Furtum, i. n. *Te Kaihaa.*

Fuscus, a, um. adj. *Uliuli, Ulisiipe.*

Fustis, is. m. *Te Pou sii, te Huo, te Koga akau kehekehe.*

Fusus, a, um. p. præt. **Fundo.** *Mahua, Huaiia.*

Futurus, a, um. p. fut. **Sum.** *Ka hoko mai, Ka fai mai.*

G

Galea, æ. f. *Te Puloga solia.*

Galgala, æ. f. *Te Kalekalo*.* (*Lau lelei o Sutea... Fenua tokatoka lelei o Sutea.*)

Gallina, æ. f. *Te Moa fafine.*

Gallus, i. m. *Te Moa tagata :* Gallus escam quærens, margaritam invenit. Ter gallus cantavit.

Gaudeo, es, gavisus sum, dere. v. n. *Fiafia, Mau :* Gaudeo equis, studio, lectione.

Gaudium, ii. n. *Te Fiafia :* Cumulatur gaudio.

Gaza, æ. f. *Te Koloa : —* regia, *Te Koloa aliki.*

Gelidus, a, um. adj. *Momoko :* Gelidi artus. Gelidum flumen.

Gelo, as, avi, atum, are. v. a. *Momoko mai.*

Gelu. n. indecl. *Te Ua fefeka i te momoko.*

Gemellus, a, um. adj. *Mahaga :* Pueri gemelli. Puellæ gemellæ.

Gemino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalua.*

Geminus, a, um. adj. *Fakalua ; lua.*

Gemitus, ûs. m. *Te Tagi, te Keke, te Mamahi :* Edere gemitum. Dat tellus gemitum.

Gemma, æ. f. *Te Tofe, te Maka koloaia :* Poculum distinctum gemmis.

Gemo, is, ui, itum, ere. v. n. et a. *Tagi.*

Gena, æ. f. *Te Kauahe :* Pilosæ genæ. Genæ pudore rubicundæ.

Gener, ri. m. *E higoa ko te* Gener *o he matua ; Te tagata e ohoana mo tona ofafine.*

Generalis. m. f. e. n. adj. *Te Faahiga mea kehekehe o he mea e tahi.*

Generatio, onis. f. *Te Fakatupu, te Fakatupu o he mea ke tatau mo ia.*

Generatus, a, um. p. præt. **Genero.** *Tupuia, Kua fakatupuia.*

Genero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatupu, Fanaui.*

Generositas, atis. f. *Te Agaofa, te Ofa lahi.*

Generosus, a, um. adj. *Tagata Ofa, Aliki, Loto maoluga.*

Genesis, is. f. *Te Senesi (Ko te uluaki koga o te Tohi-Tapu. Pea ko te uluaki koga o te Pentateuchus).* = *Faka tupu.*

Genitor, oris. m. *Te Tamai, Tupuaga* : Genitori Genitoque.

Genitrix, icis. f. *Te Fae* : Sancta Dei Genitrix, Maria Virgo immaculata.

Genitura, æ. f. *Te Tupuaga, te Fanau, te Kauga.*

Gens, entis. f. *Te Hahai, te Faa higa; te Pagani.*

Gentilis. m. f. le. n. adj. *Pagani, E kau ki te pagani.*

Gentilitas, atis. f. *Te Hahai pagani, Te katoa aga pagani.*

Gentiliter. adv. *Fakapagani.*

Genu. indecl. n. ua. plur. *Te Tuli.*

Genui. perf. **Gigno.**

Genus, neris. n. *Te Faahiga, te Fanau* : Genus humanum, *Faahiga faka tagata.*

Geographia, æ. f. *Te Seokalafia**. (*Ko te talanoa ki te u fenua*)

Geometria, æ. f. *Te Seometelia**. (*Ko te ako te fuafua mo te laulahi o te kele, mo niihi mea.*)

Germanus, a, um. adj. *Tautuagaane, Tautui, Faka-tautehina.*

Germen, inis. n. *Te Fotu, te Culepula.*

Germino, as, avi, atum, are. v. n. *Fotu, Fua.*

Gero, is, gessi, gestum, rere. v. a. *Fai, Taupau, Tapa, Fua.*

Gesto, as, avi, atum, are. v. a. *Fua i te fatu, Kofu.*

Gibbus, a, um. adj. *Piko, Tua piko.*

Gigas, antis. m. *Te Tagata lahi, te Toe tagata.*

Gigno, is, genui, genitum, gignere. v. a. *Fakatupu, Fanau i.*

Glacies, iei. f. *Te Fefeka i te momoko, te Totoka o te vai.*

Gladium. n. et **Gladius**, ii. m. *Te Heleta* : Pertransivit gladius.

Globum. n. et **Globus**, i. m. *Te Mea takafuafua, te Atulaulau* : — terrestris.

Glomero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatakafuafua.*

Gloria, æ. f. *Te Kololia; te Logo lelei, te Fia ui ia.*

Glorior, aris, atus sum, ari. v. d. *Kololiaaki, Fia ui ia, Mahikihiki, Mahikihikiaki...*

Glutino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakapipiki.*

Gnarus, a, um. adj. *Ko ae e iloi, e Poto.*

Gnavus, a, um. adj. *Tagata Faifailelei; Faifaipoto, Faifaitokaga.*

Gracilis. m. f. le. n. adj. *Vaivai, Tueloa, Tutue, Pakapaka.*

Gradior, deris, gressus sum, gradi. v. d. *Haele, Fakaovi.*

Gradus, ûs. m. *Te Haele, te Nofoaga, Te u mea o te ala,*

*te Fakaatu, Fakalakalaka o he gaue e fai; te Degree *.*

Gramen, inis. n. *Te Mohuku, te Musie *.*

Grammatica, æ. f. (et) **Grammatice,** es. f. *Te Ako o te lea mo ona lekula, Te Kalamatika*.*

Grandis. m. f. e. n. adj. *Loa, Lahi, Malohi ; Maoluga ; Aliki.*

Grando, inis. f. *Te Ua maka :* Saxorum grandine.

Granum, i. n. *Te Fuai akau ; te Tegai akau.*

Grates. f. plur. *Te Fakafetai :* Agere grates, *Fakafetai.*

Gratia, æ. f. *Te Kalasia *, te Ofa, te Lelei, te Fakamolemole, te Pule.*

Gratiosus, a, um. adj. *Tagata Pule lelei, E faamau he mea, Agaofa, Ofaina.*

Gratis. adv. *Heetotogi; Fainoape :* Quod gratis accepistis, gratis date...

Gratuitò. adv. *Heetotogi; I te ofape.*

Gratulatio, onis. f. *Te Fakafetai; te Malo; te Fakamalo.*

Gratulor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakafetai, Fakamalo.*

Gratus, a, um. adj. *Leleiia, Manavaofa, Matamata lelei, Hagahaga ; Fakafetai. = Ae e ina iloi mo tali lelei he ofa e fai kia te ia.*

Gravatus, a, um. p. præt. **Gravo.** *Mamafaia.*

Gravidus, a, um. adj. *Makona, Fonu, Faitama.*

Gravis. m. f. ve. n. adj. *Mamafa, Faitama, Mamalu; Lahi, Faigataa :* Peccatum grave.

Gravo, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Fakamamafa; Hilimamafa, Mole faatali, Mole faa kataki.*

Gremium, ii. n. *Te Fatu, te Fatafata, te Tokoni; te Taupau.*

Gressus, ûs. m. *Te Laka; te Vahaa tuuga.*

Grex, gis. m. *Te Faga manu, te Kauga manu.*

Gubernaculum, i. n. *Te Fakauli, te Pule.*

Gubernatio, onis. f. *Te Taupau o te vaka, te Pule i te vaka, te Pule i te fenua.*

Guberno, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau; Fakahao te vaka, Pule, Fakatotonu.*

Gula, æ. f. *Te Kaivale; te Uakai.*

Gulosus, a, um. adj. *Kaivale; Uakai.*

Gurges, itis. m. *Te Vanu, te Tai.*

Gusto, as, avi, atum, are. v. a. *Ahiahi, Kamata :* Gusta cibum.

Gustus, ûs. m. *Te Ahiahi o he mea pee lelei pee kovi.*

Gutta, æ. f. *Te Mosi, te Hahau; te Kakava; te Loimata.*

Guttur, uris. n. *Te Kia, te gutu :* De gutture.

H

Ha! interj. *Oie!*

Habena, æ. f. *Te Fakagutu o te hosi.*

Habeo, es, ui, itum, ere. v. a. *Mau, Nofo mo.....* : — secum aliquid.

Habeor, eris, bitus sum, eri. v. pass. *E ui* : Habetur dignus functione.

Habilis. m. f. le. n. adj. *Aoga.* Vide **Aptus, Idoneus.**

Habitaculum, i. n. *Te Nofoaga* (Vide **Habitare**) : Dei habitaculum effici meruit Maria immaculata.

Habitatio, onis. f. *Te Nofoaga; te Nofo.*

Habito, as, avi, atum, are. v. a. *Nofo* : Ubi habitas?

Habitus, ûs. m. *Te Uhiga, te Aloga, te Mata, te Kofu; te Aga pe ko te Nofo kua mau.*

Hàc. adv. *Ki heni.*

Hactenùs. adv. *O au ki heni, O au ki hena, Kia ahonei.*

Hæreditas. atis. f. *Te Mau o te api, te Tuku fakaholo, te Mea e tuku mai ia matua.*

Hæreditarius, a, um. adj. *Ae e ina mau anai te api.*

Hæreo, es, hæsi, hæsum, rere. v. a. *Fakapipiki; Tau ki..., Taofi...*

Hæres, edis. m. f. *Te Tama o te api, te Fafine o te api.*

Hæresis, is et eos. f. *Te Maga i lotu.*

Hæsito, as, avi, atum, are. v. n. *Lotolua, Lakilua.*

Hamus, i. m. *Te Matau.*

Harmonia, æ. f. *Te Logo lelei o te mea fakatagi; te Leo lelei.*

Hasta, æ. f. *Te Tao:* Hastam protendere. Ab hastâ submovere.

Haud. adv. *Molemo.*

Haurio, is, hausi, haustum, ire. v. a. *Utu (pe) Uutu; Inu :* Hauri aquam è fonte.

Haustus, ûs. m. *Te Inuaga; te Uutuaga.*

Hebes, etis. adj. *Peku; Vaivai, Vale :* Animus hebes.

Hebesco, is, ere. v. n. *Fakaau o peku; Fakaau o vaivai; Fakaau vale.*

Hei! interj. *Oie!*

Herba, æ. f. *Te Mohuku, te Musie * :* Herbam carpere. — pascere.

Heri. adv. *Ana afi.*

Herus, i. m. *Te Matua o te api.*

Heu! interj. *Oie!*

Hians, antis. p. præs. **Hio.** *Gutu ava.*

Hibernia, æ. f. *Ireland * (Ko te vaega o Pilitani *.)*

Hibernus, a, um. adj. *E kau ki te temi momoko.*

Hic, hæc, hoc. pronom. dem. *Ae, Aeni, Aena; Koia.*

Hic. adv. *I Heni.*

Hiemalis. m. f. le. n. adj. *E kau ki te temi momoko.*

Hiems, emis. f. *Te Feituu laa momoko.*

Hierosolymitanus, a, um. adj. *Tagata o Selusalemi*.*

Hilaris. m. f. re. n. adj. *Mata hua; Gutu hua :* Oderunt hilarem tristes.

Hilaritas, atis. f. *Te Matahua.*

Hinc. adv. *Mai heni :* Hinc indè, *Mai ia faahi e lua.*

Hio, as, avi, atum, are. v. n. *Fakamaga te gutu, Mamao, Mafaafaa :* Hiat tellus.

Hircus, i. m. *Te Tao tagata.*

Hirsutus, a, um. adj. *Tatala, Tautala.*

Hirundo, inis. f. *Te Manu lele* (hirondelle).

Historia, æ. f. *Te Hisitolia*; te Aga a fenua; te Talanoa kia fenua i ona aho, te Fagana.*

Hoc. n. **Hic,** hæc, hoc.

Hodiè. adv. *I te aho nei :* Hodiè mihi, cràs tibi.

Hodiernus, a, um. adj. *E kau ki te aho nei.*

Hædus, i. m. *Te Tao tagata.*

Homicida, æ. m. *Te tagata Fakapo.*

Homicidium, ii. n. *Te Fakapo ki te tagata.*

Homilia, æ. f. *Te Akonaki:* — sancti Ambrosii.

Homo, inis. m. *Te Tagata.*

Honestas, atis. f. *Te Aga fakalelei, te Aga fakapoipoi; te Aga matamata lelei.*

Honestus, a, um. adj. (*tagata*) *Aga ofa, Agalelei.* (*Te tagata e aga i te hahai*).

Honor, oris. m. et **Honos,** oris. m. *Te Tauhi, te Fakaapaapa* (*ki te Atua.*)

Honorabilis. m. f. le. n. adj. *Ae e aoga ke fakaapaapa ia, Alikiia.*

Honoro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaapaapa :* Honora patrem tuum et matrem tuam.

Hordeum, i. n. *Te Holeteaseo*, te Fua i akau.* (Hordeaceus, a, um. adj.)

Horizon, ontis. m. *Te Tafaaki lagi.* (**Horizontalis.** m. f. le. n. adj.)

Horologium, ii. n. *Te Hola*.*

Horrendus, a, um. adj. *Fakamataku, Fakalialia.*

Horreo, es, ui, ere. v. n. *Mataku; Manava sii, Fehia.*

Horreum, i. n. *Te Fata* (*t Koga fale e tanaki ai te u fuai akau.*)

Horribilis. m. f. le. n. adj. *Faka mataku, Kovi aupito, Fakalialia.*

Horridus, a, um. adj. *Tuutala, Matamata kovi; Fakalialia.*

Horror, oris. m. *Te Mataku, te Fakapouli :* Ubi sempiternus horror inhabitat.

Hortor, aris, atus sum, ari. v. d. *Akonaki, Tokoni malohi ; Tokoni fakaofaofa.*

Hortulanus, i. m. *Te Tagata gaue i te oloto*.*

Hortus, i. m. *Te Oloto*.*

Hospes, itis. m. *Te Tagata fagona kua tali i te api.*

Hospitalitas, atis. f. *Te Tali o te fagona.* = *Te Aga ofa i te tali fagona.*

Hostia, æ. f. *Te Hositia* *; *te Mea fai laulau.*

Hostilis. m. f. le. n. *E kau ki te fili, Tagata faka haga, Aga kovi.*

Hostis, is. m. f. *Te Fili; te Fakahaga :* Hostem devince.

Hùc. adv. *Ki heni :* Veni hùc.

Huccine. adv. *Pee feia..... ke :* Huccine rerum venimus, ut.

Huic. dat. **Hic, Hæc, Hoc.**

Hujusmodi. adv. *Feia,... Feia, Fena : O te faahiga mea feia.*

Humanitas, atis. f. *Te Hahai tagata, te Aga poto faka tagata...*

Humanus, a, um. adj. *Faka tagata, Faka malama; Faka leleipe.*

Humerus, i. m. *Te Uma.*

Humidus, a, um. adj. *Palapala, Taitai, Mahuhu.*

Humilis. m. f. le. n. adj. *Faka vaivai, Liliu o mea noa.*

Humilitas, atis. f. *Te Aga faka vaivai, te Fià tua pe.*

Humo, as, avi, atum, are. v. a. *Laku ki te kele; Ava ifo.*

Humor, oris. m. *Te Huhua, te Vai, te Toi :* Non habebat humorem.

Humus, i. f. *Te Kele :* Humi jacebat

Hydria, æ. f. *Te Ipu utu vai, te Hina utu vai.*

Hydropicus, a, um. adj. (*Tagata*) *Mahaki fufula, Fatu fufula.*

Hydrops, opis. m. *Te Fatu fufula.*

Hypocrisis, is. f. *Te Malua loi, te Kaka.*

Hypocrita et **Hypocrites,** æ. m. *Te Tagata malualoi.*

Hypostasis, is. f. *Te Ipotasi* *.

Hyssopus, i. f. et **Hyssopum,** i. n. *Te Hisopo* *. (*Ko te mohuku.*)

I

Ibi. adv. *I ai :* Ibi sunt tres.

Ibidem. adv. *I aipe, I te potu pe aia.*

Ibo. futur. **Eo.** *Alu :* Ibo ad patrem meum.

Ictus, ûs. m. *Te Ta, te Pa :* Ictu fulminis domus flagrat.

Id. pron. n. **Is, Ea, Id :** *Id est, Koia ia.*

Idcircò. adv. *Koia ia, Koia pe.*

Idea, æ. f. *Te Manatu, te Uhi ga. Te faka tata o he mea i te atamai.*

Idem. Eadem, Idem. pron. *A ia pe, I te mea pe aia.*

Identidem. adv. *Tahi tahiga pe, Tau mo fai.*

Ideò. adv. *Koia ia.*

Idiota, Idiotes, æ. m. *Te Vale, te Hee atamai; te Faha.*

Idololatria, æ. f. *Te Lotu pagani.*

Idolum, i. n. *Te Atua pagani**.

Idoneus, a, um. adj. *Aoga, Feala, Alafia, Lelei.*

Iens, euntis. p. præs. **Eo.** *Alu.*

Igitur. adv. *Koia ia.*

Ignarus, a, um. adj. *Hee ilo, Vale.*

Ignavia, æ. f. *Te Fula, te Piko.*

Ignavus, a, um. adj. *Piko, Fula; Loto vaivai.*

Ignesco, is, ere. v. n. *Ulo.*

Igneus, a, um. adj. *E kau ki te afi, Gigila, Vela, Kakaha.*

Ignis, is. m. *Te Afi :* Igne necatus est. Ite in ignem æternum.

Ignobilis. m. f. le. n. *Mole iloa, Tua, Noa, Mea Vale.*

Ignominia, æ. f. *Te Mele lahi, te Koviaga, te Fakakovii.*

Ignominiosus, a, um. adj. *Fakakoviia, Fakameleiia, Fakahalaia, Halaia.*

Ignorantia, æ. f. *Te Heeiloi, te Vale.*

Ignoro, as, avi, atum, are. v. a. *Mole iloi.*

Ignosco, is, ovi, otum, scere. v. a. *Fakamole mole :* Ignosce! *Silou!*

Ignotus, a, um. adj. *Mole iloa, Puliia.*

Ii. pron. plur. **Is, ea, id.**

Illabor, eris, lapsus sum, bi. v. d. *To ifo, Mate.*

Illacrymo, as, avi, atum, are. v. a. *Tagi, Hali loimata.*

Illæsus, a, um. adj. *Hao, Mole lavea.*

Ille, illa, illud. pronom. person. *Aia, Ae, Aeni, Koia :* Ille homo.

Illecebra, æ. f. *Te Fakahala aga; te Lelei faka hala.*

Illectus, a, um. p. præt.

Illicio. *Faka hala ia, Fakapoa ia, Kakaiia.*

Illic. adv. *I he.*

Illicio, is, illexi, illectum, ere. v. a. *Fakapelepele, Vainiu, Kakai.*

Illicitus, a, um. adj. *Mole aoga, Mole feala, Tapu.*

Illicium, ii. n. *Te Fakapoa, te Faka hala aga.* **(Illecebra.)**

Illicò. adv. *Anai nei, Fokifape.*

Illido, is, si, sum, dere. v. a. *Tologi, Maumaue.*

Illinc. adv. *Mai he.*

Illùc. adv. *Ki he, Ki te potu aia.*

Illucesco, is, xi, ere. v. n. *Malama mai.* (**Illuceo.** id.)

Illudo, is, is, si, sum, ere. v. a. *Nukinukii, Vai.*

Illumino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamalamai.*

Illustris. m. f. tre. n. adj. *Aliki, Lahi, Iloa, Muamua.*

Illustro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakateuteu, Fakagigila, Fakamaoluga.*

Illuxi. perf. **Illucesco.**

Imaginarius, a, um. adj. *Fakamahalope, Fakalohipe.*

Imaginatio, onis. f. *Te Fakakaukau, te Mahalo; te*

Fäa sio mea fakatata i te manatu.

Imbecillitas, atis. f. *Te Vaivai, te Vaivai o te loto, te Vaivai o te atamai.*

Imbecillis. m. f. le. n. adj. *Vaivai, Vaivai i te loto; Vaivai i te atamai.*

Imber, bris. m. *Te Ua :* Imber densissimus.

Imbuo, is, i, utum, uere. v. a. *Fuifui, Akoako; Fakakoviaki.*

Imbutus, a, um. adj. *Palapalai, Ako akoia, Koviia.*

Imitatio, onis. f. *Te Faifaitaki; te Fakatatau.*

Imitor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faifaitaki, Alumuli ki... : —* patrem.

Immanis. m. f. ne. n. adj. (*tagata*) *Agakovi, Fakamataku, Fakapoia.*

Immaturus, a, um. adj. *Heeki matua, Heeki momoho.*

Immemor, oris. adj. *E faa galo, Loto galo, Manavatemonio.*

Immensitas, atis. f. *Te Mea heegata, te Hee faafuafua.*

Immensus, a, um. adj. *Heegata, Lahilahi; Loa aupito.*

Immergo, is, si, sum, gere. v. a. *Fakamalemo, Ai ki te vai, Fakamou; Fakauku.*

Immineo, es, ui, ere. v. n. *Tuu mai, Fakaovi mai :* Imminet mors quotidiè nobis.

Imminuo, is, nui, nutum, ere. v. a. *Fakasiisii, Laliki, Fakavaivai.*

Imminutus, a, um. p. præt. **Imminuo.** *Fakasiisiiia, Eveevesiia.*

Immissus, a, um. p. præt. **Immitto.** *Fekauia, Lakuia, Tologi ia.*

Immitto, is, isi, issum, tere. v. a. *Fekau, Laku, Tologi, Fakahoko.*

Immobilis. m. f. le. n. adj. *Tuu mau, Nofo mau.*

Immobilitas, atis. f. *Te Tuu mau, te Nofo mau, te Hee faaga ue ue ia.*

Immoderatio, onis. f. *Te Fai vale, te Hee faafuafua tonu i te u mea kehekehe.*

Immodestia, æ. f. *Te Hee faka apa apa ia i te aga o te sino.*

Immodestus, a, um. adj. *Ae e mole faka apa apa ia.*

Immolatio, onis. f. *Te Failaulauaga.*

Immolatus, a, um. adj. *Kua mate i te failaulau.*

Immolo, as, avi, atum, are. v. a. *Failaulau.*

Immortalitas, atis. f. *Te Tuputupua, te Heemate : —* animæ, *Te hee feala mai te mate ki te laumalie.*

Immortalis. m. f. le. n. adj. *E mole mate; Tuputupua.*

Immunditia, æ. f. *Te Uli, te Otaota, te Agahala.*

Immundus, a, um. adj. *Uli, Kovi, Fakalialia.*

Immutabilis. m. f. le. n. adj. *Ae e molemo feliliuaki, Ae e tuu mau aipe.*

Immutabilitas, atis. f. *Te Hee faa feliliuaki.*

Imò. adv. *Kae, Lesili aoga.*

Impar, aris. adj. *Kehe, Mole tatau, Mole feala :* Operis impar.

Impatiens, entis. adj. *Mole faa kataki, Mole faa tali :* — injuriæ.

Impatientia, æ. f. *Te Hee kataki.*

Impavidus, a, um. adj. *Hee mataku, Toa, Loto malohi, Loto mau.*

Impedimentum, i. n. *Te mea hai, te Maea, te Faka fitaa; te Maluiaga; te Lolomiaga; te Efihiaaga.*

Impedio, is, divi et ii, itum, ire. v. a. *Fakafitafitaa, Fakakovii, Faka efihi; Lolomi.*

Impeditus, a, um. p. præt. **Impedio.** *Lolomiia, Fitafitaaia, Efihiaia.*

Impello, is, puli, pulsum, ere. v. a. *Faka malohi, Tohoage; Leeiage.*

Impensa, æ. f. *Te Totogi kua osi.*

Imperator, oris. m. *Te Aliki; te Pule, te Tui.*

Imperatus, a, um. p. præt. **Impero.** *Kua fekauiia.*

Imperfectus, a, um. adj. *Heeki osi, Kala katoa, Meleia.* (*Te* imperfectus).

Imperitus, a, um. adj. *Mole poto, Vale, Mole mahani :* — artium.

Imperium, ii. n. *Te Fekau, te Puleaga.*

Impero, as, avi, atum, are. v. a. *Fekau, Pulei.*

Impertio, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. a. *Avage, Foaki, Faka inasi.*

Impetro, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku mai, Mau fitaa.*

Impetus, ûs. m. *Te Ohovaveaga, te Holi lahi.*

Impiè. adv. *Fakapagani, Hee lotu, Fakakovi, Hee ofa.*

Impietas, atis. f. *Te Hee-lotu, te Kovi lahi, te Sakililesio*.*

Impius, a, um. adj. (*tagata*) *Hee lotu, Hee mataku ki te Atua; Aga faka lialia.*

Impleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Fakafonu, Uuta :* Implere dolium vino.

Implicatus, a, um. p. præt. de **Implico.** *Efihiia.*

Implico, as, avi (vel) ui, atum, are. v. a. *Fakafifihi, Asili, Faka efihi.*

Imploro, as, avi, atum, are. v. a. *Kole faka mamahi.*

Impono, is, posui, situm, nere. v. a. *Hiki, Pili, Fakanofo; Fai te fakafatogia :* Imponere tributa.

Importunitas, atis. f. *Te Faka fitafitaa; te Aga faka kinakina.*

Importunus, a, um. adj. *Fai gataa, Fakafitafitaa, Fakakinakina.*

Impotentia, æ. f. *Te Hee faafai, te Vaivai.*

Imprecor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faitutuku; Faka malaia; Fai kole faka mamahi.*

Impressio, onis. f. *Te Fakapipiki; te Faka iloga; te Pâkitohi.* = (*Te logoo he mea ki te loto.*)

Imprimìs. adv. *Tafito, Mua.*

Imprimo, is, ressi, ressum, mere. v. a. *Fakapipiki, Togi, Pâki.*

Improbè. adv. *Kovi.*

Improbitas, atis. f. *Te Agakovi, te Agahala, te Fakakinakina.*

Improbus, a, um. adj. *Kovi, Agakovi lahi, Fakamalotoloto.*

Improperium, ii. n. *Te Fakamanavahe, te Itagii :* Improperia, *Te u itagii a Sesu Kilisito (Felia 6ª tapu.)*

Improvidus, a, um. adj. (*Tagata*) *Hee fakakaukau.*

Imprudens, entis. adj. (*Tagata*) *E fainoape, Hee fakakaukau, Vale.*

Imprudenter. adv. *Hee iloi, Noape.*

Imprudentia, æ. f. *Te Hee iloi, te Hee fakakaukau ; te Faivale.*

Impuber, eris. et **Impubes,** is. adj. *Kei sii, Heeki mo lahi.*(*Heeki mo tagata mofafine.*)

Impudens, entis. adj. *Pago, Vale, Kovi, Patapata.*

Impudicitia, æ. f. *Te Agahala, te Agakovi, te Fai mea kovi.*

Impudicus, a, um. adj. (*Tagata*) *E agahala, E agakovi* (*fafine.*)

Impugno, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahaga ki..., Oho fua ki..., Fakataugutu ki...*

Impulsio, onis. f. *Te Fakahekei, te Veloi, te Mioi, te Fakaoho, te Lagiaki.*

Impulsus, a, um. adj. *Aluia, Fakahekeiia, Veloia.*

Impunè. adv. *Hee totogi, Hee lolomi, Hee tautea.*

Impuritas, atis. f. *Te Agahala, te Faikovi, te Holikovi.*

Impurus, a, um. adj. *Ae e holikovi, Ae e agakovi.*

Imputo, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku he kovi ki he tahi :* Imputaverunt ambo crimen Susannæ.

Imus, a, um. adj. *Malalo, Hiku, Muli.*

In. præp. *I, I te, Ia, Ia te, Ki, Ki te, Kia :* In potestate, *I te pule.* In urbem, *Ki te kolo.*

Inaccessibilis. m. f. le. n. adj. *Te Mea e mole feala te ovi ki ai.*

Inæqualis. m. f. le. n. adj. *Mole tokatoka, Kehe, Mole tatau.*

Inæqualitas, atis. f. *Te Keheaga, te Fetefeteaga, te Hee tatauaga.*

Inambulo, as, avi, atum, are. v. n. *Haeleele i te .. :* Inambulat in horto.

Inane, is. n. *Te Atea, te Mea noa.*

Inanis. m. f. ne. n. adj. *Gaasi, Atea, Loto noa, Vaiga :* Divites dimisit inanes.

Inaniter. adv. *Noape.*

Inaquosus, a, um. adj. *Heevai, Moamoa :* In terrâ desertâ et inaquosâ.

Inardesco, is, inarsi, cere. et **Inardeo,** es, si, dere. v. n. *Uloake, Ita lahi, Holi lahi.*

Inauditus, a, um. adj. *Hee logona.*

Inauratus, a, um. adj. *Fakaaulo, Pena aulo.*

Inauris, is. f. *Te hau.*

Incarnatio, onis. f. *Te Tupu tagata :* Incarnatio Jesu Christi, Domini nostri.

Incautus, a, um. adj. *Ae e molemo vakavakai, E haganoa.*

Incedo, is, cessi, essum, dere. v. n. et a. *Haele, Aluage, Faka oviage.*

Incendium, ii. n. *Te Afi lahi, te Tutu o he mea, te Holi lahi o te loto.*

Incendo, is, i, sum, dere. v. a. *Tutu, Fakatupu i te loto, Fakageigei.*

Incensum, i. n. *Te Iseso; te Mea magoni...*

Incensus, a, um. p. præt. **Incendo.** *Tutuia, Velaia, Ita lahi.*

Inceptum, i. n. *Te Fuafua fai, te Kamata fai.*

Incertus, a, um. adj. *Lo tolotolua, Hee iloi tonu.*

Incessus, ûs. m. *Te Haele, te Laka, te Matamata (o te sino).*

Incestum, i. n. *Te Fai hala mo he kaiga ovi.*

Incestus, a, um. adj. *Ae kua agakovi feia mo he kaiga ovi.*

Inchoatus, a. um. p. præt. **Inchoo.** *Fuafua fai ia, Kamata ia.*

Inchoo, as, avi, atum, are. v. a. *Kamata, Fakatuu, Fuafua fai...*

Incido, is, i, incasum, dere v. n. *To ki...*, *Hoko mai, Felave mo he tahi :* Incidit in latrones.

Incido, is, i, cisum, dere. v. a. *Tuusi, Togi, Tafa, Too te ua, Tohi...*

Incipio, is, cepi, ceptum, pere. v. a. *Kamata fai.*

Incisus, a, um. p. præt. **Incido.** *Tafaia, Tohiia, Togiia...*

Incito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahaele, Fakatafusi, Fakavili, Fakageigei...*

Inclamo, as, avi, atum, are. v. a. *Paui ki he...*

Inclinatus, a, um. p. præt. **Inclino.** *Ifoifo, Fakaau o to :* Inclinata dies...

Inclino, as, avi, atum, are. v. a. *Peluki, Fakaifo, Fakagatule...*

Includo, is, di, sum, dere. v. a. *Ai ki loto, Puipui; Pupunu...*

Inclusus, a, um. p. præt. **Includo.** *Kua i loto, Pupunuia, Puipuiia...*

Incognitus, a, um. adj. *Mole iloa, Puliia.*

Incola, æ. m. f. *Te Tagata nofo fenua; te Hahai o te fenua, te Hahai o te api...*

Incolo, is, lui, incultum, colere. v. n. et a. *Tauhi :* Incolebant agrum.

Incolatus, a, um. adj. *Aunofo, Auhe...*

Incolatus, ûs. m. *Te Aunofo :* Incolatus meus prolongatus est.

Incolumis. m. f. e. n. adj. *Hao, Mauli katoa :* Incolumis evasit è bello.

Incommodum, i. n. *Te Koviaga, te Fitaaaga o he mea; te Maumau o he mea.*

Incommodus, a, um. adj. *Ae e fitaa, Ae e fakafitaa,* (*tagata*) *Pakaka...*

Incomparabilis. m. f. le. n. adj. *Ae e mole hona tatau.*

Incomprehensibilis. m. f. le. n. adj. *Ae e mole feala ona iloi, Hee gata, Hee faa aofiia.*

Incongruentia, æ. f. *Te Faivale, te Fakaaluma.* (*He aga heefaka apaapa.*)

Inconsiderantia, æ. f. *Te Hee fakakaukau, te Fainoape.*

Inconsideratus, a, um. adj. *Ae e fai vale, Hee atamai.*

Inconstantia, æ. f. *Te Loto fealuaki, te Loto hee mau.*

Incontinentia, æ. f. *Te Agakovi, te Holi vale i te kai mo te inu; Tafito i te Agahala.*

Incorporalis. m. f. le. n. adj. *Hee sino.*

Incorruptibilis. m. f. le. n. adj. *Hee maumau, Hee kovigafua; Mole popo gafua, Tologa.*

Incorruptilitas, atis. f. *Te Hee maumaugafua; te Hee faamavete.*

Incorruptus, a, um. adj. *Mole kovi, Mole popo, Mole palaia.*

Increbresco, is, brui et bui, brescere. v. n. *Fakalahi, Fakatuputupu, Tupu, Ake.*

Incredibilis. m. f. le. n. adj. *Mole feala te tui ki ai; Heeki ai mo logona, Fakatalakitupua.*

Incrementum, i. n. *Te Fakatupu, te Fakalahilahi.*

Increpo, as, avi et ui, increpitum et increpatum, are. v. n. et a. *Fakatagi, Tagi; Pakiki; Akonaki, Fakamanavahe.*

Incubo, as, bavi et bui, batum et bitum, bare. v. n. *Nofo, Takoto i lalo:* — terræ,... *ki te kele :* — parieti,... *ki te à maka.* = *Fakapunou.*

Incumbo, is, ubui, ubitum, bere. v. n. *Takoto ifo; Ohoage ki..., Tokaga ki..., Haga e haga fai :* Incumbere in bellum.

Incunabula, orum. n. plur. *Te Moeaga o te tamasii :* Ab incunabulis, *Talu mai tona kei sii.*

Incuria, æ. f. *Te Haga noa, te Loto noa, te Hee tokaga.*

Incurro, is, curri, cursum, ere. v. a. *Tafusi ki..., Oho ki...*

Incursus, ûs. m. *Ohoaga o te mea, te Tafusi, te Felaveiaga :* Ab incursu et dæmonio meridiano.

Incurvo, as, avi, atum, are. v. a. *Tule; Punou, Mapelu.*

Incus, udis. f. *Te Tukiaga fao, te Tukiaga ukamea.*

Incussus, a, um. p. præt **Incutio.** *Tukia.*

Incutio, is, cussi, cussum, tere. v. a. *Tuki, Faka tupu; Tai :* Incutere metum, *Fakatupu te mataku.*

Indè. adv. *Mai ai.*

Indecentia, æ. f. *Te Aga heeaoga, te Fakaaluma.*

Index, icis. m. *Te Faka-iloilo, te Tohi fakatotonu, te Faka iloga; te Lua tuhi.*

Indicium, ii. n. *Te Faka-iloga, te Faka iloilo, te Faka-mooni.*

Indico, as, avi, atum, are. v. a. *Faka iloga, Faka iloilo, Faka hino hino.*

Indifferens, entis. adj. *Tatauaipe (mole kovi, mole le-lei), Sia siaa pe, Poto noa, Haga noa...*

Indigena, æ. m. *Te Ta-gata tonu o te fenua, te Tupu i te fenua.*

Indigeo, es, ui, ere. v. n. *Hala mo..., Fia fai :* Indigeo pecuniâ; Indigeo tui consilii.

Indignatio, onis. f. *Te Loto mamahi ki..., te Fehia ki...*

Indignans. m. f. n. antis. adj. *Loto mamahi; Fehia ia.*

Indignè. adv. *Faka kovi, Faka hee aoga :* Indignè tulit, *Tali kovi.*

Indignitas, atis. f. *Te Kovi aga o he mea.*

Indignor, aris, atus sum, ari. v. dep. *Loto kovi ki..., Fe-hia ki..., Loto tupu ki...*

Indignus, a, um. adj. *Hee aoga, Aga kovi :* Indignus de-core regio (Dan.)

Individuus, a, um. adj. *Ae e mole vahe ki he tahi, Tuu taki tahi.*

Indo, is, idi, itum, ere. v. a. *Tuku ki :* — nomen, *Ai te higoa; Faka higoa.*

Indoles, is. f. *Te Aga, te Uhiga :* Puer egregiâ indole (*mo*) egregiæ indolis.

Induco, is, xi, ctum, cere. v. a. *Faka hu ; To, Faka hala i :* Et ne nos inducas in tentatio-nem.

Inductio, onis. f. *Te Faahi-ga* argumentatio. (*E hiki mai te u faahiga mea tuu takitahi, ke lau leva ki te faahiga mea aia katoa.*)

Indulgens, entis. p. præs. **Indulgeo.** *Aga lelei, Aga ofa, Fai gafua.*

Indultum, i. n. *Te Faka-gafua o he mea :* — Summi Pontificis.

Indumentum, i. n. *Te Kofu.*

Induo, is, ui, utum, ere. v. a. *Kofui; Kofu aki, Ai te kofu.*

Industria, æ. f. *Te Pule-aki, te Faka kaukau, te Gaue ia faiva.*

Industrius, a, um. adj. *Ae e faipule aki, Loto poto, Faa gaue ia, Faiva.*

Indutus, a, um. p. præt. **Induo.** *Kofu ia.*

Inebrio, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kona hi.*

Inedia, æ. f. *Te Hoge, te Aukai.*

Ineo, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Kamata :* — convi-vium, *Kamata kai.* = *Alu ki... :* — templum.

Iners, ertis. adj. *Vai vai, Kovi, Nofo noa.*

Inevitabilis. m. f. le. n. adj. *Ae e mole feala tona tuku, Ae e mole feala te hola mai ai.*

Inexcusabilis. m. f. le. n. adj. *E mole aoga ke faka-*

molemole, E mole aoga tona tuku noa.

Inexpugnabilis. m. f. le. n. adj. *E mole feala tona mau,* (*kolo*) *Faigataa.*

Infamia, æ. f. *Te Ufiufi lahi, te Malaia lahi.*

Infamis. m. f. me. n. adj. (*tagata*) *Agakovi lahi, Logo kovi mai.*

Infantia, æ. f. *Te Nofo i tona kei sii,... mui.* = *Te Kei nofo tamasii.*

Infans, antis. m. f. et n. *Te Tamasii hee ki lea.*

Infantulus, i. m. *Te Tamasii kei veliveli aupito.*

Infatuatus, a, um. adj. *Fakavalevale ia i te falala vale.*

Infelix, icis. adj. *Malaia.*

Infensus, a, um. p. præt. **Infendo.** *Ita ki...*, *Loto kovi ki... :* Infensus est mihi.

Inferior. m. f. ius. n. oris. gen. *Siifo.*

Infero, fers, tuli, illatum, ferre. v. a. *Ave ki...*, *Alu ki .. :* Inferre bellum, *Ave te tau; Fakalaga tau.*

Infestus, a, um. adj. *Fili, Feagai.*

Infidelis. m. f. le. n. adj. *Mole aga lelei, Aga kovi, Hee aga tonu.* = *Pagani.*

Infimus, a, um. adj. *Tafa ki lalo aupito; te Mulimuli.*

Infinitas, atis. f. *Te Hee-gata, te Hee faka tuakoi.*

Infinitus, a, um. adj. *Hee-gata, Hee tua koi.*

Infirmitas, atis. f. *Te Vaivai, te Mahaki.*

Infirmus, a, um. adj. *Mahaki, Vaivai.*

Infixus, a, um. p. præt. **Infigo.** *Tuumauia* (*i te loto*), *Pipikiia.*

Inflatus, a, um. p. præt. **Inflo.** *Fufula, Mapula :* Inflatus inani gloriâ.

Inflo, as, avi, atum, are. v. a. et n. *Pupuhi, Fakafufula :* Inflare buccinum, *Pupuhi te fakatagi.*

Infrà. præp. *I lalo, Ki lalo :* A bimatu et infrà.

Infundo, is, udi, usum, undere. v. a. *Liligi, Huai, Uutu, Ai.*

Infusus, a, um. p. præt. **Infundo.** *Liligiia, Huaiia.*

Ingemisco, is, ui, ere. v. n. *Tagi, Keke.*

Ingeniosus, a, um. adj. *Alafia, Aogaia, Potoia.*

Ingenium, ii. n. *Te Aga-atamai, te Poto.*

Ingens, entis. adj. *Lahi, Loa, Malohi.*

Ingratus, a, um. adj. *Loto hee ofa, Mamava temonio.*

Ingravesco, is, ere. v. n. *Mamafa. Tuputupuake.*

Ingredere. imperat. **Ingredior.**

Ingredior, eris, essus sum, edi. v. d. *Hu ki...*, *Alu ki... Haele.*

Ingressus, a, um. p. præt. **Ingredior.** *Huia, Haeleia, Aluia.*

Ingressus, ûs. m. *Te Aluaga, te Kamataaga.*

Inhæreo, es, hæsi, hæsum, ere. v. n. *Pipiki ki...*,

Taofiia..., *Kau ki...*, *Tokaga ki...*

Inhospitalis. m. f. le. n. adj. *Ae e hee tali te fagona*, *Hee ofa ki ai...*

Inhospitalitas, atis. f. *Te Kala mo tali ofa ki te fagona* ..

Inhumanitas, atis. f. *Te Aga kovi lahi*, *Aga fakafefeka*, *te Hee ofa*.

Inhumanus, a, um. adj. *Ae e aga kovi*, *Fefeka*.

Iniens, **Ineuntis.** part. præs. **Ineo.** *Ae e ina kamata*.

Inimicitia, æ. f. *Te Fehia*, *te Fetaufehia aki*.

Inimicus, a, um. adj. *Fili*, *Fehagai*, (*tagata*).

Iniquè. adv. *Kovipe*, *Hee totonu* : Fecit iniquè, *Nee ina fai kovipe*.

Iniquus, a, um. adj. *Mole tatau*, *Kovi*, *Mole aoga* : Locus iniquus, *Nofoaga e mole aoga*. Animo iniquo, *I he loto kovipe*.

Iniquitas, atis. f. *Te aga kovi*, *te Malaia*.

Initium, ii. n. *Te Kamataaga*, *te Fuafua fai*.

Injicio, is, jeci, jectum, ere. v. a. *Laku ki...* : Injicere manum in..., *Kapa ki*.

Injuria, æ. f. *Te faikovi ki...*, *te Kakai*; *te Lea kovi...*

Injustus, a, um. adj. *Mole tonu*, *Aga kovi*.

Innitor, eris, ixus sum, iti. v. d. *Falala*; *Tokoni aki*.

Innixus, a, um. p. præt. **Innitor.** *Falala ia* : Innixus arbori.

Innocens, entis. adj. *Hee aga hala*, *Aga tonu*.

Innocentia, æ. f. *Te Nofo hee agahala*, *te Nofo agatonu*.

Innoxius, a, um. adj. *Ae e mole fai kovi*, *Agalelei*, *Hee hala ia*.

Innubo, is, psi, ptum, ere. v. a. *Ohoana* : Innupta est hæc mulier heri.

Innubus, a. adj. *Takape*.

Innumerus, a, um. adj. *Mole feala tona lau*, *Lahi aupito*, *Hahai aupito*.

Innupta, æ. f. *Te Heeki ohoana*, *te Fine mui*. (*E kehe ia* Innupta *mai* Innubo.)

Inoculo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka hoko* (*te akau*), *Faka pipiki he akau ki he tahi akau ke fua mai ai*.

Inoffensus, a, um. adj. *Mole kovi*, *Mole hala*.

Inopia, æ. f. *Te Hoge*, *te Masiva*.

Inops, opis. adj. *Hala mo mea*, *Masiva*.

Inquam, is, it. v. ir. *E au ui atu*, *E ke ui mai...*

Inquietus, a, um. adj. *Ae e hohaa*, *Ae e mole fimalie*.

Inquinatus, a, um. p. præt. **Inquino.** *Uli ia*, *Kovi ia*, *Mele ia*.

Inquino, as, avi, atum, are. v. a. *Faka uli*, *Maumaui*, *Faka mele i*.

Inquiro, is, sivi vel ii, situm, ere. v. a. *Kumi*, *Eke*, *Feeke eke aki* (invicem, *Ko te kupu aia e liliu fakauvea aki te feaki*.)

Inquisitio, onis. f. Te

Ekeeke, te Kumi. (Te fakaeke fakalotu o te u heletiko.)

Inquit. v. ir. *Ko tana ui ia.*

Insania, æ. f. *Te Fakavale vale.*

Insanio, is, ivi vel ii, ire. v. n. *Fakavalevale, Faikehe.*

Insanus, a, um. adj. *Ae e vale, E Faikehe, E fakavalevale.*

Insecutus, a, um. p. præt.

Insequor. *Ae e muli, tuliia.*

Insequor, eris, secutus sum, qui. v. dep. *Mulimuli, Tuli.*

Insero, is, rui, sertum, ere. v. a. *Ai ki loto, Fakahu ki..., Fakahoko.*

Insideo, es, edi, essum, ere. v. n. *Nofoi, Hekai.*

Insidiæ, arum. f. plur. *Te Fai puleaki o te fili i te tau, Te Fakahala o te temonio pe a te tagata.*

Insidiosus, a, um. adj. *Ae e fakahala, Faipuleaki, Kaka :* Insidiosa verba.

Insignia, um. n. plur. *Te Faka iloga o te pule,... o te alikiaga, Kofu teuteu, Puloga aliki, Teu.*

Insignis. m. f. ne. n. adj. *Matamata aliki, Iloa; Ilogaia.*

Insilio, is, ui vel ii, sultum, ire. v. n. et a. *Hopo ki...*

Insipidus, a, um. adj. *Noa, Logo noa (ki te gutu.)*

Insipiens, entis. adj. *Vale, Hee poto.*

Insipientia, æ. f. *Te Vale, te Hee poto.*

Insisto, is, stiti, institum, sistere. v. n. *Tuatuani lau, Ai malohi, Toe ai atu.*

Insolens, entis. adj. *Patapata.*

Insolentia, æ. f. *Te Patapata.*

Insolitus, a, um. adj. *Kala mahani, Mole feala, Foou.*

Insomnia, æ. f. *Te Kalamo faamoe, te Hee faamoe.*

Insomnis. m. f. ne. n. adj. *Ae e mole moe, E alaala, E ahoia.*

Insons, ontis. adj. *Ae nee mole hala; Ae nee agatonu.*

Inspuo, is, i, utum, ere. v. n. *Aanuki .., Puaki.*

Instans, antis. adj. *Fakamatakui, Ovi mai, Tuu mai.*

Instantia, æ. f. *Te Tuli, te Taomaki, te Ovi mai, te Fakavili.*

Instar. indecl. n. *O hage ko :* Regis instar, *O hage he aliki.* Solis instar, *O hage ko te laa.*

Instauro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafoou, Toe laga, Fai.*

Instinctus, ûs. m. *Te Ohope o te manu ki te mea e mahani ki ai.*

Instituo, is, tui, tutum, ere. v. a. *Fakanofo, Fakatokatoka, Laga, Fakatotonu.*

Institutum, i. n. *Te Aga, te Fono, te Fakatotonu o he aga foou.*

Insto, as, stiti, stitum, are. v. n. et a. *Tuli, Taomaki, Faiga, Ovi mai.*

Instructio, onis. f. *Te*

Akonaki. (*E tafito fai ki te fakamalama loto.*)

Instructus, a, um. p. præt. **Instruo.** *Ako ia, Teuteu ia.*

Instrumentum, i. n. *Te mea gaue kehekehe, Too tooga, Naunau.*

Instruo, is, uxi, uctum, ere. v. a. *Fakatuu, Laga, Akonaki.*

Insufflo, as, avi, atum, are. v. *Pupuhi ifo ki.*

Insula, æ. f. *Te Motu.*

Insularis. m. f. re. n. adj. *Tagata o he motu.*

Insulto, as, avi, atum, are. v. a. *Fai lea vale ki he tahi, Hopo ki...*

Insum, ines, inest, ineram, inesse. v. *Nofo i loto, Pipiki ki he mea.*

Insuper. adv. *I aluga; Pea hoki; Pea mo..., Tahi mea.*

Insurgo, is, rrexi, rrectum, gere. v. n. *Tuu ake, Alu ake, Tuu ki...*

Insusurro, as, avi, atum, are. v. a. *Fanafana.*

Integer, gra, grum. adj. *Mea heeki mo maumau, Mole foa, Kei leleipe, Hee aga hala..., Kei katoa pe:* Integro anno...

Integrè. adv. *Katoape.*

Integritas, atis. f. *Te Katoa, te Lelei o he mea.*

Intellectus, ûs. m. *Te Atamai, te Poto:* Da mihi intellectum.

Intelligentia, æ. f. *Te Itelisesia*, te Malama o te loto, te Iloi, te Poto...*

Intelligo, is, lexi, lectum, gere. v. a. *Iloi, Logoi:* Intellexit signa.

Intemperantia, æ. f. *Te Faivale i te mea kehekehe.*

Intemperies, iei. f. *Te Afa, te Fai kehe o te lotu.*

Intempestivè. adv. *Tauhala:* — venisti.

Intendo, is, i, sum et tum, dere. v. a. *Fakatokaga:* — animum, *Fakatokaga te loto ki.* = *Tokaga ki he mea; Holi ki.*

Intentè. adv. *Mo te loto tokaga, Ma opo opo.*

Intentio, onis. f. *Te Tokaga, te Ma opoopo o te loto; te Fakamauhiga o he mea.*

Inter. præp. *I, I te, Ia, Ia te, I te vahaa, Lolotoga:* — missam, *Lolotoga te misa.*

Intercedo, is, cessi, cessum, dere. v. n. *Hufaki, Kolekole:* Intercede pro me.

Intercipio, is, cepi, ptum, ere. v. a. *Taofi he mea e uhiga kehe; Faao.*

Intercessio, onis. f. *Te Hufaki, te Kole maa he tahi kehe.*

Intercessor, oris. m. *Te Hufaga.*

Intercludo, is, clusi, clusum, dere. v. a. *Pupunu; Tuu i te vahaa mo pupunu.*

Interclusus, a, um. p. præt. **Intercludo.** *Punusi ia.*

Interdico, is, xi, ctum, cere. v. a. *Tapui:* — tibi domo meâ, E au tapui ia koe mai toku fale.

Interdiù. adv. *Lolotoga te aho.*

Interdùm. adv. *Tahitahiga.*

Intereà. adv. *Tetemia ia, Lolotoga te mea aia.*

Interemptus, a, um. p. præt. **Interimo.** *Tamate ia, Fakamole ia.*

Intereo, is, ivi vel ii, itum, ire. v. n. *Mate, Mole.*

Interficio, is, feci, fectum, ere. v. a. *Tamate, Fakamole.*

Interìm. adv. *Lolotoga te temi aia.*

Interimo, is, emi, emptum, imere. v. a. *Fakamole, Maumau, Tamate* : Fame interempti sunt.

Interior, oris. adj. *Ae e fai i te loto, mai loto* : Contritio —.

Interjectio, onis. f. *Te Interjectio; te Tahi mai te u lea faka latina.*

Intermissus, a, um. p. præt. **Intermitto.** *Tuku mua ia.*

Intermitto, is, si, ssum, tere. v. a. *Tuku mua, Fakavaha vaha aki mea.*

Internecio, onis. f. *Te Tamate, te maumau i, te Fetamate aki.*

Internus, a, um. adj. *Ae e fai i te loto, Mai loto* : Sensus internus, *te logoaga mai loto.*

Interpello, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalea age ki..., Hele te talanoa.*

Interpres, etis. m. f. *Te Tagata faka hoko talanoa; Faka matala.*

Interpretàtio, onis. f. *Te Fakamatala* : — sermonum.

Interpretor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakamatala.*

Interrogatio, onis. f. *Te Fakafehui.*

Interrogatus, a, um. p. præt. **Interrogo.** *Fehuiia.*

Interrogo, as, avi, atum, are. v. a. *Fehui.*

Interrumpo, is, rupi, ruptum, pere. v. a. *Fekau ke tuku mua; Tuku mua he mea.*

Intersum, es, fui, esse. v. n. *Nofo mai, E aoga ke...* : Meâ interest ut.

Intervallum, i. n. *Te Vahaa* : — unius horæ.

Intestina, orum. n. plur. *Te Tootooga, te Gakau.*

Intimus, a, um. adj. *Malalo, Loto i mea, Potu mamao i loto, Tafito* : Amicus intimus, *Ko toku kaiga tafito.*

Intingo, is, xi, ctum, ere. v. a. *Tago, Ai ki...* : Intingere digitum.

Intolerabilis. m. f. le n. adj. *E mole faatali; Lahi fau, Mole feala tona tali.*

Intonsus, a, um. adj. *E mole fafaiia, Mole kosiia* : Coma intonsa, *Lau ulu heeki kosiia.*

Intrà. præp. *I te vahaa temi* : — sex dies.

Intrepidus, a, um. adj. *Hee mataku, Toa.*

Intro, as, avi, atum, are. v. a. et n. *Hu ki loto, Hau.*

Introduco, is, xi, ctum, cere. v. a. *Fakahu, Taki mai.*

Introeo, is, ivi vel ii, itum, ire. v. n. *Alu ki loto, Hu ki...*

Intueor, eris, itus sum, eri. v. d. *Sio, Faka kau kau, Faka sio sio.*

Intumesco, is, mui, ere. v. n. *Fakafufula, Faka mapula.*

Intùs. adv. *I loto.*

Inultus, a, um. adj. *Heeki mo tâui ia, Heeki mo faka toto-gi ia.*

Inundo, as, avi, atum, are. v. a. et n. *Lolo, Ope ope.*

Inuro, is, ussi, ustum, urere. v. a. *Tohi aki te uka-mea afi, Fakapipiki :* — notam turpitudinis, *Fakapipiki he fakailoga o te agakovi.*

Inutilis. m. f. le. n. adj. *Noa, Mole feala, Mole aoga.*

Inutilitas, atis. f. *Te Nofo noa, te Hee aoga aga o he mea.*

Invado, is, vasi, vasum, dere. v. a. *Oho ki..., Kaihaa faka aliki.*

Invalesco, is, lui, lescere. v. n. *Faka maloloake, Faka-malohi ; Faka ake ake.*

Invalidus, a, um. adj. *Vai vai, Mahaki, Mole hoko, Alu noa.*

Invenio, is, veni, ventum, ire. v. a. *Iloi, Mau.*

Investigo, as, avi, atum, are. v. a. *Hue hue, Ekeeke, Feekei.*

Invicem. adv. *Fefaka ta-hiaki, Fe... aki.*

Invictus, a, um. adj. *Mole lava, Malohi, Hee faa lava ia,*

Invideo, es, vidi, visum, ere. v. a. *Faka amuamu, Ma-heka, Holi ki.*

Invidia, æ. f. *Te Maheka ; te Fehia.*

Invidus, a, um. adj. *Ae e maheka, Ae e tau fehina.*

Inviolatus, a, um. adj. *Hao hao a :* Mater inviolata.

Inviso, is, si, sum, sere. v. a. *Aahi, Alu o aahi, Faka-siosio.*

Invitus, a, um. adj. *Ae e gaue faka apulu, e mole loto ki he mea e ina fai :* Invitus feci.

Invito, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ilo ilo, Fe kau ki..., Tala ke hau.*

Invius, a, um. adj. *Ha-la mo ala papa, Mole feala te alu ki ai :* Terra invia.

Invocatio, onis. f. *Te Paui ki..., te Kole ki..., te Tagi ki.*

Invocatus, a, um. p. præt. **Invoco.** *Paui ia.*

Invoco, as, avi, atum, are. v. a. *Paui ki..., Tagi ki.*

Ipse, Ipsa, Ipsum. adj. et pron. *Ia ia, A ia, Ala, Ae, Ko ia.*

Ira, æ. f. *Te Ita, te Hauhau.*

Iracundia, æ. f. *Te Faa ita.*

Iracundus, a, um. adj. (*Tagata*) *Ita, Faa ita.*

Irascor, eris, iratus sum, rasci. v. d. *Ita, Hauhau.*

Iratus, a, um. p. præt. **Irascor.** *Ita ia.*

Irrideo, es, si, sum, dere. v. a. *Nuki nuki ki..., Faka lili ki...*

Irrigo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka vai, Faka pala pala.*

Irrisus, ûs. m. *Te nuki-nuki, te Vâi.*

Irruo, is, i, utum, ere. v. n. *Oho age ki.*

Irruptio, onis. f. *Te Oho mai o te fili, Tona fakahaga.*

Is, Ea, Id. pronon. *Ia ia, Aia.* Vide **Ille.**

Israelita, æ. m. *Te Tagata Iselaele.*

Iste, Ista, Istud. pron. demons. *Aeni, Aena.*

Isthmus, i. m. *Te Vahaa lau sii e ina fakahoko fenua e lua.*

Ità. adv. *Io, Koe, Feia.*

Ità. conj. *Feia, Fena, Koia ia.*

Itaque. conj. *Koia ia.*

Ite. imperat. **Eo.** *Alu, Olo..., O...*

Item. conj. *Koiape :* Non item est, *Kala koia.*

Iter, itineris. n. *Te Ala, te Fagona :* Iter facere, *Haele, Fagona.*

Itero, as, avi, atum, are. v. a. *Toefai, Tua lua, Tuatuani.*

Iterùm. adv. *Tuafai, Tua lua.*

Itum. supinum **Eo.**

J

Jaceo, es, cui, (itum, *siipe*), ere. v. n. *Takoto, Malolo, Leta :* Multi jacent mortui.

Jacio, is, jeci, jactum, ere. v. a. *Laku, Si, Liaki, Velo.*

Jactantia, æ. f. *Te Faa vikiviki kia te ia, te Fia ui ia.*

Jacto, as, avi, atum, are. v. a. *Vikiviki.*

Jactus, ûs. m. *Te Vahaa, te Lafo o te kupega :* Ad jactum lapidis.

Jàm. adv. *Leva :* **Jàm pridem.** *Kua fualoa leva.*

Janua, æ. f. *Te matapa.*

Jecur, oris et cinoris. n. *Te Ate.*

Jejuno, as, avi, atum, are. v. n. *Aukai.*

Jejunus, a, um. adj. *Heeki kai, Kei aukai :* Validi communicant jejuni.

Jocor, aris, atus sum, ari. *v. d. Fakavâ, Fakahua.*

Jocosus, a, um. adj. *Faa fakava, Gutu Fakahua (Tagata).*

Jocus, i. m. et **Joca,** orum. n. plur. *Te Fakava i te gaoi.*

Juba, æ. f. *Te Tua uâ o te hosi, te Kalokalo o te moa.*

Jubar, aris. n. *Te Fetuu aho.*

Jubens, entis. p. præs. **Jubeo.** *Ae e fekau age.*

Jubeo, es, jussi, jussum, jubere. v. a. *Fekau :* Jubeo ut taceas. Jubeo ne abeas.

Jubilo, as, avi, atum, are. v. a. *Kalaga fakafiafia ; Fiafia lahi.*

Jucunditas, atis. f. *Te Aga fakafiafia, Matamata lelei.*

Jucundus, a, um. adj. *Matamata lelei, Lelei.*

Judex, icis. m. *Te Tagata*

fakamau : Adhùc sub judice lis est.

Judicium, ii. n. *Te Fakamauaga, te Fai o te fakamau.*

Judico, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamau.*

Jugis. m. f. e. n. adj. *Tologa aipe ; Loa aipe.*

Jugiter. adv. *Loa aipe.*

Jugo, as, avi, atum, are. v. a. *Hai fakatahi.*

Jugulo, as, avi, atum, are. v. a. *Tuusi te kia, Nonoo te uà o te tagata, Tamatei.*

Jugulus, i. m. *Te Kia.*

Jugum, i. n. *Te Amoga* (*mai* **Jugo.**) *Te mea e hai aki te pipi.*

Jumentum, i. n. *Te Manu gaue.*

Junctura, æ. f. *Te Hokoaga :* Junctura ossium.

Junctus, a, um. p. præt. **Jungo.** *Kua hai i te amoga, Ki te teka, Hokoia.*

Jungo, is, xi, ctum, gere. v. a. *Hai ki te amoga ; Fakatahi, Fakahoko.*

Juratus, a, um. p. præt. **Juro.** *Fuakava ia.*

Jurgium, ii. n. *Te Ke, te Kinau.*

Jurgo, as, avi, atum, are. v. n. *Fekinauaki.*

Juro, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Fakapapau, Fuakava :* Jurare falsum, *Fuakava lohi.*

Jus, juris. n. *Te Pule, te Tonu :* Jus primogeniti, *Te pule o te matapule.* = *Te Huhua o te akau.*

Jusjurandum, i. n. *Te Fuakava, te Fakapapau.*

Jussum, i. n. *Te Fekau.*

Jussus, ûs. m. *Te Fekau.*

Justè. adv. *Mooni, Fakamooni, Tonu.*

Justifico, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Fakamooni, Asili mooni, Fakamaonioni.*

Justitia, æ. f. *Te Susitisia*, te Maonioni, te Faitonu.*

Justus, a, um. adj. *Maonioni, Lelei, Tonu, Agatonu.*

Juvamen, inis. n. *Te Tokoniaga.*

Juvans, antis. p. præs. **Juvo.** *Ae e tokoni.*

Juvencus, i. m. *Te Pipi tagata* (*Kei sii*).

Juvenis. m. f. e. n. adj. *E kau ki te tupulaga, Fakatupulaga.*

Juvenis, is. m. *Te Tupulaga ; te Talavou.*

Juventus, utis. f. *Te Hahai tupulaga, te Nofo kei tupulaga.*

Juvo, as, juvi, jutum, are. v. a. *Tokoni, Ofa ki...*

Juxta. adv. *Ovi ki, I te Vae :* Juxta crucem stabat Maria.

L

Labarum, i. n. *Te Fuka* (*a Kosetatino.*)

Labefacto, as, avi, atum, are. v. a. *Fakagaueue; Fakavaivai.*

Labes, is. f. *Te Mele, te Tai mahaki kovi.*

Labia, orum. n. et sæpiùs **Labiæ,** arum. f. *Te Laugutu :* Domine, labia mea aperies.

Labor, eris, lapsus sum, labi. v. d. *Toka, To, Tafe, Mole vave, Higa.*

Labor, oris. m. *Te Gaue, te Fitaa.*

Laboriosus, a, um. adj. *Faa gaue, Tokaga ki ai.*

Laboro, as, avi, atum, are. v. a. *Gaue, Faigaue, Fai he mea fitaa.*

Labrusca, æ. f. *Te Vite* kovipe, te Vite vao, te Vite tupu noa, te Fua i vite kovi.*

Lac, lactis. n. *Te Huâ manu :* Lacte cibamur.

Lacer, era, erum. adj. *Hae, Mahae, Foa, Maumau.*

Lacero, as, avi, atum, are. v. a. *Hae, Haaki, Maumaui.*

Lacesso, is, sivi et ii, itum, ere. v. a. *Tuli te fili, Fakahaga, Fakakinakina, Lea kovi ki... :* Lacessit me injuriis.

Lacryma, æ. f. *Te Loimata, te Tagi.*

Lacrymo, as, avi, atum, are. v. n. *Tagi, Hali loimata.*

Lacrymosus, a, um. adj. *Ae e tagi mamahi.*

Lactens, entis. p. præs. **Lacteo.** *Huhu.*

Lactuca, æ. f. *Te laitue*.* (*Ko te salata *.*)

Lacus, ûs. m. *Te Vai i uta ; te Anovai.*

Lædo, is, læsi, læsum, lædere. v. a. *Laveai, Agakovii ki he tahi :* Lædere aliquem.

Læsio, onis. f. *Te Lavea, te Mamahi.*

Lætitia, æ. f. *Te Fiafia, te Fakafiafia.*

Lætor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fiafia.*

Lætus, a, um. adj. *Ae e Fiafia, Ae e manuia, Ae e Fakafiafia.*

Lævis. m. f. ve. n. adj. *Lau lelei, Momole, Maamaa.* Vide **Levis.**

Lævus, a, um. adj. *Fakahema, Vale.*

Lagena, æ. f. *Te Hina.* (*Utuvai.*)

Lambo, is, i, itum, ere. v. a. *Emo, Mihi.*

Lamenta, orum. n. plur. *Te Tagi, te Keke.*

Lamentatio, onis. f. *Te Tagi mamahi, te Tagi laulau.*

Lamentor, aris, atus sum, ari. v. d. *Tagi mamahi, Keke.*

Lamina, æ. f. *Te Lau* (*Pepa *, pe Pulu.*)

Lampas, adis. f. *Te Fuai malama.*

Lana, æ. f. *Te Fului akeno.*

Laneus, a, um. adj. *Aki te fului akeno.*

Languens, entis. p. præs. **Langueo.** *Ae e sino vaivai.*

Langueo, es, ui, ere. v. n. *Nofo vaivai, Mahaki.*

Languidus, a, um. adj. *Vaivai, Moumousaa, Faa mahamahaki.*

Languor, oris. m. *Te Vaivai o te sino; te Mahaki.*

Lapido, as, avi, atum, are. v. a. *Taumakai.*

Lapis, idis. m. *Te Maka.*

Lapideus, a, um. adj. *Makaia, Makamakaia.*

Lapsus, a, um. p. præt. **Labor.** *Tokaia, Toia, Agahalaia.*

Lapsus, ûs. m. *Te Higa, te Toka, te Hala:* Lapsus linguæ.

Laqueus, i. m. *Te Nonoo, te Noounu, te Matahele.*

Largè. adv. *Lahi, Fakalahi, Fakalaulahi.*

Largior, iris, itus sum, iri. v. d. *Foaki; Avage* (*Ave age*), *Tufaki.*

Largitio, onis. f. *Te Ofa lahi, te Foaki lahi.*

Largus, a, um. adj. *Ae e lahi, E tuuga.*

Lascivia, æ. f. *Te Nekenekea, te Gaoi fakatama sii.*

Lascivio, is, ivi, itum, ire. v. n. *Nekenekea, Gaoi fakanekenekea mo kovipe lava.*

Lassitudo, inis. f. *Te Vaivai, te Fitafitaa.*

Lassus, a, um. adj. *Vaivaiia.*

Latè. adv. *Ki mamao.*

Latebra, æ. f. et **Latebræ,** arum. f. plur. *Te Mumuniaga, te Nonoaga.*

Latens, entis. p. præs. **Lateo.** *Ae e fufuia, Mumuniia.*

Lateo, es, ui, ere. v. n. *Mumuni, Nono.*

Later, eris. m. *Te Piliki *.*

Lateralis. m. f. le. n. adj. *Fakafaahi.*

Latinè. adv. *Fakalatina *.*

Latinus, a, um. adj. *Fakalatina * :* Latina lingua, *Talanoa fakalatina.*

Latitudo, inis. f. *Te Lau lahi, te Latitute * o he fenua, te Mahaa mamao o he fenua mo te Ekuata *.*

Latrina, æ. f. *Te Fale tuu, te Latelina *.*

Latro, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Ko :* Ad porcos errantes latrant canes.

Latro, onis. m. *Te Tagata kaisau, te Agakovi :* Ille fur erat et latro.

Latrocinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kaihaa mo te mahaku, Kaihaaki te fakamalohi.*

Latus, a, um. p. præt. **Fero.** *Fetukuia, Aveia.*

Latus, a, um. adj. *Laulahi.*

Latus, eris. n. *Te Faahi.*

Laudabilis. m. f. le. n. adj. *E aoga ke vikivikiia; Vikivikiia.*

Laudatio, onis. f. *Te Vikiviki.*

Laudator, oris. m. *Te Tagata vikiviki; Ae e vikiviki.*

Laudatus, a, um. p. præt. **Laudo.** *Vikivikiia.*

Laudo, as, avi, atum, are. v. a. *Viki viki.*

Laus, laudis. f. *Te Vikiviki, te Kololia* *.

Lautus, a, um. adj. *Lelei aupito, Takimua :* Convivium lautum, *Kai takimua.*

Lavacrum, i. n. *Te Maanu, te Papitema* *.

Lavatio, onis. f. *Te Fo, te Maanu, te Fufulu, te Fanofano.*

Lavo, as, avi, atum, are. v. a. *Fo, Fufulu, Fanofano.*

Laxo, as, avi, atum, are. v. a. *Aau, Lafo, Folahi :* Laxate retia vestra.

Lebes, etis. m. *Te Pa fanofano, te Toe ai aga vai.*

Lectio, onis. f. *Te Lautohi.*

Lector, oris, m. *Te Tagata lautohi, Ae e lautohi.*

Lectulus, i. m. *Te Moeaga sii, te Kii moeaga.*

Lectus, i. m. *Te Moeaga.*

Legatio, onis. f. *Te Fekau, Te u mea e natou ave te fekau.*

Legatum, i. n. *Te Mea foaki; te Mea e tuku ki he tahi.*

Legatus, i. m. *Te Tagata e ina ave te fekau, te Fai fekau.*

Legio, onis. f. *Te higoa o he vaega tau, te higoa o te kau milite.*

Legitimus, a, um. adj. *Tonu, Tatau mo le* [illegible] *masii tupu i te* [illegible] *fakamau* [illegible]

Lego, as, avi, atum, are. v. a. *Fekau, Faka momoli, Tukuage ki he tahi.*

Lego, is, legi, lectum, ere. v. a. *Lau (tohi); Toli, Tanaki.*

Legumen, inis. n. *Te Mohuku kehekehe, mo te Fohai akau e tupu i te oloto* *.

Lenio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Fakamalui, Fakafimalie.*

Lenis. m. f. ne. n. adj. *Agalelei, Agamalu, Agafakalogologo.*

Leniter. adv. *Fakalelei, Faka ofa ofa.*

Lenitas, atis. f. *Te Agamalu.*

Lens, lentis. f. *Te Lenitili**. *Ko te fuai akau.*

Lentè. adv. *Fakamalie, Malie :* Incedere lentè, *Haele malie.*

Lentus, a, um. adj. *Tuai, Haganoa, Maikoiko, Mapelugafua.*

Leo, onis. m. *Te Laione* * (*Manu lahi*). = Figur. *Tagata toa.*

Lepidus, a, um. adj. *Matamata lelei, Faka hua lelei.*

Lepor, oris. m. *Te Lelei, te Manuia.*

Lepra, æ. f. *Te Kilia.*

Leprosus, a, um. adj. *Tagata kilia.*

Lethalis. m. f. le. n. adj. *E tupu ai te mate, E mate ai te kaiga.*

Lethum, i. n. *Te Mate i* [illegible]

Levamen, [illegible] et **Levamentum,** i. n. [illegible]

mamahi, te Fimalie i te mahaki.

Levis. m. f. ve. n. adj. *Maamaa, Sii, Noa, Loto faikehe.*

Levitas, atis. f. *Te Maamaa, te Vave, te Loto fealuaki.*

Leviter. adv. *Fakasiipe.*

Levo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatuu, Tokoni, Fakamalu, Fakasiisii.* = Figur. *Fua he tahi i te papitema.*

Lex, Legis. f. *Te Tohi fono, te Fono, te Fekau.*

Libens et **Lubens**, entis. adj. *Faigafua, Fai ko te loto.*

Libenter. adv. *Fakaloto fiafia i tona fai mea.*

Liber, libri. m. *Te Tohi.*

Liber, era, erum. adj. *Faitaliha.*

Liberalis. m. f. le. n. adj. *Tagata ofa, Faa foaki tana mea.*

Liberalitas, atis. f. *Te Agaofa, te Agalelei; te Foaki, te Faafoakigafua.*

Liberatus, a, um. adj. *Ae kua tuku ke faitaliha, Kua tuku gaohii, Kua tuku tona fakamaui.*

Liberi, orum. m. plur. *Te Fanau.*

Libero, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku he tahi ke faitaliha, Tuku ki tua, Fakamolemole tana mea, Fakamauli.*

Libertas, atis. f. *Te Faitale Filifili faitaliha.*

[illegible]et et **Lubet**, buit, ere. v. ir. *E lelei, Aoga.*

Libido, inis. f. *Te Holikovi, te Tokaga vale, te Loto kovi.*

Libra, æ. f. *Te Fuafua, te Paona*, te Nivo*.*

Licentia, æ. f. *Te Fakagafua, te Faitaliha i niihi mea, te Hoko fakagafua te u mea e tapu, te Maveuveu.*

Licet, licuit, licitum est, ere. v. ir. *E feala, E gafua.*

Licet. conj. *Kae, Logo agepe.*

Licitus, a, um. p. præt. **Licet.** *Feala, gafua.*

Ligamen, inis. n. *Te Mea nonoo, te Mea hai.*

Ligneus, a, um. adj. *E kau ki te akau, Mea e gaohi aki te akau :* Altare ligneum, *Te aletale* akau.*

Lignum, i. n. *Te Akau :* Ecce lignum crucis.

Ligo, as, avi, atum, are. v. a. *Hai, Nonoo.*

Lilium, ii. n. *Te Lilio*. Ko te fisii akau.*

Lima, æ. f. *Te Kili.*

Limen, inis. n. *Te Aluaga o te matapa; te Matapa :* Ad limina custodit.

Limo, as, avi, atum, are. v. a. *Kilisi.*

Limpidus, a, um. adj. *Tasilo; Mamaa :* Ex aquâ limpidâ bibere.

Limus, i. m. *Te Pela :* = Creavit Deus hominem è limo terræ.

Linea, æ. f. *Te Vahe, te Atu mataitohi; Line*, Atu maea sii.*

Lineo, as, avi, atum, are. v. a. *Ago, Agoi.*

Lineus, a, um. adj. *Lino *. Mea gaohi aki te lino *.*

Lingua, æ. f. *Te Alelo, te Lea :* Lapsus linguæ.

Linguosus, a, um. adj. *Faa talanoa.*

Linio, is, ivi vel ii, itum, ire. v. a. et **Lino,** is, lini vel levi, litum, ere. v. a. *Mili, Pani, Holoholo i; Pena.*

Linteamen, inis. n. *Te Kie.*

Linteum, i. n. *Te Koga kie, te Kie kai, te Kie holoholo.*

Linum, i. n. *Te Lino * (Ko te akau); te Kie ko te lino *.*

Lippus, a, um. adj. *Mata hali.*

Liquefactus, a. um. p. præt. **Liquefacio.** *Malûia, Kua vaiia.*

Liquefacio, is, feci, actum, ere. v. a. *Fakavai, Fakamalui.*

Liquet, liquebat, liquere. v. n. impers. *Kua tonuia, Kua mahinohino.*

Liquidus. a, um. adj. *Vaiia, Atea lelei.*

Lis, litis. f. *Te Kinau :* Et adhùc sub judice lis est.

Litigo, as, avi, atum, are. v. a. *Fekinauaki, Fihi.*

Littera, æ. f. *Te Mataitohi, te Tohi nima, te Tohi logo.*

Littus, oris. n. *Te* [illegible]*, te Kau vai.*

Lividus, a, um. adj. [illegible] *Sino* [illegible] : Homo [illegible] lividus [illegible] est.

Livor, oris. m. *Te* [illegible] [illegible]

Loco, as, avi, atum, are. v. a. *Tuku, Ai, Avage he mea ki he tahi ke ina fai aki tana mea, kae mau ai he totogi.*

Locuples, etis. m. *Te Maukoloa.*

Locus, i. m. *Te Potu.* **Loca,** orum. n. pl.

Locusta, æ. f. *Te Hee.*

Locutus, a, um. p. præt. **Loquor.** *Talaia, Uiia.*

Logica, æ. f. *Te Koga o te filosofia *, e ako ai te talanoa totonu.*

Longævus, a, um. adj. *Mauliloa, Matua aupito.*

Longè. adv. *Mamao, Lahi, Fualoa.*

Longinquè. adv. *Ki mamao.*

Longinquitas, atis. f. *Te Vahaa mamao.*

Longinquus, a, um. adj. *Mamao, Ae e i mamao.*

Longitudo, inis. f. *Te Loa, te Lonisitute *. Te Vahaa mamao o he fenua mai* Paris *mo* London.

Longus, a, um. adj. *Loa.*

Loquax, acis. adj. *Vavani, Faatalanoa.*

Loquela, æ. f. *Te Lea, te Leo.*

Loquor, eris, cutus sum, qui. v. d. *Talanoa, Tala, Fakaleoi, Folafola.*

Lorica, æ. f. *Te Kofu* [illegible]

Lotus, a, um. p. præt. [illegible]

[illegible], es, luxi, ere. v. n. [illegible]

Lucerna, æ. f. *Te Fuai malama, te Malama taki* (*i te pouli.*)

Lucesco, is, ere. v. n. *Fuafua malama, Kamata malama mai.*

Lucidus, a, um. adj. *Malamaia, Gigila.*

Lucifer, eri. m. *Te Fetuu aho.., Ia Lusifelo* *.

Lucrifacio, is, feci, factum, facere. v. a. *Mau i te fitaa, Màu i te fai puleaki.*

Lucror, aris, atus sum, ari. v. d. *Mau, Mau i te fai puleaki :* Domine, alia quinque superlucratus sum.

Lucrum, i. n. *Te Totogi, te Mau he mea; te Aoga.*

Luctamen, inis. n. *Te Fagatua, te Tau.*

Luctans, antis. p. præt. **Luctor.** *Faiga age, te Kau tagatua.*

Luctor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fagatua, Tau, Faiga.*

Luctus, ûs. m. *Te Mamahi, te Tagi i te mala, te Putu.*

Ludibrium, ii. n. *Te Nukinuki :* Ludibrio vertere.

Ludo, is, si, sum, dere. v. n. et a. *Gaoi.*

Ludus, i. m. *Te Gaoi.*

Lues, is. f. *Te Taimahaki.*

Lugeo, es, luxi, luctum, ere. v. n. et a. *Tagi.*

Lugubria, ium. n. plur. [illegible] *fakamamahi i te*

Lugubris. m. f. bre. n. adj. *Mamahi, Tagiia.*

Lumbus, i. m. *Te Tuahivi, te Lago tua, te Ifiifi.*

Lumen, inis. n. *Te Malama.*

Luna, æ. f. *Te Mahina.*

Lunaticus, a, um. adj. *Mahaki moa, Ae e fealuaki tana aga mo tona malolo.*

Luo, is, lui, itum (rarissimè), ere. v. a. *Totogi, Mau te totogi, Totogiaki.*

Lupus, i. m. *Te Lupo* *. (*Te manu fekai*).

Luscus, a, um. adj. *Kivi i te mata e tahi* (*tagata*).

Lustro, as, avi, atum, are. v. a. *Foli, Fakasiosio.*

Lustrum, i. n. *Te Aluaga o te laa, te Tohi o te hahai.* (*Vàhaa taue 5*) : Lustra sex qui jàm peregit.

Lusus, ûs. m. *Te Gaoi.*

Lutum, i. n. *Te Pela.*

Lux, lucis. f. *Te Malama, te Aho :* Clarâ luce, *Ahoaho malie.*

Luxuria, æ. f. *Te Holi kovi.*

Luxurio, as, avi, atum, are. v. a. *Fua lahi aupito, Fua aupito.*

Luxuriosè. adv. *Lahi fau, Lahi aupito, Fakalaukau.*

Luxus, ûs. m. *Te Teu lahi aupito, te Teu fakalaukau, te Teu fakaaliki.*

Lyra, æ. f. *Te Lila* * (*Ko te mea fakatagi*).

M

Macero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamalu, Natu, Gaohi kovii.*

Machabæi, orum. m. plur. *Te Kau Makapeo**; *Tau tehina e toko fitu* (7).

Machina, æ. f. *Te Fakaueueiaga o he mea, te Malohiaga o he mea lahi,* v. g. *Vakaafi, Tekaafi.*

Machinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kumi ke mau he mea lahi (ki te lelei mo te kovi.).*

Macies, iei. f. *Te Tutue.*

Macilentus, a, um. adj. *Tagata tutue.*

Macto, as, avi, atum, are. v. a. *Tamate, Failaulau, Lailaiki.*

Macte. voc. **Mactus.** *Malo.* plur. : Macte, macte animo, *Ke ke loto malohi.*

Mactus, a, um. adj. *Mauia.* Voc. *Malo, Malie.*

Macula, æ. f. *Te Mele.*

Maculatus, a, um. p. præt. **Maculo.** *Uli, Koviia, Meleia.*

Maculo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamelei, Fakakovii, Fakaulihi.*

Madefacio, is, feci, factum, cere. v. a. *Fakapalapala.*

Magia, æ. f. *Te Aga fakatevolo**; *te Fai niihi mea* [illegible] *manamana i te falala ki te temonio**.

Magis. adv. *Lahi ake.* (**Magnus.**)

Magister, tri. m. *Te Matua pule, te Tagata akonaki.*

Magistra, æ. f. *Te Fafine akonaki.*

Magnalia, um. n. pl. *Te Mea lahi, te Mea fakatalakitupua (o te Atua).*

Magnes, etis. m. *Manete** (aimant.) *Te Mea e toho ke matoho mai kia te ia te ukamea e ovi mai.*

Magnificè. adv. *Fakalelei aupito, Teuteu lelei aupito.*

Magnificentia, æ. f. *Te Naunau fakaaliki, te Teuteu lahi.*

Magnificus, a, um. adj. *Fakaaliki lahi, Teuteu lelei, Koloaia.*

Magnitudo, inis. f. *Te Lahi, te Loa, te mahu.*

Magnus, a, um. adj. *Lahi, Maoluga, Aliki.*

Magus, i. m. *Te Masi** *(tagata poto). Te tagata pe lava e ina faafai te magia**.

Majestas, atis. f. *Te Afio, te Aliki.*

Major. m. f. us. n. gen. oris. comp. **Magnus.** *Lahi ake.*

Majores, um. m. plur. *Te* [illegible]

Malè. adv. [illegible]

[illegible]

Maledictus, a, um. p. præt. **Maledico.** *Mala ia, Faka malaia ia.*

Maledictum, i. n. *Te Lea kovi, te Lea vale, te Malaia, te Fai tutuku.*

Maledicus, a, um. adj. *Ae e lea kovi, Ae e lea vale, Nuki-nuki.* (**Maledicentior.** m. f. ius. n. comp.)

Maleficium, ii. n. *Te Aga-kovi, te Hala, te Faka tevolo *; te Faka hoko o he mea kovi ki he tahi : Faka sausau.*

Malevolus, a, um. adj. *Loto kovi, E fia fai kovi.* Comp. **Malevolentior.**

Malignè. adv. *Faka kovi-pe, Aki he loto kovi.*

Malignitas, atis. f. *Te Aga-kovi, te Aga vale, te Loto kovi.*

Malignus, a, um. adj. *Ko-vi, Vale, Fai gataa.*

Malitia, æ. f. *Te Aga kovi, te Kaka.*

Malleus, i. m. *Te Hamale *.*

Malo, mavis, malui, malle. v. def. *Loto age, Manako age, Manako lahi age, Faka mua-mua ake.*

Malogranatum, i. n. *Te Fua i akau. Ko te kelenate *.*

Malum, i. n. *Te Kovi, te Malaia.*

Malum, i. n. *Te Fua i akau kua malie (Ko te* pomme.)

Malus, i. m. *Te* pommier [illegible])

Malus, a, um. adj. [illegible]

Mamma, æ. f. *Te Huhu. = te Fae.*

Mammona, æ. f. *Te Ko-loa, te Paaga.*

Mancus, a, um. adj. *Nima tahi, Ae kua mole tona nima e tahi.*

Mandatum, i. n. *Te Fe-kau.* (*te Folafola e 10 a te Atua.*)

Mando, as, avi, atum, are. v. a. *Fekau, Tuku ke fai.*

Manduco, as, avi, atum, are. v. a. : *Kai, Taumafa, Ilo.*

Manè. adv. *I te pogipogi.*

Maneo, es, mansi, man-sum, ere. v. a. *Nofo.*

Manifesto, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ha, Faka hino-hino.*

Manifestus, a, um. p. præt. **Manifesto.** *Kua ha ia, Kua iloi ia, Mahino hino ia.*

Manipulus, i. m. *Te Hai-taga, te Noo taga; Te Teu o te Pelepitelo * e tau i tona nima moka fai te Misa *.*

Mano, as, avi, atum, are. v. n. *Hali, Ma fola, Tupu, Tafe.*

Mansio, onis. f. *Te Nofo-aga, te Nofo â.*

Mansiuncula, æ. f. *Te Koga fale, te Koga fale sii.*

Mansuefacio, is, feci, ctum, ere. v. a. *Faka la lata, Faka mahani ke aga i mahani.*

Mansuesco, is, mansuevi, mansuetum, scere. v. a. et n. *La lata, Faka malu, Faka au o la lata.*

Mansuetudo, inis, f. *Te Aga malu.*

Mansuetus, a, um. p. præt. **Mansuesco.** *Lalata ia, Mahani ia, Aga malu.*

Manuale, is. n. *Te Tohi e faatoho, te Manuale* * : — ordinandorum.

Manufactus, a, um. adj. *Faiaki te nima, Fai nima, Nee gaohi e te tagatà.*

Manus, ûs. f. *Te Nima :* — Domini tetigit me.

Manutergium, ii. n. *Te Kie kai, te kie holo holo nima (i te Misa* *.)

Mappa, æ. f. *Te Kie kai. te Kie o te Aletale* *.

Marcens, entis. p. præs. **Marceo.** *Ae e fefe.*

Marceo, es, ui, ere. v. n. *Fefe, Vaivai.*

Marcesco, is, ere. v. n. *Fakaau o fefe, Fakaau o kovi.*

Mare, is. n. *Te Tai.*

Margarita, æ. f. *Te Mata i tofe.*

Marinus, a, um. adj. *Tautai.*

Maritalis. m. f. le. n. adj. *E kau ki te ohoana.*

Maritimus, a, um. adj. *O te mata one, O te mata tai.*

Maritus, i. m. *Te Tagata ohoana.*

Marmor, oris. n. *Te Maka e higoa ko malepe* *, *te Maka maugataa.*

Martyr, ris. m. f. *Te Maletile* *.

Martyrium, ii. n. *Te Maletile aga* *.

Mas, Maris. m. *Te Tagata. (I te* genus *tagata.)*

Masculinus, a, um. adj. *Fakatagata, E kau ki te* genus *faka tagata.*

Massa, æ. f. *Te Tuuga mea, te Mea lahi.*

Mater, tris. f. *Te Fae :* — Dei, *Te fae a te Atua.*

Mater familiâs; Matris familiæ. f. *Te Fine matua o te api.*

Materia, æ. f. *Te Mea e gaohi aki ia mea fuli.*

Maternus, a, um. adj. *E kau ki te fae.*

Matertera, æ. f. *Te Fae aki, te Fakafaeaki.*

Mathematica, æ. f. *Te u poto fai totonu i, E uhiga ki te numelo* * *mo te fuafua.*

Mathematicus, i. m. *Ae e faiva ki te fai numelo* * *mo te fuafua.*

Matrimonium, ii. n. *Te Fakamau, te Matelimonio* *.

Matrona, æ. f. *Te Finealiki.*

Maturè. adv. *Tautonu, Fakavili.*

Maturesco, is, turui, ere. v. n. *Fakamau o matua, Taukai.*

Maturitas, atis. f. *Te Matua o te fuai akau; te Taukai.*

Maturo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaleu, Fakavave, Fakamomoho.*

Maturus, a, um. adj. *Matua vave, Polo uto.*

Matutinum, i. n. *Te Pogipogi.*

Matutinus, a, um. adj. *Fai ki te pogipogi :* Officium matutinum.

Maxilla, æ. f. *Te Kauahe.*

Maximè. adv. *Lahi aupito, Loa aupito.*

Maximus, a, um. adj. Superl. magnus. *Lahi aupito, Loa aupito, Maoluga aupito, Mua aupito :* Maximus natu, *Te mua i te tupu; Te uluaki.*

Meatus, ûs. m. *Te Aluaga, te Uiaga.*

Medeor, eris, eri. v. d. *Taupau, Faitoo ki :* Mederi reipublicæ afflictæ.

Mediator, oris. m. *Te Hufaga tagata.*

Mediatrix, cis. f. *Te Hufaga fafine.*

Medicamen, inis. n. *Te Akau, te Vai faitoo.*

Medicamentum, i. n. *Te Akau mo te Vai faitoo.*

Medicina, æ. f. *Te Faitoo.*

Medicinalis. m. f. le. n. adj. *E kau ki te faitoo, Fakafaitoo.*

Medico, as, avi, atum, are. v. a. *Faitoo, Mili.*

Medicus, i. m. *Te Tagata faitoo.*

Medietas, atis. f. *Te Vaelua aga malie.*

Mediocris. m. f. cre. n. adj. *Sia siaa, Leleipe.*

Mediocriter. adv. *Lelei, Siisiipe.*

Meditatio, onis. f. *Te Fakakaukau, te Faka ma mahi, te Fai kole loto.*

Mediterraneus, a, um. adj. *I te loto fenua, I te vahaa fenua :* Mare —.

Meditor, aris, atus, sum, ari. v. d. *Faka kau kau, Faka ma mahi.*

Medium, ii. n. *Te Loto, te Vahaa. = Te Pule aki e fai aki he mea.*

Medius, a, um. adj. *E tuu loto, E tuu i te vaelua.*

Medulla, æ. f. *Te Uto, te Mahu o te fenua.*

Mei. pron. genit. **Ego.** *O oku, A aku.*

Mel, mellis. n. *Te Meli* *. (*Ko te mea malie o te lago.*)

Melior. m. f. ius. n. adj. compar. **Bonus.** *Lelei ake.*

Meliùs. adv. *Lelei ake, Manuia ake.*

Mellifluus, a, um. adj. *Malie, o hage ko te meli* *.

Melodia, æ. f. *Te Hiva lelei, mo malie.*

Membrana, æ. f. *Te Kili liliki, te Kili ovi* *. *Te Kili o te fuai moa.*

Membratìm. adv. *Faka-koga sino, Faka koga.*

Membrum, i. n. *Te Koga o te sino.*

Memor, oris. m. f. e. n. adj. *Manatu, Faka manatu* Memor beneficii.

Memorabilis. m. f. le. n. adj. *E aoga ke lau ia. E aoga ke talanoa ki ai. Lelei aupito, Kololia* *.

Memoria, æ. f. *Te Manatu, te Faka manatu. = Te* facultas *o te laumalie ae e faa fakamanatu ai kia mea.*

Memoro, as, avi, atum, are. v. a. *Faka mana manatu, Talanoa faka manamanatu.*

Mendacium, ii. n. *Te Loi, te Kaka.*

Mendax, acis. adj. *Tagata loi, Tagata kaka.*

Mendicitas, atis. f. *Te Kai nono.*

Mendico, as, avi, atum, are. v. a. *Kai nono; Aokai.*

Mendicus, a, um. adj. *Ae e kainono, Ae e masiva.*

Mendosus, a, um. adj. *Hala hala.*

Mendum, i. n. *Te Hala.*

Mens, entis. f. *Te Laumalie, te Atamai, te Poto, te Uhiga... te Aga :* Revocare ad mentem meliorem, *Fakaliliu ki he agalelei ake.*

Mensa, æ. f. *Te Papa kai, te Mea kai.*

Mensis, is. m. *Te Menise*.*

Menstrua, orum. n. plur. *Te Fakafafine.*

Mensura, æ. f. *Te Fuafua.*

Mensuro, as, avi, atum, are. v. a. *Fuafua.*

Mensus, a, um. p. præt. **Metior.**

Mentio, onis. f. *Te Fakamanatu, te Lau o he tahi :* Facere mentionem, *Lau he tahi, Talanoa ki ai.*

Mentior, iris, itus sum, iri. v. d. *Lohi, Loi, Kaka.*

Mentitus, a, um. p. præt. **Mentior.** *Ae kua loi ia.*

Mentum, i. n. *Te Kumukumu.*

Mercator, oris. m. *Te Tagata fai fakatau.*

Mercatura, æ. f. *Te Fakatau.*

Mercatus, a, um. p. præt. **Mercor.** *Ae e kua fakatauia.*

Mercenarius, a, um. adj. *Tagata totogi.*

Merces, edis. f. *Te Totogi.*

Merè. adv. *Mea ateape.*

Merens, entis. p. præs. **Mereo.** *Ae e aoga ke ina mau.*

Mereo, es, ui, itum, ere. v. a. (et) **Mereor,** eris, itus sum, eri. v. d. *Nofo, Aoga ke mau.*

Meretrix, icis. f. *Te Fafine aga kovi.*

Mergo, is, si, sum, gere. v. a. *Ai ki te vai, Tuku ki te vai, Uku :* Mergere aliquem aquâ, *Fakamou he tahi i te vai.*

Meridies, ei. f. *Te Hoata.*

Meridianus, a, um. adj. *Fakahoata, I te hoata.* = *Te Meritiene * o* Paris, etc.

Meritò. adv. *Mooni, Aoga.*

Meritum, i. n. *Te Mea kua mau aoga, te Mea kua fai mo te aoga.*

Meritus, a, um. adj. (*Tagata*) *Aoga, Gaue lelei.*

Mersus, a, um. p. præt. **Mergo.** *Aiia i te vai, Mouia i te vai.*

Merum, i. n. *Te Vino * ateape, te Vino * lelei.*

Merus, a, um. adj. *Ateape, Hee mea kehe, Tahipe.*

Merces, ium. f. plur. *Te u mea fakatau.*

Messis, is. f. *Te Taù, te Taù kai.*

Meta, æ. f. *Te Tuakoi, te Fakagata, te Gataaga.*

Metallum, i. n. *Te Metalo*, Te u mea fefeka kehekehe.* v. g. *Aulo*, Siliva*, Pulu*, etc.

Methodus, i. f. *Te Akoaga,* = *te Fai puleaki ki te ako, pe ki te kumi o te mooni.*

Metior, iris, mensus sum, iri. v. d. *Fuafua, Fua.*

Meto, is, (messui), messum, ere. v. a. *Tuusi fulumeto* *, — *Fuai vite* *, *utu tau.*

Metor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakatotonu, Fakai-loga, Fakagata.*

Metreta, æ. f. *Te Meteleta* *. *Ko te fuafua o mea kua vai.* (liquide).

Metuendus, a, um. p. fut. **Metuo.** *Ka matakulia.*

Metuens, entis. p. præs. **Metuo.** *Mataku age.*

Metuo, is, tui, ere. v. n. *Mataku, Tuânia, Manavasii* : Non est quod metuas, *E mole he mea keke matakuai.*

Metus, ûs. m. *Te Mataku, te Manavasii, te Tuania.*

Meus, a, um. adj. posses. *Toku, Taku.*

Mi. voc. **Meus.** a, um : Mi fili ! *E sioku foha.*

Mica, æ. f. *Te Evei mea, te Momo i mea.*

Micans, antis. p. præs. **Mico.** *Gigila, Pupula.*

Mico, as, ui, are. v. n. *Gigila; Pupula.*

Migro, as, avi, atum, are. v. n. *Aunofo, Alu o aunofo.*

Miles, itis. m. *Te Solia* *, *te Milite* *.

Militaris. m. f. re. n. adj. *E uhiga ki te solia* *, — *ki te tau.*

Militia, æ. f. *Te Aga tau, te Uhiga o te gaue i te tau.*

Milito, as, avi, atum, are. v. n. *Nofo i te tau, Tau.*

Mille. n. indecl. *Afe.* plur. **Millia,** um. *Ihi afe.*

Millenarius, a, um. adj. *Tahi tuaafe.* = *Te Faahiga heletiko* *.

Milliès. adv. *Tua afe.*

Minæ, arum. f. plur. *Te Manavahe, te Fakamataku.*

Minax, acis. adj. *Ae e Fakamanavahe age.*

Minimè. adv. *Mole aupito, Kailoa.*

Minimum, i. n. *Te Mea sii aupito, Tona sii ifo aupito.*

Minimus. a, um. adj. superl. **Parvus...** *Te sii aupito, te Mulimuli.*

Minister, tri. m. *Te Tauhi, te Fakalogo.*

Ministerium, ii. n. *Te Tauhiaga, te Fakalogoaga, te Gaue.*

Ministro, as, avi, atum, are. v. a. *Tauhi, Avage, Tuku age.*

Minitans, antis. p. præs. **Minito.** *Faka mataku, Fakamanavahe.*

Minor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakamanavahe, Fakamatakui.*

Minor. m. f. us. n. comp. **Parvus...** *Sii ifo.*

Minuo, is, ui, tum, ere. v. a. *Fakasii.* = *Faai.*

Minùs. adv. *Sii ifo, Sii fau.*

Mirabilis. m. f. le. n. adj. *Fakaofoofo, Lelei aupito.*

Mirabiliter. adv. *Lelei aupito.*

Miraculum, i. n. *Te Mea fakamanamana, Te mea Fakatalakitupua, te Mea faka iloga ; te Milakulo* *.

Mirans, antis. p. præs. **Miror.** *Ae kua ofo.*

Mirè. adv. *Lelei aupito.*

Miror, aris, atus sum, ari. v. d. *Ofo, Puna mauli.*

Mirus, a, um. adj. *Faka ofo, Mea lelei aupito, Faka puna mauli.*

Misceo, es, ui, mistum vel mixtum, ere. v. a. *Fio fio :* Miscuit utile dulci.

Miser, ra, rum. adj. *Malaia, Masiva.*

Miserè. adv. *Faka malaia, Faka masiva.*

Misereor, eris, misertus sum, eri. v. d. *Ofa mamahi :* — pauperum.

Miseria, æ. f. *Te Malaia, te Masiva, te Mamahi.*

Misericordia, æ. f. *Te Loto ofa, te Ofa :* Misericordiâ motus.

Misericorditer. adv. *Faka ofa ofa.*

Misericors, cordis, adj. (*Tagata*) *Loto ofa, Aga ofa, Manava ofa.*

Miseritus, a, um. (et) **Misertus**, a, um. p. præt. **Misereor.** *E ofa.*

Missio, onis. f. *Te Fekau, te Momoli, te Tukuage.*

Missus, a, um. p. præt. **Mitto.** *Fekau ia, Momoli ia, Laku ia.*

Mitigatus, a, um. p. præt. **Mitigo.** *Malu ia, Fimalie ia.*

Mitigo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka malui, Faka la lata ; Faka fimaliei.*

Mitis. m. f. te. n. adj. *Aga lelei, Aga malie, Malu-*

Mitto, is, misi, missum, tere. v. a. *Fekau, Momoli, Laku, Ai, Liaki, Faka mavae.*

Mixtura, æ. f. *Te Fiofio ; te Mea kehekehe e fakatahi :* — myrrhæ et aloes.

Mixtus, a, um. p. præt. **Misceo.** *Fiofio ia.*

Mna, æ. f. *Te Kii paaga afea :* Da mihi decem mnas.

Mobilis. m. f. le. n. adj. *E faa gaueue, Fe alu aki, Mole tuumau.*

Mobilitas, atis. f. *Te Fe alu aki te Faa ga ue ue.*

Moderatio, onis. f. *Te Faifai lelei, te Faifaimalie.*

Modero, as, avi, atum, are. (rarè). v. a. (et) **Moderor**, aris, atus sum, ari. v. d. *Faifai lelei, Faifai malie, Fakatua i.*

Modestia, æ. f. *Te Aga faka apa apa, te Faka logologo, te Taupau o te mata.*

Modestus, a, um. adj. *Ae e Faka apa apa, E faka logo logo, E popoi.*

Modicus, a, um. adj. *Sii sii, Vai vai.*

Modium, ii. n. *Te Fuafua o te akau e tega, te Motio* *.

Modò. adv. *Ananai, Anai, Aipe, Gatape :* Non vos modò, sed nos etiam.

Modus, i. m. *Te Aloga, te Nofo feia, Fena, te Faahiga nofo.*

Mœnia, ium. n. plur. *Te A maka.*

Mœrens, entis. p. præs. **Mœreo.** *Mamahi, Loto vaivai.*

Mœreo, es, mestus sum,

ere. v. n. *Nofo mamahi*, *Loto vaivai.*

Mœror, oris. m. *Te Ma mahi, te Loto mamahi.*

Mœstitia, æ. f. *Te Matamata mamahi.*

Mœstus, a, um. adj. *Mamahi*, *Matamata mamahi.*

Mola, æ. f. *Te Fuaga, te Maka moloki mea.*

Molarius, a, um. adj. *Ae e mio te fuaga o te fale mio fulumeto* *.

Molendinum, i. n. *Te Fale mio fulumeto* *.

Moles, is. f. *Te Tuuga mea*, *te Mea lahi*, *te Mea mamafa*, *te Mea fuu lahi*, *te Faigata.*

Molestè. adv. *Faigataa*, *Ma mahi*, *Pago.*

Molestia, æ. f. *Te Faigataa*, *te Ma mahi*, *te Pago.*

Molestus, a, um. adj. (*Tagata*) *Faka kinakina*, *Faigataa*, *Pago.*

Molio, is, ire, (et meliùs) **Molior**, iris, itus sum, iri. v. d. *Kumi*, *Fakaala.*

Mollis. m. f. le. n. adj. *Malu*, *Makalulu*, *Vaivai.*

Mollities, iei. f. *Te Málulu*, *te Pelu gafua*, *te Vaivai o he mea.*

Momentum, i. n. *Te Vahaa temi* * *sii*, *te Faka nou noupe*, *te Mea* : Quod est maximi momenti.

Monasterium, ii. n. *Te Fale faka mamahi.*

Moneo, es, ui, itum, ere. v. a. *Faka ilo ilo*, *Akonaki.*

Monitum, i. n. *Te Fakailoilo*, *te Akonaki.*

Monitus, a, um. p. præt. **Moneo.** *Ilo ia*, *Akonakiia.*

Mons, tis. m. *Te Mouga.*

Monstratus, a, um. p. præt. **Monstro.** *Faka iloiloia.*

Monstro, as, avi, atum, are. v. a. *Faka ha*, *Faka iloilo.*

Monstrum, i. n. *Te Faikehe o he mea*, *He mea faikehe.*

Montanus, a, um. adj. *Faka mouga*, *Mouga.*

Monumentum, i. n. *Te Mea faka manatu*, *te Faka iloga kehekehe*, *te Fale lotu*, etc.

Mora, æ. f. *Te Tuai*, *te Fakatuai.*

Moratus, a, um. p. præt. **Moror.** *Tuaiia.*

Morbus, i. m. *Te Mahaki.*

Mordeo, es, momordi, morsum, ere. v. a. *Uusi*, *Kai*, *Uu.*

Mores, um. m. plur. **Mos.** *Te Aga.*

Morior, moreris, mortuus sum, mori. v. d. *Mate*, *Puluhia*, *Maliu* (pro sacerdotibus et rege).

Mors, mortis. f. *Te Mate*, *te Puluhia*, *te Maliu.*

Morsus, ûs. m. *Te Uû.*

Mortalis. m. f. le. n. adj. *Kau ki te mate*, *Kau i he aho.*

Mortalitas, atis. f. *Te Faa mate*, *te Mate gafua*, *te Fai lahi o te mate.*

Mortuus, a, um. adj. (*Tagata*) *Kua mate ia*, *Kua puli ia.*

Mos, moris. m. *Te Aga.* = *O hage...* : More leonum, O hage ko niihi laione*.

Motio, onis. f. *Te Houhou, te Laga o he mea i te talaga.*

Motus, a, um. p. præt. **Moveo.** *Hou ia, Lia lia ki ia, Manava ia.*

Motus, ûs. m. *Te Mamio, te Galulu, te Manava, te Ueue.*

Moveo, es, movi, motum, ere. v. a. *Ueuei, Faka gâue, Faka gaue ue, Faka tupu.*

Mox. adv. *Anai, Vave.*

Mucro, onis. m. *Te Mata, te Muamua (o he mahafu.)*

Mugio, is, ivi (vel ii), itum, ire. v. n. *Tagi (o te manu, pipi,* etc.), *Houlu (o te tai.)*

Mugitus, ûs. m. *Te Tagi, te Houlu.*

Mula, æ. f. *Te Mula* * *(Ko te manu fafine).*

Mulceo, es, lsi, lsum, eere. v. a. *Fâfâ, Faka malui, Fakala lata.*

Mulcta et **Multa,** æ. f. *Te Tua, te Totogi o he hala.*

Mulcto, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tua, Faka totogi.*

Muliebris. m. f. bre. n. adj. *Faka fafine, E kau ki te fafine.*

Mulier, eris. f. *Te Fafine.*

Multiplex, icis. adj. *E lahi ona mea,* v. g. *Faahi, Uhiga, Hahai.*

Multiplicatus, a, um. p. præt. **Multiplico.** *Faka lahi ia; Hahai ia.*

Multiplico, as, avi, atum, are. v. a. *Faka lahi, Faka hahai; Fai liuga.*

Multitudo, inis. f. *Te Hahai, te Toko lahi.*

Multò. adv. *Lahi, Lelei age, Lahi ake.*

Multùm. adv. *Lahi aupito.*

Multus, a, um. adj. *Lahi, Hahai.*

Mulus, i. m. *Te Mula* * *(Ko te manu tagata.)*

Mundanus, a, um. adj. *Faka tagata, Faka malama.*

Mundatus, a, um. p. præt. **Mundo.** *Maa lelei ia.*

Munditia, æ. f. *Te Maa, te Teu teu lelei.*

Mundus, a, um. adj. *Maa, Tasilo.*

Mundus, i. m. *Te Malama nei, te Atulaulau.*

Munificentia, æ. f. *Te Aga ofa, te Foaki lahi.*

Munificus, a, um. adj. *Tagata ofa.*

Munimen, inis. n. *Te Tokoni aga.*

Munimentum, i. n. *Te Tokoniaga.*

Munio, is, ivi (vel ii), itum, ire. v. a. *Faka malohi, Fai gaue, Tokoni aki he mea,* v. g. *he kolo.*

Munitus, a, um. p. præt. **Munio.** *Malohi ia, Tokoni ia.*

Munus, eris. n. *Te Faiva, te Gaue, te Ofa, te Mologa.*

Murmur, ris. n. *Te Logoaa, te Muna, te Houlu, te Ko kolo, te Ga gana.*

Murmuro, as, avi, atum, are. v. n. *Houlu, Logoaa, Mu na muna, Feguigui, Ga gana.*

Murus, i. m. *Te A maka.*

Mus, uris. m. *Te Kuma.*

Musca, æ. f. *Te Lago :* Puer, abige muscas.

Museum, i. n. *Te Fale tanaki aga mea kehekehe*, v. g. *figota, manu, maka koloa ia*, etc., etc. = *Te Muse* *.

Musica, æ. f. (et) **Musice,** es. f. *Te Musika* *, *te Hiva mo te Mea faka tagi.*

Musicus, i. m. *Te Tagata poto i te musica* *.

Mussito, as, avi, atum, are. v. n. *Muna, Fanafana.*

Mustum, i. n. *Te Vino* * *foou, Heeki gaohi ke vino* *.

Mutabilis. m. f. le. n. adj. *Fealu aki gafua, Ma mio gafua, Fe li liu aki gafua.*

Mutatio, onis. f. *Te Feliliuaki, te Ma mio.*

Mutatus, a, um. p. præt. **Muto.** *Liliu ia, Kehe ia.*

Mutesco, is, ere. v. n. *Faka au o noa, Fakaau o faka logo logo.*

Mutilatio, onis. f. *Te Sipii, te Hifii, te Mau mau, te Hiki.*

Mutilo, as, avi, atum, are, v. a. *Sipii, Tuusi, Maumau, Lau kovi.*

Mutilatus, a, um. p. præt. **Mutilo.** *Sipiia, Tuusiia, Motuia.*

Muto, as, avi, atum, are. v. a. *Liliu, Hiki.*

Mutuatio, onis. f. *Te Nono.*

Mutuatus, a, um. p. præt. **Mutuor.** *Ae kua nonoia.*

Mutuo, as, avi, atum, are. v. a. *Nono.*

Mutuor, aris, atus sum, ari. v. d. *Nono.*

Mutus, a, um. adj. *Noa.*

Mutuum, i. n. *Te Faka tatau, te Taui* ; = *te Nono paaga, Kae liliu mo ona fua.*

Mutuus, a, um. adj. *Faka tatau, Fe fai aki.*

Myrrha, æ. f. *Te Mila* * (*Ko te akau magoni.*)

Mysterium, ii. n. *Te Misitelio* * (*Ko te mea fufu.*)

N

Nactus, a, um. p. præt. **Nanciscor.** *Ae na iloi he mea, Mau ia.*

Nam, namquè. conj. *He:* Nam quid ago? Nam quis te jussit?

Nanciscor, eris, nactus sum, nancisci. v. d. *Iloi, Mau.*

Nardum, i. n. (et) **Nardus,** i. f. *Ko te akau magoni.*

Nares, ium. f. plur. *Te Poga i tolau, Ava i ihu.*

Narratio, onis. f. *Te Lau faka lelei o he mea kua fai.*

Narro, as, avi, atum, are. v. a. *Tala noa, Fakaau au he mea kua fai.*

Nasciturus, a, um. p. fut. **Nascor.** *Ka tupu ia.*

Nascor, eris, natus sum, nasci. v. d. *Tupu, Fanau.*

Nasus, i. m. *Te Ihu.*

Nata, æ. f. *Te Taahine.*

Natales, ium. m. plur. Te

Neve (vel ne). conj. *Pe e mole ke.*

Nex, necis. f. *Te Mate, te Fakapogi.*

Nexus, a, um. p. præt. **Necto.** *Haisia, Gaohaa.*

Nexus, ûs. m. *Te Nonoo, te Hai.*

Nicto, as, are (et) **Nictor,** aris, atus sum, ari. v. d. *Kemokemo.*

Nidus, i. m. *Te Moeaga manu, te Fatai.*

Niger, gra, grum. adj. *Uli, Likoliko.*

Nigritia, æ. f. (et) **Nigritudo,** dinis. f. *Te Uli.*

Nihil. adv. (et) n. indecl. *Mole he mea ; te Atea, te Noa.*

Nihilominùs. adv. *Logo agepe, Kae.*

Nihilum, i. n. *Te Mole he mea, te Noa, te Hala mo mea.*

Nimbus, i. m. *Te Ao uli, te Afa, te Ua lahi.*

Nimiè, Nimio. adv. *Lahi fau.*

Nimis. adv. *Lahi fau.*

Nimius, a, um. adj. *Ae e lahi fau.*

Nisi. conj. *Ka na apa, mo Kapau e mole.*

Nitens, entis. p. præs. **Niteo.** *Gigila, Pupula.*

Niteo, es, ui, ere. v. n. *Gigila mai, Pupula.*

Nitidus, a, um. adj. *Mea lelei, Mo*[illegible]

Nitor, [illegible] nixus sum, niti. [illegible]

Nivu[illegible]

Nix, nivis [illegible]

No, as, avi, [illegible]

Nobilis. m. f. le. n. adj. *Aliki, Iloa, Kololiaia* *, *Maoluga.*

Nobilitas, atis. f. *Te Alikiaga, te Maolugaaga.*

Nobilito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaaliki, Fakanofo ko te aliki, Hiki ake.*

Nobiscum (cum nobis). *Mo tatou.*

Noceo, es, cui, itum, ere. v. n. *Gaohi kovi, Fakakovi, Iku kovi.*

Nocte (et) **Noctu.** abl. **Nox.** *I te pouli; I te po.*

Nocturnus, a, um. adj. *Fakapouli, I te pouli.*

Nodo, as, avi, atum, are. v. a. *Nonoo, Hai, Faga.*

Nodosus, a, um. adj. *Pogapoga, Poga.*

Nodus, i. m. *Te Poga (o te akau pe ko he akau.)*

Nolens, entis. p. præs. **Nolo.** *Mole pau, Mole fiafai.*

Nolo, non vis, nolui, nolle (v. *faikehe*). *Mole pau, Auanaa.*

Nomen, inis. n. *Te Higoa, te Huafa.*

Nomino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahigoa, Paui* [illegible]

Non. adv. *Kalloa, Mole.*

Nonagenarius, a, um. [illegible]

[illegible]

atum (vel) ctum, are. v. a. *Tamate, Fakapogi.*

Necto, is, nexui, nexum, nectere. v. a. *Fihu, Fakafihi, Hai, Nonoo...*

Nedùm. conj. *Kae molemo, Mole aupito, Mamao age ke :* Nedùm parcam.

Nefarius, a, um. adj. *Agakovi.*

Nefas. n. indecl. *E mole feala, E mole gafua.*

Nefastus, a, um. adj. *Malaia, Hee faa lau.*

Negatio, onis. f. *Te Kailoa, te Fakafisi.*

Neglectus, a, um. p. præt. **Negligo.** *Siakiia, Tukuia, Tukunoa ia.*

Negligens, entis. p. præs. **Negligo.** *Haga noa, Loto noa.*

Negligenter. adv. *Fakaloto noa, Hee tokaga.*

Negligentia, æ. f. *Te Haganoa, te Lotonoa, te Hee tokaga.*

Negligo, is, exi, ectum, gere. v. a. *Tukunoa, Liaki, Mole taupau.*

Nego, as, avi, atum, are. v. a. *Tala kailoa, Fakafisi, Fakapuaka.*

Negotians, antis. p. præs. **Negotior.** *Tagata faka tau koloa aki te mea fakamalama.*

Negotiatio, onis. f. *Te Fakatau.*

Negotiator, oris. m. *Ae e fai fakatau, Gaohi paaga, Gaohi mea kehekehe.*

Negotior, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakatau, Fefakatauaki.*

Negotiosus, a, um. adj. *Fehagaaki, Femautakina.*

Negotium, ii. n. *Te Mea kehekehe e fai, te Gaue.*

Nemo, inis. m. f. *Te Mole he tahi.*

Nemorosus, a, um. adj. *Vaoa, Vaolahi, Akau lahi.*

Nempè. adv. *Ifoki, Ae ni foki :* Mitte ambos, nempè Jacobum et Joannem.

Neo, es, nevi, etum, ere. v. a. *Fi, Lalagi.*

Nepos, otis. m. *Te Mokopuna (tagata).*

Neptis, is. f. *Te Mokopuna (fafine).*

Nequam. m. f. n. adj. indecl. *Mole aoga, Kovi, Agakovi.*

Nequaquàm. adv. *Mole aupito, Kailoa aupito.*

Nequeo, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Mole faafai, Mole alafia.*

Nequitia, æ. f. *Te agakovi, te Kaka.*

Nervus, i. m. *Te Iviivi, te Kii mea fakalahi, te Filo o te kalolo.*

Nescienter. adv. *Hee iloi :* Nescienter feci.

Nescio, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Mole iloi, Mole logoi.*

Nescius, a, um. adj. *Ae e mole iloi :* Nescius transgressus sum.

Neuter, tra, trum. adj. *Mole he tahi ia naua :* Neutrum elegi.

Neutiquàm. adv. *Mole aupito.*

adj. *Tagata fetotogiaki ia paaga.*

Nummus, i. m. *Ia Paaga kehekehe, Koga paaga.*

Numquid. adv. *Pe :* —ego sum, Domine.

Nunc. adv. *Anai, Anai nei.*

Nuncupo, as, avi, atum, are. v. a. *Lau, Fakahigoa, Fakanofo.*

Nundinæ, arum. f. plur. *Te Malae fakatau, te Fakatauaga.*

Nundinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakatau.*

Nunquàm. adv. *Mole aupito i he aho ki mua mo ki muli.*

Nuntio, as, avi, atum, are. v. a. (et) **Nuncio.** etc. *Fakailoilo, Fekau, Fetapa.*

Nuntius (et) **Nuncius,** ii. m. *Te Fekau, te Logo.*

Nuper. adv. *Mole fualoa, Hoki fai.*

Nupta, æ. f. *Te Fafine ohoana, te Ohoana.*

Nuptiæ, arum. f. plur. *Te Ohoana, te Fakamau, te Matelimonio* *.

Nuptialis. m. f. le. n. adj. *E kau ki te fakamau.*

Nupturus, a, um. p. fut. **Nubo.** *Ka fakamau,*

Nuptus, a, um. p. præt. **Nubo.** *Ohoanaia, Fakamauia.*

Nuptus, ûs. m. *Te Fakamau, te Ohoana.*

Nurus, i. f. *Te Fafine ae e ohoana mo te tama tonu o te api.*

Nuspiàm (et) **Nusquàm.** adv. *Mole i he potu.*

Nutans, antis. p. præs. **Nuto.** *Ae e mole toka mau, Gagaue, Fealuaki.*

Nuto, as, avi, atum, are. v. n. *Gagaue, Lialiaki, Femioaki.*

Nutrimentum, i. n. *Te Magisi (o te tamasii, mo te manu.)*

Nutrio, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Fafaga, Taupau, Pusiaki.*

Nutritor, oris. m. *Te Tagata e ina fagai,... e ina taupau te tamasii.*

Nutritus, a, um. p. præt. **Nutrio.** *Fagaiia, Taupauia.*

Nutrix. icis. f. *Te Fafine e ina fakahuhu ke tamasii.*

Nutus, ûs. m. *Te Kamo, te [illegible] te lolo, te Kelokalo o te ulu.*

Nycticorax, acis. m. *Te* [illegible]

O

O! interj. [illegible] Pater, *Oie Tamai!* [illegible]

Ob. præp. [illegible] — eam rem.

Obcæco. [illegible]

[illegible]

ki..., *Uufi*, *Puipui* : Obducere nubes cœlo, *Uufi aki te lagi te ao.*

Obduratio, onis. f. *Te Fakafefeka, te Liliu o fefeka.*

Obduresco, is, ere. v. n. *Fefeka, Fakaau o fefeka.*

Obduro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafefeka, Katakii malohi.*

Obediens, entis. p. præs.

Obedio. *Talagafua, Faigafua, Fakalogo.*

Obedientia, æ. f. *Te Talagafua, te Fakalogo.*

Obedio, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Fakalogo, Talagafua.*

Obeo, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. a. *Alu, Aahi, Fealuaki, Tali* : Mortem obire, *Tali te mate.*

Obex, icis. m. *Te Tekeiaga, te Taofiaga; te Efihiaaga.*

Obiter. adv. *I te fagona, I te haele.* = *Tatau mo* accidentaliter; *Fakaalafiape, Fakameameape.*

Obitus, ûs. m. *Te Mate, te Fakaosi o te manava* : Si non est dies obitûs.

Objicio, is, jeci, jectum, jicere. v. a. *Hakili, Ha age;* [illegible] *Teteke, Fakamatala.*

Objurgatio, onis. f. *Te* [illegible] *te Itagii.*

Objurgo, as, avi, atum, [illegible] *Teteke, Fa-*

[illegible] *Molaga,*

[illegible]

Offero. *Foakiia, Momoliia; Avageia.*

Oblectamentum, i. n. *Te Gaoi, te Mea fakafiafia; te Mea fakamalolo.*

Obligatio, onis. f. *Te Fakapapau, te Fakatotonu o te loto, te Pau o te loto; te Mauaaga o he tahi.*

Obligo, as, avi, atum, are. v. a. *Hai, Fakapapau, Fakamooni o te loto.*

Obliquè. adv. *Fakatafa, Fakafaahi, Fakapikopiko, Fakaheihei.*

Obliquo, as, avi, atum, are. v. a. *Ai fakafaahi, Fakatafa, Fakapikopiko, Fakaheihei.*

Obliquus, a, um. adj. *Fakatafa, Fakafaahi, Fakapikopiko.*

Oblitus, a, um. p. præt.

Obliviscor. *Ae e galo ia te ia, Pulipuli.*

Oblivio, onis. f. *Te Galo, te Puli.*

Obliviosus, a, um. adj. *E faa galo.*

Obliviscor, eris, oblitus sum, oblivisci. v. d. *Galo, Fakagalo.*

Obmutesco, is, obmutui, ere. v. n. *Noa, Fakalogologo.*

Obnitor, eris, nixus sum, niti. v. d. *Faiga ki, Tetekei ki...*

Obnixè. adv. *Fakamalohi.*

Obnixus, a, um, vel **Nisus.** adj. *Ae e faiga, Tetekei, Lolomi.*

Obnoxius, a, um. adj. Fa-

adj. *Tagata fetotogiaki ia paaga.*

Nummus, i. m. *Ia Paaga kehekehe, Koga paaga.*

Numquid. adv. *Pe : —* ego sum, Domine.

Nunc. adv. *Anai, Anai nei.*

Nuncupo, as, avi, atum, are. v. a. *Lau, Faka higoa, Faka nofo.*

Nundinæ, arum. f. plur. *Te Malae fakatau, te Fakatauaga.*

Nundinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakatau.*

Nunquàm. adv. *Mole aupito i he aho ki mua mo ki muli.*

Nuntio, as, avi, atum, are. v. a. (et) **Nuncio.** etc. *Fakailoilo, Fekau, Fetapa.*

Nuntius (et) **Nuncius,** ii. m. *Te Fekau, te Logo.*

Nuper. adv. *Mole fualoa, Hoki fai.*

Nupta, æ. f. *Te Fafine ohoana, te Ohoana.*

Nuptiæ, arum. f. plur. *Te Ohoana, te Fakamau, te Matelimonio *.*

Nuptialis. m. f. le. n. adj. *E kau ki te fakamau.*

Nupturus, a, um. p. fut. **Nubo.** *Ka fakamau.*

Nuptus, a, um. p. præt. **Nubo.** *Ohoana ia, Fakamau ia.*

Nuptus, ûs. m. *Te Fakamau, te Ohoana.*

Nurus, i. f. *Te Fafine ae e ohoana mo te tama tonu o te api.*

Nuspiàm (et) **Nusquàm.** adv. *Mole i he potu.*

Nutans, antis. p. præs. **Nuto.** *Ae e mole toka mau, Gagaue, Fealuaki.*

Nuto, as, avi, atum, are. v. n. *Gagaue, Lialiaki, Femioaki.*

Nutrimentum, i. n. *Te Magisi* (o *te tamasii, mo te manu.*)

Nutrio, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Fafaga, Taupau, Pusiaki.*

Nutritor, oris. m. *Te Tagata e ina fagai,... e ina taupau te tamasii.*

Nutritus, a, um. p. præt. **Nutrio.** *Fagaiia, Taupauia.*

Nutrix, icis. f. *Te Fafine e ina fakahuhu he tamasii.*

Nutus, ûs. m. *Te Kamo, te Pau o te loto, te Kalokalo o te ulu.*

Nycticorax, acis. m. *Te Peka.*

O

O! interj. *Oie!* O mi Pater, *Oie Tamai!*

Ob. præp. *Ko te uhi ko : —* eam rem.

Obcæco. vide **Occæco...**

Obdormio, is, ivi et ii, itum, ire. **Obdormisco,** is, ere. v. n. *Moe, Maumoe.*

Obduco, is, duxi, ctum, cere. v. a. *Kapu ki mua, Taki*

ki..., *Uufi*, *Puipui* : Obducere nubes cœlo, *Uufi aki te lagi te ao*.

Obduratio, onis. f. *Te Fakafefeka, te Liliu o fefeka*.

Obduresco, is, ere. v. n. *Fefeka, Fakaau o fefeka*.

Obduro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafefeka, Katakii malohi*.

Obediens, entis. p. præs. **Obedio.** *Talagafua, Faigafua, Fakalogo*.

Obedientia, æ. f. *Te Talagafua, te Fakalogo*.

Obedio, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. n. *Fakalogo, Talagafua*.

Obeo, is, ivi (vel) ii, itum, ire. v. a. *Alu, Aahi, Fealuaki, Tali* : Mortem obire, *Tali te mate*.

Obex, icis. m. *Te Tekeiaga, te Taofiaga; te Efihiaaga*.

Obiter. adv. *I te fagona, I te haele*. = *Tatau mo* accidentaliter; *Fakaalafiape, Fakameameape*.

Obitus, ûs. m. *Te Mate, te Fakaosi o te manava* : Si non est dies obitûs.

Objicio, is, jeci, jectum, jicere. v. a. *Hakili, Ha age; Kinau, Teteke, Fakamatala*.

Objurgatio, onis. f. *Te Akonaki mamafa, te Itagii*.

Objurgo. as, avi, atum, are. v a. *Akonaki, Teteke, Fakamanava he*.

Oblatio, onis. f. *Te Molaga, te Ofa, te Foaki*.

Oblatus, a, um. p. præt. **Offero.** *Foakiia, Momoliia; Avageia*.

Oblectamentum, i. n. *Te Gaoi, te Mea fakafiafia; te Mea fakamalolo*.

Obligatio, onis. f. *Te Fakapapau, te Fakatotonu o te loto, te Pau o te loto; te Mauaaga o he tahi*.

Obligo, as, avi, atum, are. v. a. *Hai, Fakapapau, Fakamooni o te loto*.

Obliquè. adv. *Fakatafa, Fakafaahi, Fakapikopiko, Fakaheihei*.

Obliquo, as, avi, atum, are. v. a. *Ai fakafaahi, Fakatafa, Fakapikopiko, Fakaheihei*.

Obliquus, a, um. adj. *Fakatafa, Fakafaahi, Fakapikopiko*.

Oblitus, a, um. p. præt. **Obliviscor.** *Ae e galo ia te ia, Pulipuli*.

Oblivio, onis. f. *Te Galo, te Puli*.

Obliviosus, a, um. adj. *E faa galo*.

Obliviscor, eris, oblitus sum, oblivisci. v. d. *Galo, Fakagalo*.

Obmutesco, is, obmutui, ere. v. n. *Noa, Fakalogologo*.

Obnitor, eris, nixus sum, niti. v. d. *Faiga ki, Tetekei ki...*

Obnixè. adv. *Fakamalohi*.

Obnixus, a, um, vel **Nisus.** adj. *Ae e faiga, Tetekei, Lolomi*.

Obnoxius, a, um. adj. Fa-

kalogo, Nofo i te pule : Obnoxius regi.

Obnubilo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaao, Uufiaki te ao.*

Obnubilus, a, um. adj. *Fakapouli.*

Oborior, iris, ortus sum, oriri. v. d. *Tupu, Tuputupu, Lala.*

Obortus, a, um. p. præt. **Oborior.** *Tupuia, Tuputupuakeia, Lalaia.*

Obrepo, is, psi, ptum, pere. v. n. *Heheka, Hulu mai.*

Obruo, is, rui, rutum, ruere. v. a. *Tanu, Uufi aki te kele, Tatao, Lailai, Mou.*

Obrutus, a, um. p. præt. **Obruo.** *Tanuia, Tataoia.*

Obscenè. adv. *Fakakovi, Fakalialia.*

Obscenitas, atis. f. *Te Agakovi, te Aga fakalialia.*

Obscenus, a, um. adj. *Kovi, Fakalialia.*

Obscurè. adv. *Fakapouli.*

Obscuritas, atis. f. *Te Pouli, te Fakapouli, te Fakanenefu.*

Obscuro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakapoulii, Fakanenefui, Uufi.*

Obscurus, a, um. adj. *Fakapouli, Fakapouli uli, Nenefu, Fufu; Tagata noa.*

Obsecro, as, avi, atum, are. v. a. *Hu, Kolekole.*

Obsequium, ii. n. *Te Ofa, te Loto manavaofa, te Tauhi.*

Obsequor, eris, secutus sum, qui. v. d. *Ofa, Fakalogo, Fai ki; Alu muli ki...*

Obsero, as, avi, atum, are. v. a. *Kalavi *, Pupunu aki te kalavi *, Fakamau.*

Observans, antis. p. præs. **Observo.** *Ae e tauhi, Ae e taupau :* Observans cultûs divini, *Ae e ina tauhi te tootoga tapu, te lotu a te Atua.*

Observantia, æ. f. *Te Tauhi, te Taupau, te Fakaapaapa.*

Observo, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau, Tauhi, Vakavakai; Sio, Tokagai, Faka-tokagai.*

Obses, idis. m. *Te Mea fakamooniaki; Ko niihi tagata, pe ko ni koloa e avage ki he tahi moo fakamooni aki te fakalelei, pe ko he fakatau.*

Obsideo, es, edi, essum, idere. v. n. et a. *Fakahaga, Tau..., Puipui he kolo.*

Obsidio, onis. f. *Te Puipui feia he kolo ke mau.*

Obsisto, is, stiti, stitum, ere. v. n. *Teteke, Lolomi, Pupunu (te ala).*

Obstetrix, icis. f. *Te Fafine fakafanau.*

Obstetrico, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafanau.*

Obstinatio, onis. f. *Te Lolomi malohi, te Nofo mau :* Obstinatio fidei, *Te nofo mau i te fite *. = te Kinau.*

Obstino, as, avi, atum, are. v. n. *Pau, Loto malohi.*

Obsto, as, titi, atum (vel) itum, are. v. n. *Pupunu, Tetekei :* Nihil obstat mihi quin...

Obstruo, is, xi, ctum, ere.

v. a. *Fakagaohaa*, *Pupunu*.

Obstupefacio is, feci, factum, ere. v. a. *Faka ofo*, *Fakapuna mauli*.

Obstupefactus, a, um. p. præt. **Obstupefacio**. *Ofoia*, *Vana vana ia*.

Obstupesco, is, pui, pescere. v. n. *Ofo lahi*.

Obsurdesco, is, dui, descere. v. n. *Fakaau o tuli*.

Obtempero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalogo*, *Alu muli ki...*

Obtestor, aris, atus sum, ari. v. d. *Hu*, *Kolekole mamahi*.

Obtineo, es, ui, entum, ere. v. a. *Mau i te faiga ki ai*.

Obtrectatio, onis. f. *Te Fatufatu*, *te Fasituu*, *te Nukinuki*, *te Maheka*.

Obtrecto, as, avi, atum, are. v. a. *Fasituu*, *Talanoa kovi*, *Fakakovii*.

Obtuli. perf. **Offero**.

Obturo, as, avi, atum, are. v. a. *Pupunu*, *Fakafisi ki...*

Obumbratio, onis. f. *Te Fakapouli o te malumaluaga*; = *te Tokoniaga*.

Obumbro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakapoulii*, *Fakamalumalui*.

Obvenio, is, veni, ntum, ire. v. n. *Hoko mai*, *Fai*, *To ifo* : Somnium obvenit, *Na fai he moemisi*.

Obviàm. adv. *I mua* : Ire obviàm alicui, *Fakafetaulaki ki he tahi*.

Obvius, a, um. adj. *Ae e alu o fakafetaulaki*, *Mea kua i mua*; *Nofo i mua*.

Occa, æ. f. *Te mea lato*.

Occæco et **Obcæco**, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kivi*, *Fakapouli*.

Occasio, onis. f. *Te Fealaaga*, *te Fakafeala*, *te Temi* * *aoga*, *te Mauaga*, *te Mea e tupu ai te hoko o he mea*.

Occasus, ûs. m. *Te Toaga o te laa*, (*o te mahina*, *o te fetuu*).

Occido, is, di, sum, dere. v. a. *Tamatei*.

Occido, is, i, occasum, ere. v. n. *To ifo* (*te laa*, *te fetuu*). *Puli*.

Occisus, a, um. p. præt. **Occido**. *Tamateia*, *Fakapogiia*.

Occo, as, avi, atum, are. v. a. *Lato* (*te kele*) : Occare triticum, *Lato te fulumeto* *.

Occubo, as, ui, itum, are. v. n. *Ta koto*, *Nofo*.

Occubui. perf. **Occumbo** et **Occubo**.

Occulo, is, ui, ltum, lere. v. a. *Fakafufu*, *Faka nono*.

Occultè. adv. *Fakafufu*.

Occulto, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafufu*, *Fufu*, *Pouli*, *Fakapouli*.

Occultus, a, um. p. præt. **Occulo**. *Fufuia*.

Occumbo, is, cubui, cubitum, mbere. v. n. *To ifo*, *Mate* : — morte, neci.

Occupatus, a, um. p. præt. **Occupo**. *Mauia*.

Occupo, as, avi, atum, are.

v. a. *Mau*, *Taupau*, *Taofi*.

Occurro, is, i, ursum, ere. v. n. *Tafusi age*, *Haga age*, *Fakafetaulaki*.

Occurso, as, avi, atum, are. v. n. *Fakafetaulaki*, *Alu o felave*, *Tafusi*.

Occursus, ûs. m. *Te Fakafetaulaki*, *te Felave aga*.

Oceanus, i. m. *Te Tai*, *te Moana*.

Ocrea, æ. f. *Te Sulie * loloa*, *te Kofu vae e tau ki te tuli*.

Octavus, a, um. adj. *Tona valu*.

Octingenti, æ, a. adj. *Valu geau*.

Octo. indecl. *Valu*.

Octodecim. indecl. *Hogofulu ma valu*.

Octoginta. indecl. *Valugofulu*.

Oculus, i. m. *Te Mata*, *te Fofoga*.

Odi, (et) ivi (vel rarò) osus sum, isse. v. a. (v. *faikehe*.) *Fehia*.

Odiosus, a, um. adj. *Fehia ia*, *Fesia ia*.

Odium, ii. n. *Te Fehia*.

Odor, oris. m. *Te Nanamu*, *te Namu* (*kovi pe lelei*).

Odoramenta, orum. n. plur. *Te Magoni*.

Odorifer, ra, rum. adj. *Nanamu lelei*, *Magoni*.

Odoror, aris, atus sum, ari. v. d. *Fakananamu*, *Nanamu*.

Offendiculum, i. n. *Te Tokaaga*, *te Tetekeaga*.

Offendo, is, di, sum, dere. v. a. et n. *Toka*, *Tuki*, *Aga kovi ki...*, *Meo ki...*

Offensa, æ. f. *Te Meo*, *te Aga kovi*.

Offensus, a, um. p. præt. **Offendo.** *Tukia ia*, *Toka ia*, *Kovi ia*.

Offero, fers, obtuli, oblatum, offerre. v. a. (v. *faikehe*.) *Momoli age*, *Foaki*, *Fai*, *Fakaha*.

Officina, æ. f. *Te Falefaiva*, *te Fale o te tufuga*.

Officiosus, a, um. adj. (*Tagata*) *Ofa*, *Faifai lelei*, *Faa gaue ki he tahi*.

Officium, ii. n. *Te Gaue*, *te Faiva*, *te Fai lelei*, *te Tauhi*.

Oh! Ohe! Oho! interj. *Hoi! Oi.* (*Lau i te ofo mo te mamahi mo te fiafia*.)

Olea, æ. f. *Te Akau ko te oliva **.

Olens, entis. p. præs. **Oleo.** *Ae e magoni age*, *Namu lelei*.

Oleo, es, ui, itum, ere. v. a. et n. *Nanamu*, *Fakananamu*, *Namuku*.

Oleum, i. n. *Te Lolo* (*oliva**).

Olfacio, is, feci, factum, ere. v. a. et n. *Hogi*, *Hohogi*.

Olfacto, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahohogi*, *Holi* : Olfactare cœlum.

Olim. adv. *I ona aho* : Olim fuit senex.

Oliva, æ. f. *Te Fua i oliva **.

Olivetum, i. n. *Te Potu e tuu i ai te oliva ** ; *Ia oliveto ** (*Ko te mouga*).

Olla, æ. f. *Te Kulo **.

Olus, eris. n. *Te Mohuku*, *te Fua i akau i te oloto **.

Omen, inis. n. *Te Mânâ, te Kikite, te Fakailoga.*

Ominor, aris, atus sum, ari. v. d. *Manaage, Kikite.*

Omissus, a, um. p. præt. **Omitto.** *Tukuia, Liakiia.*

Omitto, is, si, ssum, ittere. v. a. *Tuku, Liaki, Haga noa ki...*

Omninò. adv. *Aupito : —* nihil, *Mole aupito he mea.*

Omnipotens, entis. adj *Mafimafi, Ae e faafai mea fuli.*

Omnipotentia, æ. f. *Te Mafimafi, te Malohi hee gata.*

Omnis. m. f. ne. n. adj. *Fuape, Fulipe, Katoape, Ia mea fuape.*

Onager, gri. m. *Te Asino* ka ni vao.*

Onero, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamamafa, Hiki, Fakalahi.*

Onerosus, a, um. adj. *Mamafa, Fonu, Faigataa, Taligataa.*

Onus, eris. n. *Te Kavega, te Amoga, te Mea mamafa kehekehe.*

Onustus, a, um. adj. *Mamafa, Fonu; Ae kua fakakavega ia.*

Onyx, ychis. m. *Te Maka (lelei, maugataa.)*

Opera, æ. f. *Te Gaue, te Tauhi :* Opera egregia, *Gaue lahi; Ofa takimua.* = Hujus òperâ; *I tona ofa.*

Operarius, a, um. adj. *Tagata gaue; Kau gaue.*

Operculum, i. n. *Te Pupunu, te Tapunu.*

Operimentum, i. n. *Te Tupenu, te Mea uufi.*

Operio, is, perui, pertum, ire. v. a. *Pupunu; Tapunu, Uufi.*

Operor, aris, atus sum, ari. v. d. *Gaue, Gaohi.*

Opertus, a, um. p. præt. **Operio.** *Pupunuia, Uufiia.*

Opes, um. f. plur. *Te Koloa, te Malohi, te Pule.*

Opimo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakasino, Fakagako, Fakakoloa.*

Opimus, a, um. adj. *Sino Putaputa, mea Koloa ia, Mauli ia.*

Opinio, onis. f. *Te Loto, te Mahalo; te Fakakaukau.*

Opinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Loto ke..., Mahalo ki..., Loto ki...*

Opitulor, aris, atus sum, ari. v. d. *Tokoni ki..., Ofa ki...*

Oportet, ebat, uit, ere. v. n. def. *E aoga, E tonu ke, Lelei ke...*

Opperior, iris, oppertus sum, opp-riri. v.d. *Tatali, Tali.*

Oppetitus, a, um. p. præt. **Oppeto.** *Ausiaia, Aluia, Taliia.*

Oppeto, is, ivi et ii, titum, ere. v. a. et n. *Alu o tali te..., Tuku ki... :* Oppetere mortem, *Tali te mate.*

Oppidum, i. n. *Te Kolo malohi (te Kolo tau), te Nofoaga hahai.*

Oppono, is, posui, positum, nere. v. a. *Fakanofo i mua; Tetekeaki; Tala age, Fakafetagai; Fakafehagai.*

Opportunitas, atis. f. *Te Hokoaga, te Leleiaga; Fai tautonu, Mau tonu.*

Opportunus, a, um. adj. *Aoga, Feala, Lelei, Faigamalie.*

Oppositus, a, um. p. præt. **Oppono.** *Feagai.*

Oppressio, onis. f. *Te Fakamalohi, te Fakaaliki.*

Oppressus, a, um. p. præt. **Opprimo.** *Taomia; Mate i te... :* Oppressus somno, *Mate i te fia moe.* — mœrore, *Mate i te mamahi.*

Opprimo, is, pressi, pressum, mere. v. a. *Tatao, Fakamalohi; Kukumi, Gaohi kovii; Taute kovii.*

Opprobrium, ii. n. *Te Ufiufi, te Otaota, te Nukinukiaga, te Vai.*

Ops, Opis. f. *Te Malohi, te Tokoni.*

Optabilis. m. f. bile. n. adj. *Amusia ia, Ofa ke hoko mai ia.*

Optatus, a, um. p. præt. **Opto.** *Filifiliia, Holiia, Loto ki ai.*

Optimè. adv. *Lelei aupito, Koia.*

Optimus, a, um. superl. adj. **Bonus.** *Lelei aupito, Takimua.*

Optio, onis. f. *Te Filifili, te Manako.*

Opto, as, avi, atum, are. v. a. *Filifili, Manako, Holi, Kole...*

Opulentia, æ. f. *Te Nofoaga koloa ia, te Lelei aupito, te Alikiaga.*

Opulentus, a, um. adj. *Malohi, Maukoloa, Mahuia.*

Opus, eris. n. *Te Gaue kehekehe :* — Dei, *Te gaue a te Atua.*

Opus. indecl. *E aoga, E feala :* Opus est tibi, *E aoga kia te koe. E feala kia te koe ke...* Opus est mihi pane Domino...

Ora, æ. f. *Te Mataone, te kau vai, te Gutu i mea; te Potu.*

Oraculum, i. n. *Te Kikite, te Fai tala o te Atua pagani* * *i ona aho.*

Orans, antis. p. præs. **Oro.** *Ae e fai kole.*

Oratio, onis. f. *Te Kole, te Fakamamahi, te Talanoa, te Akonaki.*

Orator, oris. m. *Te Tagata fai lea, Tagata akonaki, ... lea poto; Ae e fai kole.*

Orbatus, a, um. p. præt. **Orbo.** *Hala mo tamasii, Kua mate ona tamasii, ona tehina, ona matua.*

Orbis, is. m. *Te Atulaulau, te Malama nei :* Orbis terrarum, *Te malama nei katoa.*

Orbita, æ. f. *Te Aluaga, te Fakailoga o te fuai teka.*

Orbo, as, avi, atum, are. v. a. *Ave te tamasii o he tahi mea.*

Orbus, a, um. adj. *Ae kua ave ona tamasii, Fakaaliki ki ai; Kua mate :* Orbus utroque parente, *Kua mate ona matua tokolua.*

Ordinarius, a, um. adj. *E fai ki te aga mahani, Fakamahani.*

Ordinatio, onis. f. *Te Fakaatu, te Fakatokatoka, te Fekau, te Fono, te Pule; = te Fakanofo o te faahiga tapu.*

Ordinatus, a, um. p. præt. **Ordino.** *Fakaatuia, Fakatokatokaia, Ae kua fakanofo.*

Ordino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaatu, Fakatokatoka, Pule, Fakanofo.*

Ordior, iris, orsus sum, ordiri. v. d. *Kamata, Fuafua fai.*

Ordo, inis. m. *Te Atu, te Fakatokatoka, te Aluaga :* Servare ordinem, *Taupau te atu.* In ordine, per ordinem; *Fakaholo, Fakaholoholo. = Te Oloto *, Sakalameta * e fakanofo aki te faahiga tapu.*

Organum, i. n. *Te Mea fakatagi.*

Oriens, entis. p. præs. **Orior.** *Te Hopoaga, te Mafutaaga (o te laa).*

Orientalis. m. f. le. n. adj. *E tafa ki te hopoaga o te laa.*

Origo, inis. f. *Te Tupuaga, te Fanaui, te Faahiga.*

Orior, iris, tus sum, oriri. v. d. *Tupu, Fanaui, Mafuta.*

Oriundus, a, um. adj. *Tupu i..., Tupu mai... : —* oceaniâ.

Ornamentum, i. n. *Te Teu, te Naunau, te Tootooga.*

Orno, as, avi, atum, are. v. a. *Fakateuteui, Teu.*

Oro, as, avi, atum, are. v. a. *Kole, Fakamamahi.*

Orphanus, i. m. *Te Tamasii tukua,... kua mate ana matua, Paea.*

Ortus, a, um. p. præt. **Orior.** *Tupuia, Fanauia.*

Ortus, ûs. m. *Te Tupuaga, te Hopoaga, te Kamataaga.*

Os, oris. n. *Te Gutu :* Os putei, *Te gutu o te vai keli.*

Os, ossis. n. *Te Hui, te Toe o te tagata.*

Osculatus, a, um. p. præt. **Osculor.** *Fekitaia.*

Osculor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fekita, Faufua.*

Osculum, i. n. *Te Fekita.*

Ostendo, is, di, sum et tum, dere. v. a. *Fakailoilo, Fakaha : —* mihi Patrem.

Ostentatio, onis. f. *Te Fia lelei, te Fia ui ia, te Vikivikiia kia te ia.*

Ostento, as, avi, atum, are. v. a. *Vikiviki, Fakahahaia.*

Ostentum, i. n. *Te Mea fakamanamana, te Mea fakatala kitupua.*

Ostiaria, æ. f. *Te Fafine taupau matapa;... leo matapa.*

Ostiarius, ii. m. *Te Tagata leo matapa.*

Ostium, ii. n. *Te Matapa, te Aluaga.*

Otiosè. adv. *Nofo noa, Hee gaue.*

Otiosus, a, um. adj. *Nofo noa, Hee gaue, Nofope, Fimalie.*

Otium, ii. n. *Te Malolo, te Fimalie.*

Ovicula, æ. f. *Te Akeno * sii, te Ovi * sii.*

Ovile, is. n. *Te Nofoaga akeno *.*

Ovis, is, f. *Te Ovi *, te Akeno *.*

Ovum. i. n. *Te fuai moa.*

P

Pabulor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kai, Fugai.* (*Te kai o te manu.*)

Pabulum, i. n. *Te Mohuku, te Mea kai* (*o te manu.*)

Pacifico, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamalinoa, Fakalelei, Fakatokatoka.*

Pacificus, a, um. adj. (*Tagata*) *Agalelei, Agamalu, Loto mâlu.*

Paciscor, eris, pactus sum, pacisci. v. d. *Fakapapau, Fakatotonu.*

Pactum, i. n. *Te Fakapapau, te Fakamooni.*

Pactus, a, um. p. præt. **Paciscor.** *Ae kua fakapapauia.*

Pædagogus, i. m. *Te Tagata akonaki, Taupœu ako.*

Pagus, i. m. *Te Nofoaga hahai, te Fenua, te Api.*

Pala, æ. f. *Te Huo laulahi*

Palæstina, æ. f. *Ia Palesetina* *. (*Ko Sutea* * *mo Kalilea* *, *Samalia* * *fakatahi.*)

Palàm. adv. *Fakaha i te hahai.*

Palatium, ii. n. *Te Falehau, te Nofoaga Aliki.*

Palatum, i. n. *Te Aoao.*

Palea, æ. f. *Te Mohuku, te Fulumeto* *.

Palleus, entis. p. præs. **Palleo.** *Lafulafu, Popotea.*

Palleo, es, ui, ere (vel) **Pallesco,** is, ui, ere. v. n. *Lafulafu, Teatea, Popotea.*

Pallidus, a, um. adj. *Lafulafu, Teatea, Popotea.*

Pallium, ii. n. *Te Pulupulu, te Kofu lahi.*

Pallor, oris. m. *Te Lafulafu, te Popotea.*

Palma, æ. f. *Te Alofinima; te Palema* *, *te Laui akau.* = *Akau.*

Palmes, itis. m. *Te Vaa vite* *.

Palpebra, æ. f. *Te Tua mata.*

Palpitatio, onis. f. *Te Manavanava, te Tatapa o te mauli.*

Palpo, as, avi, atum, are. v. a. *Fâfâ, Alaala, Amo.*

Palumba, æ. f. et **Palumbes,** is. m. et f. *Te Lupe vao.*

Palus, i. m. *Te Pou.*

Palus, udis. f. *Te Anoano, te Loto ano.*

Paluster. m. tris. f. tre. n. adj. *Mohuku i te vae ano.*

Pampinus, i. m. et f. *Te Lau i vite* *, *tona Muko.*

Pando, is, di, pansum, dere. v. a. *Folahi, Tauaki* : — vela, *Folahi te la. Fai la.* = *Fakaava, Tofa...* : Pandere januam, *Tofa te matapa.*

Pango, is, panxi et pepigi, pactum, pangere. v. a. *Fai, Tuki* : — clavos, *Fakatupu.* — filios, ... *te fanau.* — fœdus,

... *te fakapapau.* — pacem,... *te fakalelei.* = *Hiva, Tala...*

Panis, is. m. *Te Pane* *, *te Fuai pane* *.

Pannus, i. m. *Te Koga kie, te Motui kofu, te Motu i kie.*

Papa, æ. f. *Te Tui tapu.* = *te Tamai.*

Papilio, onis. m. *Te Pepe.* = *te Fale kie.*

Par, aris. n. *Te Tau lua i mea :* Par turturum,... *kulukulu.*

Par, is. adj. *Tatau, Tokolua.*

Parabola, æ. f. *Te Lea fakatata :* Parabolæ Salomonis.

Paradisus, i. m. *Ia Palatiso* *, *Ia Selo* *.

Paratus, a, um. p. præt. **Paro.** *Kua teuia, Fealaia, Fagafaga.*

Paratus, ûs. m. *Te Teuteu, te Too tooga, te Mala.*

Parcimonia. f. Vide **Parsimonia.**

Parcitas, atis. f. *Te Fakaisiisi, te Faifai malie.*

Parco, is, peperci, (rariùs) parci, itum (vel) parsum, cere. v. n. et a. *Fakaisiisi, Faifai malie, Faka mole mole.*

Parentes, um. m. plur. *Te Tupuaga, Ia Matua.*

Parens, entis. m. f. *Fakalogo, Faigafua, Paogafua, Paugafua.*

Pareo, es, rui, itum, ere. v. n. *Fakalogo.*

Paries, etis. m. *Te A (maka), te Kaupa.*

Pario, is, peperi, partum et paritum, ere. v. n. et a. *Fanaui, Faelei, Fakatupu, Foaki.*

Pariter. adv. *Feiape, Feiala, Faka tataupe.*

Pariturus, a, um. p. futur. **Pario.** *Ka ina fanaui, Ka ina faelei.*

Paro, as, avi, atum, are. v. a. *Teu, Gaohi, Fai,... :* — convivium, *Fai te umu.*

Parochia, æ. f. *Te Palokia* *, *te Nofoaga o te hahai e fakalogo ki he matua tapu.*

Parochus, i. m. *Te Taupau palokia* *, *te Matua taupau palokia* *.

Parricida, æ. m. f. *Te Tagata e ina fakapogi tana tamai.*

Parricidium, ii. n. *Te Fakapo ki te tamai.*

Pars, Partis. f. *Te Vaega, te Tofiga, te Koga, te Inasi, Faahi potu, te Kau mea.*

Parsimonia, æ. f. *Te Fakaisiisi, te Fakatautau.*

Particeps, ipis. adj. *E kau ki..., E inasi ki... :* — sceleris.

Participatio, onis. f. *Te Kau ki..., te Inasi ki...*

Participium, ii. n. *Te Faahiga lea e kau ki te* Adjectivus *mo te* verbum.

Participo, as, avi, atum, are. v. a. *Kau ki..., Inasi ki...*

Particula, æ. f. *Te Koga sii, te Mata i mea, te Tuani...*

Partim. adv. *Te Koga ia natou, Faka koga.*

Partio, is, ivi, etc. et **Partior,** iris, itus sum, iri. v. d. *Faka inasi, Vaevae, Tufaki.*

Partitio, onis. f. *Te Vaevae, te Tufaki.*

Parturio, is, ivi et ii,

ire. v. n. *Faele, Fanau, Tupu.*

Partus, a, um. p. præt. **Pario.** *Fanauia, Kua i tua ia.*

Partus, ûs. m. *Te Fanaui, te Faelei :* Uno partu, *I te fanauaga e tahi.*

Parùm. adv. *Sii, Siipe, Faka sii sii.*

Parumper. adv. *I te temi* siipe, Faka sii siipe.*

Parvi. (suba. pretii) *I te totogi sii :* Parvi æstimare, facere, *Tokaga siipe ki..., Fakauta mo te uta o te totogi sii.*

Parvulus, i. m. *Te Tamasii :* Parvulus natus est nobis, venite adoremus. **Parvulus,** a, um. adj. *Sii aupito.*

Parvus, a, um. adj. *Sii, Nou nou, Veliveli.*

Pascha, æ. f. (et) **Pascha,** atis. n. *Te Pasikate *.*

Paschalis. m. f. le. n. adj. *E uhiga ki te pasikate *, Faka pasikate *.*

Pasco, is, pavi, pastum, ere. v. a. et n. *Tau hi manu, Kai; Fafaga, Taupau, Pusi aki.*

Pascuum, i. n. **Pascua,** orum. plur. *Te Vao, te Mohuku e kài ai te u manu.*

Passer, eris. m. *Te Manu.* (*Ko te pasele **).

Passìm. adv. *I te potu kehe kehe, I heni mo i hena.*

Passio, onis. f. *Te Pasio * o Iesu * Kilisito *, te Ma mahi.*

Passivus, a, um. adj. *E faa ma mahi, Tali te ma mahi.* = *Te* conjugatio passiva.

Passus, a, um. p. præt. **Patior.** *Mamahi ia.*

Passus, ûs. m. *Te Laka, te Tapuga vae; Faka iloga o te vae.*

Pasta, æ. f. *Te Falaoa kua natu.*

Pastor, oris. m. *Te Matua tauhi :* Bone pastor, panis vere...

Pastoralis. m. f. le. n. adj. *Faka tauhi, Fakafenua.*

Pastus, a, um. p. præt. **Pasco** et **Pascor.** *Makona ia, Sino ia.*

Patefacio, is, feci, factum, ere. v. a. *Faka ava, Faka ha, Faka ilo ilo.*

Patena. Vide **Patina.**

Patens, entis. p. præs. **Pateo.** *Atea, Ava, Lau lahi, Lelei.*

Pateo, es, ui, ere. v. n. *Ava, Atea, Lau lahi, Lau lelei.* = *Tonu, Mooni :* Patet hoc verum esse.

Pater, tris. m. *Te Tamai.*

Pater familias, æ. m. *Te Matua o te api.*

Paternitas, atis. f. *Te Aga o te tamai.*

Paternus, a, um. adj. *E uhiga ki te tamai, Faka tamai.*

Patesco, is, ere. v. n. *Faka ha aupito, Ha aupito.*

Patibulum, i. n. *Te Akau na hoi ki ai te kaugana; te Koluse * :* In patibulo crucis.

Patiens, entis. adj. *Kataki, Faa kataki; Ae e tali.*

Patienter. adv. *Mo te kataki, I te loto kataki.*

Patientia, æ. f. *Te Kataki :* In patientiâ vestrâ possidebitis animas vestras.

Patina (vel) **Patena,** æ.

f. *Te Pa lapalapa e hili i te kalise* *.

Patior, eris, passus sum, pati. v. d. *Kataki, Tali.*

Patria, æ. f. *Te Fenua tonu o he tahi.*

Patriarcha, æ. m. *Te Pateliaka *; te Epikopo * lahi i te lotu.*

Patrimonium, ii. n. *Te Api mai ia matua.*

Patrius, a, um. adj. *E uhiga ki te tamai :* Res patria, *Te mai te tamai.*

Patro, as, avi, atum, are. v. a. *Fai, Gaohi, Fakaosi.*

Patrocinium, ii. n. *Te Hufagaaga.*

Patrocinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Ugaki, Hufaki he tahi.*

Patrona, æ. f. *Te Hufaga fafine.*

Patronus, i. m. *Te Hufaga tagata.*

Patruus, i. m. *Te Kui tagata.*

Pauci, æ, a. adj. plur. *Niihi toko sii.*

Paucitas, atis. f. *Te Hahai toko sii; te Siiaga o he mea.*

Paulatim. adv. *Maliepe, Fakaholo :* Qui spernit modicum, paulatim decidet.

Paulò. adv. *Siipe.*

Paululùm. adv. *Niihi, He mea sii :* Paululùm vini.

Paulus, a, um. adj. *Siisii, Fakasiisii.*

Pauper, eris. m. f. n. adj. *Te Masiva.*

Paupertas, atis. f. *Te Nofo masiva, te Masivaaga.*

Pauxillus, a, um. adj. *Sii aupito.*

Pavendus, a, um. p. fut. passiv. **Paveo.** *Matakuia, Fakamatakulia.*

Paveo, es, i, ere (et) **Pavesco,** is, ere. v. n. *Manavasii, Tuania.*

Pavidus, a, um. adj. *Manavasii, Loto vaivai.*

Pavimentum, i. n. *Te Folapapa, te Falihi :* Adhæsit pavimento anima mea.

Pavor, oris. m. *Te Mataku, te Tetetete.*

Pax, pacis. f. *Te Fakalelei, te Fimalie, te Tokatoka o te loto, te Malinoa.*

Paxillus, i. m. *Te Pou sii.*

Peccator, oris. m. *Te Tagata agahala.*

Peccatrix, icis. f. *Te Fafine agahala.*

Peccatum, i. n. *Te Agahala, te Hala, te Agakovi.*

Pecco, as, avi, atum, are. v. n. *Hala, Higa, Agahala.*

Pecten, inis. n. *Te Helu.*

Pectino, as, avi, atum, are. v. a. (et) **Pecto,** is, pexui (vel) xi, pexum (vel) pectitum, ere. v. a. *Helu, Heluhelui.*

Pectus, oris. n. *Te Fatafata, te Loto, te Mafu.*

Pecunia, æ. f. *Te Paaga.*

Pecus, oris. n. *Te Faga manu.*

Pecus, udis. f. *Te Manu lalata.*

Pedes, itis. m. *Te Solia * haelepe.*

Pedestris. m. f. tre. n. adj. *Haelepe, Taka takape.*

Pediculus, i. m. vel pedis, is. m. *Te Kutu, te Tuma.* = *Te Kavei.*

Pedisequa, æ. f. *Ae e alu muli, te Kaugana, te Fakalogo* (*fafine*).

Pedisequus, i. m. *Te Tagata kaugana, te Fakalogo, Alu muli.*

Pedites, um. m. plur. **Pedes,** itis. *Te Kau solia* * *e haele.*

Pedum, i. n. *Te Tokotoko o te tauhi manu.*

Pejor. m. f. us. n. oris. comp. adj. **Malus.** *Kovi ake.*

Pejùs. adv. *Kovi lahi ake.*

Pelagus, i. m. *Te Tai, te Moana.*

Pellicio, is, lexi, lectum, licere. v. a. *Fakapelepele i, Fakapo ai.*

Pellicula, æ. f. *Te Kili sii.*

Pellis, is. f. *Te Kili :* Pellis pro pelle.

Pello, is, pepuli, pulsum, pellere. v. a. *Teteke, Lolomi, Kapu.*

Pelvis, is. f. *Te Kumete, te Pa fanofano.*

Pendens, entis. p. præs. **Pendeo.** *Ka lupe, Tau tau.*

Pendeo, es, pependi, pendere. v. n. *Kalupe, Tautau, Lotolotolua.*

Pendo, is, pependi, pensum, pendere. v. a. *Fuafua, Totogi; Faka kaukau :* Pendere tributum, *Totogi te fatogia.*

Penè. adv. *Teitei, Peipei.*

Penes. præp. *Kia, I te pule, I te faahi :* Penes te est.

Penetro, as, avi, atum, are. v. a. *Alu ki loto, Hu ki..., Hoko ki...*

Penitùs. adv. *Aupito, Ki loto aupito.*

Penitus, a, um. adj. *Ki loto, Loto mea, Loto fale.*

Penna, æ. f. *Te Fulu i manu, te Peni* *, *te Kapakau.*

Pennatus, a, um. adj. *Ae kua fulufulu ia, Kua kapakau ia.*

Pensilis. m. f. le. n. adj. *Ka lupe, Tautau ia :* Lampas pensilis...

Pensio, onis. f. *Te Totogi.*

Pensito, as, avi, atum, are. v. a. *Totogi, Faka kaukau, Faka uta.*

Penso, as, avi, atum, are. v. a. *Fuafua, Faka kaukau, Vaka i.*

Pentecoste, es. f. *Te Aho Penikosite* *.

Penuria, æ. f. *Te Hoge, te Hala mo...*

Peperci. perf. **Parco.**

Peperi. perf. **Pario.**

Per. præp. *I, I te, Ia, Ia te :* Per medios hostes.

Pera, æ. f. *Te Taga.*

Peractus, a, um. p. præt. **Perago.** *Faka osi ia, Fai ia, Osi i te haele.*

Peræquè. adv. *Fakatatau; I te vahaa o mea e lua; Aoga tatau kia mea e lua.*

Perago, is, peregi, actum, agere. v. a. *Faka osi, Faka iku.*

Peragro, as, avi, atum, are. v. a. *Fagona, Foli, Alu ki .., Faka osi te haele.*

Perambulo, as, avi, atum,

are. v. a. *Taka taka*, *Haele ele*, *Foli*.

Percello, is, perculi, perculsum, ere. v. a. *Tukii*, *Tokaii*, *Faka mataku i*, *Ta*.

Percieo, es (vel) **Percio**, is, ivi, itum, iere (vel) ire. v. a. *Faka tupui*, *Faka punai*.

Percipio, is, cepi, ceptum, ere. v. a. *Tali*, *Vaka i*, *Logoi*, *Tau*, *Toli*.

Percitus, a, um. p. præt. **Percieo**. *Faka tupu ia*: — furore,... *i te ita lahi*.

Percontor, (vel) **Percunctor**, aris, atus sum, ari. v. d. *Feekei*, *Fe hu hui*.

Percrebresco, is, brui (et sæpiùs) bui, scere. v. n. *Ma fola fola*, *Hoko hoko*.

Perculsus, a, um. p. præt. **Percello**. *Pukeia*, *Puna tona loto*, *Tete*, *Mate ia i te...*: — timore, — metu.

Percurro, is, curri et cucurri, cursum, rere. v. n. et a. *Alu tonu*, *Faka vili vili*; *Foli*.

Percussus, a, um. p. præt. **Percutio**. *Ta ia*, *Lavea ia*, *Lave ia*.

Percutio, is, percussi, percussum, tere. v. a. *Ta*, *Ta mate*, *Lavea i*; *Ako n aki*.

Perditus, a, um. p. præt. **Perdo**. *Puli ia*, *Mau mau ia*, *Mole ia*, *Kovi ia*.

Perdiù. adv. *Fua loa aupito*.

Perdo, is, didi, ditum, ere. v. a. *Faka puli*, *Faka mole*, *Mau mau*, *Faka kovi i*.

Perduco, is, xi, ctum, cere. v. a. *Faka hoko*, *Faka osi*, *Faka iku*, *Faka liliu*.

Peregrè. adv. *Ki mamao*.

Peregrinatio, onis. f. *Te Folau*,... *ki mamao*, *te Folau loa*.

Peregrino, as, avi, atum, are (et) **Peregrinor**, aris, atus sum, ari. v. d. *Folau*, *Fagona ki mamao*.

Peregrinus, a, um. adj. *Tagata folau*, *Tagata fagona*.

Perendiè. adv. *Anoiha*.

Perennè. adv. *Aipe*, *Loa aipe*.

Perennis. m. f. ne. n. adj. *Tologa*, *Malohi*, *Loa aipe*, *Tupu tupu a*.

Perennitas, atis. f. *Te Tupu tupua aga*, *te Tologa aga o he mea...*

Pereo, is, ii (et) ivi, itum, ire. v. n. *Mate*, *Faka pogi ia*, *Faka au o vaivai*, *o mole*, *Mole*.

Perfectio, onis. f. *Te Aga tonu*, *te Aga tonu tonu*, *te Tauhi lelei aupito*; *te Katoa ga o te ma oni oni*.

Perfectus, a, um. p. præt. **Perficio**. *Aga tonu*, *Aga lelei*, *Taki mua*.

Perferendus, a, um. p. fut pass. **Perfero**. *Tonu ke kataki ia*,... *ke tali ia*.

Perfero, fers, tuli, latum, ferre. v. a. *Fua*, *Kataki*.

Perficio, is, feci, fectum, cere. v. a. *Gaohi*, *Fai o osi*, *Faka osi osi*; *Faka katoa*.

Perfidia, æ f. *Te Kaka*.

Perfidus, a, um. adj. *Tagata kaka*.

Perforo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaluo*, *Vili ke asi*, *Asi*.

Perfractus, a, um. p. præt. **Perfringo.** *Lailai aupito ia.*

Perfringo, is, egi, actum, gere. v. a. *Haaki, Laiki, Fasii, Tukii, Foai.*

Perfruor, eris, itus sum, i. v. d. *Fiafia aupito, Manuia aupito; Nofo fiafia aupito mo he mea.*

Perfuga, æ. m. *Te Tagata aunofo, te Tagata hola.*

Perfundo, is, udi, sum, dere. v. a. *Liligi aupito, Fakavai, Fakapalapalai.*

Perfusus, a, um. p. præt. **Perfundo.** *Palapala ia, Fonu i te...*

Pergo, is, rexi, rectum, gere. v. a. et n. *Alu, Fakahaga ki..., Haele aipe; Fai aipe.*

Perhibeo, es, bui, itum, ere. v. a. *Foaki, Avage, Tala age.*

Perhorreo, es... et **Perhorresco,** is, ui, ere. v. n. (et) a. *Teteke, Fehia aupito.*

Periclitor, aris, atus sum, ari. v. d. *Nofo mahaki, Fakaau o vaivai,... o mate,... o mole...*

Periculum, i. n. *Te Koviaga, te Vale aga, te Halaaga, te Tuutamakiaga, te Mea e kovi ai te tagata tona sino pe ko tona laumalie :* Qui amat periculum in illo peribit.

Perimo, is, emi, emptum, ere. v. a. *Fakamole, Maumaui, Tamatei.*

Peritus, a, um. adj. *Poto i he mea :* Peritus dicendi.

Perizoma, atis. n. *Te Nonoo.*

Perjurium, ii. n. *Te Lohii, te Kakai o te fuakava.*

Perjuro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalohii tona lea mua, Maumaui te fuakava.*

Perlustro, as, avi, atum, are. v. a. *Vakai, Ahiahi, Fakaholo.*

Permaneo, es, ansi, ansum, ere. v. n. *Nofo mau.*

Permitto, is, si, ssum, tere. v. a. *Tuku age, Fakagafua.*

Permotus, a, um. p. præt. **Permoveo.** *Tete, Mate :* — misericordiâ.

Permoveo, es, ovi, otum, ere. v. a. *Loto mamahi, Ofa, Fakaloto ofa (pe) mamahi.*

Pernicies, iei. f. *Te Maumau, te Malaia, te Ikuaga.*

Perniciosus, a, um. adj. *Fakakovi, Fakamelei.*

Pernocto, as, avi, atum, are. v. n. *Ahoia, Alaala.*

Perobscurus, a, um. adj. *Fakapouli lahi, Uli lolo.*

Perperàm. adv. *Vale, Kovi.*

Perpetuus, a, um. adj. *Heegata, Tuputupua, Loa aipe.*

Perquiro, is, sivi, situm, rere. v. a. *Kumi faka papau, Feekeaki...*

Persecutus, a, um. p. præt. **Persequor.** *Ae e fakataga, Ae e tuli.*

Persequor, eris, cutus sum, sequi. v. d. *Tuli, Faifai aipe, Fakataga.*

Perseverantia, æ. f. *Te Fai aipe, Nofo faipe, te Fetuatuani, te Faiga...*

Persevero, as, avi, atum, are. v. n. *Nofo faipe, Fai aipe, Faiga aipe.*

Persolvo, is, solvi, solutum, vere. v. a. *Vevete, Vete ki, Totogi oosi; Mau te totogi, Avage, Fai.*

Persona, æ. f. *Te Oga, te Ipotasi* *, *te Peresona* *.

Personalis. m. f. le. n. adj. *E uhiga ki te oga,... ki te peresona* *, *Tokotahi :* Privilegium personale.

Perspectus, a, um. p. præt. **Perspicio.** *Iloiia, Mauia, Ilogaia.*

Perspicax, acis. adj. *Ae e matapoto, Loto matala.*

Perspicio, is, xi, ectum, cere. v. a. *Sio, Vakai, Fakakaukau.*

Persto, as, stiti, stitum, stare. v. n. *Faiga aipe; Nofo mau.*

Perstrepo, is, ui, itum, ere. v. n. *Logoaa, Tatagi.*

Persuadeo, es, si, sum, dere. v. a. *Akonaki, Fakaofeofe, Fakahoko, Fakalotoi.*

Persuasio, onis. f. *Te Iloi tonu, te Maupapau.*

Persuasus, a, um. p. præt. **Persuadeo.** *Iloi tonu, Pauia ke...*

Pertædet, uit, tæsum est, ere. v. (*Faikehe.*) *Fiu, Loto vaivai :* Me —.

Pertæsus, a, um. p. præt. **Pertædet.** *Fiuia.*

Perterreo, es, rui, ritum, rere. v. a. *Fakamatakui.*

Perterritus, a, um. p. præt. **Perterreo.** *Fonu i te mataku, Mate i te manavasii.*

Pertinacia, æ. f. *Te Faiga aipe, te Loto malohi, te Nofo mau, te Loto mau.*

Pertinax, acis. adj. *Loto mau, Faigataa, Kinau.*

Pertinens, entis. p. præs. **Pertineo.** *Kau ki..., Uhiga ki..., O au ki...*

Pertineo, es, nui, ere. v. n. *Hoko ki..., O au ki..., Tau ki..., E kau ki..., E uhiga ki... :* — ad cœlum.

Pertraho, is, xi, ctum, ere. v. a. *Toho, Taki, Fakatolo tolo.*

Pertranseo, is, ivi (et) ii, itum, ire. v. n. *Aluage, Fealuaki, Alu ki hena... ki he tahi potu.*

Perturbatio, onis. f. *Te Faikehe o te loto, te Gatutu o te fenua.*

Perturbatus, a, um. p. præt. **Perturbo.** *Matefuuaia, Faikeheia, Koviia.*

Perturbo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakakovii, Fakagatutu.*

Pervenio, is, veni, ventum, ire. v. n. *Hoko, Tau, Taufenua.*

Perversè. adv. *Kovipe.*

Perversitas, atis. f. *Te Agakovi, te Loto kovi.*

Perverto, is, ti, sum, tere. v. a. *Fulihi; Auha, Maumaui, Fakakovii.*

Pervius, a, um. adj. *Avaia, Ateaia :* Iter pervium, *I te ala...*

Pes, Pedis. m. *Te Vae, te Takafalu.*

Pessimè. Superl. adv. **Malè.** *Kovi aupito.*

Pessimus, a, um. Superl. adj. **Malus.** *Kovi aupito.*

Pestifer, ra, rum. adj. *E tupu ai te kovi,... te mahaki,... te mate.*

Pestilentia, æ. f. *Te Taimahaki kovi.*

Pestis, is. f. *Te Taimahaki lahi.*

Peto, is, ivi et ii, itum, tere. v. a. *Fehui, Kole, Alu ki :* Petere Romam, *Alu ki Loma* *.

Petulans, antis. adj. *Papahi, Faake.*

Petulantia, æ. f. *Te Aga papahi, te Loto vave.*

Phaleræ, arum. f. plur. *Te Kahoa, te Kahoa o te hosi* *, *te Teu o te hosi* *.

Pharetra, æ. f. *Te Aiaga tao; te Naaga nahau.*

Phiala, æ. f. *Te Ipu (aulo* * *pe siliva* *). = *te Kii hina.*

Philosophia, æ. f. *Te Manako o te poto, te Filosofia* *; *te Faahiga siesia* * *e talanoa ki te uhiga tafito o te u mea o te malama nei.*

Philosophus, i. m. *Te Tagata ae e poto i te filosofia* *, *te Filosofo* *.

Physica, æ. f. et **Physice,** es. f. [illegible] *talo*[illegible] *nua*[illegible] *.

Pi[illegible] f. *Te* [illegible] *ka* [illegible]

Pi[illegible]

Pingo, [illegible]

Pie. [illegible]

ka upu [illegible]

Pietas, atis. f. *Te Aga fakaapaapa, te Agalelei ki te lotu, te Ofa o te loto ki te Atua mo te lotu.* = *te Pietate* *.

Piger, gra, grum. adj. *Piko.*

Piget, uit, itum, ere. v. impers. *Mamahiage, Piko :* Me piget.

Pignus, oris. n. *Te Totogi, te Fakailoga, te Fakamooni o he mea.*

Pigritia, æ. f. *Te Piko.*

Pigrities, ei. f. *Te Tuai, te Maikoiko.*

Pilosus, a, um. adj. *Fulufuluia.*

Pincerna, æ. m. *Te Tagata gaohi vino* *;... *tufa vino* *.

Pingo, is, pinxi, pictum, ere. v. a. *Pena, Fai fakatata.*

Pinguis. m. f. c. n. adj. *Putaputa, Lahi, Sino.*

Pinguesco, is, ere. v. n. *Fakasino, Fakaau o putaputa.*

Pinnaculum, i. n. *Te Fugu fale.*

Piscator, oris. m. *Te* [illegible]

Piscor, aris, atus sum, ari. [illegible] Vado piscari,

Pi[illegible] f. *Te Pu*-

[illegible]

Pise *, *te* (Coal-tar), *te Pena.*

Placatus, a, um. p. præt.

Placo. *Malu ia, Faka lai ia.*

Placeo, es, cui, citum, ere. v. n. *Lelei ki he tahi, E ofa ki..., Manako ki ai..., Loto ke...*

Placidè. adv. *Malie, Lelei, Faka lelei.*

Placidus, a, um. adj. *Aga lelei, Aga faka logologo, Aga malu.*

Placo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka la i, Faka malu i, Faka mole mole.*

Plaga, æ. f. *Te Lavea, te Papala, te Faka iloga, te Tautea.*

Planctus, ûs. m. *Te Tagi, te Fetagi hi :* Planctu magno, — *lahi.*

Planè. adv. *Aupito, Totonu, Ifoki.*

Planeta, æ. m. *Te Fetuu fealuaki; te Palanete* *.

Planities, ei. et **Planitudo,** inis. f. *Te Lau lelei o te kele.*

Planta, æ. f. *Te Akau, te* [illegible]. = *Te Alofi vae.*

Planto, as, avi, atum, [illegible] v. a. *To akau, Laga,* [illegible]

[illegible], a, um. adj. *Lau-* [illegible] *Molemole.*

[illegible] n. *Te Ta-* [illegible] *kele.*

[illegible], atum, are.

[illegible]

Plausus, ûs. m. *Te Viki-viki, te Pasipasi...*

Plebecula, æ. f. *Te Hahai tua,... noa, Te u mea vale.*

Plebes, ei (vel) is et **Plebs,** is. f. *Te Hahai faka logo.*

Plecto, is, ere. v. a. *Faka ma mahi, Taute.*

Plecto, is, xi (vel) plexui, plexum, ere. v. a. *Fihu :* — coronam,... *te Kolona* *.

Plenitudo, inis. f. *Te Katoaga, te Fonu aga :* — temporis.

Plenus, a, um. adj. *Fonu, Katoa, Fuu lahi, Lahi.*

Plerumquè. adv. *Tua lahi.*

Plico, as, avi (vel) ui, atum (vel) itum, are. v. a. *Pupunu, Fetu i, Fetu fetu i, Pelu.*

Ploratus, ûs. m. *Te Keke, te Tagi.*

Ploro, as, avi, atum, are. v. n. *Tagi, Hali lo i mata, Keke.*

Pluit. (et) **Pluitur.** v. impers. a. et n. *Ua.*

Pluma, æ. f. *Te Fulufulu (i manu.)*

Plumbum, i. n. *Te Pulu, te Potâ.*

Plumo, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Faka au o fulufulu, ... o tupu ake te fulufulu.*

Plures. m. f. a (vel) ia. n. adj. plur. *Ni ihi, Lahi ake, Toko lahi.*

Pluriès. adv. *Tua lahi, Tua Ni ihi.*

Plurimùm. adv. *Lahi, Lahi aupito.*

Plurimus, a, um. adj. *Tokolahi, lahi aupito.*

Plus, Pluris. n. *Lahi ake :* Pluris facio, æstimo.

Pluvia, æ. f. *Te Ua.*

Pluvius, a, um. adj. *Ua-ia.*

Poculum, i. n. *Te Ipu, te Mea inu.*

Podagra, æ. f. *Te Vaefua.*

Poema, atis. n. *Te Tohi taaga lau; = te Talanoa loa e fai aki te u* versus.

Pœna, æ. f. *Te Totogi, te Mamahi, te Fitaa, te Tua.*

Pœnitens, entis. adj. *Ae e fakahemala,... e loto mamahi.*

Pœnitentia, æ. f. *Te Fakahemala, te Fakamamahi; = te Penitenia *, te Sakalameta *.*

Pœnitet, ebat, uit, ere. v. impers : Me —, *E au fakahemala,... fakamamahi.*

Poesis, is. f. *Te Lau, te Fai talanoa faka-*versus.

Poeta, æ. m. *Te Tagata poto i te fai lau,... i te u* versus.

Polio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Fakamolemole, Penapena, Telefakamolemole.*

Pollens, entis. p. præs. **Polleo.** *Malohi, Fakamataku, Faafai.*

Polleo, es, ere. v. n. *Pule, Malohi, Pule lahi, Maoluga.*

Pollex, icis. m. *Te Matua tuhi.*

Polliceor, eris, licitus sum, liceri. v. d. *Tala mooni ke..., Fakatotonu he mea ke avage pe ke fai. = Fakapapau.*

Polluo, is, lui, utum, ere. v. a. *Fakauli, Fakamelei, Maumaui, Kakai, Fakahiga.*

Pollutus, a, um. p. præt. **Polluo.** *Uli, Kovi, Agakovi, Mele.*

Polus, i. m. *Te Potu o te atulaulau i te Noleto * pe i te Sute *; = Tona fetuu.*

Polymitus, a, um. adj. *Kie pena, — pulepule.*

Pomarium, ii. n. *Te Oloto* e lahi i ai te u akau fua.*

Pomifer, ra, rum. adj. *Akau fua,... e lahi ona fua.*

Pompa, æ. f. *Te Teu fakaaliki, te Tootooga lahi ki te tagata mauli pe ki te mala.*

Pomum, i. n. *Te Fuai akau : —* aureum, *Alani *.*

Pondus, eris. n. *Te Mamafa, te Fuafua, te Kavega, te Amoga.*

Ponè. adv. *I tua : —* respicere, *Sio ki tua.*

Pono, is, posui, situm, ere. v. a. *Tuku, Ai, Fakatuu, Fakanofo.*

Pons, ontis. m. *Te Ala i te vaitafe.*

Pontifex, icis. m. *Te Tui tapu, te Epikopo *, te Aliki tauhi.*

Pontificatus, ûs. m. *Te Pule fakaepikopo *, te Nofoaga feia.*

Pontus, i. m. *Te Tai.*

Popina, æ. f. *Te Fale talifagona.*

Popularis. m. f. re. n. adj. *E kau ki te hahai, Alumo te hahai, Ofa ki ai, Faigafua ki te hahai.*

Populatio, onis. f. *Te Hahai o te fenua, — o te kolo.*

Populo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka hahai.*

Populus, i. m. *Te Hahai.*

Porca, æ. f. *Te Puaka fafine;* = **Porcus,** i. m. *Te Puaka tagata.*

Porrigo, is, porrexi, rectum, gere. v. a. *Avage, Foaki, Folahi, Ala te nima.*

Porrò. adv. *Koia foki, Kae, Koeni.*

Porta, æ. f. *Te Matapa :* Felix Cœli —, o Maria.

Portendo, is, di, tentum, ere. v. a. *Faka ilo ilo mua, Ki kite.*

Portentum, i. n. *Te Kikite, te Mana, te Faka iloga.*

Portio, onis. f. *Te Inasi, te Koga, te Tofiga.*

Porto, as, avi, atum, are. v. a. *Fua, Fetuku.*

Portus, ûs. m. *Te Ava, te Taulàga.*

Posco, is, poposci, itum, scere. v. a. *Kole, Kumi :* A te posco cibum.

Positio, onis. f. *Te Tuulaga, te Nofoaga, te Aga.*

Positus, a, um. p. præt. **Pono.** *Tukuia, Nofo ia.*

Possessio, onis. f. *Te Mau o he api, te Koloa e mau.*

Possibilis. m. f. le. n. adj. *E faafai, E feala.*

Possibilitas, atis. f. *Te Faafai, te Fealaaga.*

Possideo, es, edi, essum, dere. v. a. *Mau, Taofi, Pulei.*

Possum, potes, tui, posse. v. (Compos. **Sum.**) *Faafai, Feala.*

Post. præp. *I te hili :* Post *resurrectionem.*

Posteà. adv. *Pea hoki, Pea hili, Ki muli.*

Posteri, orum. m. plur. *Te Hakoga ki muli.*

Posterior. m. f. us. n. comp. adj. *Hoa, Tona lua.*

Posteritas, atis. f. *Te Hakoga.*

Posteriùs. adv. *Ki muli, Pea hoki.*

Posthabeo, es, bui, itum, ere. v. a. *Tuku ki muli.*

Posthàc. adv. *Pea hoki.*

Postis, is. m. *Te Kaumatapa.*

Postpono, is, posui, itum, ere. v. a. *Tuku ki tona lua atu, ... ki muli.*

Postquàm. conj. *I te hili, Pea hoki, Moka e hili (pe) nee hili :* Postquàm scripsero.

Postremò. adv. *Ki muli, Faka muli.*

Postremus, a, um. adj. *Muli, Faka muli;* = *te Muli.*

Postridiè. Postriduò. adv. *I te tahi aho, Anoiha.*

Postulo, as, avi, atum, are. v. a. *Fai kole, Kole ki, Loto ki...*

Postulatio, onis. f. *Te Kole, te Loto ki...*

Potens, entis. adj. *Ae e faafai, Feala, Poto, Malohi...*

Potentia, æ. f. *Te Malohiaga, te Pule, te Faafaiaga.*

Potestas, atis. f. *Te Pule, te Malohi, te Faafai...*

Potior, iris, itus sum, iri. v. d. *Mau, Male, Pulei he mea :* Potior urbe.

Potior. m. f. ius. n. comp. adj. **Potis.** Lelei ake.

Potiùs. adv. *Lelei ake :* Potiùs quàm, *Lelei ake i te...* Potiùs mori quam fœdari.

Poto, as, avi, atum vel potum, are. v. a. *Faka inu, Inu.*

Potor. m. trix. f. (et) **Potator,** oris. m. *Ae e faa inu, E faa kona.*

Potus, ûs. m. *Te mea inu :* Dare potum, *Avage he mea inu.*

Præ. præp. *I, I te, Ia, Ia te, I mua; Lahi ake i te...*

Præbeo, es, bui, bitum, ere. v. a. *Avage, Foakiage, Tuku...*

Præbiturus, a, um. p. fut. **Præbeo.** *Ae ka ina avage...*

Præcaveo, es, i, præcautum, vere. v. n. *Vaka i, Vakavaka i mua.*

Præcedo, is, cessi, essum, dere. v. n. *Mua, Mua mua.*

Præcello, is, ui, celsum, ere. v. n. *Poto ake, Mua mua ake...*

Præcelsus, a, um. adj. *Ma oluga, Lahi aupito.*

Præceps. m. f. n. cipitis. adj. *Ae e fakato ifo, Faka vavevave, Vanuvanu* ; Currere præceps, *Tafusi* [illegible] Locus præceps, [illegible]

Præceptor. [illegible] m. *Te Aliki pule,* [illegible]

Præceptum. [illegible] *Te Fekau, te* [illegible] *te Pelesepeti* [illegible]

Præcido, [illegible] dere. v. a. [illegible] *fai, Motu ki.*

Præcinctus, [illegible]

præt. **Præcingo.** *Osi noo ia, Ae kua i ai tona noo; Kua nonoo tona kofu.*

Præcingo, is, nxi, nctum, gere. v. a. *Ai te nonoo, Kofu i.*

Præcino, is, cinui, centum, nere. v. a. *Tagi i mua, Tagi te mea, Fakatagi, Too te hiva.*

Præcipio, is, cepi, ceptum, ere. v. a. *Fekau, Akoako, Mua ki.*

Præcipito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakato ifo, Laku, Fakamapee ifo, Faka vavevave, Tafusi age, Oho age.*

Præcipuè. adv. *Tafito.*

Præcipuus, a, um. adj. *Uluaki, Lelei ake, Tafito lelei.*

Præcisus, a, um. p. præt. **Præcido.** *Tuu si ia, Motu hi ia.*

Præclarus, a, um. adj. *Gigila, Koloa ia, Lelei aupito, Matamata aliki, Vikivikiia.*

Præcordia, orum. n. plur. *Te Tootooga, te Mafu, te Loto.*

Præcox, ocis. m. f. n. adj. [illegible]

Præcurro, is, cucurri, cursum, currere. v. a. *Tafusi* [illegible]

[illegible]

Te Maopoopoaga o mea fuape e feala ke lau pe ke tuku ki te u faahiga mea kehekehe. = *Te u* prædicamenta, *Ko categoria * e 10 mai ia Aristote **.

Prædicatio, onis. f. *Te Akonaki, te Fakaha, te Tala ki te hahai.*

Prædico, as, avi, atum, are. v. a. *Akonaki, Fakaha.*

Prædico, is, xi, ctum, ere. v. a. *Tala mua, Fakailoilo mua, Polofesia **.

Præditus, a, um. adj. *Mauia, E Nofo mo ia, E ia te ia :* Præditus virtute. Prædita ratione.

Prædium, ii. n. *Te Api, te Koga kele.*

Præeo, is, ivi (et) ii, itum, ire. v. a. et n. *Muamua, Muaki.*

Præfatio, onis. f. *Te Muaki o te tohi, te Talanoa mua; he Hiva o te Misa **.

Præfectura, æ. f. *Te Puleaga sii :* — urbis. — villa.

Præfectus, i. m. *Te Ta*[illegible] *pule, te Matua pule,... o* [illegible] *o te koga fenua, te* [illegible] *Polefeto **.

Præfero, fers, tuli, la-[illegible] a. *Fua i tona* [illegible] *ki mua, Manako* [illegible]

[illegible] feci, fectum, [illegible] ki mua, [illegible]

præt. **Præfinio.** *Fakatotonu mua ia.*

Prægnans, antis. adj. *Faitama, Fufula, Fua fatu.*

Prægnatio, onis. f. *Te Nofo faitama, te Fua fatu.*

Prælior, aris, atus sum, ari. v. d. *Tau, Fetauaki.*

Prælium, ii. n. *Te Tau, te Tauaga, te Fetauaki :* Factum est prælium magnum in cœlo. Draco pugnabat...

Præmitto, is, misi, missum, tere. v. a. *Fekau he tahi ke mua, Fakamuamua.*

Præmium, ii. n. *Te Totogi, te Ofa.*

Præmoneo, es, nui, itum, ere. v. a. *Fakailoilo mua.*

Præmonitus, a, um. p. præt. **Præmoneo.** *Ae na fakailoilo mua ia.*

Prænosco, is, prænovi, prænotum, ere. v. a. *Iloi mua, i mua.*

Præparo, as, avi, atum, are. v. a. *Teuteu, Gaohi mua.*

Præpono, is, posui, præpositum, ere. v. a. *Tuku ki mua, Fakanofo ki mua.*

Præpositus, a, um. p. præt. **Præpono.** *Fakanofoia ke pule.*

Præpositus, i. m. *Te Tagata pule, te Aliki.*

Præputium, ii. n. *Te Kili o te sino.* (Vide **Circumcisio.**)

Præruptus, a, um. p. præt. **Prærumpo.** *Maumauia, Vanuvanu.*

Prærumpo, is, prærupi, præruptum, ere. v. a. *Maumaui i mua.*

Præsagium, ii. n. *Te Iloi mua, te Mana, Tona fakailoga.*

Præscio, is, scivi, scitum, ire. v. a. *Iloi mua, Kikite.*

Præscribo, is, psi, ptum, bere. v. a. *Fakatotonu, Fekau, Tohi mua.*

Præscriptum, i. n. *Te Fekau, te Fakatotonu.*

Præsens, entis. adj. *Ae e nofo nei, Ae e nofo i he mea i tona fai.*

Præsentia, æ. f. *Te Mua, te Alo.*

Præsepe, is. n. (et) **Præsepis,** is. f. (et) **Præsepium,** ii. n. *Te Kaiaga manu, te Fale manu.*

Præsertim. adv. *Tafito.*

Præses, idis. m. *Te Tagata pule, te Aliki;* = *Ae e haga ki ai te nofo.*

Præsidium, ii. n. *Te Tokoniaga o te kau tau, te Hufagaaga.*

Præsto, as, stiti, itum vel atum, are. v. a. et n. *Ugaki, Fai :* — officium, *Fai te gaue.* = *Tokoni; Fakamalohi.*

Præstò. adv. *Nofo i he mea, Nofo i mua :* Præstò sum, *Koeni au.*

Præsul, lis. m. *Ae e taki, E pule ki he mea, te Epikopo *, te Aliki.*

Præsum, es, fui, esse. v. n. et a. *Muaki, Pule, Tuki ;* Præest exercitui.

Præsumo, is, mpsi, mptum, ere. v. a. [illegible] *Falalave* [illegible]

Præ[illegible]

Falala [illegible]

Præter. præp. *Ovi ki...., Kehe age, E gatape, Lahiake, Tuku age.*

Prætereo, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Alu ki mua age, Tukupe, Haele, Alu age, Fakalaka age.*

Præteritus, a, um. p. præt. **Prætereo.** *Hili, Mole, Afea, Fualoa, I mua.*

Prætorium, ii. n. *Te Nofoaga aliki, te Fale fakamau :* Duxerunt ad prætorium Pilati.

Prævaleo, es, ui, ere. v. n. *Malo i te tau, Malo i te mea kehekehe.*

Prævaricatio, onis. f. *Te Agakovi, te Agahala.*

Prævaricor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fai te agahala, Talagataa; Mavae i te tonu.*

Prævenio, is, i, ntum, ire. v. a. *Fai mua, Alu mua, Fakalavelave ki...*

Prævius, a, um. adj. *Ae e taki,... alu mua.*

Prandeo, es, i, pransum, ere. v. n. et a. *Kai uhu.*

Prandium, ii. n. *Te Kai uhu, te Taumafaga.*

Pratum, i. n. *Te Kele e lahi i ai te mohuku, te Mohuku.*

Pravitas, atis. f. *Te Mele, te Agakovi, te Kovi.*

Pravus, a, um. adj. *Kovi,* [illegible] *Agahalahala.*

Preces, um. f. plur. *Te* [illegible]

Precor, aris, atus sum, [illegible]

[illegible]

mere. v. a. *Tatau, Tatao, Fakamamafa, Tataoaki te fatogia, Fakakinakina.*

Pressura, æ. f. *Te Efihifihi, te Kavega lahi, te Mamahi...*

Pretiosus, a, um. adj. *Koloaia, Matamata lelei, Takimua, Maugataa.*

Pretium, ii. n. *Te Paaga, te Totogi, te Uta.*

Pridiè. adv. *Moeaki, Anaafi :* — calendas (vel) calendarum.

Primitiæ, arum. f. plur. *Te Polopolo, te Kamataaga.*

Primitivus, a, um. adj. *Uluakifua, Muamua.*

Primò. Primitùs. Primodùm. adv. *Mua.*

Primogenitus, a, um. adj. *Alopoou, te Uluaki.*

Primus, a, um. adj. *Tona uluaki, Tafito.*

Princeps, ipis. m. *Te Uluaki, te Ulu, te Aliki, te Pule.*

Principalis. m. f. le. n. adj. *Tafito, Kau ki te uluaki, ki te muaki, ki te ulu, ki te tafito.*

Principia, orum. n. plur. *Te Tupuaga o te u mea.*

Principium, ii. n. *Te Kamataaga, te Tupuaga.*

Prior. m. f. ius. n. oris. genitiv. adj. compar. **Primus.** *Tona uluaki moka e tokolua, te Mua, E muake.*

Pristinus. a, um. adj. [illegible] *ko ona ako,*

[illegible] adv. *I mua.*

[illegible] ùm. adv. *I mua, I*

Privatè. Privatìm. adv. *Kehe age; I tona api, Takitahi keheagepe, I ko...*

Privatus, a, um. adj. *Hala mo..., Takitahi; O te tahi.*

Privilegium, ii. n. *Te Ofa, te Fakagafua ki he tahipe.*

Privo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahalai :* Privare se oculis.

Pro. præp. *Moo, I mua, I te.*

Proavus, i. m. *Te Matua i mua. Ko tonafa.*

Probabilis. m. f. le. n. adj. *Gali mooni feia, te Mea e feala tona fakamooni.*

Probabilitas, tis. f. *Tona gali mooni feia o he mea.*

Probatica Piscina, æ. f. *Te Vai nee fakamaa ai te vikitima*.*

Probatio, onis. f. *Te Ahiahi, te Filifili,*

Probatus, a, um. p. præt. **Probo.** *Filifiliia, Osi tona ahiahi.*

Probitas, atis. f. *Te Agatonu, te Agalelei.*

Probo, as, avi, atum, are. v. a. *Ahiahi, Filifili, Fakamooni.*

Probrum, i. n. *Te Aga kovi lahi, te Fakaufiufi, te Fakamelei.*

Probus, a, um. adj. *Agatonu, Lelei.*

Procedo, is, essi, essum, dere. v. n. *Haele, Alu age, Fakaoviage. = Fakaau o lelei, poto :* Procedere obviàm alicui. Procedere in agros.

Procella, æ. f. Te Afa.

Proceres, um. m. plur. *Te u Aliki, Te u poto.*

Processus, ûs. m. *Te Haele age. Te Poto ake.*

Procido, is, di, dere. v. n. *To ifo, Hu ifo.*

Proclivis. m. f. e. n. adj. *Lele, Hifohifo, Higa :* Proclivis ad pigritiam.

Procreo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatupu, Fanaui.*

Procul. adv. *Mamao, Mai mamao, Ki mamao :* Procul dubio.

Proculco, as, avi atum, are. v. a. *Moloki, Nukinuki :* Proculcata verba.

Procumbo, is, cubui, ubitum, ere. v. n. *Fakamapee ifo, Humu ki lalo.*

Procuratio, onis. f. *Te Taupau, te Pule. Te tauhi o he mea mo fakaloga ki he tahi.*

Procurator, oris. m. *Ae e taupau, E pule, E tauhi feia.*

Procuro, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau, Pule, Vakavakai.*

Prodeo, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Hu ki tua, Haeleage, Alu.*

Prodigium, ii. n. *Te Mea manamana, Fakatala kitupua, Fakailoga.*

Prodigus, a, um. adj. *Ae e faa maumau ona mea.*

Proditor, oris. m. *Te Kaka.*

Prodo, is, didi, ditum, ere. v. a. *Fakaha ake.* = *Kakai, Tuku age.*

Produco, *is,* uxi, uctum, ducere. v. a. *Fakatupu, Fakaha, Fakatuai.*

Prœlium, ii. n. *Te Tau, Fetauaki.* Vide **Prælium.**

Profanator, oris. m. *Ae e kaka ki te fale tapu pe ki he mea tapu.*

Profano, as, avi, atum, are. v. a. *Fakakovi i kaka i te mea tapu.*

Profanus, a, um. adj. *Mole tapu. Agakovi.*

Profectio, onis. f. *Te Aluaga, te Fagona :* Parare profectionem, *Teu fagona.*

Profectò. adv. *Ifoki.*

Profectus, a, um. p. præt. **Proficicsor.** *Kua Fagonaia, Aluia.*

Profero, fers, tuli, latum, ferre. v. a. *Mau ake, Fakaha ake; Tala age, Fakatupu ake.*

Professor, oris. m. *Ae e akoako i te kolesio *.*

Professus, a, um. p. præt. **Profiteor.** *Kua fakapapau ia, Fakatotonu.*

Proficiscor, eris, fectus sum, ficisci. v. d. *Fagona, Haele, Alu.*

Profiteor, eris, fessus sum, fiteri. v. d. *Fakatotonu tohi, Fakapapau.*

Profligo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamole, Fakamavetevete i te tau.*

Profugio, is, ugi, ugitum, gere. v. a. et n. *Hola.*

Profugus, a, um. adj. *Holoia.*

Profundo, is, fudi, usum, dere. v. a. *Hali, Hvai, Foaki t*

— lacrymas, *Loimata.* — vitam, *Foaki tona mauli. Mate.*

Profundum, i. n. *Te Maolalo, te Tai.*

Profundus, a, um. adj. *Maolalo, Taulalo.*

Progenies, iei. f. *Te Faahiga, te Fanau.*

Progredior, eris, gressus sum, di. v. d. *Alu age, Haele age; Fakaoviage.*

Proh! interj. *Oie!*

Prohibeo, es, ui, itum, ere. v. a. *Teteke, Lolomi; Tapui.*

Prohibitio, onis. f. *Te Lolomi, te Tapu.*

Proindè. adv. *Pea hoki lea.*

Projicio, is, eci, ctum, cere. v. a. *Siaki, Laku, Si, Fakato ifo.*

Proles, lis. f. *Te Fanau, te Faahiga.*

Prolixè. comp. iùs. adv. *Fakamalotoloto, Fualoaake.*

Promereo, es, ui, itum, ere. v. a. (et) **Promereor,** eris, itus sum, eri. v. d. *E aoga kau mau.*

Promiscuus, a, um. adj. *Fiofio, Hoko faipe.*

Promissum, i. n. *Te Fakapapau* : Stare promissis, *Taofi te fakapapau.*

Promissus, a, um. p. præt. **Promitto.** *Voto ia *, Fakapapauia.*

Promitto, is, misi, issum, tere. v. a. *Tuku ke loa* : — barbam, *Tuku ke tupu ake te kaukava.* = *Fakatotonu, Faka-*[illegible]*, Voto *.*

[illegible]**omptus,** a, um. adj. *Vave* : Promptus ad irascendum.

Promulgo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaha, Tala ki te hahai.*

Pronuntiatio, onis. f. *Te Lau tonu, Fakatotonu.*

Pronuntio, ias, avi, atum, are. v. a. *Lau, Fakatotonu, Fakamau, Tuku.*

Pronus, a, um. adj. *Punou ki mua, Ifo, Tokaga, Loto ofe* : — ad iram.

Propago, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalahi, Fakahoko Fakaili.*

Propè. adv. *Ovi.*

Propero, as, avi, atum, are. v. n. *Fakavili, Fakavavevave.*

Propinquus, a, um. adj. *Ovi mai, Kaiga ovi.*

Propior, ius. comp. *Ovi mai ake.*

Propitius, a, um. adj. *Finegalo mai, Ofa mai, Aloalo malie mai.*

Propono, is, sui, situm, nere. v. a. *Fakaagiagi, Fakatotonu, Fakaha, Poapoaki.*

Propositus, a, um. p. præt. **Propono.** *Fakatotonuia, Poapoakiia.*

Proprietas, atis. f. *Te Api, te Mea kua mauia.*

Proprius, a, um. adj. *Tona, Tana, Onatou, E mea tafito o he tahi.*

Propter. præp. *Ovi ki, Koteuhi ko.*

Propterea. adv. *Koteuhi ko te mea aia, Koia ia.*

Prora, æ. f. *Te Taumua.*

Prorsùm et **Prorsùs.** adv. *Tonu, Tautonu.*

Prorumpo, is, upi, uptum, pere. v. n. et a. *Tafe malohi, Oho mai.*

Proruptus, a, um. p. præt. **Prorumpo.** *Maumauia, Punaia.*

Prosequor, eris, secutus sum, qui. v. d. *Momoli, Fai agepe, Tuli, Fakahoko.*

Proserpo, is, serpsi, ptum, ere. v. n. *Totoloage.*

Prosilio, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Hopo, Oho ki tua.*

Prosper, era, erum. adj. *Manuia.*

Prosperè. adv. *Leleipe, Manuia.*

Prosperitas, atis. f. *Te Manuia, te Mau koloa.*

Prospicio, is, exi, ctum, cere. v. a. *Fakasiosio, Vakai, Sio ki mamao; Vakavakai, Alaala.*

Prosterno, is, travi, tratum, ere. v. n. et a. *Punou ifo, Hu, Maumau; Fakatoifo, Fakamole.*

Prostratus, a, um. p. præt. **Prosterno.** *Mafulifuliia, Maumauia, Mole, Kua haaga.*

Prosum, des, fui, desse. v. n. *Aoga.*

Protego, is, xi, ctum, gere. v. a. *Uufi, Taupau, Fakamalui, Ugaki.*

Protendo, is, di, tum (vel) sum, dere. v. a. *Folai, Avage, Fakaloa.*

Protero, is, trivi, tritum, terere. v. a. *Palu, Natu, Moloki.*

Protinùs. adv. *Anainei.*

Protoplastus, a, um. adj. *Te Uluaki tagata; Mea nee fuafuafai.*

Protraho, is, axi, actum, ahere. v. a. *Toho, Fakaloa, Fofola, Fakatuatuai.*

Provenio, is, eni, entum, ire. v. n. *Fakaau, Tupuake mai, Hokoage.*

Proventus, ûs. m. *Tupuaga (o te manu), Uhi, Tau, Taukai.*

Proverbium, ii. n. *Te Tala, Fakatata, Taaga lea.*

Providentia, æ. f. *Te Poto Eteleno *, Te Polovitesia *.*

Provideo, es, idi, isum, dere. v. a. et n. *Fai mua, Vakai, Mua, Tanaki mua.*

Provincia, æ. f. *Koga fenua i te fenua lahi.*

Provocatio, onis. f. *Te Faka kale.*

Provoco, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kale, Fakatupu, Fakalaga.*

Proximè. adv. *Ovi aupito.*

Proximus, a, um. adj. *Ovi aupito, Peipei. = te Kaiga.*

Prudens, entis. adj. *Poto, Loto mau, Faka kaukau.*

Prudentia, æ. f. *Aga vakavakai, Agapoto, Poto.*

Pruina, æ. f. *Te Hahau fakafefeka aki te momoko.*

Prurio, is, ivi, itum, ire. v. n. *Magio.*

Pruritus, ûs. m. *Te Magio.*

Psallo, is, li, ere. v. a. et n. *Fakatagi, te Meafakatagi, Hivafakatagi.*

Psalmodia, æ. f. *Te Hiva, te Laumalie o te pesalamo* *.

Psalmus, i. m. *Te Pesalamo* *, *te Hiva o Tavite* *.

Pseudopropheta, æ. m. *Polofeta* * *kaka.*

Puber et **Pubes,** eris. m. f. adj. *Ae kua lahi, Kua tagata.*

Pubesco, is, bui, bescere. v. n. *Hoko ki tona tagata lahi.*

Publicanus, i. m. *Te Pupelikano* *, *Ae e tana ki paaga fatogia.*

Publicè. adv. *Fakaha, I te hahai.*

Publicus, a, um. adj. *Hahai, E uhiga ki te hahai.*

Pudet, uit (vel) itum est, ere. v. n. *Ufiufi age :* Me pudet meæ culpæ.

Pudicitia, æ. f. *Te Nofo lelei taupoou, Hee agahala; Fakapoipoi aki te mata.*

Pudicus, a, um. adj. *Agalelei, Maa, Hee agahala.*

Pudor, oris. m. *Te Ufiufi, te Nofo lelei, Hee agahala, te Fakalogologope.*

Puella, æ. f. *Taahine, Fine mui.*

Puer, ri. m. *Tama, Tamasii.*

Puerilis. m. f. le. n. adj. *Fakatamasii.*

Pueritia, æ. f. *Te Nofo kei tamasii.*

Puerpera, æ. f. *Fafine fanau, Fae.*

Puerperium, ii. n. *Te Fanaui, te Luea.*

Puerulus, i. m. *Tamasii, Tamaliki.*

Pugillus, i. m. *Te Nima kuku.*

Pugna, æ. f. *Te Tau, te Ke, te Fetaaki.*

Pugno, as, avi, atum, are. v. a. *Tau, Fetauaki.*

Pulcher, chra, chrum. adj. *Lelei, Matamata lelei.*

Pulchrè. adv. *Lelei, Fakalelei.*

Pulchritudo, inis. f. *Te Mata lelei.*

Pullus, i. m. *Uhi.*

Pullulo, as, avi, atum, are. v. n. *Lahi, Tuputupuake.*

Pulmentum, i. n. *Te Mea kai, te Pa, te Kai.*

Pulmo, onis. *Te Maamaa.*

Pulpa, æ. f. *Te Kakano.*

Pulpitum, i. n. *Te Hiliaga tohi i te Ekelesia* *.

Pulso, as, avi, atum, are. v. a. *Ta, Leei :* Pulsare citharam, *Ta te sitala* *.

Pulsus, ûs. m. *Te Manava o te ua, te Tau ki he mea, te Manavanava.*

Pulvinus, i. m. *Te Uluga, te Nofoaga, te Hekaaga.*

Pulvis, eris. m. *Te Efuefu.*

Punctum, i. n. *Te Tuia, te Kii fakailoga o te manava; Vahe o he mea.*

Pungo, is, nxi et pupugi, punctum, pungere. v. a. *Tui, Huki.*

Punio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Totogi, Akonaki, Taute.*

Pupilla, æ. f. *Taahine, Mui e taupau e he tahi kehe; te Kano i mata.*

Pupillus, i. m. *Tama, Mui*

Prorsùm et **Prorsùs.** adv. *Tonu, Tautonu.*

Prorumpo, is, upi, uptum, pere. v. n. et a. *Tafe malohi, Oho mai.*

Proruptus, a, um. p. præt. **Prorumpo.** *Maumauia, Punaia.*

Prosequor, eris, secutus sum, qui. v. d. *Momoli, Fai agepe, Tuli, Fakahoko.*

Proserpo, is, serpsi, ptum, ere. v. n. *Totoloage.*

Prosilio, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Hopo, Oho ki tua.*

Prosper, era, erum. adj. *Manuia.*

Prosperè. adv. *Leleipe, Manuia.*

Prosperitas, atis. f. *Te Manuia, te Mau koloa.*

Prospicio, is, exi, ctum, cere. v. a. *Fakasiosio, Vakai, Sio ki mamao; Vakavakai, Alaala.*

Prosterno, is, travi, tratum, ere. v. n. et a. *Punou ifo, Hu, Maumau; Fakatoifo, Fakamole.*

Prostratus, a, um. p. præt. **Prosterno.** *Mafulifuliia, Maumauia, Mole, Kua haaga.*

Prosum, des, fui, desse. v. n. *Aoga.*

Protego, is, xi, ctum, gere. v. a. *Uufi, Taupau, Fakamalui, Ugaki.*

Protendo, is, di, tum (vel) sum, dere. v. a. *Folal, Avage, Fakaloa.*

Protero, is, trivi, tritum, terere. v. a. *Palu, Natu, Moloki.*

Protinùs. adv. *Anainei.*

Protoplastus, a, um. adj. *Te Uluaki tagata; Mea nee fuafua fai.*

Protraho, is, axi, actum, ahere. v. a. *Toho, Fakaloa, Fofola, Fakatuatuai.*

Provenio, is, eni, entum, ire. v. n. *Fakaau, Tupuake mai, Hokoage.*

Proventus, ûs. m. *Tupuaga (o te manu), Uhi, Tau, Taukai.*

Proverbium, ii. n. *Te Tala, Fakatata, Taaga lea.*

Providentia, æ. f. *Te Poto Eteleno *, Te Polovitesia *.*

Provideo, es, idi, isum, dere. v. a. et n. *Fai mua, Vakai, Mua, Tanaki mua.*

Provincia, æ. f. *Koga fenua i te fenua lahi.*

Provocatio, onis. f. *Te Faka kale.*

Provoco, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kale, Fakatupu, Fakalaga.*

Proximè. adv. *Ovi aupito.*

Proximus, a, um. adj. *Ovi aupito, Peipei.* = *te Kaiga.*

Prudens, entis. adj. *Poto, Loto mau, Faka kaukau.*

Prudentia, æ. f. *Aga vakavakai, Agapoto, Poto.*

Pruina, æ. f. *Te Hahau fakafefeka aki te momoko.*

Prurio, is, ivi, itum, ire. v. n. *Magio.*

Pruritus, ûs. m. *Te Magio.*

Psallo, is, li, ere. v. a. et n. *Fakatagi, te Meafakatagi, Hiva fakatagi.*

Psalmodia, æ. f. *Te Hiva, te Laumalie o te pesalamo* *.

Psalmus, i. m. *Te Pesalamo* *, *te Hiva o Tavite* *.

Pseudopropheta, æ. m. *Polofeta* * *kaka.*

Puber et **Pubes,** eris. m. f. adj. *Ae kua lahi, Kua tagata.*

Pubesco, is, bui, bescere. v. n. *Hoko ki tona tagata lahi.*

Publicanus, i. m. *Te Pupelikano* *, *Ae e tana ki paaga fatogia.*

Publicè. adv. *Fakaha, I te hahai.*

Publicus, a, um. adj. *Hahai, E uhiga ki te hahai.*

Pudet, uit (vel) itum est, ere. v. n. *Ufiufi age :* Me pudet meæ culpæ.

Pudicitia, æ. f. *Te Nofo lelei taupoou, Hee agahala; Fakapoipoi aki te mata.*

Pudicus, a, um. adj. *Agalelei, Maa, Hee agahala.*

Pudor, oris. m. *Te Ufiufi, te Nofo lelei. Hee agahala, te Fakalogologope.*

Puella, æ. f. *Taahine, Fine mui.*

Puer, ri. m. *Tama, Tamasii.*

Puerilis. m. f. le. n. adj. *Fakatamasii.*

Pueritia, æ. f. *Te Nofo kei tamasii.*

Puerpera, æ. f. *Fafine fanau, Fae.*

Puerperium, ii. n. *Te Fate Luea.*

-**ulus,** i. m. *Tamasii,*

Pugillus, i. m. *Te Nima kuku.*

Pugna, æ. f. *Te Tau, te Ke, te Fetaaki.*

Pugno, as, avi, atum, are. v. a. *Tau, Fetauaki.*

Pulcher, chra, chrum. adj. *Lelei, Matamata lelei.*

Pulchrè. adv. *Lelei, Fakalelei.*

Pulchritudo, inis. f. *Te Mata lelei.*

Pullus, i. m. *Uhi.*

Pullulo, as, avi, atum, are. v. n. *Lahi, Tuputupuake.*

Pulmentum, i. n. *Te Mea kai, te Pa, te Kai.*

Pulmo, onis. *Te Maamaa.*

Pulpa, æ. f. *Te Kakano.*

Pulpitum, i. n. *Te Hiliaga tohi i te Ekelesia* *.

Pulso, as, avi, atum, are. v. a. *Ta, Leei :* Pulsare citharam, *Ta te sitala* *.

Pulsus, ûs. m. *Te Manava o te ua, te Tau ki he mea, te Manavanava.*

Pulvinus, i. m. *Te Uluga, te Nofoaga, te Hekaaga.*

Pulvis, eris. m. *Te Efuefu.*

Punctum, i. n. *Te Tuia, te Kii fakailoga o te manava; Vahe o he mea.*

Pungo, is, nxi et pupugi, punctum, pungere. v. a. *Tui, Huki.*

Punio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Totogi, Akonaki, Taute.*

Pupilla, æ. f. *Taahine, Mui e taupau e he tahi kehe; te Kano i mata.*

Pupillus, i. m. *Tama, Mui*

e taupau e he tahi i te puli ona matua.

Puppis, is. f. *Te Taumuli.*

Purè. adv. *Maa, Tonu, Hee fiofio.*

Purgamentum, i. n. *Te Otaota, te Aanu, te Fakamaa aga..*

Purgatio, onis. f. *Te Vai akau, Faitoo faka alu fatu, te Faka maa aga.*

Purgo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka maa, Faitoo.*

Purificatio, onis. f. *Te Purifikasio *, te Faka maa, te Faka tapu.*

Purifico, as, avi, atum, are. v. a. *Faka maa, Faka tapu, Faka mole.*

Puritas, atis. f. *Te Maa o te loto, te Tasilo o te vai, te Atea; te Maoni oni.*

Purpura, æ. f. *Te Pena kula.* = *Kie kula.*

Purpureus, a, um. adj. *Faka kula, Kula ia.*

Purus, a, um. adj. *Maa, Atea, Tasilo.*

Pus, uris. n. *Aukau.*

Pusillus, a, um. adj. *Sii, Nounou.*

Pustula, æ. f. *Te Mapula, Fufula; te Faka fulafula, Faka aukau.*

Puteo, es, ui, ere (vel) **Putesco**, is, escere. v. n. *Ku, Namu ku, Faka au o elo.*

Puteus, i. m. *Te Vai keli.*

Puto, as, avi, atum, are. v. a. *Mahalo, Faka kaukau, Tui, Faa fai, Tuu si.*

Putrefacio, is, feci, ere. v. a. *Faka au o elo.*

Putresco, is, trui, ere. v. n. *Faka au o elo,.., o kovi.*

Putridus, a, um. adj. *Kovi, Elo.*

Pyxis, idis. f. *Kii puha tapu, Kii kalise *.*

Q

Quà. adv. *Mai fea, Feafeai, I te ala fea; Fehui,* Quâ?

Quacumquè. adv. *I he potu, I te he ala, Ia mea ala, e ke fia fai ai.*

Quadra, æ. f. *Faahifa.*

Quadragenarius, a, um. adj. *Tona fa gofulu.*

Quadragesima, æ. f. *Te Kuatalasima *.*

Quadraginta. ind. *E agofulu.*

Quadrans, antis. m. *Kii paaga afea.*

Quadratum, i. n. *Te Mea faahifa; te mea e fakafaahifa.* **Quadratus**, a, um. adj.

Quadriennium, ii. n. *Te Vahaa tau e fa.*

Quadrigæ, arum. f. plur. *Te Teka moona osi e fa.*

Quadringenti, æ, a. adj. plur. *E Fa geau.*

Quadro, as, avi, atum,

are. v. a. et n. *Taaga fakafaahi e fa; Aoga, E uhiga ki.*

Quadrupes, edis. omn. g. *Manu vae fa.*

Quadruplex, icis. omn. g. adj. *Kua fa ona mea; Lo fa.*

Quadruplum, i. n. *Tuaga fa, Tona mea (totogi) liuaga fa.*

Quadrus, a, um. adj. *Ta ona faahi e fa* : Lapis quadrus, *Maka faahi fa.*

Quæ. f. **Qui, Quæ, Quod.**

Quæro, is, æsivi (vel) æsii, æsitum, rere. v. a. *Kumi, Fakafehui, Holi.*

Quæso, is, it, umus, quæsi, sum, sere. v. def. *Kole mamahi.*

Quæstio, onis. f. *Te Fehui.*

Quæstus, ûs. m. *Te mea kua mau, te Totogi, te Lelei o te..., te Fua o he...*

Qualis. m. f. le. n. adj. *Hage, Hoko* : Talis qualis tu, *O hage ko koe.*

Qualiscumque. m. f. lecumque. n. pron. *He tahi ia natou.*

Qualitas, atis. f. *Te Uhiga, te Naunau* (*Sio kia* **Conditio.**)

Qualiter. adv. *O hage ko.*

Quàm. conj. *Ke, Efia:* Quàm ut, *Lahi fau, Ke lahi.*

Quamdiù. Quandiù, adv. *I te temi fuape, Fualoa feafeai.*

Quamobrem. conj. *Ko ia ia.*

Quamplurimi, æ, a. adj. plur. *Te Hahai lahi, te Tokolahi aupito.*

Quamprimùm. adv. *Fakavavevave aupito, Fai ki te mea e vave ake.*

Quamvis. conj. *Logo age.*

Quandò. adv. *Afea? Moka.*

Quamquam. conj. *Logo age.*

Quantitas, atis. f. *Mahu, Mea lahi, te Lahi feafeai o he mea.*

Quantò. adv. : Quantò diutiùs abest, tantò magis cupio.

Quantùm. adv. *Tatau mo, O hage ko* : Tantùm quantùm.

Quantus, a, um. pronom. et adj. *Kua lahi. E lahi feafai, Mea nei ka lahi!*

Quapropter. conj. et adv. *Kotea, Ai? Ko ia.*

Quarè. adv. *Kotea ai, Inia? Oa?*

Quarta, æ. f. *Tona koga fa.*

Quartus, a, um. adj. *Tona fa.*

Quasì. adv. *O hage ko, Peipei, Teitei.*

Quassatio, onis. f. *Te Galulu; te Lului.*

Quasso, as, avi, atum, are. v. a. *Fakagalulu, Lului, Houhoui, Fulihi.*

Quatenùs. adv. (et) conj. *O au ki te a? = I tona faahi ae* : Christus quatenùs homo.

Quater. adv. *Tua fa.*

Quaternio, onis. m. *Tokofa, Solia * tokofa.*

Quatriduanus, a, um. adj. *Tona po e fa.*

Quatuordecim. indecl. omn. g. *Hogofulu mo fa.*

Que. conj. *Pea, Mo.*

Quemadmodùm. adv. et conj. *Feafeai? O hage ko.*

Queo, is, ivi, itum, ire. v. *Faafai.*

Querela, æ. f. *Te Ke, te Feloto aki.*

Queror, reris, estus sum, eri. v. d. *Tagi, Ita ki he, Muna.*

Querulus, a, um. adj. *Faa muna, Faa ke, Mamahi.*

Questus, ûs. m. *Tagi mamahi.*

Qui, Quæ, Quod. pron. *Aia, Ala.*

Quicumque, Quæcumque, Quodcumque. pron. *Koia fuape, He tahi i niihi mea kehe.*

Quid. n. *Kotea? A :* Quid mihi et tibi? *E ta a mo koe?*

Quidam, Quædam, Quoddam. pron. *Te tahi, He, Hina, Hino.*

Quidem. adv. *Mooni.*

Quidnam? *Kotea, Koa?*

Quies, etis. f. *Te Malolo, te Fimalie.*

Quiesco, is, evi, etum, escere. v. n. *Malolo, Fakafimalie, Moe :* Quievit morte placidâ, *Nee mahaki fakafimaliepe.*

Quietè. adv. *Fakafimalie.*

Quilibet, Quælibet, Quodlibet. pron. *Koia fuape.*

Quin. adv. et conj. *Kae. Logo age. Kotea e molemo. = Tatau mo* ne *tahi tahigape.*

Quindecim. indecl. *Hogofulu ma nima.*

Quindeciès. ind. *Tua hogofulu ma nima.*

Quingenti, æ, a. pron. *Nima geau.*

Quinquagesimus, a, um. adj. *Tona nima gofulu.*

Quinque. indecl. *Nima.*

Quintus, a, um. adj. *Tona nima.*

Quippe. conj. *He, Kae.*

Quis, Quæ, Quid. pron. *E, Ia, Ai, Ko ai, Kotea?*

Quisnam, Quænam, Quodnam? Quidnam. pron. *Ko ai, Kotea? Kofea?*

Quisque, Quæque, Quodque. Quidque. pron. et adj. *Takitahi, Fuli.*

Quisquis, Quæquæ, Quodquod. pron. *He tahi, Koia fuape,... fulipe.*

Quivis, Quævis, Quodvis. Quidvis. pron. *Koia fuape.*

Quò? adv. *Kifea?*

Quò. conj. *Koteuhi ke :* Quò melior evadas.

Quoàd. adv. *O au ki, I tona uhiga ki...*

Quocumquè. adv. *I te potu fuape, I te faahi fuape.*

Quòd. conj. *Koteuhi.*

Quomodò. adv. et conj. *Feafeai :* Quomodò se habent, *Pe e feafeai?*

Quonàm, adv. *Kifea.*

Quoniàm. conj. *Koteuhi.*

Quoque. conj. *Foki, Mo ia, Pe lava :* Tu quoque, fili mi.

Quorsùm. adv. *Kifea, Kotea ai, Mooa.*

Quot. adj. *Tokofia, E fia.*

Quotannis. adv. *I te tau fuape.*

Quotidianus, a, um. adj. *I te aho nei, Fakaaho :* Panis quotidianus.

Quotidiè. adv. *I te aho fuape takitahi.*

Quotiès. adv. *Tuafia.*

Quotiescumquè. adv. *I*

*te temi * fuape; Iloga te temi * fuape.*

Quotus, a, um. adj. *E fia.*

Quousquè.adv. *O au ki te a.*

Quùm (et) **cùm.** conj. *Ka, Moka, Kapau.*

R

Rabbi. ind. (*lea Sutea* *.) *Aloa, Aliki, Aliki akonaki.*

Rabidus, a, um. adj. *Fakavalevale kovi.*

Rabies, iei. f. *Te Fakavalevale kovi.*

Rabiosus, a, um. adj. *Fakavalevale, Ita ita.*

Racemus, i. m. *Te Fua i vite* *.

Radians,antis. adj. *Gigila, Pupula.*

Radiatio, onis. f. *Te Pupula, te Pakila, te Taukavei.*

Radicor, aris, atus sum, ari. v. d. *Aka, E tupu te aka.*

Radio, as, avi, atum, are. v. n. *Pakila.*

Radius, ii. m. *Te Pakila, te Taukavei.*

Radix, icis. f. *Te Akasi akau, te Aka.*

Rado, is, asi, asum, dere. v. a. *Vau, Halu.*

Ramus, i. m. *Te Vaa akau.*

Rana, æ. f. *Te Moko, te Faahiga moko e mauli i teu tafe.*

Rapax, acis. adj. *Faa kaihaa, Kaihaa.*

Rapidus, a, um. adj. *Vave, Ga holo.*

Rapina, æ. f. *Te Faa kaihaa, te kaihaa, te Fakaaliki.*

Rapio, is, pui, ptum, pere. v. a. *Kaihaa, Puke, Fakamalohi.*

Raptum, i. n. *Te Kaisaa :* Vivere ex rapto, *Mauli aki te kaisaa.*

Raptus, ûs. m. *Te Ave* (*o te fafine.*)

Rarè. adv. *Sii, Siipe, Tahitahiga, Mole hoko fai.*

Rarus, a, um. adj. *Tahitahiga, Siipe, Vaha vaha.*

Ratio, onis. f. *Te Uhiga, te Atamai, te Fakakaukau pe Puleaki.*

Ratiocinatio, onis. f. *Te Talanoa fakamaloto loto,... fakamatala.*

Ratiocinor,aris, atussum, ari. v. d. *Talanoa feia, Fai* argumentatio...

Rationalis. m. f. le. n. adj. *Fakaatamai, Tonu, Lelei, Atamai.*

Ratus, a, um. part. præt. **Reor.** *Mahaloia, Fakapotopoto, Malohiia; Fakamooni* (*Matelimonio* *).

Raucus, a, um. adj. *Leo fa.*

Re... *Sii lea e fakahoko ki he tahi lea, moo fakauhiga fenei : Toe.*

Rea, æ. f. *Te Agakovi, Fakakovii* (vide **Reus.**)

Reædifico, as, avi, atum,

are. v. a. *Toe laga*, *Faka foou*, *Toe fai*.

Reatus, ûs. m. *Te Fakakovii*, *Tala te kovi*, *te Koviaga*, *te Mauaaga*.

Rebellio, onis. f. *Te Agatuu*.

Rebello, as, avi, atum, are. v. n. *Agatuu*.

Recedo, is, cessi, cessum, dere. v. n. *Alu kehe*, *Mole*, *Ma väe*.

Recens, entis. adj. *Foou*, *Hoki fai*.

Recenter. adv. *Hoki fai*, *Foou*.

Receptaculum, i. n. *Te Aiaga mea*, *te Nofoaga*, *te Hola aga*.

Receptus, a, um. p. præt. **Recipio.** *Toe mau*, *Toe loto malohi*, *Taliia* : Robur receptum, *Toe loto malohi*.

Recessus, ûs. m. *Te Liliu*, *te Fakamamao*, *te Lavaki*; *te Hola aga*.

Recido, is, cedi, Recasum, cidere. v. n. *Toe toka*, *Toe puke*, *Toe aga kovi*.

Recipio, is, cepi, ceptum, pere. v. a. *Toe* [illegible] : Recepto visum, *Toe* [illegible], *Toe mauli*, [illegible] *Toe mau te* [illegible], *Alu faka* [illegible]

Recito, as, [illegible] v. a. *Lau o loe* [illegible] *mana manatu*.

Reclino, as, [illegible] are. v. a. *Punou*, [illegible] *ifo*.

Reconcilio, as, [illegible] are. v. a. *Fakalilio*, [illegible]

Reconciliare alicui, *Fakalelei ki he tahi*.

Recondo, is, didi, ditum, dere. v. a. *Fufu*, *Tanu*.

Recordor, aris, atus sum, dari. v. d. *Manatu*, *Mana manatu*.

Recrudesco, is, dui, cere. v. n. *A sili sili*, *Le sili*.

Rectê. adv. *Tonu*, *Lelei*, *Mooni*.

Rectus, a, um. adj. *Tonu*, *Totonu*, *Mooni*.

Recubo, as, bui, bitum, bare. v. n. *Takoto*, *Ma lolo*.

Recumbo, is, cubui, cubitum, bere. v. n. *Takoto*, *Malolo*, *Nofo o kai*.

Recupero, as, avi, atum, are. v. a. *Toe mau* : — visum, ... *te sio*. — vires,..., *te malohi*.

Recursus, ûs. m. *Te Liliu*, *te Hola ki muli*.

Recuso, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafisi*, *Teteke*.

Redditio, onis. f. *Te Fakalilio*, *te Fakatotonu*, *te Taku* [illegible]

Reddo, is, didi, ditum, dere. v. a. [illegible], *Fakaoti*, [illegible]

[illegible]

Redimo, is, demi, demptum, mere. v. a. *Huhui, Faka mauli.*

Reditus, ûs. m. *Te Liliu, te Faka lelei, te Mea e mau.*

Reduco, is, uxi, ctum, cere. v. a. *Faka liliu, Toe taki age.*

Redundo, as, davi, datum, dare. v. n. *Ope ope, Lolo lahi aupito, Ma hua aupito.*

Refero, fers, Retuli, Relatum, ferre. v. a. *Toe ave, Toe avage, Toe au mai :* — gratiam, *Tala age te ofa.* — victoriam, *Mau te malo.* = *E uhiga ki...*

Reficio, is, feci, fectum, ficere. v. a. *Faka foou, Toe faka tuu, Faka ake, Ono.*

Refluo, is, uxi, uxum, uere. v. n. *Toe tafe* (Reflux de la mer : Flux et reflux).

Refoveo, es, vi, otum, ere. v. a. *Toe faka mafana, Toe faka ake, Toe faka tupu ake te loto.*

Refreno, as, avi, atum, are. v. a. *Lo lomi, Te teke, Faka gutu.*

Refrigero, as, avi, atum, are. v. a. *Faka mo moko, Tokoni.*

Refrigesco, is, frixi, igescere. v. n. *Faka mo moko, Fa*[illegible] *o mole.*

Refugio, is, ugi, ugitum, [illegible] v. n. *Hola, Alu ki...,* [illegible] *Faka lafilafi :* Refu- [illegible] Refugere à ... [illegible] *Te* [illegible]

Regalis. m. f. le. n. adj. *Faka aliki :* Sceptrum —.

Regia, æ. f *Te Fale hau, te Nofo aga aliki.*

Regina, æ. f. *Te Fine aliki, te Aliki (fafine.)*

Regio, onis. f. *Te Potu fenua, te Koga fenua.*

Regius, a, um. adj. *Faka aliki, Aliki.*

Regno, as, avi, atum, are. v. n. *Hau; Pule.*

Regnum, i. n. *Te Puleaga, te Afio aga :* Regnum Dei.

Rego, is, Rexi, Rectum, gere. v. a. *Lagi aki, Faka totonu, Pule.*

Regredior, deris, gressus sum, di. v. d. *Li liu.*

Regressus, ûs. m. *Te Liliu.*

Regula, æ. f. *Te Fono, te Uhiga, te Mea vahe, te Lekula*.*

Regulus, i. m. *Te Aliki sii, te Matua pule.*

Reipsa. adv. *Mooni.*

Rejectus, a, um. p. præt. **Rejicio.** *Tuku a, Tuku na, Liaki ia.*

Rejicio, is, jeci, jectum, cere. v. a. *Tuku, Te teke, Liaki, Siaki.*

Relatio, onis. f. *Te Au au aga o te mea, te Ma fihu ga ; te Fe laveiaga o ni mea.*

Relaxo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka malu, Faka malolo, Faka sii sii.*

Relego, as, gavi, gatum, [illegible]e. v. a. *Faka au nofo, Faka*[illegible]*vae.*

Relictus, a, um. p. præt. **Relinquo.** *Tukua, Siakiia, Osi, Tukuia.*

Religio, onis. f. *Te Lotu, te Faahiga taupoou, te Tauhi.*

Religiosus, a, um. adj. (*Tagata*) *Tokaga ki te lotu,... tapu,... lotu.*

Religo, as, avi, atum, are. v. a. *Hai, Nonoo.*

Relinquo, is, liqui, lictum, quere. v. a. *Tuku, Liaki.*

Reliquiæ, arum. f. plur. *Te Toe aga, te Hui o te kau sagato *.*

Reliquus, a, um. adj. *Toe :* Reliqua vita, *Te toe o te mauli.*

Reluctor, aris, atus sum, ari. v. d. *Tau mo te teke. Faiga te lolomi.*

Remaneo, es, ansi, ansum, ere. v. n. *Tuu laki, Tuu mau, Nofo :* — domi,... *i te fale,... i ko.*

Remigium, ii. n. *Te Foe.*

Remigo, as, avi, atum, are. v. a. *Tau alo, Aalo.*

Remigro, as, avi, atum, are. v. n. *Liliu.*

Reminiscor, eris, sci. v. d. *Manatu :* — rei.

Remissio, onis. f. *Te Fakamolemole (o te agahala), te Tukuage, te Fakamalolo.*

Remitto, is, isi, issum, tere. v. a. *Fakamavae, Tuku age.*

Removeo, es, movi, motum, ere. v. a. *Fakamavae, Kapu, Teteke.*

Remuneratio, onis. f. *Te Totogi, te Ofa.*

Remunero, as, avi, atum, are. v. a. *Ofa, Totogi.*

Remus, i. m. *Te Foe :* — navis, *Te foe o te vaka.*

Renascor, eris, atus sum, sci. v. d. *Toe mauli, Toe tupu, Toe fanaui.*

Renatus, a, um. p. præt. **Renascor.** *Toe tupuia, Toe mauiia.*

Renes, um. m. plur. *Tuahivi, te Ifiifi.*

Renovo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafoou, Toe laga.*

Renuntio, as, avi, atum, are. v. a. *Tala he logo, Fakailoilo.*

Renuo, is, ui, utum, uere. v. n. et a. *Fakafisi, Tapu, Mole pau.*

Reor, Reris, Ratus sum, Reri. v. d. *Tui, Mahalo.*

Repello, is, puli, pulsum, lere. v. a. *Teteke, Lolomi.*

Rependo, is, pendi, pensum, dere. v. a. *Totogi, Avage, Taui.*

Repentè. adv. *Fakafokifape.*

Repentinus, a, um. adj. *Hoko, To fokifape, Mole tatali.*

Reperio, is, peri, pertum, ire. v. a. *Iloi, mau.*

Repertus, a, um. p. præt. **Reperio.** *Iloa, mauia.*

Repetitus, a, um. p. præt. **Repeto.** *Tua faiia, Tua lahi tona fai.*

Repeto, is, tivi et tii, titum, tere. v. a. *Liliu, Tua fai foki.*

Repleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Toe fakafonu.*

Repletus, a, um. p. præt. **Repleo.** *Pito, Fonuia.*

Repono, is, posui, positum,

nere. v. a. *Toe ai*, *Tuku ki...*, *Avage*, *Fakatuuga*.

Reporto, as, avi, atum, are. v. a. *Toe ave*, *Faka liliu*.

Repræsentatio, onis. f. *Te Fakatata*, *te Gaoi fakatata*, *Faifaitaki*.

Repræsento, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatatau*, *Faifaitaki*.

Reprehendo, is, di, nsum, dere. v. a. *Taute*, *Akonaki*.

Reprimo, is, pressi, pressum, mere. v. a. *Fakagata*, *Tuku*, *Teteke*, *Taofi*.

Reprobo, as, avi, atum, are. v. a. *Teteke*, *Fakamau*, *Liaki*, *Mole io*.

Repto, as, avi, atum, are. v. n. *Totolo*, *Haele*, *Ketuketupe*.

Repudio, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamavae*, *Liaki*.

Repudium, ii. n. *Te Fakamavae*, *Veteki*.

Requies, iei. f. *Te Malolo*, *te Fakafimalie*.

Requiesco, is, evi, etum, escere. v. n. et a. *Fakamalolo*, *Takoto*, *Moe*.

Requiro, is, isivi et isii, isitum, rere. v. a. *Kumi*, *Eke*, *Faka alaala*, *Fehui*.

Res, rei. f. *Te Mea*, *te Lelei*, *te Gaue*, *te Aga*, *te Koloa*, *te Api*.

Rescio, is, ivi et ii, itum, ire. v. a. *Iloi*, *Logoi*.

Reservo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatoe*, *Taupau ki muli*.

Resideo, es, sedi, Resessum, sidere. v. n. *Nofo*.

Residuum, i. n. *Te Toe te Toega*, *te Penu*.

Residuus, a, um. adj. *Te Toe*, *te Mauli*.

Resipiscentia, æ. f. *Te Fakahemala*, *Te fakaliliu o te aga ki te lelei*.

Resipisco, is, pui, cere. v. n. *Fakahemala*, *Faliu ki te aga lelei*.

Resisto, is, Restiti, Restitum, Resistere. v. n. *Teteke*, *Lolomi*.

Resolutio, onis. f. *Te Vevete*, *te Fakapapau*, *te Maumau*.

Resolvo, is, solvi, solutum, vere. v. a. *Vevete*, *Fakamalui*, *Mavete* (passiv.), *Maumaui*.

Resono, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Tagi*, *Logoaa*, *Hiva*.

Respectus, ûs. m. *Sio ki tua*, *te Tapuage*. *Te mafihuga kehe o he mea*.

Respicio, is, pexi, pectum, cere. v. a. *Sio ki muli*, *Tagaki*, *Faka kaukau*.

Respiro, as, avi, atum, are. v. n. *Manava*, *Malolo*.

Respondeo, es, di, nsum, dere. v. n. *Tala*, *Ui*, *Tali*.

Responsum, i. n. *Te Tala*, *te Lea*, *te Ui*, *te Tali*.

Respublica, æ. f. *Te Mea o te hahai fakatahi*, *te Pule*, *e fai feia*.

Respuo, is, pui, putum, puere. v. a. *Puaki*, *Lolomi*.

Restituo, is, tui, tutum, tuere. v. a. *Fakaliliu*, *Toe avage*, *Fakafoou*, *Toe fakatuu*.

Resto, as, stiti, titum, tare. v. n. *Tuu mau*, *Tuulaki*, *Nofomau*, *Toe*.

Resurgo, is, surrexi, rectum, gere. v. n. *Tuu ake, Toe mauli.*

Resurrectio. onis. f. *Te Tuu ake, te Toe mauli.*

Resuscito, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatuuake, Fakamauli.*

Retardo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatuai, Lolomi.*

Rete, is. n. *Kupega.*

Retineo, es, nui, tentum, nere. v. a. *Taofi, Lolomi.*

Retorqueo, es, orsi, ortum, quere. v. a. *Liliu, Fakaliliu, Haga ki tua.*

Retractatio, onis. f. *Fakaliliu te loto,... te lea,... te talanoa o siaki.*

Retracto, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaliliu, Tala kailoa.*

Retraho, is, axi, actum, here. v. a. *Toho ki muli, Liliu ki tua.*

Retribuo, is, ui, utum, uere. v. a. *Foaki, Totogiaki.*

Retrò. adv. *Situa, Ki tua.*

Retrorsùm. adv. *Ki tua.*

Retrudo, is, usi, usum, dere. v. a. *Laku ki te malu.*

Reus, i. m. *Ae kua tuku ki ae he aga kovi, te Aga hala, Ae e fakamau ia.*

Revaleo, es, lui, ere et **Revalesco,** is, cere. v. n. *Akeake.*

Reverentia, æ. f. *Te Fakaapaapa* : Salvâ reverentiâ, *Tapu age.*

Reverà. adv. *Mooni, Ifoki.*

Reversus, a, um. p. pass.

Reverto. *Liliu ia.*

Revertor, eris, sus sum, ti. v. d. *Liliu* : In pulverem —, *Liliu ki te kele.*

Revivisco, is, Revixi, iviscere. v. n. *Toe mauli, Toe tupuake.*

Revoco, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaliliu* : — ad vitam,... *ki te mauli.*

Rex, Regis. m. *Te Tui, te Aliki.*

Rhetorica, æ. f. (et) **Rhetorice,** es. f. *Te Letolika *, te Siesia * o talanoa lelei.*

Rhetor, oris. m. *Ae e akonaki lelei.*

Rheuma, atis. n. *Tale* (Rhume.)

Rideo, es, Risi, Risum, dere. v. n. et a. *Kata, Malimali.*

Ridiculus, a, um. adj. *Faikehe, Aoga ke nukinuki ki ai.*

Rigeo, es, gui, ere et **Rigesco,** is, cere. v. n. *Fakafefeka, Fakaau o fefeka.*

Rigidus, a, um. adj. *Fefeka, Faigataa, Ae e teitei taofi fau te tonu.*

Rigo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakavai, Fakapalapalai.*

Rigor, oris. m. *Te Aga fefeka, te Loto fefeka, momoko; te Tonu katoa.*

Ripa, æ. f. *Te Kauvai.*

Risus, ûs. m. *Te Kata.*

Ritè. adv. *Lelei, Tonu.*

Ritus, ûs. m. *Tootooga tapu.*

Rivus, i. m. *Tafe vai.*

Rixa, æ. f. *Te Fekiosuaki, te Kinisi, te Ka, te Fetauaki.*

Robur, oris. n. *Te Malohi.*

Robustus, a, um. adj. *Malohi, Malolo.*

Rodo, is, osi, osum, dere. v. a. *Kosikosi, Tosi, Maumau, Fatufatui.*

Rogatio, onis. f. *Kole, Hu.* (*Lokasio* *.)

Rogo, as, avi, atum, are. v. a. *Kole, Fe hui* : Rogo te vestem.

Romanus, a, um. adj. *Loma* *, *E kau ki Loma* *, *Fakaloma* *.

Rorans, antis. p. præs. **Roro**. *Palapala aki te hahau; Palapala.*

Roro, as, avi, atum, are. v. a. *Hahauia, To (te hahau).*

Ros, Roris. m. *Te Hahau.*

Rosa, æ. f. *Te Losa* * (*Fisi i akau.*)

Roseus, a, um. adj. *Fakalosa* *, *Losa* * *ia*, *Kulafakalosa* *.

Rostrum, tri. n. *Te Gutu i manu lele,.., puaka; te Tala o he vaka.*

Rota, æ. f. *Te Fuai teka.*

Rotatio, onis. f. *Te Aluaga o te teka, te Takamilomilo o te teka.*

Rotunditas, atis. f. *Te Tekafuafua.*

Rotundus, a, um. adj. *Tekafuafua.*

Rubeo, es, bui, ere. v. n. et **Rubesco,** is. cere. v. n. *Fakaau o kula, Ufiufi.*

Ruber, bra, brum. adj. *Kula.*

Rubor, oris. m. *Te Pena kula, te Ufiufi.*

Rubrica, æ. f. *Lupilika* *, *Tatotonu o te lau o te tohi o te misae* *.

Rubus, i. m. *Te Vaotalatala.*

Rudens, entis. omn. g. *Te Maea.*

Rudimentum, i. n. *Te Fuafua ako, te Kamata ako o he tamasii.*

Rudis. m. f. e. n. adj. *Mea heeki gaohiia, Vale, Fetefete, Kovi.*

Rufus, a, um. adj. *Kulakula, Memea.*

Ruga, æ. f. *Te Fefe.*

Rugio, is, ii et ivi, itum, ire. v. n. *Tagi o te manu* (Lion.)

Rugosus, a, um. adj. *Fetefete.*

Ruina, æ. f. *Te Holoi o he mea, te Maumau, te Malaia, te Tamate.*

Rumor, oris. m. *Te Logo, te Talanoa.*

Rumpo, is, Rupi, Ruptum, pere. v. a. *Fasi, Maumau, Haaki.*

Ruo, is, Rui, Ruitum vel Rutum, Ruere. v. a. et n. *Toka, Matuetue.*

Rupes, is. f. *Te Makalahi.*

Ruralis. m. f. le. n. adj. *E uhiga ki te kele fenua* : Ruralis labor, *Gaue fenua.*

Ruricola, æ. m. et f. *Tagata gaue fenua,... kele.*

Rursùm, Rursùs. adv. *Tuafai, Tona tualua.*

Rus, Ruris. n. *Te Fenua, te Api uta.*

Rusticitas, atis. f. *Te Aga hee mahani, te Aga i vale.*

Rusticus, a, um. adj. *Fakafenua, Mole faa mahani.*

Rutilus, a, um. adj. *Kula o hage ko te afi* : Color rutilans, *Kula ahoaho.*

S

Saba, æ. f. *Sapa *, Kolo i Alape * nee lahi i ai te magoni.*

Sabæus, a, um. adj. *Mai Sapa *.*

Sabbatum, i. n. *Te Sapato *.*

Sacculus, i. m. *Taga sii.*

Saccus, i. m. *Taga.*

Sacer, cra, crum. adj. *Tapu.*

Sacerdos, tis. m. *Te Matua tapu.*

Sacerdotalis. m. f. le. n. adj. *Fakamatua tapu, E kau ki te faahiga tapu.*

Sacerdotium, ii. n. *Te Gaue faahiga tapu.*

Sacramentum, i. n. *Te Sakalameta *, te Tapu.*

Sacratus, a, um. p. præt. **Sacro.** *Tapuia, Fakatapuia.*

Sacrificium, ii. n. *Te Sakilifisio *, te Failaulau.*

Sacrifico, as, avi, atum, are. v. a. *Failaulau, Fai te misa * tapu.*

Sacrilegium, ii. n. *Te Sakilesio *, te Kaka i te mea tapu.*

Sacro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakatapu.*

Sacrosanctus, a, um. adj. *Tapu, Maonioni.*

Sacrum, i. n. **Sacra,** orum. n. plur. *Te Mea tapu, te Tootooga tapu kehekehe.*

Sæculum, Seculum, i. n. *Te Sekulo *, Tau e teau.*

Sæpè. adv. *Tua lahi.*

Sævè. adv. *Fakakovii.*

Sævio, is, ii, itum, ire. v. n. *Ita ità, Aga kovi ki, Taute kovi.*

Sævitia, æ. f. *Te taute kovi, te Ita lahi.*

Sævus, a, um. adj. *Kovi, Faa ita ita, Faa tamate, mo Fai kovi.*

Sagina, æ. f. *Te Fakasino, Fakagako (o te u manu.)*

Sagino, as, uvi, atum, are. v. a. *Fakasino, Fakagako.*

Sagitta, æ. f. *Te Matafana, te Kalolo.*

Sal, alis. n. *Te Masima :* Vos estis sal terræ.

Salarium, ii. n. *Te Totogi.*

Saliens, entis. p. præs. **Salio.** *Hopohopo, Puna ake, Makafisi.*

Salio, is, lii (et) livi, ltum, ire. v. n. *Hopo, Puna, Makafisifisi.*

Saliva, æ. f. *Te Favai.*

Sallio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Fakapaatai.*

Saltatio, onis. f. *Te Poula.*

Saltem. conj. *Ko tona sii :* Si non omnes veneritis, saltem tu veni,... *Kehepe ko.*

Salto, as, tavi, tatum, tare. v. a. et n. *Poula, Mee.*

Saltus, ûs. m. Te Vaoloa, *Akauloa*, te Poula.

Saluber. m. bris. f. bre. n. adj. *Aoga*, *Mauli*.

Salubritas, atis. f. *Te Aoga ki te mauli lelei.*

Salum, i. n. *Te Moana.*

Salus, utis. f. *Te Mauli.*

Salutaris. m. f. re. n. adj. *Aoga*. = **Salutare,** is. n. *Te Faka mauli.*

Salutatio, onis. f. *Te Fetapa*, *te Hu.*

Saluto, as, tavi, tatum, tare. v. a. *Fetapa*, *Hu.*

Salve, Salvete. imper. *Alofa*, *Ofa !*; Salvete flores martyrum.

Salveo, es, ere. v. n. *Nofo*, *Ma lolo.*

Salvus, a, um. adj. *Hao*, *Malolo*, *Mauli.*

Sanatio, onis. f. *Te Fakamauli (o te mahaki.)*

Sanatus, a, um. p. præt. **Sano.** *Mauli ia.*

Sanctè. adv. *Faka lelei*, *Maoni oni.*

Sanctitas, atis. f. *Te Maonioniaga*, *te Agatonuaga.*

Sanctus, a, um. adj. *Maonioni*, *Sagato* *.

Sandalium, ii. n. *Tahi* [illegible] *vae.*

Sanè. adv. *Mooni*, *Ifoki.*

Sanguis, inis. m. *Te Toto* : [illegible] Jesu Christi, Domini [illegible]

[illegible], iei. f. *Aukau*, *Mea*

Sapienter. adv. *Fakapotopoto.*

Sapientia, æ. f. *Te Poto*, *te Sapiesia* *.

Sapio, is, ivi (et) ui, itum, pere. v. a. *Magoni mài*, *Malie mai*, *Logo lelei*, *Namu lelei*; *Manako* : Recta sapere.

Sapor, oris. m. *Te Magoni*, *te Malie*, *te Logo i te aoao.*

Sapphirus, i. m. *Te Maka koloa ia.*

Sarcina, æ. f. *Te Ota ota*, *te Tootooga*, *te Oho.*

Sarcio, is, rsi, rtum, cire. v. a. *Gaohi*, *Toe tui*, *Monomono ia otaota,... ia kofu.*

Sarculum, i. n. *Te Huo e huo aki.*

Sarmentum, i. n. *Te vaa vite* *.

Sartago, ginis. f. *Te Mea faifakapaku.*

Sartus, a, um. p. præt. **Sarcio.** *Mono mono* : Tunica sarta, *Kofu mono mono.*

Sat. (et) **Satis.** adv. *Tukula*, *Kua lahi.*

Sata, orum. n. plur. *Kele e i ai te fulumeto, akau kehekehe.*

Satago, is, tegi, actum, agere. v. n. *Faiga*, *Fe haga aki.*

Satelles, itis. m. *Te leoleohi.*

Satiatus, a, um. p. præt. **Satio.** *Ma kona ia*, *Fiu ia*, *Lelei ia.*

Satietas, atis. f. *Te Makona lahi*, *te Fiu*, *te Lahi o he mea.*

Satio, as, avi, atum, are. v. a. *Fakafiu i*, *Fakamakona*, *Fakafonu i*, *Faka ma lelei.*

Satisfacio, is, feci, actum, cere. v. a. *Faka katoa tana gaue, Faifai, lelei kia, Fai ki tona loto, Faka lelei.*

Satisfactio, onis. f. *Te Faka lelei, te Totogi.*

Satiùs. adv. comp. **Satìs**. *Lelei ake, Aoga ake.*

Satrapa, æ. m. **Satrapes**, æ. et is. m. *Te Kovena * afea i te puleaga o Pelesia *.*

Saturo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka makona, Faka fiu i.*

Saucio, as, avi, atum, are. v. a. *Lavea i, Hae i, Faka kovii.*

Sauciatus, a, um. p. præt. **Saucio**. *Lavea, Kafo.*

Saxum, i. n. *Te Maka lahi.*

Scabellum, i. n. *Te Tuulaga, te Nofoaga :* — pedum tuorum.

Scaber, bra, brum. adj. *Fetefete, Maka makaia.*

Scabies, iei. f. *Te Petepete, te Umeumea.*

Scabo, is, abi, abere. v. a. *Vaku, Vau, Akuaku.*

Scala, æ. f. *Tuuga*. **Scalæ**, arum. f. plur. *Vaetuuga.*

Scandalum, i. n. *Te Faka kovii, te Kovi, Loto kovi. Te Halaaga.*

Scandalizo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka kovii, Faka kalai.*

Scando, is, di, sum, dere. v. a. [illegible]

Scapulæ, arum. f. plur. *Te Uma* [illegible]

Scat[illegible] is, ere. [illegible] ake : [illegible]

i te ugaga, (mo) *Gautauta i te u ugaga.*

Sceleratus, a, um. adj. (*Tagata*) *Fakapo, Aga kovi lahi, Faka lialia.*

Scelus, eris. n. *Te Aga-kovi, te Fakapo :* Particeps sceleris.

Scena, æ. f. *Te Gaoi, te Teuteu* (*ote malama nei.*)

Sceptrum, i. n. *Te Toko-toko aliki, Tona afioaga, Puleaga.*

Schisma, atis. n. *Te Sikisima *, te Ma vae.*

Schola, æ. f. *Te Sekola *, te Fale ako :* Post scholam proficiscar.

Scholastica, æ. f. *Te Sekola *, te Siesia * teolosika * fai aki te sekolasetika *.*

Sciens, entis. p. præs. **Scio**. *Ae e iloi.*

Scientia, æ. f. *Te Siesia *, te Poto :* Scientia Dei.

Scilicet. adv. *Koteuhi, Koeni, Ko.*

Scindo, is, Scidi, Scissum, Scindere. v. a. *Fahi, Hae i, Faka ava.*

Scintilla, æ. f. *Te mala i afi.*

Scintillo, as, avi, atum, are. v. n. *Maka fisi fisi o te afi.*

Scio, is, Scivi, Scitum, Scire. v. a. *Iloi :* Nunc scio verè quia tu es Christus, Filius Dei vivi.

Scirpeus, a, um. adj. [illegible]

[illegible] (Jonc.) [illegible]

Scissura, æ. f. *Te Ma hae, te Hae :* Nulla rei fit scissura.

Scolopendra, æ. f. *Te Kai ola ola.*

Scopæ, arum. f. plur. *Te Taufale.*

Scorpio, onis. m. *Te Sesokolepio** (*Kii manu e kovi ona uu.*)

Scriba, æ. m. *Ae e tohi, te Fai tohi, te Sekelipa *, te Poto.*

Scribo, is, ipsi, iptum, bere. v. a. *Tohi, Fai tohi.*

Scriptum, i. n. *Te Tohi.*

Scriptura, æ. f. *Te Tohi tapu, te Fai tohi, te Tohi nima.*

Scriptus, a, um. p. præt. **Scribo.** *Kua tohi, Tuu i te tohi.*

Scrupulosus, a, um. adj. *Manava sii, Loto manava sii.*

Scrupulum, i. n. *Te Loto manava sii,... tala tala gafua.*

Scrutans, antis. omn. g. *Huehue, Kumi, Fakapapau.*

Scrutator, oris. m. *Ae e huehue, Kumi.*

Scrutor, taris, tatus sum, tari. v. d. *Hue, Kumi.*

Sculpo, is, psi, ptum, pere. v. a. *Togi, Tohi.*

Sculptura, æ. f. *Te Mea kua tohi,... kua togi ia.*

Scurrilitas, atis. f. *Te Fakakata, te Lea faka huahua.*

Scutum, i. n. *Te Lagota, te Teka mahafu.*

Scyphus, i. m. *Te Ipu :* Scyphum meum pone in ore sacci Benjamini.

Se, pron. acc. et abl. **Sui,** [illegible] *la.*

[illegible] sum, [illegible] ma-

Secessus, ûs. m. *Te Potu lavaki, te Faka ma vae, te Faka ma mahi.*

Seco, as, cui, Sectum, care. v. a. *Tuusi, Hele.*

Secretum, i. n. *Te Lavaki, te Mea fufu.*

Secta, æ. f. *Te Maga i lotu.*

Sector, aris, atus sum, ari. v. d. *Muliage, Momoli, Fakafeao.*

Sectus, a, um. p. præt. **Seco.** *Tuusi ia, Ma vae ia.*

Seculum. Vide **Sæculum.**

Secundò. adv. *Tona lua.*

Secundo, as, avi, atum, are. v. a. *Tokoni, Faka manuia.*

Secundùm. præp. *Faka, Ovi ki, O fai ki..., Alu mulimuli ki...*

Secundus, a, um. adj. *Tona lua, A oga mai.*

Securis, ris. f. *Te Toki :* Percutere securi, *Ta aki te toki.*

Secus. præp. *Ovi ki, I te vae o.*

Secùs. adv. *Kapau kailoa, Kehe age.*

Secuturus, a, um. part. fut. **Sequor.** *Ae ka muli mai.*

Secutus, a, um. p. præt. **Sequor.** *Muli ia.*

Sed. conj. *Kae.*

Sedatus, a, um. p. præt. **Sedo.** *Malu ia, Fi malie ia :* Tempestas —.

Sedeo, es, Sedi, Sessum, dere. v. n. *Nofo, Heka.*

Sedes, is. f. *Te Nofo aga, te Heka aga.*

Seditio, onis. f. *Te Gatutu, te Tau, te Ke, te Aga tuu.*

Seditiosus, a, um. adj. (*Tagata*) *Agatuu, Faake, Faa tau.*

Sedo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamalui, Fàkagata.*

Seduco, is, uxi, ctum, cere. v. a. *Fakalai, Kakai, Faka-halai.*

Seductus, a, um. p. præt. **Seduco.** *Ae kua faka hala ki ai, Halaia.*

Seges, etis. f. *Te Tau te fulumeto* *.

Segmentum, i. n. *Tuusi-aga, Tafaaga.*

Segnis. m. f. ne. n. adj. *Tuai, Maikoiko, Piko :* Puer segnis, *Tama piko.*

Segnities, iei. f. *Te Nofo tuai,... piko, Aga i piko.*

Segrego, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamavae, Taki kehe age.*

Sella, æ. f. *Te Hekaaga, te Nofoaga.*

Semel. adv. *Tua tahi* (Une fois.)

Semen, inis. n. *Te Pula-pula, te Fuaiakau.*

Semi. *Vaelua. E molemo alu tahi, kae hoko ki te taki lea.*

Semianimis. m. f. e. n. (et) **Semianimus,** a, um. adj. *Vaelua mate ; Peipei mate.* Vide **Semivivus.**

Seminarium, ii. n. *Te Fuu akau ka laga mo te kehe. te Nofoaga ako o te Teolosia* * : Seminarium beatæ Mariæ virginis.

Semino, as, avi, atum, are. v. a. *To, Laku ki te kele.*

Semita, æ. f. *Te Ala.*

Semivivus, a, um. adj. *Vae lua mate ; Peipei mate.*(Vide **Semianimis.**)

Semper. adv. *Aipe, Loa-aipe.*

Sempiternus, a, um. adj. *Tuputupua, Loaaipe.*

Senaculum, i. n. *Te Koga fale, Senakulo* *.

Senectus, utis. f. *Te Matua, te Nofo faka matua.*

Senesco, is, nui, nescere. v. n. *Fakaau o matua.*

Senex, nis. m. f. *Te Matua* (Vieillard.)

Seni, æ, a. adj. plur. *Ono, Taki ono, Tautau tokoono.*

Senior. m. f. nius. n. oris. genitiv. *Matua ake, Mua.*

Sensus, ûs. m. *Te Logo, te Logoaga, te Logo o te sino, Ia mea e logo aki te sino, te Uhiga, te Loto :* Sensus intimus. — externus.

Sentio, is, nsi, nsum, ire. v. a. *Logo* (*aki te mea o te sino*), *Loto ki...*

Sententia, æ. f. *Te Loto ki, te Uhiga, te Fakatotonu, te Lea tuku o te fakamau.*

Seorsùm. adv. *Kehe age.*

Separatim. adv. *Kehe age, Taki tahi, Toko tahipe.*

Separo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamavae, Veteki, Mavae* (passiv.)

Sepelio, is, ivi et ii, pultum, ire. v. a. *Avaifo, Tanu.*

Sepes, is. f. *Te A mauli.*

Sepio, is, psi, ptum, ire. v. a. *Faia, Takatakai.*

Sepono, is, posui, positum, nere. v. a. *Tuku, Kehe.*

Septem. indecl. *Fitu:* Quot habetis panes ? Septem.

September, bri. m. *Sepetepeli* * (*menise*).

Septentrio, onis. m. *Te Noleto* *.=**Septentrionalis.** m. f. le. n. adj.

Septiès. adv. *Tua fitu.*

Septimus, a, um. adj. *Tona fitu.*

Septuaginta. indecl. *Fitugofulu.*

Septum, i. n. *Te A akau.*

Sepulchrum, i. n. *Te Tanuma, te Tano.*

Sepultura, æ. f. *Te Avaifo.*

Sepultus, a, um. p. præt. **Sepelio.** *Avaifoia, Tanuia.*

Sequens, entis. omn. g. *Muli, Alu muli.*

Sequor, eris, Secutus sum, qui. v. d. *Muli, Alu muli.*

Sera, æ. f. *Te Loka* * (Barre.)

Serenitas, atis. f. *Te Afua, te Maa o te lagi.*

Serenus, a, um. adj. *Afua, Maa.*

Sericum, i. n. *Te Silika* *.

Series, iei. f. *Te Fakaholo, te Hologa, te Tau fakafaahiga.*

Sermo, onis. m. *Te Akonaki, te Talanoa, te Lea.*

Serò. adv. *Afiafi, Tuai.*

Sero, is, rui, Sertum, rere. v. a. *Fihu, Fakafihi.*

Sero, is, Sevi, Satum, Serere. v. a. *To, Liaki* (*te pulapula.*)

Serpens, entis. m. *Te Gata* : Decepit me serpens.

Serpo, is, psi, pere. v. n. *Alu pikopiko, Totolo.*

Serra, æ. f. *Te Tutuu.*

Sertum, i. n. *Te Mea fihu.*

Serum, i. n. *Te Afiafi.*

Serva, æ. f. *Te Kaugana* (*fafine.*)

Servio, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Fakalogo, Tauhi, Kaugana.*

Servitus, utis. f. *Te Kaugana aga.*

Servo, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau, Fakaisiisi.*

Servus, i. m. *Te Kaugana* (*tagata*), *Fekau, Fakalogo.*

Seu. conj. *Pe.*

Severus, a, um. adj. *Agamamalu, Agamamahi, Fai totonu.*

Sex. num. indecl. *Ono.*

Sexaginta. indecl. *Onogofulu.*

Sexagesimus, a, um. adj. *tona Onogofulu.*

Sexcenti, æ, a. adj. *Onogeau.*

Sextus, a, um. adj. *Tona ono.*

Sexus, ûs. m. *Te Uhiga o he tamasii* (*pe e tagata, pe e fafine.*)

Si. conj. *Ka, Kapau.*

Sibilo, as, avi, atum, are. v. a. *Tulituli, Nukinuki.*

Sibylla, æ. f. *Te Taula atua fafine i ona ahò.*

Sic. conj. *Fenei, Feia* : Sic factum est.

Siccitas, atis. f. *Te Moamoa.*

Sicco, as, avi, atum, are. v. a. *Tauaki, Faka moa moa, Faka maha.*

Siccus, a, um. adj. *Moamoa ia, Ma maha ia* : Mare —.

Sicera, æ. f. *Mea inu kona i Kalilea* * : Et siceram non bibet.

Sicut. (et) **Sicuti.** adv. *O hage, Ko.*

Sidus, eris. n. *Te Fetuu.*

Sigillum, i. n. *Faka iloga, Faka mauaga tohi, te Fakamooni aga a te puleaga.*

Signatus, a, um. p. præt. **Signo.** *Kua i ai tona fakailoga, Pu punu.*

Signifer, eri. m. *Ae e too te fakailoga.* (*Fuka, Aliki.*)

Significatio, onis. f. *Te Uhiga, te Faka iloga.*

Significo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka iloga, Kamokamoage, Uhiga.*

Signo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka iloga, Pulu si, Fakailo ilo.*

Signum, i. n. *Te Fakailoga* : — Crucis.

Silens, entis. p. præs. **Sileo.** *Faka logo logo, Naa.*

Silentium, ii. n. *Te Faka logo logo.*

Sileo, es, lui, lere. v. n. *Faka logo logo, Naa.*

Silex, icis. m. et f. *Koga maka, Maka taka fua fua.*

Siliqua, æ. f. *Te Kili i fua i akau.*

Silva, æ. f. *Te Vao lahi,... loa.*

Silvestris. m. f. e. n. adj. *E kau ki te vao, Kan i vao, Fakafenua.*

Similis. m. f. e. n. adj. *Tatau* : Similis Patris (vel) Patri.

Similiter. adv. *Tataupe, Feia, Fena.*

Similitudo, inis. f. *Te Fakatata, Tona tatau* : — objecti.

Simplex, icis. adj. *Tahipe, Lotahi; Ae e hala mo koga, mo vaega.*

Simplicitas, atis. f. *Te Aga lelei, te Aga malie, te Ofa.*

Simul. adv. *Faka tahi, Mo.*

Simulacrum, i. n. *Fakatata, Ata* : Simulacra gentium argentum et aurum.

Simulatio, onis. f. *Te Kaka, Fai fai taki, Kaka pe, Ata.*

Simulo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tatau, Fai fai taki, Kakape.*

Sin. conj. *Ka e mole mo, Kapau ka iloa.*

Sinapis, is. f. *Te Sinapi* * (*Ko te akau.*)

Sinceritas, atis. f. *Te Mooni, te Faka aga tonu, te Loto aga tonu.*

Sincerus, a, um. adj. *Mooni, Tahipe, Lelei.*

Sindon, onis. f. *Te Kie hina, Fai ava ifo.*

Sinè. præp. *Hee* : Sinè periculo. — causâ.

Singularis. m. f. re. n. adj. *Tahipe, Mana mana, Aliki, Fai kehe, Iloga tahi kehe.*

Singuli, æ, a. adj. *Takitaki.*

Sinister, tra, trum. adj. *Hema; Malaia, Kovi* : Sinistrâ manu, *Nima hema.*

Sino, is, Sivi, Situm, Sinere. v. a. *Tuku ke fai*, *Fakagafua*.

Sinuosus, a, um. adj. *Fakapikopiko.*

Sinus, ûs. m. *Te Piko*, *te Fuafua o te u agele* *; *te Fatafata.*

Siquidem. conj. *Kapau.*

Sitio, is, ivi, ire. v. n. *Fia inu :* Sitivit anima mea.

Sitis, is. f. *Te Fia inu.*

Situs, a, um. p. præt. **Sino**. *Tuuia i*, *Tukuia.*

Situs, ûs. m. *Te Tuulaga*, *te Nofoaga.*

Sive. conj. *Pe.*

Soboles, is. f. *Faahiga*, *Fanau*, *Hologa.*

Sobrietas, atis. f. *Te Agafaimalie i te kai mo te inu.*

Sobrius, a, um. adj. (*Tagata*) *Faimalie i te kai mo te inu. Agalelei*, *Poto.*

Socer, eri (et) **Socerus**, i. m. *Tamai o tota ohoana* (Beau-père.)

Societas, atis. f. *Te Kaumea*; *te Faka kaumea :* Societas Mariæ.

Socius, ii. m. *Te Tahi o te kaumea; Tota hoa*, *Tota tokolua i he fagona*, *i he gaue.*

Sodalis. m. f. *Te Kaumea*, *Uo.*

Sol, lis. m. *Te Laa :* A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini.

Solatium, ii. n. *Te Fimalie*, *te Fiafia*, *te Fakafimalie-aga.*

Solemnis. m. f. ne, n. adj. *Fakateuteu*, *Fakaaliki :* **Missa —**.

Solemnitas, atis. f. *Te Too tooga lahi*, *te Aho faka aliki.*

Solemniter. adv. *Fakateuteu*, *Fakaaliki.*

Soleo, es, litus sum, Solere. v. n. *Mahani*, *Fai ki tona fai mai mua.*

Solers, lertis. adj. *Poto*, *Mata poto*, *Mahani.*

Solertia, æ. f. *Te Poto*, *te Atamai*, *te Loto matala*, *te Mahani.*

Solidè. adv. *Malohi.*

Soliditas, atis. f. *Te fefeka*, *te Malohi*, *te Tuumau.*

Solidus, a, um. adj. *Malohi*, *Tologa.*

Solitarius, a, um. adj. *Tahipe*, *Tokotahipe*, *I te lavaki*, *Mavae kehe ia.*

Solitudo, inis. f. *Te Lavaki*, *te Toafa.*

Solitus, a, um. adj. et p. præt. **Soleo**. *Mahani*, *E faiaipe.*

Solium, ii. n. *Te Hekaaga*, *Afioaga.*

Sollicito, as, tavi, tatum, tare. v. a. *Fakalaga*, *Kolekole*, *Ahiahi.*

Sollicitus, a, um. adj. *Hohaa.*

Solstitium, ii. n. *Te Vahaa mamao aupito o te laa mai te vaeluaga malie o te kele* (*te Laine* *), *te Solesetise* *.

Solum, i. n. *Te Kele*, *te Tuulaga.*

Solus, a, um. adj. *Tahi*, *Tahipe*, *Tokotahipe.*

Solutus, a, um. p. præt. **Solvo**. *Veveteia*, *Mavetevete*, *Faitaliha.*

Solvo, is, vi, Solutum, vere. v. a. *Vete, Veteki, Tuku.*

Somniator, oris. m. *Te Faa moe misi :* Ecce somniator venit.

Somnio, as, iavi, iatum, iare. v. n. et a. *Moe misi, Misi.*

Somnium, ii. n. *Te Moe misi :* Habuit Pharao somnium.

Somnus, i. m. *Te Moe :* In somnis, *I te moe.*

Sonitus, ûs. m. *Te Tagi, te Patu, te Houlu, te Mafisi, te Logoaa kehekehe.*

Sono, as, nui, nitum, nare. v. n. *Ta he mea tagi, Pasi, Fakatagi.*

Sonus, i. m. *Te Leo, te Tagi.*

Sopor, oris. m. *Te Maumoe :* Dulci sopore solvitur.

Sordeo, es, dui, ere. v. n. *Uli, Likoliko.*

Sordes, ium. f. plur. *Otaota, te Uli, te Kovi o te agahala.*

Sordidus, a, um. adj. *Uli, Likoliko.*

Soror, oris. f. *Te Tokolua, te Tehina.*

Sors, sortis. f. *Mate, Matea, Tohi, Inasi.*

Sortior, iris, itus sum, iri. v. d. *Mate, Matea ke iloi he mea.*

Spargo, is, rsi, rsum, gere. v. a. *Fakamafola, Fakamaveuveu, Logo.*

Sparsus, a, um. p. præt. **Spargo.** *Maveuveu, Mahua, Mafolaia.*

Spatiosus, a, um. adj. *Laulahi, Loa.*

Spatium, ii. n. *Te Vahaa :* Vitæ spatium decurrens.

Species, iei. f. *Mata, Matamata.*

Specimen, inis. n. *Te Fakailoga, te Fakamooni, te Fakatata.*

Speciosus, a, um. adj. *Lelei, Mata mata lelei.*

Spectaculum, i. n. *Te Mata (o te fenua), te Sio, te Mamata, te Gaoi.*

Specto, as, avi, atum, are. v. a. *Vakai, Sio, Fakasiosio, Vakavakai, E uhiga ki :* Spectat hoc ad me.

Speculum, i. n. *Sioata fakaata :* — justitiæ.

Specus, ûs. m. et f. *Te Ana.*

Spelunca, æ. f. *Te Ana.*

Sperno, is, Sprevi, Spretum, Spernere. v. a. *Fehia, Tuku noa, Mole tokagai.*

Spero, as, avi, atum, are. v. a. *Amanaki, Falala.*

Spes, Spei. f. *Te Sepe* *, *te Amanaki, te Falala.*

Sphæra, æ. f. *Te Sifela* *. (*Ko te fakatata o te u mea e i lagi.*)

Spica, æ. f. *Te Fua i fulumeto* *, *Fuai tulina.*

Spicatus, a, um. p. præt. **Spico.** *Faiaki, te Fuai, Kua fakatupu* (*fuafulumeto* *).

Spico, as, avi, atum, are. v. n. *Fuai fulumeto* *, *Tupu o fua.*

Spiculum, i. n. *Te Mata i fana.*

Spina, æ. f. *Te Tala* (*i vão*) *:* Sicut lilium inter spinas.

Spinosus, a, um. adj.

Talatala, Matuitui, Mahuihui.

Spiritus, ûs. m. *Te Matagi, Manava, Laumalie, Laumalie Maonioni, Loto lahi.*

Spiro, as,ravi, ratum, rare. v. a. *Agiagi, Manava, Mauli.*

Splendeo, es, dui, ere. v.n. *Gigila, Pupula, Fakaaliki.*

Splendidè. adv. *Lelei aupito, Fakaaliki.*

Splendidus, a, um. adj. *Gigila, Pupula, Matamata, Lelei, Aliki.*

Splendor, oris. m. *Te Gigila, te Lelei o he mea :* Splendor veri pulchrum.

Spoliatus, a, um. p. præt. **Spolio.** *Telepe, Mole ona mea, Ae kua kaihaasia ona mea, Veteia, Vetekia.*

Spolio, as, iavi, iatum, iare. v. a. *Tatala, Kaihaa, Ave, Vete.*

Spolium, ii. n. *Mea kaihaasia, Mea mau i te tau.*

Spondeo, es, Spopondi, Sponsum, dere. v. a. *Fakatotonu, Fakamooni.*

Spongia, æ. f. *Seposia* * (*o nu Tokelau.*)

Sponsa, æ. f. *Fafine ohoana, Ae kua fakapapau.*

Sponsus, i. m. *Tagata ohoana, Ae kua fakapapau.*

Sponte. adv. *Fai lotope, Fai i tota loto lelei :* Sponte et non coactè facio.

Sporta, æ. f. *Kato.*

Spretus, a, um. p. præt. **Sperno.** *Tetekeia, Nukinukiia.*

Spuma, æ. f. *Te Fiho.*

Spumo, as, avi, atum, are. v. n. *Halifiho, Fiho, Ita lahi :* Spumat equus habenis.

Spuo, is, i, utum, ere. v. a. *Aanu.*

Spurcitia, æ. f. *Otaota, Fumie* *, *Agakovi lahi.*

Sputo, as, tavi, tatum, tare. v. n. *Aanu, Kisu.*

Sputum, i. n. *Te Aanu.*

Squama, æ. f. *Te Uno.*

Squamatus, a, um. adj. *Fonu i te uno, Unoia.*

Stabilis. m. f. le. n. adj. *Malohi, Tuumau, Tologa.*

Stabulum, i. n. *Te Fale manu* (Etable.)

Stadium, ii. n. *Setate** (*te Fuafua o te loa*), *te Vahaa ala, Gafa 50 pe 75 niihi.*

Stagnum, i. n. *Vai loto ano.*

Stannum, i. n. *Te Setano** (*te Faahiga pulu e gaohi aki te puna.*)

Statera, æ. f. *Te Mea fuafua, e alu ki...*

Statìm. adv. *Ka hoki, Vave, Fokifape.*

Statua, æ. f. *Te Fakatata* (*akau, maka.*)

Statuo, is, tui, tutum, tuere. v. a. *Tuku, Fakatotonu, Loto ke.*

Statura, æ. f. *Te Loa mo te Sii o te sino i tagata.*

Status, ûs. m. *Te Nofo, te Uhiga :* Status naturæ lapsæ.

Stella, æ. f. *Te Fetuu.*

Stercus, oris. n. *Te Otaota, Fumie.** (*Te otaota o te tagata*).

Sterilis. m. f. le. n. adj. *Paa, Molefua.*

Sterilitas, atis. f. *Te Paa, te Hala mo fua.*

Sterno, is, Stravi, Stratum, Sternere. v. a. *Folai, Aau, Veuki, Faka to, Ta mate.*

Sternuo, is, ui, utum, uere. v. a. *Mafatua.*

Stigma, atis. n. *Faka-iloga, Kafo.*

Stilla, æ. f. *Mosi, Toi.*

Stillicidium, ii. n. *Te Hali, te Toitoi.*

Stillo, as, lavi, latum, lare. v. n. *Hali, Toitoi.*

Stilus, i. m. *Te Peni *, te Tohi lelei, te Alu aga o te fai-tohi teuteu.* Vide **Stylus.**

Stimulo, as, avi, atum, are. v. a. *Huki huki, Faka tupu, Faka laga.*

Stimulus, i. m. *Mea hu-ki huki, Mea kini.*

Stipa, æ. f. *Mohuku moa-moa.*

Stipatus, a, um. p. præt. **Stipo.** *Ma opo opo ia, Efihi ia, Tuuga ia.*

Stipendiarius, a, um. adj. *Ae e avage te totogi fatogia.*

Stipendium, ii. n. *Te To-togi, te Paaga fatogia; te Mea totogi o solia *.*

Stipes, itis. m. *Te Tafito, te Pou, te Akau.*

Stipula, æ. f. *Te Kau i mohuku.*

Stirps, stirpis. m. et f. *Te Tafito, te Aka.* = *Faahi ga, Tupu aga; te Huli, te Muko.*

Sto, as, Steti, Statum, Stare. v. n. *Tu tuu, Tuu laki, Nofo mau.*

Stola, æ. f. *Setola ** (*Kofu tapu loa.*)

Stomachus, i. m. *Te Fa-tafata.*

Strages, is. f. *Te Mau-mau, te Ta mate lahi, te Lava, te Haha ga.*

Stragulum, i. n. *Te Mea e uufi aki te moe aga, Mea kafu.*

Strangulo, as, avi, atum, are. v. a. *Noo ua, Ku kumi.*

Stratum, i. n. *Te Fala, te kofu.* (*te Moi holo*).

Strenuè. adv. *Faka toa, Ma lohi.*

Strenuus, a, um. adj. *Toa, Vave, Loto ma lohi.*

Strepitus, ûs. m. *Te Lo-go aa, te Patu, te Pakihi.*

Strepo, is, pui, pitum, pere. v. n. *Logo aa, Patu, Tagi, Ta tagi.*

Strictè. adv. *No noo ma-lohi, Faka ma lohi pe, Faka ma-mahi.*

Strideo, es, dui, ere. v. n. *Tagi, Logoaa* (*o te kili*), *Ma-kiki kiki.*

Stridor, oris. m. *Te Ma-kiki, te Tagi* (*o te matagi*).

Stringo, is, inxi, ictum, ingere. v. a. *Hai, No noo, Ta tao, Ta aki, Kosi.*

Stropha, æ. (et) **Strophe,** es. f. *Te Kupu* (*i te hiva*).

Structura, æ. f. *Te Atu fale, te Laga, te Gaue.*

Strues, is. f. *Te Esi, Tuu ga.*

Struma, æ. f. *Kia puta, Kia voke, Kai.*

Struo, is, uxi, uctum, uere. v. a. *Tae, Laga, Faka tuu, Fa-ka toka toka.*

Studeo, es, dui, ere. v. n. *Ako, Tokaga, Faka kaukau, Loto ke.*

Studiosus, a, um. adj. *Tokaga*, *Ae e fai manako.*

Studium, ii. n. *Gaue*, *Ako*, *Tokaga.*

Stultitia, æ. f. *Te aga fakavale*, *te Vale.*

Stultus, a, um. adj. *Vale.*

Stupefactus, a, um. adj. *Ofoofo*, *Puna mauli*, *Vavana.*

Stupendus, a, um. adj. *Manamana*, *Fakapuna mauli*, *Faikehe.*

Stupeo, es, pui, ere. v. n. *Ofo*, *Puna te loto.* **Stupesco.**

Stupidus, a, um. adj. *Vale.*

Stupor, oris. m. *Te Ofoofo*, *te Vanavana.*

Stupro, as, avi, atum, are. v. a. *Fakahiga te fafine taka*, *Fakamalohi ki ai.*

Stuprum, i. n. *Te Agakovi*, *te Feauaki.*

Stylus. Vide **Stilus.**

Suadeo, es, asi, asum, dere. v. a. *Fakapotopoto*, *Fakatokaga*, *Akonaki*, *Fakalotoi.*

Suavis. m. f. e. n. adj. *Malie*, *Matalelei*, *Agamalu.*

Suavitas, atis. f. *Te Malie*, *te Matalelei*, *te Magoni.*

Suaviter. adv. *Malie.*

Sub. præp. *I*, *I te*, *Ia*, *Ia te ia*, *I lalo o.*

Subauditus, a, um. p. præt. **Subaudio.** *Mole tohi*, *Hee tohi*, *Hee iloiga fuape ia.*

Subditus, a, um. p. præt. **Subdo.** *Tuku ki lalo*, *Tuku i tona nofoaga*, *Fakalogo.*

Subdo, is, didi, ditum, dere. v. a. *Tuku i lalo*, *Fakaovi*, *Totogi.*

Subduco, is, uxi, ctum, cere. v. a. *Toho mai*, *Tuku kehe*, *Kaihaa.*

Subeo, is, bivi et bii, bitum, bire. v. a. *Alu ki lalo*, *Fakaovi*, *Tali* : Subire mortem, *Tali te mate.*

Subeundus, a, um. p. fut. **Subeo.** *Ka tali ki muli*, *Ka hoko mai.*

Subhorresco, is, scere. v. n. *Elili*, *Lili.*

Subitò. adv. *Fokifape.*

Subitus, a, um. adj. *Fai fakafokifa,... vave.*

Subjectus, a, um. p. præt. **Subjicio.** *Fakalogoia*, *Lavaia.*

Subjicio, is, jeci, jectum, cere. v. a. *Tuku ki lalo*, *Mau*, *Pule ki*, *Tala ki muli.*

Subjungo, is, unxi, unctum, gere. v. a. *Hai*, *Nonoo*, *Ai ki*, *Mau i te tau*, *Tala muli*, *Toe ai niihi lea.*

Sublatus, a, um. p. præt. **Tollo, Sustollo, Suffero.** *Aveia*, *Kaihaasiaia*, *Tohoia.*

Sublevatus, a, um. p. præt. **Sublevo.** *Lagaia*, *Hikiia*, *Hiliia*, *Tokoniia.*

Sublevo, as, avi, atum, are. v. a. *Laga*, *Fakatuu*, *Hiki*, *Hili*, *Tokoni.*

Sublimis. m. f. e. n. adj. *Maoluga*, *te Potu i oluga*, *Loa*, *Aliki.*

Sublimitas, atis. f. *Te Maolugaaga*, *te Loto lahi lelei*, *Alikiaga.*

Sublucanus, a, um. adj. *Kei hegihegi.*

Submergo, is, ersi, ersum,

gere. v. a. *Fakamou, Maumau i te tai.*

Submersus, a, um. p. præt. **Submergo.** *Mouia, Tokaia.*

Submissus, a, um. p. præt. **Submitto.** *Tuku ifo, Fanafana, Sii :* Voce submissâ, *Leo fanafanape.*

Submitto, is, isi, issum, tere. v. a. *Tuku ilalo, Fakamalalo, Tau ki.*

Submoveo, es, ovi, otum, vere. v. a. *Fakamamao, Teteke te hahai.*

Subnixus, a, um. p. præt. **Subnitor.** *Falala ki, Falanaki ki.*

Subripio, is, pui, reptum, pere. v. a. *Toofakafufu, Kaihaa, Mau kakape.*

Subsanno, as, avi, atum, are. v. a. *Fakalili, Sio nukinuki.*

Subscribo, is, ipsi, iptum, bere. v. a. *Tohi i lalo, Fakahoko, Tohi te higoa i lalo, Fakamooni.*

Subscriptio, onis. f. *Tohi ifo i lalo.*

Subsequor, eris, secutus sum, qui. v. d. *Alu muli, Muli, Age.*

Subsidium, ii. n. *Te Tokoni, te Lafilafi, te Ugaki, te Tokonaki.*

Subsisto, is, stiti, stitum, tere. v. a. *Nofo, Tuku, Tuulaki, Faiga.*

Substantia, æ. *Kakano, Uhiga, te Mea e gaohi aki ia mea fale, te Koloa, te Api.*

Subsum, bes, bfui, besse. v. n. *E i lalo.*

Subter. præp. *I lalo.*

Subterraneus, a, um. adj. *I te lalo kele.*

Subtilis. m. f. le. n. adj. *Manifi, Veliveli, Kau liki, Loto malala ; Atamai.*

Subtraho, is, axi, actum, here. v. a. *Ave kaihaa, Too age, Faka mole.*

Suburbium, ii. n. *Kolo sii ovi ki te kolo lahi.*

Subverto, is, ti, rsum, tere. v. a. *Fuli hi, Auha, Fakamole, Holoi.*

Succedo, is, cessi, cessum, dere. v. n. *Hoa, Faka ovi, Lave, Hoko mai.*

Succendo, is, di, ensum, dere. v. a. *Tutu, Fakamafana.*

Succenseo, es, sui, sere. v. n. *Ita ki, Loto kovi.*

Successor, oris. m. *Te Hoa ae e hoko mo he tahi.*

Succingo, is, nxi, cinctum, gere. v. a. *Kulukiake.*

Succlamo, as, avi, atum, are. v. n. *Kalaga.*

Succresco, is, crevi, cretum, crescere. v. n. *Tupu i lalo, Tupuake mai lalo.*

Succumbo, is, ubui, ubitum, bere. v. n. *Lava, To ifo.*

Succurro, is, ri, rsum, rere. v. n. *Tokoni, Ofa ki, Ugaki.*

Succus, i. m. *Te Mauli (o te akau, mohuku), te Vai, te Huhua.*

Sudarium, ii. n. *Te Taliaga kakava.*

Sudo, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Kakava, Palapala, Hali.*

Sudor, oris. m. *Te Kakava, te Tautaa.*

Suffectus, a, um. p. præt. **Sufficio.** *Avageia, Totogi-ia.*

Sufficio, is, feci, fectum, ficere. v. a. *Tuku ilalo, Totogi, Avage, Tukula, Uta mo* : Sufficit mihi.

Sufflo, as, avi, atum, are. v. a. *Pupuhi ifo.*

Suffoco, as, avi, atum, are. v. a. *Kukumi, Taomi.*

Suffodio, is, odi, ossum, dere. v. a. *Keli ifo i loto, Fakaasi tonu i te kele.*

Suffragium, ii. n. *Te Fakamooni, Hufaga, te Loto o te hahai e filifili.*

Sugo, is, uxi, uctum, gere. v. a. *Mihi, Mimisi.*

Sui, Sibi, Se. pron. genit. *A ona, A ana.*

Suillus, a, um. adj. *O puaka, Fakapuaka; Kau ki te puaka.*

Sulco, as, avi, atum, are. v. a. *Keli te ala i te palau.*

Sulcus, i. m. *Te Ala* (*i te palau.*)

Sulfur, uris. n. (et) **Sulphur,** uris. n. *Sulifa *; Akau e tutu.*

Sum, es, fui, esse. v. *E...* : *E au poto, vale.*

Summa, æ. f. *Te Katoa, te Fakanounou.*

Summitas, atis. f. *Te Potu i oluga, te Fuga.*

Summum, i. n. *Te Fuga.*

Summus, a, um. adj. *Te Potu lahi aupito, te Lahi, Maoluga aupito* : — Pontifex, *Te Tui tapu.*

Sumo, is, Sumpsi, Sumptum, mere. v. a. *Tooake, Kapa ki, Kofui.*

Sumptus, a, um. p. præt. **Sumo.** *Aveia, Pukeia.*

Sumptus, ûs. m. *Te Totogi, te Teuteu.*

Suo, is, Sui, Sutum, Suere. v. a. *Tui.*

Supellex, ectilis. f. *Te Naunau, te Tootooga* (*o te fale*).

Super. præp. *I, I te, I te fuga.*

Superbè. adv. *Fakafiamealahi.*

Superbia, æ. f. *Te Fiamealahi.*

Superbio, is, ivi et ii, itum, ire. v. n. *Fialahi, Fia aliki, Fia maoluga.*

Superbus, a, um. adj. *Fiamealahi, Fiaaliki, Fiamaoluga.*

Superficies, iei. f. *Te Fuga, te Mata.*

Superior. m. f. us. n. oris. gen. comp. **Superus.** *Lahi ake, Loa ake, Maoluga ake, Kua hili.*

Supernè. adv. *Mai oluga.*

Supernus, a, um. adj. *I oluga, Mai oluga.*

Supero, as, avi, atum, are. v. a. *Lavai, Alu ake,... ki te tahi potu, Malo, Lahiake.*

Superpositus, a, um. p. præt. **Superpono.** *Tuku i oluga,... i te fuga.*

Superscribo, is, ipsi, iptum, bere. v. a. *Tohi i te,.. i oluga.*

Superscriptio, onis. f. *Te Tohi Fakailoga.*

Superstes, titis. adj. m.

f. n. *Toe, Kei mauli, Hao, Tologa.*

Superstitio, onis. f. *Te Lotu kaka,... hala,... ki he mea noa, Tootooga fakapagani* *.

Superstitiosus, a, um. adj. *Tagata lotu feia.*

Supersubstantialis. m. f. le. n. adj. *Ae e tokoni ki te tafito.*

Supersum, es, fui, esse. v. *E toe, Kei mauli, Ae e hao.*

Superus, a, um. adj. *Mai oluga, Lahiake, Mai Selo* *.

Supervacuus, a, um. adj. *Lahi fau, Mole aoga, Noape.*

Supervenio, is, veni, ventum, ire. v. n. *Hau fokifape; Kahau, Hokoage.*

Supinus, a, um. adj. *Foohake.*

Suppedito, as, tavi, tatum, tare. v. a. *Avage, Foaki.*

Suppeto, tis, tere. v. n. *Uta; Kua lahi.*

Supplanto, as, avi, atum, are. v. a. *Ta vae ki he tahi, Fakato kaka he tahi; Mau, Kapape (te mea o te tahi.)*

Supplementum, i. n. *Te Fakalahilahi, Ai he tahi mea o faka katoa he mea.*

Suppleo, es, evi, etum, ere. v. a. *Fakakatoa; Hoko mo he tahi.*

Supplex, licis. adj. m. f. n. *Kole fakamamahi, Nofo fakamamahi.*

Suppliciter. adv. *Fakamamahi.*

Supplicium, ii. n. *Te Tamate, te Mate, te Mamahi.*

Supplico, as, cavi, catum, care. v. a. *Hu, Kolekole.*

Suppono, is, posui, ositum, nere. v. a. *Tuku ki lalo.*

Supporto, as, avi, atum, are. v. a. *Ave kehe, Tokoni.*

Suppuro, as, avi, atum, are. v. n. *Aukau.*

Supputo, as, avi, atum, are. v. a. *Tuusi, Tuutuusi, Faafaai, Lau.*

Suprà. præp. *I, Ite, Ialuga.*

Supremus, a, um. adj. *Muli, Fakamuli, Maoluga aupito, Lahi aupito.*

Surdus, a, um. adj. *Tuli.*

Surgo, is, rrexi, rrectum, gere. v. n. *Tuuake, Tupu.*

Sursùm. adv. *Ki oluga.*

Sus, Suis. m. f. *Puaka, Siga manu o te puaka.*

Susceptus, a, um. p. præt.
Suscipio. *Kua fai ia, Kamata fai ia.*

Suscipio, is, cepi, ceptum, pere. v. a. *Kamata fai, Tali, Taupau, Fai te tama fai, Tokoni.*

Suspecto, as, avi, atum, are. v. a. *Mahalo.*

Suspectus, a, um. p. præt.
Suspicio. *Ae kua fai te mahalo ki ai, Kaka.*

Suspendo, is, di, sum, dere. v. a. *Tautau, Ai ki, Faka ava.*

Suspensus, a, um. p. præt.
Suspendo. *Tautau ia.*

Suspicio, is, pexi, pectum, cere. v. a. *Sioake, Haga, Mahalo.*

Suspicio, onis. f. *Te Mahalo.*

Suspicor, aris, atus sum, ari. v. d. *Mahalo kovi.*

Suspirium, ii. n. **Suspiritus.** m. *Te Manava, te Tagi.*

Suspiro, as, avi, atum, are. v. a. et n. *Manava, Tagi.*

Sustentatio, onis. f. *Te Magisi, te Tokoni.*

Sustento, as, avi, atum, are. v. a. *Tokoni, Taupau, Fafaga.*

Sustineo, es, nui, tentum, ere. v. a. *Tali :* — impetum, *...te oho mai o te fili. Kataki :* — pœnam..., *i te mamahi.*

Sutor, oris. m. *Te Tui pugavae, te Tufuga tui.*

Suus, a, um. pron. *Tona, Tana, Ona, Ana.*

Syllaba, æ. f. *Kupui lea.*

Symbolum, i. n. *Fakailoga, Tohi o te kau Apositolo *.*

Symphonia, æ f. *Te Tagi lelei o te u mea fakatagi.*

Synagoga, æ. f. *Sinakoka *, Fale tapu (o te hahai Sutea *.)*

Synodus, i. f. *Te Fono o te kau Epikopo *.*

Syntaxis, is. f. *Te Fakatotonu (o te lea, o te talanoa), Tona faka hoko.*

T

Tabernaculum, i. n. *Te Fale kie, Fehikitaki nofoaga, te Tapenakulo *.*

Tabesco, is, Tabui, bescere. v. n. *Faka malu, Fakavai, Pala, Tukutuku ki muli, Moamoa.*

Tabula, æ. f. *Te Papa, Laupapa.*

Tabulatum, i. n. *Te Fola papa.*

Taceo, es, cui, acitum, ere. v. n. *Fakalogologo.*

Tacitus, a, um. p. præt. **Taceo.** *Mole gu ia, Mole lau ia, Faka logo logo ia.*

Tactus, ûs. m. *Te Kapa, te Fâfâ.*

Tædet, ebat, Tæduit, Tædere. (v. *faikehe*). *Fiu age :* Me tædet laboris.

Tædium, ii. n. *Te Fiu, te Vaivai.*

Talentum, i. n. *Taleta *, Paaga lahi (120 paona * loma *).*

Talio, onis. f. *Te Totogi, Fakatatau.*

Talis. m. f. le. n. adj. *O hage..., Ko, Tatau, Feia :* Talis pater, talis filius. Qualis pater, talis filius.

Talus, i. m. *Te mulivae.* (Talon.)

Tàm. adv. *Fenei, Feia.* = Conj. *Hage, Tatau :* Tàm te amo quàm patrem.

Tamdiù. adv. *Tatau, I te temi * fuape :* Tamdiù frustrà conaris?

Tamen. conj. *Kae, Logo agepe.*

Tandem. adv. *Pea hoki, Ki muli.*

Tango, is, Tetigi, Tactum, gere. v. a. *Kapa, Hoko, Tago, Fâfâ.*

Tanquàm. adv. *Feia, O hage* : Receperunt eum tanquàm salvatorem.

Tanti (pretii). adv. *O te totogi feia, Lelei feia, Aoga feia* : Tanti facio te.

Tantillum, i. n. *Fakasiisiiage.*

Tanto (pretio). adv. *Tatau, Hage* : Quanto... tanto...

Tantoperè. adv. *Lahi feia.*

Tantùm. adv. *E hage, Ko, O lahi feia.*

Tantummodò. adv. *Pe, Aiape, E gatape.*

Tantus, a, um. adj. *Lahi feia.*

Tapes, etis. m. **Tapetum,** i. n. *Te Fala, te Tupenu.*

Tardè. adv. *Maliepe, Tuaipe.* **Tardiùs.** Comp. *Tuai ake fau.*

Tardo, as, avi, atum, are. v. a. et n. *Tuai, Maikoiko.*

Tardus, a, um. adj. *Tuai.* **Tardior.** Comp. *Tuai ake; Fau piko.*

Tartarus, i. m. *Te Taletalo *, Ia Ifeli *.*

Taurus, i. m. *Pipi tagata,* (*Kou*) *pipi.*

Tectum, i. n. *Te Ato, te Fale, te Fugafale.*

Tectus, a, um. p. præt. **Tego.** *Atoia, Ugakiia, Fufuia.*

Tecum (vel) **Cum te.** *Koe.*

Tegmen, inis. n. *Te Mea kofu, Kofu, Kili, Malu, Mea uufi.*

Tego, is, exi, ectum, gere. v. a. *Ato, Ugaki, Kofu, Fufu.*

Tegumentum, i. n. *Te Kofu, te Mea vala, te Kilii manu.*

Tela, æ. f. *Te Kie.*

Tellus, uris. f. *Te Kelekele.*

Telum, i. n. *Mata fana.*

Temerarius, a, um. adj. *Vale, Fai vale, Aga vale, Hee faka kaukau.*

Temerè. adv. *Noape, Hee faka kaukau.*

Temeritas, atis. f. *Te Agavale, te Fainoape.*

Temperantia, æ. f. *Faifaimalie, Fai lelei* (*inu mo kai.*)

Temperatura, æ. f. *Te Uhiga* (*o te vela mo te momoko*), *Tona lahi mo tona sii.*

Temperatus, a, um. p. præt. **Tempero.** *Leleipe, Mole vela mole momoko, Mafana leleipe* : Zona temperata.

Temperies, iei. f. *Te Feituu temi ** (*lelei, kovi, mafana, momoko.*)

Tempero, as, avi, atum, are. v. a. *Faka toka toka, Lolomi, Faka momoko, Faka malie, Fuafua lelei te vela mo te momoko pea mo te loto.*

Tempestas, atis. f. *Te Afa.*

Templum, i. n. *Te Falelotu.*

Tempus, oris. n. *Te Temi ** : In illo tempore, *Ia aho koia.*

Tempus, oris. n. *Te Niania.* (Tempe.)

Tenax, acis. adj. *Malohi, Pipiki malohi, Loto malohi, Manatu, Kinau.*

Tenebræ, arum. f. plur. *Te Pouli, te Fakapouli.*

Teneo, es, nui, Tentum, ere. v. a. *Taofi, Mau, Too, Taupau; Puke mau.*

Tener, ra, rum. adj. *Mui, Makalulu, Malu, Sii.*

Tentatio, onis. f. *Te Ahiahi, te Fakahala.*

Tentatus, a, um. p. præt. **Tento.** *Ahiahiia, Fakahalaiia.*

Tento, as, avi, atum, are. v. a. *Ahiahi, Fakahalai, Asiga.*

Tentorium, ii. n. *Fale kie, Nofoaga fehikitaki.*

Tenuis. m. f. e. n. adj. *Manifi, Tutue, Maamaa, Vaivai.*

Tenùs. præp. *O au ki :* Ore tenùs, *O au ki te gutu o he mea i fonu opeope.*

Tepeo, es, pui, ere(et) **Tepesco,** is, escere. v. n. *Nofo noa, Fakaau o momoko, Loto noa.*

Tepidus, a, um. adj. *Mafana sii,... noa, Apeapelua (i te vahaa o te lelei mo te kovi.)*

Ter. adv. *Tua tolu.*

Tercentum. indecl. *Tolu geau.*

Terebra, æ. f. *Vili.*

Terebro, as, avi, atum, are. v. a. *Vili.*

Tergo, is, Tersi, Tersum, gere. v. a. *Holoholoi, Tafi.*

Tergum, i. n. *Te Tua.*

Termino, as, avi, atum, are. v. a. *Fakailoga, Fakagata, Fakatotonu.*

Terminus, i. m. *Te Fakailoga, te Gataaga, te Ikuaga; te Tuakoi.*

Tero, is, Trivi, Tritum, Terere. v. a. *Natu, Palu, Fakaeveeve, Ta, Tukituki.*

Terra, æ. f. *Te Kelekele, te Atulaulau.*

Terrenus, a, um. adj. *O te kele, Aki te kele, Kau ki te kele.*

Terreo, es, rùi, ritum, ere. v. a. *Fakamatakui.*

Terrestris. m. f. e. n. adj. *Fakamalama, Kau ki te kele.*

Terribilis. m. f. le. n. adj. *Fakamataku, Matakulia.*

Terrificus, a, um. *E fakamatuku, Fakamataku.*

Terror, oris. m. *Te Mataku, te Manavasii.*

Tertiò. adv. *Tona tua tolu.*

Tertius, a, um. adj. *Tona tolu.*

Testa, æ. f. *Te Ipu kele Piliki* * (Brique).

Testaceus, a, um. adj. *Fai aki te kele moho.*

Testamentum, i. n. *Te Tohi fakatotonu, te Tohi tapu afea mo foou; Lea pe Tohi tuku o he kaiga ka mate.*

Testator, oris. m. *Ae e fai tona tohi feia.*

Testatrix, icis. f. *Te Fafine e fai tona tohi feia.*

Testimonium, ii. n. *Te Fakamooniaga, Tohi pe Lea feia.*

Testis, is. m. f. *Ae e fakamooni.*

Testor, taris, tatus sum, tari. v. d. *Fakamooni.*

Testudo, inis. f. *Te Fonu.*

Testula, æ. f. *Te Kele moho, Umea.*

Tetanus, i. m. *Te Gutumau, te Maugutu.*

Teter, tra, trum. adj. *Uli, Uliuli, Likoliko, Mata kovi.*

Tetrarcha, æ. m. *Tetaleka *, Matua pule, Aliki pule.*

Texo, is, xui et xi, xtum, xere. v. a. *Lalaga, Fihu.*

Textilis. m. f. le. n. adj. *Lalagaia :* Textile opus, *Kie.*

Textura, æ. f. *Te Lalaga, te Lau faka holoholo o he mea.*

Textus, a, um. p. præt. **Texo.** *Lalagaia.*

Thalamus, i. m. *Te Koga fale moe.*

Theologia, æ. f. *Teolosia *, Siesia * o te Atua, Talanoa ki te Atua.*

Theologus, i. m. *Ae e ako te Teolosia *.*

Thermæ, arum. f. plur. *Te vai puna mafana.*

Thesaurizo, as, avi, atum, are. v. a. *Tanaki koloa.*

Thesaurus, i. m. *Te Koloa.*

Thorax, acis. m. *Te Fatafata, te Mea teke e uufi aki te fatafata.*

Thronus, i. m. *Te Afioaga.*

Thureus, a, um. adj. *Fakaiseso *, Kau ki te iseso *.*

Thuribulum, i. n. *Te Tulipulo *, E ai ki ai te afi.*

Thus. Vide **Tus.**

Thymiama, atis. n. *Te Magoni.*

Tibia, æ. f. *Te Vae, te Fagufagu.*

Tibicen, inis. m. **Tibicina,** æ. f. *Ae e fakatagi te fagufagu.*

Tigris, is et idis. m. *Te Tiligisi *, Tafe i asia *.* = f. *Te Manu kaikai e higoa feia.*

Timeo, es, mui, mere. v. a. et n. *Mataku, Manava sii, Tuania.*

Timidus, a, um. adj. *Manava sii gafua.*

Timor, oris. m. *Te Mataku :* Timor Domini, initium sapientiæ.

Tinctura, æ. f. *Te Pena.*

Tinctus, a, um. p. præt. **Tingo.** *Penaia, Fufuhiia, Palapalaia.*

Tingo, is, nxi, nctum, gere. v. a. *Fakapalapala i, Fufuhi, Pena i.*

Tinea, æ. f. *Te Ane.*

Tinnio, is, ii, itum, ire. v. n. *Tagi (te taliga) :* Tinniunt aures, *E tagi te taliga.*

Tiro, onis. m. *Tagata foofoou, Hoki ake, Akoako foou.*

Tirocinium, ii. n. *Te Akoako foou.*

Titillamentum, i. n. **Titillatio,** onis. f. *Te Fakaeneene ; te Makaeneene.*

Titillo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaeneene.*

Titulus, i. m. *Te Tohi fakailoga ; te Tohi aliki, te Kupu aliki o he tohi.*

Toga, æ. f. *Te Kofu loa (I ona aho).*

Tolerabilis. m. f. le. n. adj. *Siasia, Feala tona tali, ... tona kataki.*

Tolerantia, æ. f. *Te Kataki.*

Tolero, as, avi, atum, are. v. a. *Kataki.*

Tollo, lis, Sustuli, Sublatum, lere. v. a. *Ave, Too, Taupau, Fakamole.*

Tomus, i. m. *Te Koga, te Tohi.*

Tondeo, es, Totondi, Tonsum, dere. v. a. *Kosi, Tele, Tuusi, Fâfai.*

Tonitru, ua. n. *Te Mana.*

Tono, as et is, nui, nare et nere. v. a. *Mana, Kalaga, Afa.*

Tonsura, æ. f. *Te Kosi, Tuusi, te Tele. = te Tosula * o te faahiga tapu i te tumu aki.*

Tonsus, a, um. p. præt. **Tondeo.** *Kosi ia, Tele ia, Fâfai ia.*

Tonus, i. m. *Te Mea fakailoga o te tonu,... o te leo,... o te tohi,... o te mea fakatagi.*

Topazium, ii. n. **Topazius,** ii. f. (et) **Topazon,** i. n. *Te Maka koloa ia.*

Torcular, aris. n. *Te Tatauaga fuai vite *.*

Tormentum, i. n. *Mamahiaga, Faka mamahi, Ogosia.*

Torpeo, es, pui, ere (et) **Torpesco,** is, scere. v. n. *Mate gugu i te momoko, Haga noa, (Loto noa.)*

Torqueo, es, Torsi, Tortum, Torquere. v. a. *Faka mamahi, Mio mioi.*

Torques, is. m. *Te Kahoa.*

Torrens, entis. m. *Te Tafe e alu lahi i te ua.*

Torreo, es, rui, Tostum, rere. v. a. et n. *Fakapaku, Tutu.*

Tortura, æ. f. *Te Taute mamahi, Faka mamahi.*

Torus, i. m. *Moeaga :* — conjugum (Lit nuptial.)

Torvus, a, um. adj. *Fakahipa hipa, Kovi, Ita ita.*

Tot. indecl. *Lahi feia, Toko lahi feia.*

Totidem. indecl. *Takitahi tona, Tokolahi feia.*

Totus, a, um. adj. *Fuape, Fulipe, Katoa pe.*

Trabes, bis. et **Trabs,** bis. f. *Pou, Lalago lahi.*

Tractus, a, um, p. præt. **Traho.** *Totoho ia, Fofola ia; Ma toho ia.*

Traditio, onis. f. *Te Talatisio *, Tuku fakaholo, te Tuku lau mea.*

Traditus, a, um. p. præt. **Trado.** *Tuku age.*

Trado, is, didi, ditum, dere. v. a. *Avage, Tuku age; Kaka i, Tuku faka holo.*

Traduco, is, uxi, ctum, cere. v. a. *Faka hoko ki he tahi potu, Taki age ; Faka liliu mai he lea ki he tahi lea.*

Traductio, onis. f. *Te Faka liliu feia.*

Traho, is ,axi, actum, here. v. a. *Toho.*

Trajectus, a, um. p. præt. **Trajicio.** *Ae kua alu ki he age, Asi ia.*

Trajicio, is, jeci, jectum, cere. v. a. *Ave ki he tahi potu, Faka laki, Laka age, Alu age.*

Trano, as, avi, atum, are. v. a. *Kakau, Alu kauga ki he tahi potu.*

Tranquillitas, atis. f. *Te Fakafi malie aga, te Maloloaga, te Malu o te tai.*

Tranquillo, as, avi, atum, are. v. a. *Malu (te tai), Faka fimalie.*

Tranquillus, a, um. adj.

Malu, Noganoga, Tokatoka.

Trans. præp. *Ki he age.*

Transactus, a, um. p. præt. **Transigo.** *Asi aupito.*

Transcribo, is, ipsi, iptum, bere. v. a. *Tohi, Fai tohi, Hiki he tohi mai he tohi.*

Transcurro, is, cucurri, currere. v. a. et n. *Tafusiage, Fealuaki.*

Transeo, is, sivi, situm, sire. v. a. et n. *Aluage, Tafusi ki, Mole noa, Fakalaka, Fouage.*

Transfero, fers, stuli, slatum, ferre. v. a. *Fua, Fetukuage, Fakaliliu, Hiki, Ave.*

Transfigo, is, ixi, ixum, gere. v. a. *Asi aupito, Hoka aupito.*

Transfiguratio, onis. f. *Te Liliu o kehe.*

Transfiguro, as, avi, atum, are. v. a. *Liliu o kehe he mea.*

Transfixus, a, um. p. præt. **Transfigo.** *Asi aupito, Hoka aupito ia.*

Transfodio, is, fodi, fossum, dere. v. a. *Hoka.*

Transfuga, æ. f. et m. *Te Hola ki te fili.*

Transgredior, deris, essus sum, di. v. d. *Alu ki he age.*

Transigo, is, segi, sactum, gere. v. a. *Hoka, Asi aupito.*

Transitus. ûs. m. *Te Aluaga.*

Translatio, onis. f. *Te Hiki, te Fakaliliu.*

Transplanto, as, avi, atum, are. v. a. *Laga, Hiki.*

Transporto, as, avi, atum, are. v. a. *Ave ki he age, Fetuku ki he age, Fakaaunofo.*

Trecenti, æ, a. adj. *Tolu geau.*

Trecentiès. adv. *Tua tolu geau.*

Tremendus, a, um. adj. *Matakulia.*

Tremor, oris. m. *Te Mataku, Manavasii, te Galulu, te Tetetete.*

Trepidus, a, um. adj. *Tete i te..., Manavasii, Hohaa.*

Tres. m. f. **Tria.** n. *Tolu.*

Tribunal, lis. n. *Nofoaga fakamau.*

Triangulum, i. n. *Agele * e tolu, te Ivi tolu.*

Tribunus, i. m. *Pule i Lona *, Aliki solia *.*

Tribuo, is, bui, butum, uere. v. a. *Avage, Foaki, Tuku ki.*

Tribus, ûs. f. *Te Faahiga.*

Tributum, i. n. *Paaga fatogia.*

Tributus, a, um. p. præt. **Tribuo.** *Tukuia, Foakiia, Aveia.*

Tridens, entis. m. *Huki mata tolu, Huo mata tolu.*

Triduanus, a, um. adj. *Tona aho e tolu, Vahaa aho e tolu.*

Triennium, ii. n. *Vahaa tau e tolu.*

Triens, entis. m. *Tona koga tolu.*

Triginta. ind. *Tolugofulu.*

Trimestris. m. f. tre. n. adj. *Vahaa menise * e tolu.*

Trinitas, atis. f. *Te Tahi tolu.*

Tripes, edis. adj. *Vae tolu.*

Triplex, licis. adj. *Lo tolu.*

Triplico, as, avi, atum, are. v. a. *Lo tolu, Faka lo tolu.*

Tristè. adv. *Ma mahi pe, Loto ma mahi, Faka ma mahi.*

Tristis. m. f. e. n. adj. *Ma mahi* (*Loto, Mata ma mahi*), *Mala ia.*

Tristitia, æ. f. *Te Mamahi, te Mata ma mahi.*

Triticum, i. m. *Fulumeto* *.

Tritura, æ. f. *Te Kini fulumeto* *, *Tuki ke malu.*

Triumpho, as, avi, atum, are. v. n. et a. *Vikiviki ia, Malo.*

Trucido, as, avi, atum, are. v. a. *Ta mate, Mau mau, La liki.*

Trulla, æ. f. *Te Tulele* *, *Mea pena.*

Trunco, as, avi, atum, are. v. a. *Tuusi, Motu i.*

Truncus, a, um. adj. *Nima ku, Vae mutu.*

Truncus, i. m. *Te Tafito i akau.*

Tu, Tui, Tibi, Te. pron. *Koe, A au, O ou, Kia koe, Ia koe.*

Tuba, æ. f. *Te Mea faka-tagi.*

Tubus, i. m. *Te Pu i mea, te Ava i mea.*

Tueor, eris, itus sum, eri. v. d. *Taupau, Toko ni, Ugaki.*

Tùm. adv. *Pea hoki, Tataupe :* Quùm, tùm.

Tumeo, es, ui, ere. v. n. *Fufula ake, Ma pula ake.*

Tumidus, a, um. adj. *Fufula, Fai tama :* Velum —.

Tumor, oris. m. *Te Mea fufula, Vaka foa.*

Tumultus, ûs. m. *Te Gatutu, te Fe mea aki.*

Tumulus, i. m. *Te Esi, Ta puke, Tanu maga.*

Tunc. adv. *Pea hoki, I te laka ga aia.*

Tunica, æ. f. *Te Kofu.*

Turba, æ. f. *Te Hahai.*

Turbatio, onis. f. *Te Gatutu o te hahai.*

Turbatus, a, um. p. præt. **Turbo.** *Gatutu ia, Hohaa.*

Turbidus, a, um. adj. *Hou hou, Afa sia, Epu, Ao ia, Faka po uli, Mata to ia, Ne nefu.*

Turbo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka tutu, Faka tupu, Faka laga, Faka kovi i, Faka epu.*

Turbo, inis. m. *Ahio hio.*

Turma, æ. f. *Te Hahai tau tau* (*Toko tolu gofulu solia* *.)

Turpis. m. f. e. n. adj. *Faka ufi ufi, Faka melei, Faka-lia lia :* Turpe est mentiri.

Turpiter. adv. *Kovi pe, Faka ufi ufi.*

Turpitudo, inis. f. *Mata kovi, Faka lia lia, Agakovi, Mea faka ufi ufi.*

Turris, is. f. *Te Tule* *, *Fale taka fuafua pe faahi fa ki te tau pe* etc.

Tus (et) **Thus**, uris. n. *Te Iseso* *, *Akau magoni.*

Tussio, is, ivi, itum, ire. v. n. *Tale.*

Tussis, is. f. *Te Tale.*

Tutamen, minis. n. *Mea teteke, Teu, te Toko ni aga.*

Tu te. pron. **Tu te met.** (Tu ipse) *Ia koe pe.*

Tutè. adv. *Hee mata ku, Tonu pe.*

Tutela, æ. f. *Te Taupaui o he tamasii paea.*

Tutor, oris. m. *Te Matua taupau o he tamasii feia.*

Tutus, a, um. adj. *Malu-ia, Hee mataku ia, Ugia.*

Tuus, a, um. adj. *Tou, Tau, O ou, A au.*

Tympanum, i. n. *Te Nafa.*

Typus, i. m. *Te Faka-tata, te Ata, te Faifaitaki-aga.*

Tyrannis, idis. f. *Te Pule faka aliki.*

Tyrannus, i. m. *Te Tagata hauaa.*

U

Uber, eris. adj. *Mauli, Lahi, Lelei, Fua.*

Uber, eris. n. *Te Huhu.*

Ubertas, atis. f. *Te Huhua lahi, te Fua (o te kele), te Mahu.*

Ubi. adv. *Ifea :* Ubi est? *Pee ifea ia?*

Ubi (primùm). Conj. *Ka..., Hoki, moka.*

Ubinàm. adv. *Ifea? I te potu fea?*

Ubique. adv. *I te potu fuape.*

Ulcero, as, avi, atum, are. v. a. *Laveai, Uu, Haei.*

Ulciscor, eris, Ultus sum, Ulcisci. v. d. *Taui, Totogi-kovi, Laga vaka.*

Ulcus, eris. n. *Papala.*

Ullus, a, um. adj. *He tahi.*

Ulna, æ. f. *Te Nima, te Takafalu :* Accepit Simeon puerum in ulnis, *Hapa hapai.*

Ultimus, a, um. adj. *Muli aupito, te Muamua, (te temi * osi.)*

Ultio, onis. f. *Te Totogi kovi, te Tau i, te Laga vaka.*

Ultor, oris. m. *Ae e totogi, Taui.*

Ultra. præp. **Ultrà.** adv. *I he age; Ki he age, Laka ki tua :* Nihil ultrà.

Ululatus, ûs. m. *Te Tagi lahi, te Keke.*

Ululo, as, avi, atum, are. v. n. *Tagi, Keke.*

Umbilicus, i. m. *Te Uho.*

Umbra, æ. f. *Te Malu, te Aata.*

Umbro, as, avi, atum, are. v. a. *Faka malui, Faka aata.*

Umbrosus, a, um. adj. *Malu ia.*

Unà. adv. *Faka tahi.*

Unanimis. m. f. e, n. adj. *Feofa ofa ni ia; Loto tahi.*

Unanimitas, atis. f. *Te Feofa ofa ni, te Loto tahi.*

Unctio, onis. f. *Te Mili, Akau mili :* Extrema unctio, *Etelemosio *.*

Unctus, a, um. p. præt.

Ungo. *Mili ia, Pani ia, Fota ia.*

Unda. æ. f. *Te Peau, te Vai.*

Undè. adv. *Maifea?*

Undecim. ind. *Hogofulu ma tahi.*

Undecimus, a, um. adj. *Tona hogofulu ma tahi.*

Undiquè. adv. *Mai ia potu fuape.*

Undo, as, avi, atum, are. v. n. *Ua lolo; Pula lahi.*

Ungo, is, nxi, nctum, gere. v. a. *Mili, Fota, Pani.*

Unguentum, i. n. *Te Magoni, te Akau magoni.*

Unguis, uis. m. *Paninia.*

Ungula, æ. f. *Te Vae i manu (pipi,* * *osi* *), *Pasikuku.*

Unicè. adv. *Tahipe.*

Unicus, a, um. adj. *Tahi, Tokotahi.*

Unigenitus, a, um. adj. *Tona tokotahipe:* Jesus Christus unigenitus Patris.

Unitas, atis. f. *Te Numelo tahi, te Fakatahi, te Mata tahi.*

Unitus, a, um. adj. *Fakatahi, Hokoia, Maopoopoia.*

Universitas, atis. f. *Te Fakatahiaga, te Katoaaga; Faahiga kolesio * lahi.*

Universus, a, um. adj. *Katoa, Fua, Fuli :* — orbis, *te Atulaulau.*

Unquàm. adv. *I he tua tahi ape; Naa i ai ape he aho.*

Unus, a, um. adj. *Tahi.*

Unusquisque, Unaquæquæ, Unumquodque. adj. et pron. *Takitaki.*

Urbanitas, atis. f. *Te Agaofaofa, Agamalu, Mataofaofa.*

Urbs, Urbis. f. *Te Kolo.*

Urgeo, es, Ursi, Urgere. v. a. *Fakavili, Fakavehi.*

Urina, æ. f. *Te Urine* *.

Uredo, inis. f. *Te Vela, te Mahunu.*

Urna, æ. f. *Te Ipu vai.*

Uro, is, Ussi, Ustum, Urere. v. a. *Tutu, Velahi.*

Ursa, æ. f. *Te Ulusa* * (*Manu fekai fafine.*)

Ursus, i. m. *Te Ulusa* * (*Manu tagata aia.*)

Usquè. adv. *O au ki, E gata i.*

Usquequaque. adv. *I te potu fuape, I te temi * fuape.*

Usquequò. adv. *O au ki te a?*

Usura, æ. f. *Te Fai o he mea; te Totogi o te paaga; te Mau totogi; te Fua o te paaga.*

Usurpatio, onis. f. *Te Fakaaliki; te Mau fakaaliki o he mea.*

Usurpo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakaaliki, Fakamalohi; Lau putuputu i faa lau.*

Usus, ûs. m. *Te Fai aki o he mea; te Gaue aki :* Accipe equum ad usum.

Usus, a, um. p. præt. **Utor.** *Kua fai ia, Gaohi aki ia.*

Ut. conj. *Koteuhi, Ke..., Kahoki, Moka.*

Uterque, Utraque, Utrumque. pron. *Tokolua, Naua, Tahi mo te tahi.*

Uterus, i. m. *Te Fatu, te Fanauaga.*

Uti. conj. *O hage ko.*

Utilis. m. f. le. n. adj. *Aoga, Feala :* Utilis cibo, *Ata kai.*

Utilitas, atis. f. *Te Aogaaga, te Feala, te Leleiaga o he mea.*

Utinàm. interj. *Ofa ke.*

Utiquè. adv. *Ifoki, Mooni.*

Utor, eris, Usus, sum, Uti. v. d. *Faiaki, Gaueaki.*

Utpotè. adv. *O hage.*

Utrinquè. adv. *Ionafaahi e lua, Lua tataupe.*

Utrùm. adv. *Pe ne:* Nescio utrùm nostrâ an vestrâ fuerit culpâ.

Uva, æ. f. *Te Fua i vite* *.

Uxor, oris. f. *Te Ohoana, te Fafine ohoana:* Uxorem ducere, *Fai hona kaiga.*

V

Vacca, æ. f. *Te Pipi* * *fafine.*

Vacillo, as, avi, atum, are. v. n. *Tete, Fealuaki.*

Vaco, as, cavi, catum, care. v. n. *Atea, Ago, Nofo noa, Nofope:* Dies dominica vacat.

Vacuus, a, um. adj. *Atea, Ago, te Atea, Hala, Lau lahi, Noa.*

Vado, is, dere. v. n. *Alu, Haele.*

Vadum, i. n. *Aa, Ahaga.*

Væ! interj. *Isa, Malaia.*

Vafer, fra, frum. adj. *Poto, Kaka, Agakovi.*

Vagina, æ. f. *Aiaga o te heleta.*

Vagio, is, givi, gitum, gire. v. n. *Tagi o te tamasii.*

Vagitus, ûs. m. *Te Tagi o te tamasii.*

Vagus, a, um. adj. *Auhe, Hehe, Loto fealuaki.*

Vagor, aris, atus sum, ari. v.d. *Fealuaki, Hehe, Takataka.*

Vah! interj. *E koe! He ia koe!*

Valdè. adv. *Lahi.*

Vale, Valete. imper. **Valeo.** *Malolola, Alofa.*

Valedico, is,ixi,ctum,cere. v. n. *Tala alofa, Fealofaaki.*

Valens, entis. adj. *Malolo lelei, Malohi, Faafai.*

Valeo, es, lui, litum, ere. v. n. *Malohi, Malolo, Faafai, Alafia, Uta, Tau mo.*

Valetudinarius, a, um. adj. *Vaivai, Moumousaa.*

Valetudo, inis. f. *Te Malolo, te Malohi.*

Validus, a, um. adj. *Malohi, Faiaoga, Ae e lave:* Sacramenta —.

Vallatio, onis. f. *Te A.*

Vallatus, a, um. adj. *Puipui, Aki te a.*

Vallo, as, avi, atum, are. v. a. *Fai a, Fakamalohi, Fakapaepae.*

Vallum, i. n. *Te A, te Tanuaga.*

Vallus, i. m. *Pou, A maka o he kolo.*

Vanè. adv. *Noape.*

Vaniloquium, ii. n. *Talanoa noa, Fialahi.*

Vanitas, atis. f. *Te Vaiga, te Fia lelei:* Vanitas vanitatum et omnia vanitas, præter amare Deum...

Vanus, a, um. adj. *Gaasi, Noa, Fia uia, lelei.*

Vapor, oris. m. *Te Kakapu, te Kohu.*

Vaporo, as, avi, atum, are. v. a. *Kakapu, Kohu, Ahu.*

Vapulo, as, avi, atum, are. v. n. *Ta, Ta ia.*

Varietas, atis. f. *Te Mea kehekehe, te Femeaaki, Mea pulepule.*

Varius, a, um. adj. *Kehe, Kehekehe, Pena kehekehe, Pulepule.*

Vas, Vasis. n. **Vasa,** orum. plur. *Ipu, Pa.*

Vastatio, onis. f. *Te Auha, te Maumau, te Kaihaa.*

Vasto, as, avi, atum, are. v. a. *Auha, Maumau, Kaihaa, Fakamole.*

Vastus, a, um. adj. *Lavaki, Maumauia, Moleia, Lau lahi, Lahi.*

Vates, is. m. f. *Te Polofeta*; Laupe lava kia tauhitamapua.*

Vaticinium, ii. n. *Te Fakailoilomua, te Kikite.*

Vaticinor, aris, atus sum, ari. v. d. *Faka ilo ilo mua, Kikite.*

Ve. Vide **Vel.**

Vecors, rdis. adj. *Kovi, Agakovi, Vale.*

Vectigal, lis. n. *Totogi, Fatogia.*

Vehemens, entis. adj. *Lahi aupito, La lahi, Malohi.*

Vehementer. adv. *Malohi, Faka ma lohipe.*

Vehiculum, i. n. *Te Teka fetuku mea.*

Veho, is, exi, ectum, here. v. a. *Fetuku, Toho.*

Vel, Ve. adv. *Pe.*

Velamen, inis. n. **Velamentum,** i. n. *Kie puipui.*

Vello, is, Velli (et) Vulsi, Vulsum, lere. v. a. *Taaki, Holoholoi.*

Vellus, leris. n. *Kilii akeno *, moona fulu.*

Velo, as, avi, atum, are. v. a. *Uufi; Fakapulou.*

Velox, ocis. adj. *Vave.*

Velum, i. n. *La.*

Velut. conj. *Feia, O hage ko.*

Vena, æ. f. *Ua.*

Venatio, onis. f. *Te Fana manu.*

Venator, oris. m. *Tagata fana manu.*

Venatus, ûs. m. *Te Fana manu.*

Vendo, is, didi, ditum, dere. v. a. *Fakatau.*

Venenum, i. n. *Mea kona, Mea faka kona.*

Venerabilis. m. f. le. n. adj. *Ma oni oni, Faka apa apa ia.*

Veneratio, onis. f. *Te Faka apa apa, te Ma oni oni-aga.*

Veneror, aris, atus sum, ari. v. d. *Faka apa apa, Tauhi lelei.*

Venia, æ. f. *Te Fakamolemole, te Fakagafua.*

Venialis. m. f. le. n. adj. *E aoga ke fakamolemole, Feala tona... = Veniale *.*

Venio, is, veni, ventum, ire. v. n. *Hau, Hoko.*

Venor, aris, atus sum, ari. v. d. *Fana manu; Hele manu.*

Venter, tris. m. *Te Fatu, te Fua fatu, te Kete.*

Ventilo, as, avi, atum, are. v. a. *Faka havili, Faka-viligia.*

Ventosus, a, um. adj. *Viligia, Fonu i te matagi, Havili.*

Venturus, a, um. p. fut. **Venio.** *Ka hau.*

Ventus, i. m. *Te Matagi.*

Venundo, as, dedi ,datum, dare. v. a. *Fakatau.*

Venustas, atis. f. *Matamata lelei (o te fafine), Matagafua o te...*

Venustus, a, um. adj. *Matamata lelei, Loto matala lelei.*

Vepres, is. m. **Vepres,** ium. plur. *Vao talatala.*

Ver, eris. n. *Te Eituu laa mafana.*

Verax, acis. adj. *Mooni.*

Verbera, rum. n. plur. *Mea kini, te Ta.*

Verbero, as, avi, atum, are. v. a. *Kini, Tamatei, Ta, Pakini.*

Verbum, i. n. *Lea, Akonaki.* = *Te Alo o te Atua.*

Verè. adv. *Mooni, Koe.*

Verecundia, æ. f. *Aga faka apaapa, Faka logologo, Aga faka vaivai, Motesetia *.*

Verecundus, a, um. adj. *Faka apaapa ia, Faka motesitia *.*

Vereor, eris, ritus sum, eri. v. d. *Manava sii, Faka-apa apa.*

Vergo, is, gere. v. n. *Loto ki, Haga ki :* Vergit ad Septentrionem.

Verisimilis. m. f. le. n. adj. *Gali mooni, Gali fua.*

Veritas, atis. f. *Te Mooni.*

Veritus, a, um. p. præt. **Vereor.** *Matakuia, Manava siiia.*

Vermis, is. m. *Te Ugaga.*

Vernacula, æ. f. *Kaugana fafine tupu i te api.*

Vernaculus, i. m. *Kaugana Tagata tupu i te api.*

Vernaculus, a, um. adj. *O te api; O te fenua :* Lingua vernacula,... *o te fenua.*

Verò. conj. *Kae.*

Verro, is, ri, rsum, rere. v. a. *Tafi, Holo holo.*

Versatilis. m. f. le. n. adj. *Ga gaue gafua, Mio mioi, Loto Fe ala aki gafua.*

Verso, as, avi, atum, are. v. a. *Fulihi, Faka mafuli.*

Versor, aris, atus sum, ari. v. d. *Tau mo alu, Faa alu, Faanofo mo...*

Versùs. præp. *Ki, Ki te, Kia, Kia te ia, Faka haga ki.*

Versus, a, um. p. præt. **Verto.** *Fulihi ia, Haga ki.*

Versus, ûs. m. *Atu, te Kupui lau.*

Versutia, æ. f. *Te Kaka, te Aga kovi.*

Vertex, ticis. m. *Te Fuga, te Tela.*

Verto, is, rti, rsum, tere. v. a. *Fuli, Fulihi, Miomio i, Faka liliu.*

Verum, ri. n. *Te Mooni, Mooni oni.*

Verumtamen. conj. *Kae, Logo agepe.*

Verus, a, um. adj. *Mooni.*

Vesania, æ. f. *Te Faka-vale vale.*

Vesanus, a, um. adj. *Fakavale vale, Manuvale.*

Vescor, eris, ci. v. d. *Kai :* Vesceris pane.

Vesica, æ. f. *Taga mimi :* Vesicam exonerare. (Vessie).

Vesper, eris (et) **Vesperus,** i. m. *Te Afiafi.*

Vespera, æ. f. *Te Afiafi, te Vesepele* *.

Vesperat, abat et **Vesperascit,** cebat. (v. *faikehe*). *Kua afiafi.*

Vespertinus, a, um. adj. *Fakaafiafi, Afiafiia.*

Vester, tra, trum. adj. pron. *Tautou, Toutou, Autou, Outou.*

Vestiarium, ii. n. *Puha e iai te kofu.*

Vestibulum, i. n. *Mua fale, te Uluaki koga fale.*

Vestigium, ii. n. *Fakailoga.*

Vestimentum, i. n. *Kofu.*

Vestio, is, ivi, itum, ire. v. a. *Kofui, Ai te kofu.*

Vestis, is. f. *Te Kofu.*

Vestitus, a, um. p. præt. **Vestio.** *Kofuia.*

Veteranus, a, um. adj. *Afea, Matua.*

Veterasco, is, cere. v. n. *Fakamatua, Fakaau o matua.*

Veteres, um. m. plur. *Te u matua i mua.*

Vetitus, a, um. p. præt. **Veto.** *Tapuia, Tapulia; Haa, Haahaaia.*

Veto, as, tui, titum, tare. v. a. *Tapu, Lolomi, Haa, Haahaa.*

Vetus, eris. adj. *Afea, Matua.*

Vetustas, atis. f. *Te Afea Tona matua.*

Vexatio, onis. f. *Te Mamahi, te Fitaa, te Fakakinakina.*

Vexatus, a, um. p. præt. **Vexo.** *Fakakinakinaia, Tauteia, mamahi.*

Vexillarius, ii. m. *Ae e fua te fuka.*

Vexillum, i. n. *Te Fuka.*

Vexo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamamahi, Mamahi, Fakakinakina.*

Via, æ. f. *Te Ala.*

Viaticum, i. n. *Te Oho, te Oho o te fagona fakamuli.* = *Komunio* * *fakamuli.*

Viator, oris. m. *Te Mea fagona, te Mea folau.*

Vibro, as, avi, atum, are. v. a. *Ueue, Velo, Laku, Fakahake.*

Vicinitas, atis. f. *Te Kaiga ovi, Taupotu.*

Vicinus, a, um. adj. *Taupotu, Ovi, Kaiga ovi, Kaugaapi.*

Vicis. plur. **Vices,** ibus. f. *Te Liliu, te Feliliuaki, Tautau lakaga.*

Vicissatim. Vicissim. adv. *Fakahoahoa.*

Vicissitudo, dinis. f. *Te Totogiaki, te Feliliuaki, te Fakahoa.*

Victima, æ. f. *Te Vikitima* *, *te Manu ka failaulauaki.*

Victor, oris. m. *Te Tagata malo.*

Victoria, æ. f. *Te Malo.*

Victus, a, um. p. præt. **Vinco.** *Lavaia, Lava.*

Victus, ûs. m. *Te Magisi.*
Vicus, i. m. *Te Fenua, te Kolo, te Koga o te kolo*
Videns, entis. p. præs. **Video.** *Ae e sio,... vakai,... iloi mua.*
Video, es, di, isum, dere. v. a. *Vakai, Sio.*
Videor, eris, Visus sum, Videri. v. d. *Gali, Galigali, Matamata.*
Vidua, æ. f. *Fine taka, Kua mate tona kaiga, Vitua *.*
Viduitas, atis. f. *Te Nofo taka.*
Viduus, a, um. adj. *Takape, Ae kua mate tona ohoana.*
Vigeo, es, gui, ere. v. n. *Malohi, Mata aliki.*
Vigil, lis. m. f. n. *Ae e alaala,... lama,... vakavakai.*
Vigilans, antis. p. præs. **Vigilo.** *Vakavakai, Loto tokaga.*
Vigilantia, æ. f. *Te Vakavakai, te Lama.*
Vigilia, æ. f. *Te Moeaki, te Alaala.*
Vigilo, as, avi, atum, are. v. n. *Alaala, Vakavakai, Lama.*
Viginti. ind. *Uafulu.*
Vigor, oris. m. *Te Malohi o te sino.*
Vilesco, is, cere. v. n. *Liliu ki muli,... o kovi.*
Vilis. m. f. e. n. adj. *Noa, Kovi, Fakatau kovi, Totogi kovi.*
Villa, æ. f. *Api i te fenua.*
Villicatio, onis. f. *Te Taupau o te api.*
Villico, as, avi, atum, are. v. a. *Taupau api.*
Villicus, i. m. *Tagata taupau api.*

Vincio, is, nxi, nctum, ire. v. a. *Hai, Nonoo.*
Vinco, is, Vici, Victum, cere. v. a. *Malo, Lava i.*
Vinctus, a, um. p. præt. **Vincio.** *Hai sia.*
Vinculum, i. n. *Mea nonoo, Hai.*
Vindemia, æ. f. *Tau vino *, te Tanaki fua i vite *.*
Vindemio, as, avi, atum, are. v. n. *Taui te fua i vite *, Tauaki ia.*
Vindex, icis. m. f. *Ae e totogi.*
Vindicatio, onis. f. *Te Taui, te Totogi.*
Vindico, as, avi, atum, are. v. a. *Totogi, Taui, Fakamauli.*
Vindicta, æ. f. *Te Taui, te Totogi.*
Vinea, æ. f. *Te Vite *, te Gaue vite *.*
Vinetum, i. n. *Te Toaga vite *.*
Vinolentia, æ. f. *Te Kona ia.*
Vinum, i. n. *Te Vino *.*
Viola, æ. f. *Te Viola *, Fisi i akau magoni.*
Violatus, a, um. p. præt. **Violo.** *Laveaia, Ae kua fakamalohi ki ai.*
Violenter. adv. *Fakamalohi.*
Violentus, a, um. adj. *Malohi, Toa, Fakamalohi.*
Violo, as, avi, atum, are. v. a. *Fakamalohi, Fakaaliki, Lavea, Fakahigaki.*
Vipera, æ. f. *Te Vipela *, te Tahi gata kona ia.*
Vir, viri. m. *Te Tagata.*

Virago, ginis. f. *Te Fafine (mai te tagata... Eva *, Fafine e aga i tagata.)*

Vireo, es, rui, ere. v. n. *Mauli (akau... Kua lau, Faka-au o lau.)*

Viretum, i. n. *Fuu akau mauli, Lau ia.*

Virga, æ. f. *Toko toko, te Huli, Vaa akau.*

Virginalis. m. f. le. n. adj. *Faka taupoou.*

Virginitas, atis. f. *Te Taupoou aga.*

Virgo, inis. f. *Te Taupoou, te Taa hine :* Virgo Maria, *Te taupoou Malia *.*

Virgultum, i. n. *Te Vao-akau.*

Viridis. m. f. e. n. adj. *Mauli, Lau ia, Uui.*

Virilia, ium. n. plur. (Organes sexuels de l'homme.)

Virilis. m. f. e. n adj. *Faka tagata, Tagata.*

Virilitas, atis. f. *Te Tagata, te* Sexus *i tagata. = te Malo hi.*

Viriliter. adv. *Faka tagata, Malo hi.*

Virtus, utis. f. *Te Vilitute *, te Malo hi, te Nofo lelei, Taupoou.*

Vis, is. f. plur. **Vires,** ium. *Te Malo hi (o te sino), te Faka malo hi.*

Viscera, rum. n. plur. *Te Gakau, te Too too ga.*

Visibilis. m. f. le. n. adj. *Feala tona vakai, Vakai ia.*

Visio, onis. f. *Te Sio, te Malama o te mata.*

Visitatio, onis. f. *Te Ahi-ahi, Aahi. = te Visitasio * o Malia *.*

Viso, is, si, sere. v. a. *Vakai, Ma mata, Fakafe iloga ki.*

Visum, i. n. *Te Misi, Moe misi, te Ha.*

Visito, as, tavi, tatum, tare. v. a. *A ahi.*

Visus, ûs. m. *Te Sio, te Malama (o te mata.)*

Vita, æ. f. *Te Mauli, te Aga.*

Vitalis. m. f. le. n. adj. *E kau ki te mauli.*

Vitiosus, a, um. adj. *Kovi, Elo, Aga hala.*

Vitis, tis. f. *Te Vite *, te Vaa vite *.*

Vitium, ii. n. *Te Mele, te Kovi.*

Vito, as, tavi, tatum, tare. v.a. *Hola aua naa fai..., Manava sii, Tuku age:* Vita malum et fac bonum.

Vitreus, a, um. adj. *Sio-ata, A ata.*

Vitrum, i. n. *Te Sio ata.*

Vitulus, i. m. *Te Vitulo *, te Pipi * sii.*

Vituperatio, onis. f. *Te Faka manava he, Ako n aki, mamahi, Taute.*

Vitupero, as, ravi, ratum, rare. v. a. *Taute, Ako n a ki, Faka ma mahi.*

Vivax, acis. adj. *Mauli loa, Faa mauli.*

Vividus, a, um. adj. *Mauli, E hage e mauli.*

Vivifico, as, cavi, catum, care. v. a. *Faka mauli i.*

Vivo, is, ixi, ictum, vere. v. n. *Mauli.*

Vivus, a, um. adj. *Mauli, Manava.*

Vix. adv. *Faigataa, Peipei.*

Vobis. dat. **Vos.** pron. *Kia koutou;* abl. *Ia koutou.*

Vobiscum (cum vobis.) *Mo koutou, Ia koutou.*

Vocabulum, i. n. *Te Higoa, te Lea, te Kupu.*

Vocalis. m. f. le. n.. adj. *Kau ki te leo :* Musica vocalis.

Vocativus, a, um. adj. *Ae e paui.* = *te Vocativo.* *

Vocatus, a, um. p. præt. **Voco.** *Pauiina.*

Vociferatio, onis. f. *Te Kalaga lahi, Keke lahi, te Hoke, te Vâke.*

Vociferor, aris, atus sum, ari. v. d. *Kalaga, Keke lahi, Aafa,*

Voco, as, cavi, catum, care. v. a. *Paui.*

Volatilis. m. f. le. n. adj. *Ae e iai ona kapakau.*

Volatus, ûs. m. *Te Lele (o te manu).*

Volens, entis. p. præs. **Volo.** *Pau, Talagafua.*

Volito, as, tavi, tatum, tare. v. n. *Fefeleaki, Fealuaki.*

Volo, as, lavi, latum, lare. v. n. *Lele, Tafusi.*

Volo, Vis, Vult, Volui, Velle. (v. *faikehe.*) *Pau, Loto ke.*

Volubilis. m. f. le. n. adj. *Miogafua, Tekagafua.*

Volubilitas, atis. f. *Miogafua, Mio i vave, Tekagafua aga.*

Volucer. m. cris. m. f. cre. n. adj. *Vave.*

Volucris, cris. f. *Manu lele lahi.*

Voluntarius, a, um. adj. *Faifaitaliha, te Mea e loto ki he mea e ina fai.*

Voluntas, atis. f. *Te Pau, te Finegalo, te Faitaliha, te Loto.*

Voluptas, atis. f. *Te Fiafia, te Holi o te loto.*

Voluptuosus, a, um. adj. *Fakafiafia, Lelei aupito; Nekenekea vale.*

Voluto, as, avi, atum, are. v. a. *Teka, Fakateka, Fulifuli, Fakataka milomilo.*

Volvo, is, vi, Volutum, Volvere. v. a. *Teka, Takamilomilo :* Stat crux, dùm volvitur orbis.

Vomer, eris. m. *Te Palau, Tona uka mio, Tona mata.*

Vomitus, ûs. m. *Te Lua :* Redire ad vomitum.

Vomo, is, mui, mitum, mere. v. a. *Lua, Puaki.*

Voracitas, atis. f. *Te Kai vale i te faa kai.*

Vorago, ginis. f. *Te Takamilo o te vai, te Vanu, te Ahiohio i te tai.*

Vorax, acis. adj. *Ae e kai vale.*

Voro, as, ravi, ratum, rare. v. a. *Kai vale, Kai kovi.*

Vortex, ticis. m. *Te Takamilo o te vai, te Vanu, te Ahiohio.*

Vos, Vestri, Vestrûm. pron. *Koutou, Koulua.*

Votivus, a, um. adj. *Kua votoia* *, *Kua fakapapauia :* Missa votiva.

Votum, i. n. *Te Voto* *, *te Fakapapau.*

Voveo, es, Vovi, Votum, ere. v. n. *Voto* *, *Fakapapau, Fua kava.*

Vox, Vocis. f. *Te Leo.*

Vulgaris. m. f. re. n. adj. *Faka hahaipe, Meape* (*o te aga o te hahai.*)

Vulgo, as, gavi, gatum, gare. v. a. *Faka loa, Faka mafola.*

Vulgus, i. n. *Te Hahai.*

Vulnero, as, ravi, ratum, rare. v. a. *Laveai.*

Vulnus, neris. n. *Te Lavea, te Kafo.*

Vulpes, pis. f. *Te Vulupesi* * (*Manu fe kai.*)

Vultus, tûs. m. *Te Lae, te Mata, te Fofoga.*

Vulva, æ. f. *Te Fatu.*

X

Xenodochium, ii. n. *Fale tanaki mahaki,... taupau mahaki.*

Xystum, i. n. **Xystus,** i. m. *Kii fale teuteu o te u tagata fai gaohi.*

Z

Zelo, as, are. v. n. (et) **Zelor,** aris, atus sum, ari. v. d. *Fuaa, Tokaga, Holi, Ke.*

Zelotypia, æ. f. *Te Fuaa, te Loto mamahi ki.*

Zelus, i. m. *Te Fuaa, te Tokuga, te Ofa, te Tokaga mamahi.*

Zenith. ind. *Te Mea e haga ki ai totatou tumua ki.*

Zizania, æ. f. (et) **Zizanium,** ii. n. *Te Sisania* *, *Mohuku kovi, Faka kovi i.*

Zodiacus, i. m. *Faka iloga o fetuu e osi tona foli e te laa i te tau...* (Zodiaque).

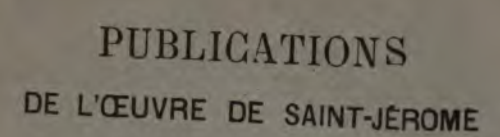
Zona, æ. f. *Te Nonoo, te Feituu kehe kehe o malama :* Zona torrida. Zona temperata. Zona glacialis.

Zoologia, æ. f. *Siesia* * *o te u manu.*

FINIS.

A. M. D. G. et M. V. I. H.

7964. — Paris. Imprimerie F. Levé, rue Cassette, 17.

PUBLICATIONS

DE L'ŒUVRE DE SAINT-JÉROME

BOUCHE (l'abbé). **Les Noirs peints par eux-mêmes.** *Paris*, 1883 ; in-8° br............................ 6 fr.

A. C. (le P.). **Essai de grammaire de la langue de Viti.** *Paris*, 1884 ; in-8° br............................ 5 fr.

BAUDIN (le R. P.). **Katekismu l'ede Yoruba.** *Paris*, 1884 ; in-18 br............................ 5 fr.

OUVRAGES EN LANGUE POLYNÉSIENNE

BATAILLON (Mgr) **Ko te tohi-lotu katoliko faka-uvea.** 1878 ; petit in-8° avec figures, rel.................. 8 fr.

GRÉZEL (le P.). **Dictionnaire futunien-français,** avec notes grammaticales. *Paris*. 1878 ; in-8° br........... 10 fr.

GRÉZEL (le P.). **Ko le tosi-lotu katoliko faka-futuna.** 1880 ; petit in-8° avec figures, rel.................. 8 fr.

VIOLETTE (le P.). **Dictionnaire samoa-français-anglais et français-samoa-anglais,** précédé d'une grammaire **samoa.** *Paris*. 1879 ; in-8° br.................... 20 fr.

VIOLETTE (le P.). **O le tusi lotu** (livre de prières en *samoa*). 1878 ; petit in-8° avec figures, rel.................. 8 fr.

VIOLETTE (le P.). **O tala filifilia mai tusi paia** (traduction en *samoa* de l'histoire biblique du D^r^. J. Schuster). 1875 ; petit in-8° avec figures, rel...................... 8 fr.

CHEVRON (le P.). **Koe gaohi talanoa meihe tohi tapu, kihe mama motua, moe fuakava foou, ihe lea fakatoga.** 1876 ; petit in-8° avec figures, rel....... 8 fr.

PARIS. — IMPRIMERIE F. LEVE, RUE CASSE...